ROMAN

WILLIAM SAROYAN

BEN ANNEMİ SEVİYORUM

say

BEN ANNEMİ SEVİYORUM

İkinci Basım: Ocak 1984

WILLIAM SAROYAN, (1903 - 1983)

Amerikalı hikâye ve oyun yazarı, Kaliforniya'nın Fresno kasabasında doğdu (31 Ağustos). Anadolu'dan göç eden bir Ermeni çocuğudur. Papazlık, öğretmenlik, yazarlık eden babasını kaybettiği zaman iki yaşında bulunuyordu. Annesi Takuhi onu yedi yaşına kadar Alabama' da bir öksüz yurduna bıraktı. Saroyan küçük yaştan itibaren gazete satıcılığı, çiftlik ırgatlığı, telgrafçılık, muhabirlik yaptı. Ortaokulun ikinci sınıfına kadar okuyabildi. Dokuz yaşından beri yazıyordu. **Aram Derler Adıma** (1940) eseriyle tanındı.

William Saroyan; duygusal, empresyonist, kendine özgü, canlı, neşeli bir dünya görüşü vardır. İçinden geldiği gibi yazıyordu. İnsanlığa hiç ayrım gözetmeden bir yakınlık, zulme düşmanlık gösterir. Çoğunlukla Amerikalı Ermeni işçileri konu olarak alır. Başlıca eserleri : **The Daring Young Man on the Flying Trapeze** (1934); **Three Times Three** (1936); **Little Children** (1937); **A Native American** (1938); **The Trouble with Tigers** (1938); **My Name is Aram** (1940); **The Whole Voyald** (1956); **Short Drive, Sweet Charlot** (1964); **After Thirty Years** (1964); **The Human Comedy** (1943); **Teh Adventures of Wesley Jackson** (1946); **The Laughing Matter** (1953); **Mama, I Love You** (1956); **Papa, You are Crazy** (1957); **Boys and Girls Together** (1963); **One Day in the Afternon of the Woris** (1964); **My Hearts's in the Highland** (1940); **The Time of Your Life** (1939); **Love's Old Sweet Song** (1941); **Razzie Dazzie** (1942); **Get Away, Old Man** (1944); **Jim, Dandy, Fat Man in a Famine** (1947); **Sam Egp's House** (1949); **The Oyster and the Pearl** (1953); **The Cave Dwellers** (1958); **Lliy Dafon** (1958); **Sam, the Highest Jumper of Them All** (1961); **Bicycle Rider in Beverly Hills** (1952); **Here Comes, There Goos** (1961); **Not Dying** (1963); **I Used to Belleve, I Had Forever, But Now I'm Not so Sure** (1969);

HOŞÇA KAL, MACARONI LANE

Annem banyodan sarınmış sarmalanmış, kocaman bir kız çocuğu gibi çıktı, telâşla:

«Saat kaç oldu?» diye sordu.

«Sekiz.» dedim.

«On falan mı var?»

«Hayır, tam sekiz.»

«Hangi saatmiş o bakayım?»

«Hepsi. Saat sekiz oldu, geç kaldın sen de. Hoş, senin bir yerde tam zamanında olmuşluğun pek yoktur ya...»

«Hadi canım! Seni doğurduğumda bile o dediğin başıma gelmedi.»

«Geciken ben değilim ki. Hâlâ sallanıyorsun işte.»

«Biliyorum, biliyorum canikom,» dedi annem. «Ben ne diyorsam ona bak sen. Hiçbir yere hiçbir zaman gecikmişliğim olmadı.»

«Eh, madem öyle, ben de kaygılanmam artık.»

Doğduğumdan bu yana, aklım ereli beri annemle biz iki arkadaş gibiyizdir. Candan iki arkadaş gibi. Ama hemen hemen her gün de bir büyük kavga çı-

karmadan edemeyiz. Oldum bittim böyledir bu. Birlikte otururuz, birlikte gezer tozarız; annem her bir vakit büyük bir kızmışım, akranıymışım gibi davranır bana; bazan da kendi yalnız çıkar gider, ben kalırım; ya bir başıma ya da Viola teyze ile. Viola teyzenin onbir tane yetişkin oğlu - kızları vardır, hafta sonlarında bize gelir; ortalığı silip süpürür, yemeğimizi yapar, sonra geçer televizyonun başına, saatlerce seyreder.

O, yatak odasına girince ben de oturup giyinmesini bekledim. Bakmalara değer bir iştir annemin giyinmesi. Gördüğüm kadınlar içinde en iyi giyinenidir; yakıştırır kendine giydiklerini. Pespembedir, kırmızıya çalan saçları vardır, giyim kuşam üzerine de bilmediği yoktur. Banyodan çıktı mı çıktı, bir güzel pudralanır, ardından makyajına geçer, en sonra giyinir. Siz de bunları yaptınız mı, büyümüş, koca bir kız görünürsünüz insanın gözüne. Gerçekte istesem ben de yapabilirim bunları ama, yüzüme gözüme bulaştırıyorum. Zoruma gidiyor şimdilik. Üstelik annem gibi boylu boslu, kilolu da değilim. Ben yirmi kiloysam annem ellinin üstünde. Ayrıca annem otuzüç yaşındadır. Ne zaman söylesem yaşını, hemen kızar bana.

«Yirmiiki yaşındayım, otuzüç değil. Pekâlâ sen de biliyorsun bunu,» der.

«Sen yirmiiki yaşındaysan ben daha doğmadım.» derim ben de. «Çünkü beni dünyaya getirdiğinde yirmidört yaşındaymışsın. Kaç kere kendi ağzınla dediydin...»

«Yalan söylemiştim,» der annem. «Seni onüç yaşındayken doğurduğumu saklamak için öyle demek zorundaydım da ondan. Hepsi bu, hayatım.»

«Aman ne yalan, ne yalan!» derim.

«Otuzüç yaşında nice kadınlar görmüşsündür, bak bakalım öylelerine benziyor muyum hiç?» der annem de buna karşılık.

Eh, doğrusunu isterseniz haklıdır annem. Otuzüç yaşındaki o kaknem kadınların hiçbirine benzemez. Annemin eline su bile dökemez onlar. Annem eşsiz bir kadındır çünkü; her hafta yeniler kendini, durmadan güzellik enstitülerine taşınır. Her seferinde saçının rengini değiştirir, tırnaklarını bir başka boyatır. Annemdeki o çeşit çeşit renkteki dudak boyalarının, pudraların bir eşi bir başka kadında daha bulunsun, hiç sanmıyorum. Dünyada bile yoktur.

Bir **«Parliament»** cigarası yaktı, kadife örtülü yatağının üstüne bırakıverdi kendini. Bakıştık karşılıklı, tatlı tatlı güldü.

«Biraz acele etsen..» dedim.

«Gereksiz! Daha bir saatim var. Bunun yarım saatini yola say, yine geri kalanı yeter de artar bana.»

«Sen bilirsin.»

«Viola teyze ne pişirdi sana?»

«Bilmiyorum.»

«Bilmiyor musun, gelmedi mi yoksa?»

«Hayır, daha gelmedi.»

«Ne diyorsun?» dedi annem. «Olamaz! Biliyor durumu, söyledim de kaç kere, sıkı sıkı tembihledim. Ben banyodayken çoktan gelmiştir sanıyordum.»

«Gelmedi işte.»

«Peki, sen kimlen konuşuyorsun o halde?»

«Deb'le.»

«Bayan Schlomb'un kızıyla mı?»

«Evet, Deborah Schlomb'la.»

«Ne zamandan beri telefonlarda büyük insanlar gibi konuşuyorsunuz öyle bakayım?»

«Büyük insanlar gibi mi konuşuyorduk?»

«Tabiî ya. Ben de Viola teyzeyle çene yarıştırıyorsunuz sandım. Hay Allah, gördün mü şimdi başımıza gelenleri? Birşeyler yapmalı da n'olduğunu öğrenmeli bari. Neden gelmedi acaba?»

Doğruca telefona koştu, numaraları çabuk çabuk çevirdi; karşıdan ses soluk çıkmadı.

Üzerinde birtakım Fransızca yazılar yazılı pembe bir tepside cigarasını söndürdü, başladı kara kara düşünmeye. Bilirdim hep, annem bir kere düşünmeye başladı mı, sonunda mutlaka şaşırtıcı, yadırgatıcı birşey çıkacaktır altından.

«N'olacak şimdi?» diye sordum.

Gülümsedi, sonra kollarını boylu boyunca açtı, hemen koştum, sarmaş dolaş olduk:

«Tatlım!» dedi annem. «Küçük kurbağam benim! Ayperim, gözümün bebeği!» O zaman dank etti kafama, annem üzgündü. Ne zaman bana bu dediklerini söylese, mutlaka üzgündür, tedirgindir, çaresizdir.

Yeniden telefona sarıldı, yine çabuk çabuk numaraları çevirdi. Kısa bir süre sonra son derece değişik bir sesle — uçaklar, tarifeler, listeler üzerine — konuşmaya başladı:

«Hayır, yarın için değil. Bu gece. Evet bu gece olsun da hangi saatte olursa olsun.»

Bu gecenin nesiyle ilgili olarak konuştuğunu bir türlü çıkaramadım. Telefonu kapattı, ardından bir yeni numara çevirdi.

«Clara,» dedi. «Olmayacak o. Gerçekten çok üzüldüm. Bu gece New York'a gidiyorum, uçakla. Evet, bu gece. Ansızın çıktı bu. Ah, bilemiyorum ta-

biî, ne kadar kalacağımı. Belki bir ay, belki daha fazla, belki de daha az. Tabiî, bayan Nijinsky'yi de götürüyorum.» Bir süre karşısındakinin dediklerini dinledi, sonra: «Hele dur, sorayım bir..» dedi.

Bana baktı:

«Clara, senin için, ben New York'ta kaldığım sürece bizde kalmak ister mi diye soruyor. İster misin?»

«İstemem, teşekkür ederim,» dedim. «Nedenini sen de bilirsin. Gönlüm olsaydı sorar mıydın bana hiç? Beni bayan Nijinsky diye çağırmasına da ifrit oluyorum. Sevmiyorum Clara'yı. Ne zaman kâğıt oynasak onunla, hep kendi hile yapıyor, sonra da bana yıkıyor suçu.»

«Ama o benim en iyi arkadaşım,» dedi annem.

«Benim değil» dedim. «Ben senle gitmek istiyorum.»

Clara'sına döndü:

«Can attı size gelmek için ama, birlikte benimle gelmesi daha iyi Clara'cığım! İlgine çok teşekkür ederim. Döndüğümde ararım seni telefonla. Hoşço kal.»

Telefonu kapattıktan sonra ordan oraya koşmaya, bavulları çıkarıp eline ne geçirirse tıka basa doldurmaya; o kapıyı açıp berikini kapamaya, o oda senin, bu oda benim, dolanıp çevrede dört dönmeye başladı. Bir sürü öteberiyi bir araya yığdı.

Viola teyze ile evde kalıp annemin bir başına New York'lara gitmesi kararlaştırılmışken sonradan beklenmedik bir değişiklikle benim de yanı sıra uçakla New York'a gidiş hikâyemin başlangıcı işte böyle oldu.

İRLANDA YILDIZI

Annem oyuncudur, New York'a gidiş nedenimiz de o yüzden. Çünkü gerçek tiyatrolar ancak New York'taymış.

Uçağa binerken — bir T.W.A. malıydı, adı da **«İRLANA YILDIZI»** — kendibaşına okudum adını; bir ayak önce girip yerlerine oturmakta acele eden öbür yolcularla birlikte o kocaman kelebeğin karnına verilmiş merdivenleri çıkarken **«İRLANDA YILDIZI»** adını okuyuverdim.

«İyi bir oyunda iyi bir rol koparmalıyım kendime,» diyordu annem. «Baş rol değilse bile iyi bir rol olmalı oyunun bütününde. Genç olmadığımı biliyorum artık. Yeni tiyatro mevsimi hanideyse başlayacak, ben de n'apıp yapıp bir oyunda bir rol bulmalıyım. Gece demedim gündüz demedim, hep çalıştım, iyice hazırlandım. Geçen yıl, hani seni Bess halaya iki aya yakın bir süreyle bırakıp gitmiştim yine, hatırlıyor musun? Hiçbir şey elde edemeden gerisin geri dönmüştüm, hani? Bu defa öyle değil, öyle olmayacak! İyice hazırlandım, n'apacağımı, n'edeceğimi çok iyi biliyorum. O birinci gidişimde hazırlıklı değil-

lim, ama şimdi çok çalıştım işime, biliyorum. Seni yine neden Bess halaya bırakmadım da yanım sıra götürüyorum, diyeceksin. Bu defa başka, bu defa şansımın yaver gideceğine inanıyorum. Göreceksin, bak, ne sükse yapacağım. O zaman da cici elbiseler alacağım sana, canın neyi çekerse hemen alacağım. Şimdi uyu bakalım, hadi kapa gözlerini...»

Uyku diye canım gidiyordu. Uçak ikide bir sallanıyor, durmadan gürüldüyor, ayakta gidip gelen yolcuların çoğu ha düştüm ha düşüyorum oluyordu.

«Ya mercanbalıklarım, mercanbalıklarım n'olacak benim?» dedim.

Annem iki küçük akvaryumda iki mercanbalığı almıştı bana, her biri tam otuzbeş cent'ti. Şimdi ikisi de yatak odamızda bir başlarına yapayalnız kalmışlardı, üstelik paketine on cent verdiğimiz balık yemleriyle birlikte hem. Kim verecekti o yemleri benim mercanbalıklarıma?

«Hay Allah o mercanbalıklarına, e mi? dedi annem.

«Deme öyle, n'olursun!» dedim. «Ben bütün bir yıl gözüm gibi bakayım onlara, sonra da sen böyle de, olur mu hiç?»

«Yıl mıl olmadı, bir ay anca. Alırken de çok yaşamazlar, ölürler diye düşünmüştüm. Ayrıca, kavanozların her biri boş olarak daha pahalıydı, ondan mercanbalıklarını da birlikte almış bulunduk.»

«Niçin almış olursan ol, bana ne,» dedim. «Ben mercanbalıklarımı seviyorum. Kötü söz söyletmem onlara.»

«Peki peki, geri aldım söylediklerimi,» dedi annem. «Clara'ya telgraf çekip haftada bir bize uğramasını, balıklarını yemlemesini bildiririm.»

«Haftada bir değil, iki.»

«Peki, iki.»

«Unutma ama.»

«Unutmam.»

«Yaz ki...»

Annem yapacağı işleri bir yere yazıp not düşürmezse unutur hemen. Hoş, bazan yazdıklarını da unutur ya, neyse. Gece aklına birşey gelir, unutmayayım diye güpegündüz gelir ;onu da yazar bir kenara.

Eğildi, çantasını açtı, küçük not defteriyle gümüş saplı kalemini çıkardı, yazdı:

«Clara'ya balıkları yemlemesi için tel çekilecek...»

«Başka?» diye sordu. «Var mı başka bir diyeceğin daha?»

«Var. Şansın bu gidişte de sana yaver olmazsa, n'olacak?»

Böyle bir soruyu sormamış olmanı isterdim. Ama bu defa bütün güçlükleri yeneceğim, yeter ki geç kalmış olmayayım.»

«Neye geç kalmış olmayasın?»

«Büyük bir oyuncu olmaya.»

«Peki, şimdi değil misin?»

«Öyleyim, ama herhangi bir oyunda rolüm, molüm yok henüz. Bir iki küçük televizyon oyununda oynadım, hepsi o kadar. Saymaya bile değmez, tabiî. Ufak ufak şeylerdir: Budalaca hikâyeler, budalaca oyunlar, sırılsıklam budala rejisörler. Televizyondaki bu budalalıklar yüzünden neredeyse hasta olacaktım. Gerçek bir tiyatroya kapağı atmalıyım, en iyisi bu benim için.»

«Niçin ama?»

«Ünlü bir kişi olmak için, ün kazanmak için.»

«Sen şimdi yeterince ünlü değil misin ki?»

«Pek değil. Bütün katıldığım partilerdeki en güzel kız benim, sürüsüne bereket prodüktörlerle, rejisörlerle, yazarlarla, oyuncularla tanıştım, fakat içlerinden biri olsun beni herhangi bir oyunda herhangi bir role çağırmadı, kimse bir rol teklif etmedi bana. N'olursa olsun bir şans daha deneyeceğim. Sen de göreceksin, başaracağım bu defa. Yeter ki sen de inan. Sen inanırsan, ben de başarır, üstesinden gelirim her şeyin.»

«Ben inanıyorum sana.»

«Çok cici kızsın, tatlım!»

«En iyi rolü alacağına, Marilyn Monroe'dan on defa daha ünlü bir kişi olacağına inanıyorum.»

«Bakarsın, bazılarının işi hayatta hep rasgider.»

«Marilyn gibi değil mi?»

«Onun gibi, evet. Gerçekten tatlı bir kız, fakat ne denli şanslı oluşunu da düşünmek gerek.»

«Sen Marily Monroe'dan daha şanslı olacaksın.»

«Hadi bakalım içinden bir dua oku, yat artık! Nerdeyse geceyarısı olacak.»

Gözlerimi sahiden kapadım, kapar kapamaz da portakal rengi bir evrenin içine düştüm. Ama uçağın gürültüsü New York'a kadar yakamızı bırakacak gibilerden değildi.

«Ha şöyle...» dedi annem. «Aferin sana! Duanı da ettin mi?»

«Evet,» dedim, gözlerimi açmadım. O portakal renkleri öyle hoşuma gidiyordu ki. Derken aralarına bir ce karası giriverdi.

«Ne dedin bakalım duanda?»

«Annem çok ünlü, çok sükseli, tam dilediği gibi bir kişi olsun, ben de solucanlara karşı bundan böyle iyi olacağım, dedim.»

«Ama solucanlara kötülük etmiyorsun ki sen. Öyle değil mi?»

«Etmiyorum tabiî, her zaman iyi oldum onlara karşı.»

«Peki öyleydi de ne demelere iyi olacağım onlara dedin?»

«Ah, duaları bilmez misin? Ben her zaman birşey olsun isterim, her zaman da birşey yapmaya söz veririm.»

«Şimdi oldu. Yalnız, bu sözünü ettiğin solucanlar, hangi solucanlar?»

«Bizim bahçedekiler. Hiçbirine elimi bile sürmüyorum. Kıvrıla kıvrıla gidişlerine bakıyorum, o kadar. Yuvalarından başlarını bile çıkarıyorlar, sonra yine içeri kaçıyorlar.»

«Uyumadın mı daha?»

«Uyumuş olsam nasıl konuşurum seninle?»

«Yani, daha uykun gelmedi mi demek istedim.»

«Geliyor yavaş yavaş.»

«Hadi iyi geceler öyleyse!»

«İyi geceler!»

İğrenti veren birşeydi uçağın gürültüsü, bütün yol boyu da sallanıp duruyordu. Evde yatağıma yattığımda duyduğum o tatlı serinlik, burda nerdeydi? Hele kendi başıma aklıma getirdiğim o hikâyeler, masallar...

Küçük kızların çoğu cadılardan hoşlanmazlar. Ben severim cadıları. Masallarda çekici ne varsa, hep cadılar yaparlar. İçinde cadı olmayan masalları hiç mi hiç sevmem. Deb, 'cadı madı yoktur' der. Ben, vardır diyorum. O yine 'yok' der, ben var derim, işi kavgaya kadar götürürüz. Bu yüzden bütün bir öğleden sonramız küs geçer. Sonra Deb dayanamaz: 'Pekâlâ, senin dediğin olsun,' der; 'cadılar vardır.'

Ya da ben: 'Pekâlâ, senin dediğin olsun' derim.. 'Cadılar yoktur. Ama neyi değiştirir bu? Öyle gösteriyorlar ya, en güzel masallarda onlara yer veriyorlar ya.'

Gerçek, sahici bir cadı upuzun, üstü siğillerle kaplı sipsivri burunlu, tel tel saçlıdır, tavuğun gıdaklaması gibi sesler çıkararak konuşur. Korkarım ben cadılardan; bilirim, sahici cadılar gerçekten vardır, yaşarlar onlar da.

Bunları düşüne düşüne uyuyuvermişim.

SELAM SANA, PIERRE

La Guardia'dan Beşinci Cadde'deki ünlü Pierre oteline bir taksiye binip öyle gittik. Pierre oteli New York otelleri içinde hem en iyisi, hem de en pahalısıydı. Büyük odalarının günlüğü yirmi dolardı. Annem küçükçe birini tuttu: Bu, ancak zenginlerin — yanlarından hiç eksik etmedikleri — hizmetçileri ya da yazıcıları için uydurulmuş bir odaydı. Büyüklerinde de zenginler uyurdu herhalde

«Kimsenin beni yoksul bilmesini, öyle tanımasını istemiyorum,» dedi annem. «Ama ayağını yorganına göre uzatmak da kendi bileceğim şeydir.»

«Ben nerde yatacağım?»

«Nerde olacak, burda, şaşkın!»

«Sen?»

«Ben de burda, tabiî.»

«Oh, anne'cim, New York'a geldiğimize öyle seviniyorum ki...»

Odanın tamamı bizim Pasific Palisades'deki evimizin girişi kadar anca vardı, buna karşılık birinci kat yerine tam yirmibirinci kattaydı; oda numaramız da 2109. Banyosu, yatağı, bir harikaydı. Güzel bir

yazı masası takımı, tuvaleti, tabiî bir de telefonu vardı; yalnız pembesinden değildi, kara birşey. Zili yumuşacık çalıyordu. Oysa bizim evimizdeki pembe telefonun zili alârm zilleri gibi bangır bangır çalar.

Annem yatağın üzerine oturdu yine, servisten kendine kahve, bana da rafadan yumurta, tost, bir de sütlü kakao ısmarladı. Ah, ben hiç sevmem rafadan yumurtayı, kahveye bayılırım asıl, nedense kahveyi hep yasak ederler bana.

Annem banyoyu açtı:

«Hadi bakalım soyununuz bayan Nijinsky, çabuk tarafından.»

«N'olursun, bana bayan Nijinsky deme.»

«İyi ama, sen bale yapıyorsun. Yapmıyor musun yani?»

«Olsun, umurumda bile değil. Clara Coolbaw bana bu adı taktı, cin oluyorum, bu yüzden de sevmiyorum onu. Senin de beni Clara gibi çağırmanı istemiyorum. N'olur, bana Margaret Rose de.»

«Peki peki, Margaret Rose olsun. Hadi, soyun sen de ama. Önce bir güzel banyo yapmanı istiyorum, sonra güzel bir kahvaltı etmelisin. Ardından da yatıp bir uyku çektin mi, tamam! Gece hiç uyumadın çünkü.»

«Hayır, uyudum.»

«Belki, fakat herhalde gerektiği kadar değil. Ben bile rahatsız oldum bayağı. Ne demelere seni Margaret Rose diye çağırmamı istiyormuşsun, onu da açıkla bakalım.»

«İngiltere kraliçesinin küçük kızkardeşinin adı da ondan.»

«Ha...»

«Çünkü sen İngiltere kraliçesisin, ben de senin küçük kızkardeşinim.»

«Öyle olsaydık daha mı olağanüstü olurduk dersin? »

«Olmazdık. Sahiden olmazdık hem. Biz böyle kalalım daha iyi. Böyle yoksul olmak daha güzel.»

«Aslında hiç de değil ya, neyse,» dedi annem.

«Peki, kraliçe ile onun kızkardeşi olmak, kötü mü yani?»

«Gir bakalım şu banyonun içine şimdi. Dediklerime de iyice kulak ver; küçük Çekirge hanım, banyodan sonra kaytarma yok. Güzel güzel kahvaltını edeceksin, önüne ne konursa karşı durmadan yiyeceksin. Tamam mı?.»

«Ne dersen yapacağım anne'cim!»

Banyoya girdim, bir şarkı tutturdum kendi kendime. O sırada annem de telefon başına gitti. Yıkanırken onun birçok kişilerle konuştuğunu duydum. Bazan güldü, bazan kısık çığlıklar kopardı, bazan birtakım adları saydı; bazılarıyla da son derece resmî bir tavırla konuştu. Derken garsonun tekerlekli servis arabasını odadan içeri söktuğunu duydum, o da gitti sonra. Annem banyoya geldi, beni çıkardı, kuruladı sıkıca, giydirdi, masaya oturttu. İki yumurtayı — biri kahverengi, öbürü beyazdı — kırdı, içlerini tereyağına boşalttı, karıştırdı, köpük köpük kabardı:

«Hadi bakalım, aç bir babahindi gibi saldır şimdi masadakilere. Ne var ne yok silip süpüreceksin, ona göre. Hem de çarçabuk, anladın mı?»

«Yani, yumurta kabuklarını, tabakları, çatal bıçakları falan da mı?»

«Evet.»

«Peçeteleri de mi?»

«Evet.»

«Bardakları, peki?»

«Ne varsa, hepsini de. Şaka maka değil dediğim. Genç bir anne için en üzücü şey nedir, bilir misin? Sıskacık, kupkuru bir kızın annesi olmak.»

«Ben öyle sıskacık, kupkuru bir kız olmak istemiyorum ki.»

«Bir genç anneyi üzen bir başka şey de böyle bir kızıyla koca dünyada yapayalnız olmaktır.»

«Babam var ya.»

«Hayır, Kurbağacık, o benim değil, senin. Benim olmaktan çıktı. Biz onunla ayrıldık.»

«Olsun. Babam ölmedi ki. Daha ölmedi, hem ölmeyecek de. Madem benim, aynı zamanda senindir de. Öyle değil mi?»

«Pek değil artık. Ayrıca bizden çok uzakta o, tâ Paris'te. Daha uzun süreler de o şehirde kalacak, gelmeyecek.»

«Ama bize para gönderiyor ya.»

«Gönderiyor, evet. Tabiî, kazanırsa birşeyler.»

«Ayrıca kardeşim Pete de senin değil mi? O da var.»

«Hayır, o babanla birlikte şimdi.»

«Babam niçin Pete'yi aldı Paris'e götürdü?»

«Canım, biliyorsun ya, bir yıl öncesi babanla karşılıklı bir anlaşmaya vardık; baban Pete'yi, Pete de babanı isterse — nitekim öyle oldu — ikisi bir likte olacaklardı. Sen de beni istersen, biz de birlikte olacaktık. Pete babanı, sen de beni seçtiniz. Oldu bitti.»

«Ben babamla da olmak isterdim.»

«Sen yumurtalarını bitirmene baksan daha iyi olacak galiba.»

«Ama anne'cim, ben sahiden hem babamla, hem kardeşim Peter'le hem de seninle birlikte olmak istiyorum.»

«Eh, işte ben burdayım, sen de burdasın, fakat babanla Pete tâ Paris'teler. Her şey olacağına vardı böylece.»

«Niçin, peki?»

«Sana bunu kaç kere söyledim, kaç kere anlattım. Belki yüz kere, belki daha çok. Babanla annen boşandılar, ayrıldılar birbirlerinden yani, uzun sözün kısası bu. Bir erkekle bir kadın boşanıp birbirlerinden ayrıldılar mı, artık bir arada olamazlar, birlikte oturup birlikte yaşamazlar. Herkes kendi yoluna gider.»

«Ama sen babamı dünyadaki bütün herkesten daha çok seviyordun, biliyordun bunu da.»

«Belki öyleydi bir zamanlar. Şimdi ise en çok nefret ettiğim kişi oldu.»

«Hayır, hayır anne'cim! Sakın! Sen babamı seversin hep.»

«Nefret ediyorum ondan şimdi.»

«Ama o seni seviyor.»

«Hayır, o da nefret ediyor benden.»

«İnsan birbirini severken nasıl olur da nefret eder sonra?»

«Bizim için çok kolay oldu bu.»

«Ben babamı seviyorum, seni de seviyorum anne'cim!.»

«Peki kimi sevmiyorsun?»

«Pete'yi.»

«Peter'i mi?»

«Evet, onu.»

«Yok canım, seviyorsun onu da pekâlâ.»

«Nefret ediyorum ondan.»

«Eh, n'apalım, madem öyle. Şimdi tostunu yemeye bak, kakaondan da iç, hadi, soğutmadan.»

«Babama telefon et, kalksınlar ikisi de buraya gelsinler.»

«Buraya mı?»

«Evet, buraya tabiî. Bu odaya. 2109 numaraya, Pierre oteline. Gelsinler, hep birlikte ölünceye kadar bir arada yaşayalım gidelim.»

«Dördümüz birlikte bu odada bir saate kalmaz toptan ölürüz. Sen bebekken Oyster Bay'de yine böyle bir odada altı ay bir arada kalmıştık da az daha birbirimizi yiyecektik.»

«Niçin?»

«Bir arada olmaktan, neden olacak!»

«Niye ama, bir arada, aile gibi olmak o kadar kötü mü?»

«Bu, benimle babanın yüzündendi. Belki başkaları için de ben çekilmez bir kişiyim, belki de yanılıyorum. Ama sözgelişi, en iyi arkadaşım Clara Coolbaw'u örnek alalım: Aynı evde kocası, üç çocuğuyla birlikte tam yirmi yıldır bir arada yaşıyor, tabiî, buna yaşamak demek gerekse.»

«N'olmuş ki onlara?»

«Her biri sanki birer canlı cenaze. Uyuyorlar, uyanıyorlar, yiyip içiyorlar, gelip gidiyorlar, ama hepsi de birer ölü. Yaşayan ölü. İşte evlilik bu demek! Anladın mı bilmem.»

Telefon çalınca anneme soracaktım ağzımda kaldı. Annem:

«Gladys!» diye bir çığlık attı telefona. «Ah şekerim dinle bak, bu defa kesin kararımı verdim. Tiyatroya giriyorum artık. Önceki gece yine bir partideydim. Bıktım usandım bütün ömrümü partilerde geçirmekten. Canları cehenneme hepsinin! Ne gönlümü eğlendiriyor, ne birşey. Kalktım, geldim ben de. Burda Mike McClatchey'i göreceğim, konuşacağım.»

Uzun uzun anlatmaya girişti. Bir yandan da kahvesini içti, cigarasını tüttürdü. Bitecek gibi değil-

di konuşması. Neden derseniz, karşıdaki Gladys'ti. Gladys Dubarry! Belki tanırsınız onu, dünyanın en zengin kadınından da daha zengindir, annemin de en yakın arkadaşı: hatta Clara'dan bile yakın. Gladys ile annem, küçük birer kızken arkadaşmışlar. O günlerde öyle mutsuzmuşlar ki.

Epey bir sonra annemle Gladys konuşmalarını bitirebildiler. Ardından annem üstünü başını soydu, banyoya girdi çıktı; yeniden giyindi. Kahvaltı masasını dışarı çıkardı; beni aldı yatağa yatırdı, elime de **«Bir Sabah Erkenden»** adlı bir kitap tutuşturdu. Büyük adamlarla ünlü kadınların çocukluk günlerini anlatan resimsiz bir kitaptı bu.

«İyice oku bunu, uykun gelince de yat uyu. Ben, bay McClatchey'le öğle yemeğine çağrılıyım. Gecikmeyeyim. Ama en geç saat iki buçukta orda olur, dört buçuk sularında da dönerim. Sonra ikimiz baş başa verir, akşam için n'apacağımızı kararlaştırırız. Olur mu?»

«Olur. Kim bu bay McClatchey dediğin?»

«Tiyatro prodüktörü. Birkaç yıl önce bir partide tanışmıştık onunla, inşallah kim olduğumu unutmamıştır.»

«Seni kim unutabilir anne'cim!»

«Ona telefon ettim, burada olduğumu, tiyatroda çalışmak istediğimi söyledim: Çok iyi olur senin için de, öğle yemeğinde buluşalım, konuşalım bunu, dedi. Hadi, şansın yaver gitsin de bana bakalım...»

«Şansın yaver gitsin anne'cim.»

Uzanıp beni öptü, sonra da gitti. Bir süre elimdeki «Bir Sabah Erkenden» kitabına baktım, karıştırdım içini dışını; bir resim buldum: Bu, bir denizkabuğunu kulağına tutmuş bir küçük oğlanın resmiydi.

Böyle bir kabuğum olsa, ben de telefonculuk oynayayım diye içim gitti o an. Ama nerde!

Telefon çaldı, aldım: Bay McClatchey'di. Bürosundan ayrılmamak zorunda olduğunu, buluşmasına gecikeceğini, bu yüzden özür dilediğini bildiriyordu. Annemin de geciktiğini söyledim ona. Benim kim olduğumu sordu, söyledim.

«Öyle mi küçük hanım?» dedi. «Sesinizi çok beğendim. Söyleyin bakalım, oyuncu olmak ister miydiniz?»

«İstemem efendim,» dedim. «Ben değil, asıl annem çok istiyor bunu.»

«Onu biliyorum,» dedi. «Ama benim güzel sesli küçük bir kıza da ihtiyacım var ayrıca. Senin gibi çok güzel seslisine.»

«Benim annemin de sesi güzeldir.»

«Tabiî ama, annen senin gibi dokuz yaşında değil ki. Üstelik benim oyunumdaki kız da tam senin yaşında. Düşün bakalım bu konuyu, ha, ne dersin?»

«Düşünürüm efendim.»

Yok, hayır! Düşünmem. Durup dururken nasıl oyuncu olabilirdim ki?

BİR SABAH ERKENDEN

O **«Bir Sabah Erkenden»** kitabındaki şiirleri baştan sona, bir kelimesini bile anlamadan okudum, birkaç sayfasına boş boş baktım. Kitabı kapadım, yavaşça elimden yere bıraktım, örtülerin altına girip geceleri yaptığım gibi yaptım; gözlerimi diktim tavana; tavan, tavan olmaktan çıkana kadar öyle bakadurdum.

Düşümde annemi gördüm; yine bir partiye katılmak üzere en güzel elbiselerini giyinip kuşanıyordu; ansızın fikrini değiştiriyor, parti yerine beni de yanı sıra alıp New York'a gitmeye karar veriyordu. Düşümde ikimiz **«İrlanda Yıldızı»**na biniyorduk, sonra New York'a geliyorduk; bir taksiye atladığımız gibi doğru Pierre'deydik, 2109 numaralı odaya yerleşiyorduk; yıkanıyor, kahvaltı ediyor, telefonlaşıyorduk. Her şey bir düştü, fakat bir o kadar da gerçek.

Az sonra düş görmem kesildi, uçağın o hınzır homurtusu kulaklarımda çınlar oldu; dursun istiyordum, durmuyordu bir türlü. Annem gelene kadar düşümde görüp görebildiğim; uçağa, uçaktan taksiye binişimiz, bir de 2109 numaralı odamıza kadar geli-

şimizdi. Sonra kapıda bir anahtar sesi duydum, uyandım; annemdi.

«Hayrola Kurbağacık?» Ateşin var gibi görünüyorsun. Yanakların kıpkırmızı.»

Koşar gibi yanıma geldi, elini alnıma koydu; banyoya fırladı, bir termometreyle gelip ağzıma dayadı.

Yine durmadı, telefona sarıldı, birileriyle doktor moktor lafları etti, ardından o doktor dediğini buldu, telefonu açık tutarak ağzımdaki termometreyi aldı, okudu; yine konuştu, yine dinledi, sonunda kapadı telefonu. Yatağa oturdu, ellerimi elleri içine aldı.

«Oh, anne'cim, hasta falan değilim ben...» dedim.

«Hayır, hastasın...» dedi annem. «Merak etme, doktor şimdi geliyor. Bir çırpıda iyileştirecek seni.»

«Ben hasta değilim ki. Kulaklarımda o bindiğimiz uçağın gürültüsü var yalnız, bir türlü durduramıyorum. Uğuldayıp duruyor.»

«Kulaklarında mı?»

«Evet. Biliyorum, uçakta değilim, yatağımdayım ama durmuyor yine.»

«Şimdi gelecek doktor, bir güzel iyi edecek seni, ben de başından ayrılmayacağım, bu gece hep yanında oturacağım.»

«Yok, hayır anne'cim, benim yüzümden işlerinin bozulmasını istemiyorum.»

«Senin dediklerine aldıracak falan değilim n'apacağımı biliyorum pekâlâ. Şimdi uzan bakalım, bir güzel yat, hiçbir şeyi düşünme.»

Telefon çaldı, Gladys Dubarry'ydi yine; annem bay McClatchey'le öğle yemeği buluşmasını hikâye etti.

«Elindekilerde bana göre bir rol yokmuş, şekerim,» dedi. «Fakat ille de Çekirge'yi göreceğim diye tutturdu. Telefonda sesini duymuş da bayılmışmış, tam aradığı kızmış bizimki. N'apacağımı şaşırdım kaldım. Ben tâ buralara kadar kendim için geldim, kızım için değil ki! Sonra sahneye çıkarılan çocuklardan da nefret ederim doğrusu. Üstelik ateşi var, hasta da. Kendisi değilim diyor, tabiî. Canım, bilmez misin çocukları? Hastalık dedin mi bucak bucak kaçarlar, yok, değilim derler. Hayır, hayır doktorunu yollaman gerekli değil. Ben birini istedim, nerdeyse gelir. Tabiî, şekerim, senin doktorun en iyisidir ama ben çağırmış bulundum bir kere, seninki gereksiz artık.»

«Bırak gelsin onunki de,» dedim. «Gladys Dubarry'nin doktoru kimmiş, tanımak istiyorum.»

«Diyor ki, bak...» dedi annem. «Senin doktorun kimmiş, tanımak istiyormuş. N'olursun, bir parça da beni dinle Gladys'cim, o kadar önemli birşey değil. Az bir ateşi var, iyi şimdi, gerçekten iyi. Gürültüye getirmek istemiyorum. Tabiî, başka kapıları da deneyeceğim fakat biraz güvensizim bu konuda. Çocuk felci mi? Canım ne demelere çocuk felci olsun? Yok canım, yorgunluktan hepsi. Dinlendi mi, geçer. Hava değiştirdi, ondan. Doktordan sonra yine ararım seni. »

«Çocuk felci mi?» dedim. «Yoksa ölecek miyim ben?»

«Gülünç olma!» dedi annem. «Gladys Dubarry her şeyi gözünde büyütüp acıklı durumlara sokmaya bayılır. Bütün hayatı boyunca hep bunu yapmıştır çünkü. Çocukluğunda bile böyleydi o. Çocuk felci falan değilsin, ölmeyi mölmeyi de aklından çıkar. O Gladys'in kuru sıkısı. Şımarık aklı bir karış ha-

vada, dediğim dedik bir zengin kızıdır, başka birşey değil. Özel doktoru, tabiî dünyanın en büyük doktorudur onun için, çünkü krizleri tuttuğunda hemen yatıştırıcı ilâcını verip derdine derman olur. Sen, dediğim gibi yat, dinlen şimdi, hastalıkla ilgili her şeyi de kafandan sil at.»

«Ben hasta masta değilim,» dedim. «Hastasın diyen sensin.»

«O uğultun dindi mi bari?.»

«Eh, bir parçacık.»

«Tam tamına geçerse, o zaman hasta olmadığına inanırım ben de.»

«Peki, nasıl geçiririz onu?»

«Doktor sana birtakım ilâçlar verecek, içeceksin, sonra uyuyacaksın. Sen uyurken o da geçecek güzelce.»

Doktor geldi. Ufacık tefecik bir adamdı, durmadan gülümsüyordu, elleri de ufacıktı. İçeri girer girmez, hemen bana bakıp gülümsedi, karşılıklı biraz konuştuk, anneme döndü, onunla da konuştular: «Biraz yorulmuş biraz da sarsılmış yavrucak..» dedi.

«Derecesine bir bakmayacak mısınız?»

«İstemez.» dedi doktor. «Ama madem istiyorsunuz, bakalım. Sanırım, düşmüştür sizden sonra.»

Gerçekten de iki derece falan düşmüştü.

«Geldiğimiz uçağın gürültüsü kulaklarından eksilmiyormuş,» dedi annem.

«Mümkün,» dedi doktor. «Şimdilik bir yarım aspirin verin, daha sonra da öbür yarısını, birşeyciği kalmaz.»

«Yarım aspirin mi? Hepsi bu kadar mı?»

«Daha n'olsun? Çocuk yorgun düşmüş, sarsılmış, hepsi o.»

«Fakat ben yatıştırıcı bir ilâç verirsiniz sanmıştım.»

«Yarım aspirin de o işi görür, kaygılanmayın. Maşallah, güçlü kuvvetli, sağlıklı bir küçük hanım.»

«İştahsız. Birşey bile yediği yok.»

«Eh, yemek yemek kolay bir iş değildir.»

«A, demeyin öyle..» dedi annem. «İki lokma birşey yesin diye çekmediğim kalmıyor.»

«Hiç varmayın üstüne hanım kızım,» dedi doktor. «Dedim ya, maşallahı var, sağlıklı, güçlü kuvvetli. Tam yaşının niteliklerine sahip. O uçak gürültüsüne gelince, en iyisi radyoyu açın; tatlı, yumuşak bir müzik bulun, dinlesin. Ya da siz güzel güzel şarkılar söyleyin ona.»

«Kim, ben mi?»

«Neden olmasın! Ninni gibi birşeylerden hem de. Göreceksiniz, nasıl geçecek kulaklarındaki uğultu.»

«Hepsi bu mu, yani?»

«Bir güzel uyku da çekti mi, mesele kalmaz, turp gibi olur. Santrala haber verin, telefonla odanızı rahatsız etmesin. Uyuyana kadar, başucunda bir iki tatlı şarkı söylersiniz siz de. Uyandıktan sonra derecesine bakın; normalse, sıkıca giydirin, alıp parka doğru bir gezintiye çıkın. Odanız gerçekten uçağı andırıyor, hem küçük hem, basık.»

«İyi ama, ne söyleyeyim ona?» diye sordu annem. «Çocuk şarkıları, ninniler falan bilmem ki..»

«Canım ille de çocuk şarkısı olacak diye bir zorunluk yok ya..» dedi doktor.

Bir aspirini ikiye kırdı, yarısını ağzıma verdi, annem de bir bardak su getirdi; içtim. Doktor o ufacık elleriyle yüzümü okşadı, güldü:

«Hadi bakalım şimdi uykuya küçük hanım,» dedi.

Şarkı da söyler mi bana diye bekledim, söylemedi.

«Çoğu zaman ben bile birileri başucumda şarkı söylesin, öyle uyuyayım istiyorum,» dedi.

Annem yadırgayan bakışlarla ona bakıyordu; gitti, çantasını açtı, içinden para çıkardı.

«Ne ücret ödeyeceğiz doktor?»

«Fakat..» diye söze girişecekken, annem:

«Rica ederim,» dedi, önledi. «Herkes yaptığı işin karşılığını almalı.»

«Madem öyle,» dedi doktor. «Bir dolar verin, yeter.»

Annem bir dolarlık uzattı. Doktor aldı.

«Sana gelince..» diyerek bana döndü sonra, «Hasta masta değilsin, biliyorsun, değil mi?»

«Biliyorum.»

Annem doktoru kapıya kadar uğurladı. Benden uzak, birşeyler konuştular, doktor gitti; annem dönüp geldi, yanıbaşıma oturdu, başladı bir şarkı söylemeye.

En çok sevdiği, en çok beyendiği bir şarkısı vardı, onu söylüyordu: **«Zaman akıp gidiyor yavaşça, izler kalıyor ardı sıra.»** Ötesini, geri kalan sözlerini de biliyor muydu ki? Bilmiyordu ağzında yuvarlıyor, yeniden başa dönüyordu: **«Zaman akıp gidiyor yavaşça, izleri kalıyor ardı sıra.»** Ondan daha güzel bir şarkı olamazdı benim için, öyle düşünüyordum; annem de dünyadaki kızların en güzeli, en iyisiydi. Dünya da güzeldi tabiî.

Derken yine telefon çaldı, annem çabuk, bir o kadar da alçak sesle konuştu, sonra kapadı telefonu, yanı başıma gelip yeniden şarkısına başladı.

Hayatımda kendimi hiç bu kadar iyi hissetmemiştim.

Anneme sarılıp kokladım, sonra da uyudum. Kendine özgü bir kokusu vardır annemin; kocaman kızlar gibi, süründüğü kokular kokar, cigara kokar, bütün bunlara bir de giydiklerinin değişik kokusu karışır.

Ben uyuyana kadar hiç durmadan şarkılar söyledi bana, bazılarını sözleri ile, bazılarını mırıldanarak, Tam dalmak üzereyken de yanıma sokuldu, yatağa girdi. Birşeyler dediğini duydum, anlayamadım; öptü, sarıldı.

Ne kadar böyle koyun koyuna kaldık, bilemiyorum, unuttum şimdi. Bildiğim tek şey, artık hasta masta olmadığımdı; mutluydum, iyinin iyisiydim.

Fısıl fısıl konuşmalar duyunca gözlerimi açtım, baktım; başucumda annem, Gladys Dubarry, bir de özel doktoru toplaşıvermişler.

Gladys'in öylesine bir zengin görünüşü vardı ki. Çok, çok zengindi. Zayıf, kurucaydı da üstelik, annem kadar değildi ama. En pahalı elbiselerini giyinmişti. Saçlarını oğlanlar gibi kestirmiş, öyle bir hava verdirmişti kendine. Çabuk çabuk, kalın kalın konuşuyordu.

«Ah, anlamıyorum ki...» diyordu. «Burası oda moda değil. İnsan, değil ayakta durmak, otursa bile sığışamıyor. Bırak da müdüriyetle konuşayım, sana hiç olmazsa doğru dürüst bir oda vermesini söyleyeyim. Çılgınlık bu senin yaptığın. Burda, tuvaletle iç içe oturamazsın. Dostlarımın böyle kasvetli yerlerde yaşamalarına dayanamam.»

«Bir dakka...» dedi annem. «Müdüriyetten bana bu odayı vermelerini kendim istedim.»

«Ne demelere ama canım?»

«Fiyatı üç dolar da ondan. Senin söylediklerin, ya yirmi ya da otuz dolardan aşağı değil.»

«Ah, sen delisin,» dedi. «Kaç paraya ihtiyacın var, çabuk söyle?»

«Bir milyon..» dedim. Gladys döndü, çığlığı bastı:

«Ah, seni Çekirge seni! New York'a annenle birlikte geldiğine öyle sevindim ki, bilemezsin. Hemen senin şerefine güzel, büyük bir garden parti vereceğim.»

Geldi, sarıldı, kucakladı, öptü; onu da kokladım tabiî. Eh, elbette güzelin güzeli kokuyordu, anneminkinden çok ayrı, değişik bir kokuydu bu. Neydi bu koku, orasını bulup çıkaramıyorum. Her şeyi anneminkilerden daha pahalıydı; süründüğü koku, giydiği elbise, taktığı elmaslar, pırlantalar falan filan; fakat, annemde olanlar da onda yoktu.

Doktor, annemin bileğinden tuttu; annem bir ona baktı, bir Gladys'e. Gladys başını salladı, ben de doktora baktım yeniden. Uzun boylu, yakışıklı bir adamdı, hepsi o kadar.

«Neye bileğimi kavrıyorsunuz?» diye sordu annem.

«Nabzınıza bakacağım da. Gladys, hastaymışsınız dedi.»

«Ah, hayır ben değil, hasta olan kızım. Fakat iyi şimdi. İyisin değil mi Kurbağacık?»

«Çok iyiyim,» dedim.

«Bir saat kadar güzel güzel uyudu,» dedi annem, bileğini doktordan kurtardı.

«Bir derecenize baksak, sanırım, iyi olur,» dedi doktor.

Termometreyi aldığı gibi annemin ağzına soktu, aldı baktı:

«Tam düşündüğüm gibi.» dedi. «Şimdi söyleyin bakalım, neyiniz var?»

«Bir bilsem ben de» dedi annem. «Doktor sizsiniz, bana ne demeye soruyorsunuz? Hiçbir fikrim **yok** bu konuda.»

«Pekâlâ, pekâlâ..» dedi doktor. «Yatak, dinlenme, bol uyku veriyorum size.»

Gladys:

«Ne, burada yatmak mı?» diye ayaklandı. «Burada, ikisi birlikte bu çamaşırcı kadının yatağında mı yatacaklar yani?»

«Yine sapıtma Alla'sen!» dedi annem. «Ben New York'a tiyatro oyuncusu olmaya geldim. Yatak seçmelere değil. Sen, dilersen Kraliçenin yatağını alırsın kendine. Yaparsın da, değil mi?»

«Tabiî, yaparım. Hiç durmamalısın burada, hiç. Tası tarağı toplayıp taşınmalısın. Hem hemen!»

«Kes Alla'sen!» dedi annem. «New York'taki tek barınağım bu benim, beni candan düşündüğüne de ayrıca teşekkürler. Fakat ben durumumdan hoşnudum, değiştirmek falan da istemiyorum.

Kapının zili çaldı, bir komi oğlan benim adıma bir paket getirdi. Açınca içinden mini mini bir kızılderili bebeği çıktı, üzerinde fiyatı da yazılıydı: 1 dolar. İlişik karta, demin gelip bana bakan doktor, şunları karalamıştı: **«Çok tatlı küçük kızıma.»**

Gladsy'le annem hâlâ konuşup tartışıyorlardı. Gladys odayı annemin başına kakıp duruyordu hep. Bir ara zorla para vermelere de kalktı, ama annem kabul etmedi. Sonunda tartışmaktan yorulan Gladys özel doktorunu yanına katarak çıktı gitti.

Annem santralda bizi kim ararsa yok demelerini tembihledi; geldi, yeniden kolları arasına aldı beni, gülerek:

«Ah, Kurbağacık, ah» dedi. «İlkin belâ seni bul-

du, sonra da beni. Az daha dertsiz başımızı dertlere sokacaktı.»

«Aldırdığım yok ki» dedim. Olanları sevdim bile.»

Çok geçmeden annemin uykusu geldi, yattı. Bir süre onu kolladım, düzenli soluğunu dinledim. Her şey yolundaydı. Dışardan doğru gelen bir otomobil kornası duydum, sonra daha başka sesleri. Caddenin gürültüsü dolup taşıyordu, bir ara bir trafik arabası acı acı bağırarak geçti gitti. Kulaklarımdaki o uçak uğultusu kaybolmuştu artık.

Direndim, yeniden o uğultulu gürültüyü duymaya çalıştım, olmadı. Ne kadar istersem isteyeyim eski gürültüyü hatırlayamıyordum bile. Kulaklarımdan silinmiş gitmişti. İzi bile yoktu.

Annem mışıl mışıl uyuyordu, aynı yataktaydık, ben uyanıktım. İkili bir çelişmeydik annemle.

Şu koca dünyada yalnız ikimizdik, yalnız ikimiz vardık. O kocaman bir kızdı, bense onun küçüğü. Deli gibi seviyordum onu, her bir parçasını, her bir yanını seviyordum. Üstüne sinen cigara kokusunu da, içmediği zamanlardaki kokusunu da. Ona bakar, onu koklar, severdim. Ona dokunurdum, okşardım. Parmaklarımı dudaklarında gezdirdiğimde, çokluk, gülümserdi; yavaşça elini getirir, elimin üzerine koyardı.

Hafifçe uykusunda göğüs geçirdi.

Yatak öylesine sıcaktı ki, dayanamayıp çıktım; Gladys Dubarry'nin bunca ağız dolusu karaladığı New York'taki 2109 numaralı yeni evimizin çevresini şöyle bir kolaçan etmeye karar verdim. Gladys Dubarry neyi bilirdi ki zaten? Her yere, her işe o koca burnunu sokar durur. O anca altı milyonuyla n'apacağını, nelerin üstesinden geleceğini bilir, başka şeyi

değil. Parası altı değil onaltı ,belki daha çok; belki de altı yüz milyondur.

Küçük dediği odadaydım hâlâ, 'ama seviyorum bu odayı,' diye düşündüm.. Her bir köşesini üstelik. Çünkü annemle beni koruyordu, içine almıştı.

Kapıyı açtım, ne var diye şöyle bir baktım. Koridor vardı tabiî, n'olacaktı. Koridor boyunca yürüdüm. Bir ara da kapının çarpıp kapandığını duydum, koştum ama ne fayda; kapı içerden kilitlenmişti. Uğraştım uğraştım, açamadım. Annem uyansın istemiyordum, yoksa çalardım zili, açtırırdım kapıyı.

Çıkan asansörün gürültüsü yükseldi, kata varınca durdu. Kapısının açıldığını duydum, sonra birtakım ayak seslerini. Utancımdan n'apacağımı şaşırdım, üstelik kaçıp saklanacak bir köşe bucak da yoktu.

Az sonra uzun boylu, tatlı bir kadın, köşeden koltu kanadı paketlerle dolu göründü, kıvrılıp geldi:

«Küçük hanım, acaba bana bir parça yardım eder misin? Buna karşılık ben de seni çaya buyur ederim, ödeşiriz. Ne dersin?»

«Peki efendim» dedim.

Kucağındaki paketlerden dördünü aldım, birlikte koridorun sonuna kadar gittik, odalardan birinin kapısını kadın çıkardığı bir anahtarla açtı, içeriye girdik. Kucağındakilerin hepsini odadaki bir cam masa üzerine boşalttı, ben de onun gibi yaptım. Yorgun argın bir koltuğa oturdu:

«Eh şimdi şöyle bir alıcı gözle bakabilirim sana..» dedi.

Gerçekten de iğneden ipliğe süzüyordu beni.

«Lütfen şöyle bir döner misin, bakayım?»

Dediğini yerine getirdim.

«Cildin berbat mı berbat» dedi. «Ama sende hoşuma giden birşey de var. Söyle bakalım, sen de benden hoşlandın mı?»

«Evet,» dedim.

«Eh, mesele yok o halde. Demek beni fasulye sırığına falan benzetmedin öyle mi?»

«Şey, bilmiyorum,» dedim.

«Büyükler de senin gibidirler, çoğu sevmezler beni, neden sevmezler, bildikleri yoktur. Sen nerelisin bakayım?»

«Macaroni Lane'li. Pacific Palisades, numara binbir.»

«Buraya nasıl geldin, peki?»

«Uçakla.»

«Baban nerde senin?»

«Paris'te».

«Peki annen?»

«Burda. 2109 numarada».

«Şu koridorun sonundaki küçük odada mı?»

«Evet».

Kadın bir süre durup düşündü, sonra:

«Eh, artık bir fincan çay içmeye hak kazandık galiba. Ne dersin, içelim mi?»

«İçelim,» dedim.

ÇAYA GİDEN ÇAY İÇER

O uzun boylu kadın bir çırpıda her şeyi gümüşleyiverdi; çaydanlık, kaşıklar, şekerlik, sütlük, bardakların içine oturduğu kupalar hep gümüştü. İnce gül yaprakları işlenmişti gümüşlerin üzerlerine; incecik şeylerdi, insanın yüzü yankılanıyordu.

Çayı sütsüz içti, bir dilim limon kesti, çayına kattı; içerken de, arada, bir güzel yedi limonu.

Benimkine yarıdan az çay koydu, üstünü silme sütle doldurdu; pek sevdim. Yalnız başına süt içmekten hiç hoşlanmam, sütlü çay daha güzeldir. Önümdeki küçük tepsiyi tepleme yiyecekle, bisküvilerle, en ünlü pastaneden alınmış, pastalarla doldurdu; kendi küçücük bir parça aldı, gerisini bana bıraktı.

Çayı çok sevdim, yiyecekleri de, romlu pastayı da. En güzeli romlu pastaydı.

Çay içip pastalarımızı yerken kadınla şurdan burdan konuştuk. Tıpkı evcilik oyunu oynar gibiydik, sanki Deborah Schlomb'la birbirimize misafirciliğe gelmiştik. Pierre'in en büyük, en güzel, en pahalı dairesinde oturuyorduk; bütün daireyi kadın,

kendi başına dayayıp döşemişti, duvarlarda çok güzel resimler asılıydı; ikisi kadının resmiydi, ikisi de çocuklarının. Kadın yaşıtım değildi, biliyordum bunu, ama öyle iyi, öyle cici biriydi ki. Şimdiye kadar hiç böyle birileriyle karşı karşıya gelememiştim. Kimdi, neciydi, neyin nesiydi; bilmiyordum, adını sanını da duymamıştım.

Bir sürü şeyler konuştuk, çaylarımızı içtik, pastalardan yedik, bisküvilerin tadına baktık; güldük eğlendik, vakit geçti gitti. Annem uyuyordu, uyuması gerekti. Ben de durumumdan memnundum. 2109 numaraya yakındım, hemen şuracıktaydı odamız, kalkıp gitmek mesele değildi.

'Eh, artık kalksam, dönsem' diye düşündüm. Annem de herhalde uyanmış olacaktı artık. Belki de yokluğuma uyanmıştı, nasıl anlardı bunu, bilmiyorum. Uykuda kokuyu alır, yokluğumu anlardı. Bir yerlere saklanıp oyun yapıyorum sanacaktı baştan; çokluk böyle yapardım ona, saklanırdım; bazan da o saklanırdı, karşılıklı saklambaç oynardık.

Uyanmıştır ama yataktan kalkmamıştır şimdi, sesleniyor, konuşuyordur, duyuyorum sanıyordur kendisini. Oysa, nerden duyacağım? Ben nerdeyim, o nerde; tâ koridorun öbür başında, o uzun boylu kadınla karşılıklı oturmuş çay içiyor, romlu pastalardan yiyorum, nasıl duyarmışım annemi?

«Çabuk çık bakalım o tuvaletten» ya da «hadi, banyoda saklandığın yeter artık» der. O dediği yerlerde yoksam, ya yatağın altında, ya yazı masasının arkasında ya da başka bir yerde saklandım sanır. Odamızda olsam elbet oralara saklanırdım ya, şimdi değilim.

Annem bakar ki benden ses soluk çıkmıyor; yataktan atlar, beni arar, bakınır. Tabiî, bulamaz hiç-

bir yerde. Ardından bir korkudur alır onu. Başlar «nerde saklanmışsan çık artık, hadi» diye yalvar yakar olmaya. Ben yine gözükmeyince eni konu telâşlanır. Pencereye bakar, açık. Gerçi tam tamına değil, yarım açıktır ya, olsun! Eğilip bakmaya savaşır pencereden, bir çığlık koparır, sağa sola koşturur, ortalığı ayağa kaldırır alimallah. Telefonu açar, müdüriyeti bulur, soluk soluğa olanları anlatır. Müdür, yardımcısına anlatır, o kâtibe; kâtip, komi oğlanlara. Hepsi başlarlar beni aramaya artık. Müdürün kendisi caddeye çıkar, sağa sola bakınır, arar tarar. Tabiî, çevrede hiçbir olağanüstülük yoktur. Sonra anneme milleti ayaklandırdığı için biraz kızgın, Pierre otelinde şimdiye kadar hiçbir küçük kızın ne pencereden düşmüş, ne de başına herhangi bir kaza gelmiş olduğunu, boş yere kaygılanmamasını söyler.

Koridorda telâşlı gidip gelişler başladığı o ana kadar oturmuş çayımı içiyor, romlu pastadan bol bol atıştırıyordum. Gerçekte benim için yapacak birşey yoktu. O koridorda koşuşanlar, komi oğlanlarla otelin biri erkek öbürü kadın detektifleriydi muhakka. Önce bizim 2109 numaraya gelmişler, annemle konuşmuşlar; annem onlara benim bir resmimi göstermiş, sonra berikiler ordan oraya aramaya koyulmuşlardır. Giderek ağı germişlerdir yani.

Kadın detektif, sonunda gelip o uzun boylu kadının kapısını da çaldı. Kadın bakıvermemi rica etti, ben de gittim, açtım kapıyı. Ama daha kapının kanadını aralamaya kalmadan kadın detektif beklenmedik bir saldırıyla odaya kadar giriverdi, bir patırtı gürültü koptu.

«Evet, kimmiş o?» diye sordu kadın, içerden.

Kadın detektif kim olduğunu söyledi, kendini tanıttı.

Kadın:

«İyi, hoş ya, neden beni rahatsız ediyorsunuz, onu anlamadım.» dedi.

«2109 numarada oturan küçük kız kaybolmuş da...»

«Kim diyor bunu?»

«Annesi.»

«Eyvah!» dedim. «Ben gitsem, iyi olacak galiba...»

Öyle ki ne teşekkür etmeye, ne de hoşça kal demeye bile vaktim yoktu, olmadı. Zaten kapı açıktı, kadın detektifin önüne düştüm, doğru bizim 2109 numaraya geldik. Fakat kapımız yine kapalıydı. Vızır vızır beni arayan komi oğlanlardan bir an önce kurtulmak için içeri girmeye can atıyordum; üzerimde pembe geceliğimden başka birşeyim yoktu, bu kılıkta görünmek de işime gelmiyordu. Kapıyı telâşla çaldım:

«Anne, anne'ciğim!»

Kapı top gibi açıldı. Annem şöyle bir baktı bana, her şeyi bakışlarından sezinledim o an. Tek söz etmedi. Yatağa doğru yürüdü. Kapıyı kapayıp ardı sıra yürüdüm; çok üzüldüğümü söyledim, bir daha bunu yapmamamı, meraktan az daha öleceğini söyledi o da.

«Telefonu aç, müdüriyeti bul, kaybolmadım. Şimdi 2109 numarada, annemleyim de,» dedi. Söylediklerini yerine getirdim.

Sonra yattı, ne var ne yoksa hepsini başından aşağıya çekti.

Onu bu durumda görmek çok zoruma gitti, üzül-

düm. Ne zaman üzgün, mutsuz olsa böyle yapardı annem, onu mutsuz edenlerden biri de bendim işte.

«N'olursun üzülme anne'cim!» dedim. «N'olursun yüzünü saklama benden. Vallahi çok üzüldüm yaptıklarıma. Özür dilerim.»

Bana mısın bile demedi. Yüzünü çıkarmadı. Yalnız, arada birşeyler dedi galiba.

«Ne dedin, anne'cim?»

«Beni aptal yerine koydun, rezil ettin elâleme dedim.»

«Yok, hayır, hayır! N'olursun çık, yüzünü göster bana.»

«Hayır. Zaten ben deliyim. Senin yüzünden babanın yüzünden, Peter'in yüzünden aklımdan oldum. Clara Colbaw da, Glady Dubarry de delirttiler beni, Viola teyze bile. Hepiniz! Viola teyze dediğimi yapsaydı, sürüklenmezdin benimle, başıma bunlar gelmezdi hiç. Keşke gelmeseydim de Colifornia'da kalsaydım.»

«Hayır, hayır, böylesi daha iyi anne'cim.»

«Çekilir gibi mi? Keşke ölsem de kurtulsam.»

«Ah, konuşma böyle anne'cim, n'olursun! Tanrı baba duyar bu dediğini de bakarsın alıverir seni, cennetine götürür. Sonra ben n'aparım?»

«N'apacaksın? Çıkarsın Pierre'in yirmibirinci katının koridoruna, başının çaresine bakarsın,» dedi annem. «Dünyada bundan daha sersemce yaptığın bir başka şey var mı ki?»

«N'olursun çık artık, göster yüzünü.»

«Hayır, istemiyorum. Ben deliyim, çekil git başımdan.»

«Nereye gideyim, peki?»

«Paris'e git, babana git doğru. Hem de o üstündeki gecelikle. Çünkü sen zavallı anneciğine et-

raftan laf gelmesine de aldırmazsın. Herkes, aman bu kızın ne kötü annesi varmış desin, sana ne!»

«Ama sen öyle değilsin ki.»

«Git, kurtul benden. Hasta ettin beni, hastayım, hastayım artık.»

«Hâlâ mı?»

«Evet, hâlâ. Ölüyorum ben. Kalbim perişan.»

«Neyin var ki anne'cim?»

«Annen falan değilim. Artık tükendim ben. Hiçbir şeyin değilim.»

«Sen mi değilsin? Oh, hayır! Hiç bile değil. Sen güzelsin, cicisin, annemsin, her şeyimsin benim.»

Ansızın örtüleri başından çekip doğruldu:

«Gerçekten öyle miyim Kurbağacık?» dedi.

«Tabiî öylesin ya...» dedim. «Sen dünyadaki kızların en güzeli, en albenili olanısın.»

«Madem öyle, çabuk giyinelim, hemen gezmelere çıkalım bari.»

«Yaşasın!»

«Şamata yok. Burası okul değil, Pierre oteli. Annen de dul bir kadın. Bütün gözler üzerimizde zaten.»

«O zaman yavaş sesle yaşasın diye bağırırım ben de.»

«Oldu Kurbağacık. Benden de yavaş sesle yaşasın sana.»

«En yavaş sesle yaşasın hem.»

«Tamam.»

«En yavaşın yavaşı yaşasın.»

«Çok güzel.»

Ağzımı açıp kapadım. Annem:

«Ne dedin?» diye sordu.

«Yaşasın dedim.»

«Tamam, oldu artık Kurbağacık. Şimdi bir güzel giyinip kuşanalım. Ne dersin?»

«Yaşasın.»

«Yavaş ama. Mavi üzerine kırmızılı beyaz çiçekli elbisene ne buyrulur?»

«Şssst, yaşasın!»

İkimiz de giyindik kuşandık. Dinlenmiş, yolculuğun bütün kirini pasını üzerimizden atmıştık. New York'a yavaş yavaş akşam çökmek üzereydi. Annemle New York'taydık işte, Pacific Palisades'in Macaroni Lane'indeki evimizde her zaman olduğu gibi yine bir arada, yine ikimiz birlikteydik.

Yaşasındı!

NEW YORK, NEW YORK,

Bulunduğumuz kattan aşağıya inebilmemiz için asansörü çağırdığımızda altmışlık — ne altmışlığı, yetmişlik, belki de seksenlik — asansörcü, bin dikkatle süzdü bizi. Gerçeği söylemek gerekirse, annem iki dirhem bir çekirdekti, ben de ondan pek aşağı kalmıyordum hani.

Asansör katta durdu, bir adamla karısı geldiler, hemen gözlerine çarptık; kadın kocasına eğilip - fısıl fısıl birşeyler söyledi. İkisini de gözlüyordum; dönüp bir kere daha bakayım diye adamın canı gidiyordu ya, bunu yapacak kadar yürekli değildi. Buna karşılık, karısı korkusuzca baktı bize, şöyle kısa bir bakışla geçiştirdi. Annem, kadın girsin diye yol vermişti, az önde duruyordu. Olağanüstü çekiciydi, kadını hiç mi hiç umursamıyordu bile.

Asansör biz bindikten sonra yeniden durdu, bu defa iki erkekle iki kadın bindiler. Pek ha-ha, hi-hi insanlardı, vara yoğa gülüyorlardı, şen şatırdılar. Onların da ilgilerini çektik; hiçbir şey demediler, berikiler gibi de dönüp dönüp bize bakmadılar. Oysa, demin karısının kulağına birşeyler fısıldadığı o adam, yine bir punduna getirdi, anneme baktı. Annem ner-

deyse ağzını açıp başlayacaktı ki, sıkı sıkıya tuttuğum elini çektim, önledim. Bana doğru baktı, gülümsedi, gözlerinden söylediklerini okudum: **Peki peki, sustum. Ama Pierre gibi bir yerde kalanlar da azıcık terbiye sahibi kişiler olmamalı mıdırlar yani?**

Üçüncü duruşunda, asansöre birbirlerini tanımayan üç ayrı kişi doluştu, sessiz soluksuz girdiler. Herkes birbirine daha bir sokuldu.

Yeni vardığımız katta da yeni iki kişi bindi asansöre, içerde adım atacak yer kalmadı. Asansörcü tam bir alt katta yeniden durmaya hazırlandığında, o şen şatır adamlardan biri:

«Yeter ya'u, Joe.» dedi. «Bütün New York'takileri sığıştıracak değilsin ya bu asansöre. Balık istifine çevirdin hepimizi, durma artık, dayan!»

Adamın dediklerine annem güldü, ben de güldüm, ama o ilk binen kadınla kocası hiç gülmediler. Hele kadın, böyle böyle diyen adama «delirmiş mi ne» gibilerden baktı.

Asansörcü, oralı olmadan asansörü durdurdu tabiî, kapıları açtı. Binecek bir kalabalık yoktu, yalnız kalkık bıyıklı, eli bastonlu yaşlı bir adamcağız bekliyordu o kadar. İçerdeki kalabalığı görünce kılını bile kıpırdatmadan asansörcüye «in, in» gibilerden bir işaret çaktı. Fakat asansörcü dediğini yapmadı, adam binsin diye bekledi:

«Buyrun efendim!» dedi.

«Yeteri kadar doldurmuşsun zaten,» dedi adam. «Ben öbürünü bekleyeceğim.»

«Öbür asansör çalışmıyor efendim, bir bu var.» dedi asansörcü.

«Ben beklerim.» dedi adam.

«Buna binseniz. . Yerimiz var.»

«Bu kadar kalabalığın içine giremem. Sen in.»

İnat mı etti ne, asansörcü de gitmedi, bekledi. Öbür katların çağırma düğmeleri vızır vızır işliyordu.

«Bu kadar insanı bekletiyorum efendim. Buyrun, binin lütfen!» dedi asansörcü.

Adam kızdı bu defasında, bastonunu kaldırarak:

«Sen bana baksana...» dedi. «Kapa kapılarını, çek git yoluna, hadi!»

Asansörcü bana mısın demedi yine.

Hani o şen şatır dört adam vardı ya, işte onların dördü de çıktılar asansörden; biri — içlerinde en az konuşanı oydu —:

«Her zaman, ya'u, ne'tsem neylesem de şu Pierre'nin onyedinci katından aşağıya yayan, döne dolana bir insem, diye düşler dururdum. Allahtan şimdi fırsat çıktı işte. Lütfen bana haber verir misiniz, bizim için bir şişe şampanyayla dört bardak hazırlasınlar, indiğimizde bunu kutlamak istiyoruz.» dedi. Sonra bastonlu baya döndü: «Rahat rahat buyurabilirsiniz siz de. Yeteri kadar asansörü işgal ettik zaten.»

Asansörcü kapıları kapattı. Bu defa artık doğru en alt kata iniyor diye düşündüm, fakat hepimizi şaşırtan birşey oldu; asansör aşağıya ineceğine yukarıya doğru çıkmaya başlamaz mı! Herkes birbirine bakakaldı. Ondokuzuncu kata kadar yükseldik, ondokuzuncu kattakileri aldık; sonra onaltıncı kattakileri aldık, bunlar yetmiyormuş gibi bir de dokuzuncu kattakileri aldık, hınca hınç dolu olarak güç belâ zemine inebildik. Kapılar açıldı, bütün millet döküldü. Annemle biz de çıktık.

Komiler gözlerini bize diktiler; müdüriyetteki adam bize baktı, onunla birlikte daha başkaları da

bakışlarını bizden ayıramadılar. Önce anneme, sonra bana bakıyorlar, ardından kendilerini alamayıp gülümsüyorlardı.

O kocasıyla fısıl fısıl konuşan kadın soluğu hemen müdüriyette almış:

«Sizin o asansörcünüz yok mu,» diyordu. «Deli o, deli.»

Sonra kızmış köpürmüş yürüdü, kocasını da ardı sıra sürükledi.

Müdüriyetteki adam şaşkınlıkla:

«Asansörde birşey mi oldu acaba?» diye bize sordu:

Annem:

«Önemli değil,» dedi. «Bazılarına kızgınlık, bazılarına da eğlencelik çıktı, o kadar.»

Adam:

«Oysa, bizim en emektar adamımızdır o.» dedi, sonra gözleri bana takıldı, anneme: «Maşallah, kızınızı bulmuşsunuz ha!» dedi.

«Evet, teşekkürler.»

«Biz onu fellik fellik ararken, o, bayan Cranshaw'a misafirliğe gitmemiş mi!»

«Kime gitmiş, kime?»

«Bayan Kate Cranshaw'a.»

«Şu ünlü oyuncu olan?»

«Eh, bir zamanlarmış o. Şimdi elini eteğini çekti artık, kendini yalnızca oyuncu yetiştirmeye verdi; yani, bir çeşit öğretmenlik yapıyor.»

«Ben çoktan ölmüştür sanıyordum onu.»

«Yok canım, yıllardır bizim yirmibirinci katta oturur, bana sorarsanız, öleceği möleceği de yoktur hiç.»

«Kimleri yetiştiriyor şimdi?»

«Tabiî en ünlülerinl.»

«Tiyatrocuları mı?»

«Tiyatrocuları, televizyoncuları, kimleri olursa.»

Annem adama teşekkür etti, girişteki salonu geçip Beşinci Cadde'ye çıktık.

«Kurbağacık, sen kime misafirliğe gitmişsin, biliyor musun?»

«Kimeymiş?»

«Dünyamızın görüp göreceği en büyük kadın oyuncuya, bayan Kate Cranshaw'a.»

«Şimdi n'apıyormuş ki?»

«Oyunculara nasıl oynanır, onu gösteriyormuş.»

«Peki, oyuncular nasıl oynanır bilmiyorlar mı?»

«Hayır. Ayrıca en iyi oyuncunun bile her zaman öğrenme zorunluğu vardır. E, sen anlat bakalım şimdi, bu bayan Cranshaw nasıl biri?»

«Nesini anlatayım.»

«Şey...» dedi annem. «Acaba beni beyenir mi dersin?»

«Beni beyendikten sonra, seni haydi haydi. Sen annemsin çünkü. Üstelik benimle karşılaştığında üstümde elbisem bile yoktu, gecelikleydim.»

«Hiç şaşırmadı mı?»

«Şaşırmadı. Kılı bile kıpırdamadı.»

«Ah, tam bir hanfendi de ondan! Şimdi dinle beni Kurbağacık, senden onunla ilgili her şeyi bana anlatmanı istiyorum. Başla bakalım, hadi.»

«Çok uzun boylu bir kere. Çok ince, çok kibar. Öyle güzel gözleri var ki. Keskin mi keskin. Tane tane konuşuyor, neşeli de.»

Annemle Beşinci Cadde'den aşağılara doğru yürüdük, o ara bayan Kate Cranshaw'la ilgili bütün bildiklerimi anneme bir bir anlattım, tabiî, onun

bayan Cranshaw olduğunu falan hiç bilmiyordum, ne o benim adımı sormuştu, ne de ben onunkini.

Beşinci Cadde'nin parka bakan yakasına geldik.

«Kokla bak,» dedi annem.

«Neyi?»

«Central Park'taki ağaçların kokusunu, Kurbağacık, Central Park'ın çayırlarını, çimenlerini. Şu kuşlara, şunlara baksana bir..»

«Ha evet...»

«Hele bir girelim de, sen o zaman gör bak.»

Bir blok sonrası girişe vardık, Central Park'a birinci adımımızı attık. Artık otomobillerin gürültüsünden, kalabalığından yakamızı sıyırmıştık; küçük bir yoldan gidiyorduk, ne bisikletli vardı, ne birşey. Yalnız yayalardı. Sonra durduk, annem ağaçlara, koca koca kara kayalara, onca yeşilliğe, çayıra, çimene baktı, derin derin soludu.

«Öyle de severim ki Central Parkı,» dedi.

«Ben de,» dedim. «Sen niye seviyorsun?»

«Çünkü New York'ta da ondan...»

«Madem New York'u bu kadar çok seviyorsun, niye hep New York'ta yaşamıyorsun?»

«New York'tan nefret ediyorum da ondan.»

«Ah, anne'cim, böyle konuşman öyle zoruma gidiyor ki... Hem seviyorum diyorsun, hem nefret ediyorum diyorsun.»

«Ama gerçek bu, Çekirgem. Tabiî, New York'u seviyorum. Bir o kadar da nefret ediyorum New York'tan.»

«Niçin?»

«Çünkü lâmı cimi yok bunun, çünkü gerçek! Kimse açık açık demez bunu, ama doğrusu da budur.

Bu parkı severim. Hem severim, hem nefret ederim. En iyisi de budur dünyada.»

«Neden?»

«Çünkü öyledir de ondan.»

«Nasıl oluyor bu?»

«Karışık, üzücü birşey aslında.»

«Hayır, değil. Üzücü değil, mutluluk verici asıl.»

«Peki, tamam, senin dediğin olsun! Ama beni görmüyor musun Kurbağacık, nasıl korkuyorum?»

«Neden korkuyorsun?»

«Kendimden. Hayatımdan. Epeyi yaşadım artık, çok şeyler geçti başımdan, öyle öyle derken tam otuzüç yaşıma giriverdim.»

«Otuzüç mü? Sen daha yirmibir yaşındasın anne'cim.»

«Ah, Kurbağacık, sen benim en iyi arkadaşımsın, en yakınımsın, ama yine de korkuyorum işte.»

«Hiç korkma anne'cim!»

«Senin de benimkine benzer bir hayatın olur diye korkuyorum. Çünkü annenim, çünkü hep benimle birliktesin, benim yaşadığım hayatı görüyorsun.»

«Ben de senin gibi yaşamak istiyorum.»

«Pek imrenilecek bir hayat değil ki Kurbağacık!»

«Neden?»

«Değil çünkü. Bilmiyorum. Ben istedim, böyle oldu. Zaten hayatta kimse n'aptığını, ne istediğini pek bilmez. Bütün hayatımız boyunca mutsuzluğumuzu duyarız da bundan kurtulmak için gerekli olan neyse bir türlü onu yerine getirmeyiz. Baksana, dün nerdeydik, bugün nerdeyiz? California nere, burası nere?»

«Central Park ya burası. Hem ne güzel!»

«Peki, sonra?»

«Sonra sen sahneye çıkacaksın, çok ünlü bir oyuncu olacaksın.»

«İşte beni hasta eden de o, Kurbağacık. Acaba diyorum, bende gerçekten bir kabiliyet var mı, yapabilecek miyim?»

«Tabiî anne'cim, sen büyük bir oyuncusun.»

«Sana göre, belki.»

«Ben öyle her şeyi olur olmaz beyenmem, bilirsin anne'cim. Eğer sen büyük bir oyuncu olmasaydın, beni inandırabilir miydin buna? Ben inanıyorum, iyi bir oyunda büyük bir rol alacaksın. Bak, görürsün.»

«Fakat bugün tiyatro prodüktörlerinin en iyisiyle birlikte öğle yemeğindeydik, hiç oralı olmadı o konuda, en küçük bir rol bile teklif etmedi. Ayrılırken sabah kahvaltısını bir arada yapmamızı istedi. Seni ille görmeliymiş, öyle dedi Kurbağacık, acaba hiç sahneye çıkmayı ister miydin?»

«Yok, hayır! Nasıl oyun oynanır, bilmiyorum bile. Ben daha küçüğüm.»

«Senin yaşındaki bir kızı mutlaka oynatmak istiyormuş. Tabiî, sen istersen, evet dersen. Her şey senin istemene bağlı.»

«İstemiyorum.»

«Sahiden mi?»

«Sen benim oyuncu olmamı ister misin?»

«Bilmiyorum. Şurası da bir gerçek, çocuklarını oyuncu yapan annelerden oldum olasıya nefret etmişimdir. Çocuk, ne çocukluğunu bilir, ne birşeyi. Terbiyeli yavru maymunlara döndürürler. Ama sana şimdi ben ne diyeyim, orasını bilmiyorum. Evet dersen olağanüstü bir hayatın içine girersin.»

«Nerde?»

«Tiyatroda, tabiî.»

«Peki sen nerde olursun o zaman?»

«Ben kuliste muliste, bir yerlerde olurum, küçük canavarlarını sahneye salıvermiş annelere dönerim.»

«Anne'cim!»

«Elbette seni demek istemedim Kurbağacık! Öbür mutsuz annelerle mutsuz çocuklarını kasdettim. Tiyatroda oynayan çocuklardan nefret ediyorum. Ama birçok güzel oyunlar da çocuklar üzerine kurulmuş, ister istemez bir çocuğun oynaması gerek o oyunlarda. Ne diyeyim, işte böyle.»

Boş bir park sırası bulduk, yan yana oturduk. Annemin elini avuçlarımın arasına aldım, tutup tutup sıktım. Biliyordum, şimdi öylesine üzgün, öylesine mutsuzdu ki.

Hayatta en istemediğim şey de buydu.

CENTRAL PARK'TAKİ KÜÇÜK ARIKUŞU

Gerçi Central Park'taydık, gerçi vakit ikindi sularıydı ya, yine de alabildiğine sıcak bir gündü. Annemle sıralardan birine oturduğumuzda sarı zambaklara konmuş sivri, iğne gagalı bir arıkuşu gördüm; kuş, kısa bir süre sonra birşeylerden ürkmüşçesine kanatlanıp pırr diye uçuverdi. Kaçıp gidecek, bir süre daha dönmeyecek sandım, yanılmışım. Konduğu zambaktan kalkar kalkmaz, hemen yanındaki bir başkasına indi, gagasını çiçeğe daldırdı, öylece kaldı. Sanki zambağın kokusunu çekiyordu. Burda da çok kalmaz, uçar, diye düşündüm. Yeniden, çarçabuk kanat açtı, havalandı; az yüksekten uçup şöyle bir dolandı, indi, bir yeni zambağa kondu.

Acaba ne demelere böyle durmadan ondan ona dolanıyordu? Her yer zambağa kesmişti. Acaba en iyi hangisi kokuyor, hangisinin kokusu en iyi diye mi aranıyordu ki?

Son indiği zambaktan da havalandı, bir başkasına yöneldi. Konduğu yerde pek göremiyordum onu; bir kuyruğu, bir de kanatlarının ikl ucu anca görülebillyordu.

Miniminicik birşeydi, güzeldi. Nasıl oluyordu da böyle oradan oraya hiç durmadan uçabiliyordu, peki? Hiç yorulmak nedir bilmez miydi?

Ben böyle düşünürken dediğim oldu. Arıkuşu bu defa konduğu zambaktan uçmadı. Öbür kuşlar gibi iki ayağı üstüne tünemişti, incecik bir dala tutunuyordu, o durunca her şey de durmuştu, sallanmıyordu.

Durduğu sürece doya doya seyrettim arıkuşunu; küçücük bir kuştu, upuzun gagası vardı. Hızlı uçan soyundan değildi, fakat bir yerde de öyle uzun boylu durmuyordu. Sözgelişi, bir yere mi kondu; siz içinizden birden üçe kadar saydığınızda, bir de bakıyordunuz arıkuşu konduğu yerden kalkmış, bir başka yere konmuş; başlamış yine gagasını daldırıp çiçeğin balını emmeye. Hep bunu yapıyordu; uçuyor, konuyor, konuyor uçuyordu. Her seferinde büyük bir hızlılık, bir tedirginlik içindeydi, nedenini bir türlü anlayamadım.

Annemin elini sıktım, baktı:

«Ne o Kurbağacık?»

«Arıkuşu. Bak!»

«Nerde?»

«Na, şurda, sarı zambakların yaprakları arasında.»

Annem de baktı, gördü arıkuşunu:

«Ay, ne güzel şey değil mi? Bayıldım doğrusu.»

«Biraz kafadan kontak galiba...»

«Ne demekmiş o?»

«Baksana, hiçbir yerde, hiçbir çiçekte durduğu yok. Pırr diye fırlıyor, sonra iniyor, azcık durup kokusunu alıyor çiçeğin, sonra yine pırr diye uçuyor.

Gören de; ürktü, kaçtı sanacak, oysa değil. Bir o çiçeğe konuyor, bir bu çiçeğe. Ne diye birinde karar kılıp yapacağını yapmaz?»

«Onun huyu böyledir de ondan.» dedi annem. Uzun uzun arıkuşunu seyretti: «Onun huyu böyle, n'apsın!» dedi yeniden.

«Çok mu üzgünsün, anne'cim?»

«Yok, hayır, değilim Kurbağacık. Hem böyle bir anda üzgün olmak çok ayıp birşey. Ya sen?»

«Ben de değilim.»

«Güzel! Üzgün değil, mutlu, neşeli olmanı istiyorum senin. Söyle bakalım, şimdi istediğin nedir?»

«Üzgün olmak.»

«Mutlu olmak istemiyor musun yoksa?»

«Dünyada herkes mutsuzsa, sen de mutsuzsan, mutlu olmak istemem tabiî.»

«Ama buna çaba göstermen gerek. Kurtulman gerek.»

«Neye yarar ki...»

«Mutsuzluktan kurtulmaya, mutlu olmaya..»

«Benim için değil bu. Tam tersi, mutsuz olmaya çalışırım.»

«Ama o zaman, gerçekten mutsuz olmazsın ki..»

«Ne çıkar? Az önce değildim ama, şimdi pekâlâ üzgünüm, mutsuzum.»

«Nasıl yaptın bunu?»

«Arıkuşuyla anne'cim. Kendimi onun yerine koydum. İlkin çok güzel buldum arıkuşu olmayı; pırr diye uçmak, özgür olmak çok güzel geldi bana. Sonra sonra küçücük olmaktan, hiç durmayıp ordan oraya uçmaktan, o çiçek senin bu çiçek benim dolaşmaktan içime bir yorgunluk geldi. Herbir zambağı tek tek dolaşmak kolay mı? Konacaksın, balını alacaksın, yeniden öbürüne gideceksin. Belki bu ara-

da birileri vuruverir de seni. Yoruldum. Hem her şeyden. Bu da üzdü beni ,üzülünce mutsuzlandım. Çok geçmeden üzüm üzüm üzülür oldum.»

«Eh, üzüleyim diye sen hazırladın bunları demek?»

«Öyleyken de bundan kurtulmasını, neşeli olmasını da biliyorum.»

«O nasılmış?»

«Kendi kendime sen arıkuşu değilsin diyorum, üzüntüm hemen geçiyor.»

«İyi bir yolmuş bu.»

«Bak şimdi üzgün değilim, ama istersen olurum hemen.»

«Ah, seni!» dedi annem. «Hadi artık kalkalım da bir lokma birşeyler yiyelim bir yerlerde. **'Automat'a** gidelim mi?»

«Gidelim ya, şimdi değil?»

«Ne zaman gidelim?»

«Hava kararsın, öyle.»

«Ağustos ayında hava sekizden önce kararmaz ki Kurbağacık. Hatta sekizbuçuktan önce bile.»

«Şimdi saat kaç?»

«Sekize beş var.»

«İyi. Hava iyice kararsın, tam gece olsun, öyle yiyelim.»

«Daha önce istemiyorsun, yani?»

«Hayır.»

«Ne yiyeceksin, peki?»

«Çorba içeceğim.»

«Ne çorbası?»

«Sebzelisinden.»

«Pekâlâ, sebzeli çorba olsun. Nerden aklına geldi?»

«Çorbaya bayılıyorum. Hele sebzelisine, çok.»

«Gerçekten sebzeli çorbayı bu kadar seviyordun da niye demedin bana? Manavımızdaki en güzel sebzelerden alır, sana dilediğin çorbayı yapardım. Niye demedin hiç?»

«Böyle olacağını aklıma getirmemiştim.»

«Söyleyebilirdin pekâlâ Çekirgem. Bana deseydin, sana bol bol sebzeli çorba pişirirdim, sen de daha güçlü kuvvetli bir kız olurdun şimdi.»

Gün ağır ağır indi, ortalık kararda. Annem:

«Tamam mı, şimdi yemeğe gidebilir miyiz?» diye sordu.

«Gidebiliriz, tabiî» dedim.

Sıramızdan kalktık, yürüye yürüye Central Park'tan çıktık.

AH O GÜVERCİNLER, AH O KALABALIK, AH O KÜÇÜK OĞLAN!

Geceleyin New York, hele yazın, her yerden daha başkadır: New York'un geceleri de öyle. Gün batmış, ortalık çoktan kararmıştı ama, yine sıcak mı sıcaktı; her yer, sokaklar, evler, kaldırımlar yanıyordu sanki. İnsanlar bunalmışlardı sıcaktan, zaten bir baktınız mı, yüzlerinden anlıyordunuz; yolda yürüyen, duran, bekleyen bütün insanlardan sıcak fışkıracaktı nerdeyse.

Central Park'ın karşısına düşen Yedinci Cadde'nin tam köşesinde elarabasıyla adamın biri durmuştu, buram buram terliyordu. Arka cebinden kocaman mavi bir mendil çıkardı, yüzünü gözünü sildi güzelce. Mendili yüzünden indirdiğinde annemle beni gördü, hemen:

«Küçük için birşeyler almak istemez misiniz?» diye sordu.

Annem durdu, ne satıyor diye elarabasına baktı: Üstü, kabuklu fıstıklar, ayçiçeği çekirdekleri, fındık, üç dört çeşit şekerlemelerle doluydu.

«Şu sıcak şeylerden biraz alsak fena olmaz.» dedi annem. «Ne alalım dersin Kurbağacık?»

«Ah!» dedim, kaldım. Gerçekten bilmiyordum, neden almalıydık, hangisi daha lezzetliydi; kestirememiştim. Tek tek baktım, hepsi sıcaktı, tazeydi, şundan deyip seçmek zordu. Bir yandan da adama acıdım. Hava sıcak mı sıcaktı, sattığı şeyleri de sıcak tutması gerekiyordu, bunalmıştı; üstelik New York'lu falan da değildi, kimbilir nerelerden kopup gelmişti o da.

«Şundan olsun.» dedim.

«Evet,» dedi annem. «En güzeli onlar.»

«Kaç kuruşluk olsun fıstık?» dedi adam. «Beş cent'lik mi, on cent'lik mi?»

«On cent'lik verin,» dedi annem.

Adam küçücük bir küreği fıstıkların içine daldırdı sonra aldıklarını bir terazide tarttı, kâğıttan bir külâha hepsini boca edip anneme uzattı. Annem, adama parasını çıkarırken fıstık külâhını bana verdi, ben de **«Merci»** dedim. Adam bana baktı, başını salladı. Annem de gülümsedi, yürüyüp geçtik adamı. Külâhın ağzını açtım, avcuma birkaç tane fıstık döktüm, anneme uzattım. Ya üç ya dört tane aldı, geriye yedi sekiz tane bıraktı. Birini ağzıma atıp dişlerime bastırdım, kabuğunu kırdım, ayırdım; öbür boş avcuma aldım ağzımdan, fıstığını yemeye başladım. Hoş bir tadı vardı, tek kusuru sıcak olmasıydı. Annem de bir tane yedi.

«Kanaryalara veriyorlar bunları,» dedi.

«Yok, canım!»

«Baksana, ne kadar küçük şeyler, yüz tanesini kabuğundan ayıklasan ağzını doldurmaz insanın.»

«Ağzımı doldursun diyen kim ki?»

«Sen değil, tabiî,» dedi annem. «Ama kanaryalar için güzel olan senin için de güzeldir.»

«Kanaryalar fıstık yemezler ki. İnsanlar yer.»

Yedinci Cadde'den yürüye yürüye Elliyedinci Sokak'a gelene kadar fıstıkların köküne darı ektik, sonunda Carnegie Hall'u buldurduk. Kabukları yol boyunca kaldırım kenarlarında gezinen güvercinlere serpiştirdik. Ne kaçıyorlar, ne uçuyorlardı, badi badi salınıyorlardı ortalıkta. Akılları fikirleri yiyecekteydi, bir lokma birşey diye deli olacaklardı; dolu fıstıklardan birkaç tane önlerine attım, güvercinler kabuklarını açmayı beceremediler.

«Gördün mü?» dedim anneme. «Güvercinler bile yiyemiyorlar fıstıkları.»

Durdum; iki güvercin de durdular, n'apacağım diye bana baktılar.

Fıstıklardan birinin kabuğunu kırdım, içini çıkardım, önlerine attım. Hemen bir gagada yuttular, daha var mı diye bakındılar. Birkaç tane daha iç fıstık verdim onlara, annem de verdi. Ansızın bir güvercin kalabalığı çevremizi sardı; belki yirmi otuz kadardılar, herbiri bir çeşitti; karalısı, aklısı, grilisi, benekli si, tombulu, zayıfı, şişmanı. Hepsi kurtlar gibi açtı, kırmızı ayakları üzerinde koşuşup duruyorlardı ama arıkuşuyla aralarında hiçbir yakınlık yoktu.

Onları kalabalıktaki insanlara benzettim; iki ayak üstünde son derece dikkatli, sağa sola bakına bakına oradan oraya seğirtiyorlardı.

Gelip geçenlerden birkaçı durdu. Caddede ya da sokakta insanlar durup birşeyi seyretmeyi pek severler. Yol boyu seyredecek hiçbir şey bulamasalar, o zaman da dükkânların, mağazaların vitrinlerine bakarlar.

Aralarında bir adamla küçük oğlu da vardı. El ele tutuşmuşlardı, bir aralık oğlan elini babasının elinden kurtardı; babası, oğlunun güvercinlerin arasına dalıp birini yakalamaya çalışmasını olduğu yerden gözlüyordu. Küçücük bir oğlandı canım, daha doğru dürüst yürümesini bile beceremiyordu, boyuna bosuna bakmadan ille de güvercin yakalama sevdasına düşmüştü.

Güvercinler hop hop kaçıyorlar, elinden kurtuluyorlardı; sonra oğlancığın burnuna kadar sokuluyorlar, çabuk çabuk yine kaçıyorlardı, birini olsun yakalayamıyordu tabiî. O sırada daha çok yakına gelsinler diye annem birkaç fıstık attı güvercinlere, ben de elimdekileri attım. Küçük oğlanın babası bir süre daha seyretti güvercinleri, sonra oğlunun yanına vardı, elinden tuttu.

Oğlancık babasına bu da olur muymuş gibilerden şöyle bir baktı, sonra:

«Onlar benim kuşlarım!» dedi.

Yani, onların ardından koşarım, dilediğimi yakalarım, hiç korkmam, çünkü benim kuşlarım onlar, demeye getiriyordu.

«Yok, hayır,» dedi babası. «Senin kuşların değil.»

«Peki, kimin?» dedi oğlancık, sordu.

«Kimsenin değil.»

«Hayır, hayır, benim kuşlarım!» diye diretti oğlancık.

«Peki, peki...» dedi adam. «Senin kuşların olsun. Fakat onlardan sakın korkma, emi!»

Elele tutuşmuş, bir süre daha seyrettiler kuşları, sonra caddeden aşağılara doğru ağır ağır indiler; hem konuşuyorlar, hem de dönüp dönüp geride bıraktıkları güvercinlere bakıyorlardı. Adamı sevdim,

çok iyiydi, iyi bir babaydı oğlu için. Aklıma, o an küçükken babamla böylesi gezmelere çıktığımız günler geldi.

Annem elindeki fıstıkları kırıp kabuklarından ayırarak içlerini hazırladı, avcunu uzatıp gelsin yesinler diye güvercinlere tuttu. Kuşlar fıstıkları gördüler ama durakladılar bir, güvenli değillerdi galiba. Birkaçı sokuldu, fakat hemen kaçtılar, ürktüler; sonra yine geri geldiler. Biri, yüreklendiği gibi annemin açık avcuna doğru geldi, fıstıklara bir gaga attı, birine daha. Onun ardından bir başkası geldi ama ilk gelen sonradan gelene kızdı, dönüp gagaladı onu. Üçüncüye de aynı şeyi yaptı, seyredenler bakıp bakıp güldüler.

O küçük oğlanla babası vardı ya, baktım, yine dönmüşler geliyorlar. Babası, oğluna bir külâh dolusu fıstık almış. Oğlan, daha gelir gelmez elindeki bütün külâhı güvercinlere serpiverdi. Kabuklu fıstığı güvercinler n'apsın? Babası gitti, oğlanın döktüğü bütün fıstıkları yerden topladı, güvercinler hemen çevresini aldılar, toplaştılar. Oğlancığın ödü koptu bundan, hele güvercinlerin, verdiği fıstıkları yememesine öyle bozulmuştu ki.

Başladı yerdeki fıstıkları kızgınlıkla basıp ezmeye. Bunu yaparken ayağı sekti, kaydı düştü; bağırtıyı bastı. Koştum, yerden kaldırdım. Birşeyler söyledi, buna karşılık bağırtısını yine kesmedi. Ne dediğini bir türlü anlayamadım. Babası yanımıza geldi:

«Teşekkür ederim yavrum...» dedi, anneme baktı, sonra ekledi: «Bundan bir ders alacağını hiç sanmam bizimkinin.»

Annem de gülümsedi fakat karşılık vermedi. Elliyedinci Sokak'a doğru yollandık.

«Acaba o küçük oğlanın annesi nerde ki?» diye sordum.

«Kim bilsin?»

«Tatlı bir oğlandı, değil mi?»

«Evet, çok.»

«Ya babası?»

«Evet, babası da.»

«Çocukken babamla birlikte gezmelere gidişimizi hatırlattı bana.»

«Baban güvercinlere kilolarca yem alır, serperdi. Ayrıca ne kadar bozuk parası varsa, onları da çıkarıp saçardı.»

«Niçin?»

«Böyle şeyler yapmaya bayılırdı.»

«Ner

«K e eğlenirdi.»

ra saçarak mı?»

lik şeyleri yapmak, babanın

para saçtığını gör-

ımmadıkları şeyleri verirdi ne

«Ne gibi meselâ...

«Hele bir **'Automat'**a girip alım, aklıma gelince hepsini anlatırım sana.»

AÇLIĞA SALDIRI

Elliyedinci Sokak'tan Carnegie Hall yakasına geçtik. Kaldırımlar insan almıyordu, merdivenler salkım saçaktı; giriş, ağzına kadar dolmuştu. Millet taksilerden, hususilerden, yeraltı treninden akın akın boşalıyordu. Oysa yarım blok ötede, Yedinci Cadde'de, güvercinler vardı, elarabalı o satıcı adam, o küçük oğlanla babası vardı; barış vardı, suskunluk vardı, her şey bir durgunluk içindeydi orda; Carnegie Hall'de ise, tam bir çıldırmışlık. Konuşmalar, tedirginlik, bağırıp çağırmalar, yadırgatıcı bir kargaşalık sürüp gidiyordu.

«N'oluyor burda?»

«Konser var da...» dedi annem.

«Piyano konseri mi yoksa?»

«Sanmam. O denli müzik için hava fazla sıcak. Belki bir caz konseridir, tabiî piyano da var. Blues'lar çalarlar, Dixieland müziği, boogie woogie, işte ona benzer şeyler. Yani, daha çok eğlendirici müzik yaparlar, hoşça vakit geçirtirler. Ama, Carnegie'de olmaz bu dediklerim.»

«Nerde olur, peki?»

«Daha başka bir yerde. Bir salonda. Greenberg Village'ın herhangi bir yerinde.»

«Greenwitch'de mi?»

«Greenwitch değil, Greennitch. Ben genç kızken oraya giden otobüslerde Greenberg yazardı, daha güzeldi öylesi. Ne diyordum? Evet, orda yalnızca piyano da yoktur; yanı sıra kornetler, klarnetler, trombonlar, saksafonlar da vardır. En önemlisi de bateri, tabiî. Onsuz olmaz hiç Halk müziği dedikleri o müziktir işte.»

«Yani, bizim mi?»

«Hayır, biz halk değiliz. Hiçbir zaman da olmadık. Hep başka birileri olarak kaldık.»

«Hadi, gidelim, biz de dinleyelim o müziği. Kim olursak olalım, biz de dinleyelim.»

«Şimdi olmaz,» dedi annem. «Öncelikle gidip bir yerlerde karnımızı doyurmamız gerek. Sonra da otelimize dönüp yatacağız. Bugün yeteri kadar yorulduk zaten. Sabahleyin dinç kalkıp Mike McClatchey'le birlikte kahvaltı edeceğiz, söz verdik. Şimdi söyle bakalım Kurbağacık, harika bir çorbaya ne dersin?»

«Tamam derim, anne'cim!»

«Çorba, kakao, başka neyi canın isterse söyle...»

«Dondurma.»

«Ona da peki.»

Elliyedinci Sokak'taki **"Automat"** bu türden olanların en iyisiydi, bir tek kusuru vardı; döner kapısı. Ağzına vardığınızda bir kanat bulup içine kendinizi hemen atmanız zorunluydu. Tabiî çıkandan fırsat bulursanız. Annemle bir süre durup gözledik, fakat bir türlü bir punduna getirecek gibilerden değildi ki. Derken iri yarı bir adam çıkageldi, gövdesiy-

le kapıya birikmiş öbür bekleyicileri şöyle bir araladı, kapıyı da kuyruğundan tuttu; başıyla bana hadi diye işareti çaktı, koştum. Sonra kapıyı biraz daha döndürdü, bu kez de annem sokuldu, girdi, ardımızdan kapı döndü, kendimizi içerde bulduk.

Dönüp adama teşekkür etmek istedik, bulamadık, içeri girmemiş, dışarıda kalmıştı; baktık, gidiyordu da. Yüzünde bir kızgınlık vardı.

Kapı durdu mu? Hayır. Yine dönmeye, yine adam boşaltıp adam doldurmaya devam etti. Annem:

«Buranın çorbası harikadır,» dedi. «Ayrıca eğlenceli bir yer de, değil mi?»

Eh, evet! Ama burası da çılgın bir telâş içindeydi, kaldırımlara konup konup kalkan yem peşindeki güvercinler gibi içerdekiler, ordan oraya koşuyorlardı durmadan.

«Öyle anne'cim, çok eğlenceli.»

«Acaba ilişecek bir yer bulabilecek miyiz ki?»

«Sanmıyorum ya bir deneyelim bakalım, elbet buluruz bir yer..»

Annem tam çantasını açtığında şişman bir kadın geldi, küt diye çarptı, çanta annemin elinden kurtuldu; ben yetişeyim dedim, bu kez de başka birileri bana çarptılar, yakaladığım çanta elimden kurtulup yerlerde yuvarlanmaya başladı. Dengemi kaybettim o anda, bereket çabuk toparladım kendimi, kalktım. Hep böyle olur, dengemi kaybederim ama çabucak da toplarım kendimi, fırlarım ayağa yine. Sonunda çantayı elime geçirdim. İçinden birkaç ufak tefek şey eksilmişti, fazla değil. Annem de buldu bir ikisini onların — biri bir pudra kutusuydu, öbürü bir ruj — fakat hepsini toplayana kadar da hayli itildi kakıldı. Derken küçük bir oğlancağız, kaybettiği-

miz üçüncü şeyi de — sapı gümüşlü bir taraktı — koşturdu, getirdi.

«Ah, çok teşekkür ederim..» dedi annem. Sonra kalabalığı yarmaya girişti. Girişti ya mümkün müydü hiç? Sanki bütün New York **"Automat"**a toplanmıştı, iğne atılsa yere düşmeyecekti. Üstelik açlıktan gözü dönmüş bir kalabalıktı bu. Annemin tarağını bulup getiren oğlan kalabalığı yarmak için bir iki saldırı denedi, sonunda küçük bir yarık açtı kendine, annem de o yarıktan girmeye savaştı. Oğlan sıkıştı, annem yardım edeyim dedi. Onbir oniki yaşlarında bir oğlandı. Bizim Petere'e benziyordu, esmer birşeydi. Sonunda başardı, fırladı aradan.

Annem elinde bozuk paralarla kalabalıktan sıyrıldı, çıktı. Sonra ikimiz birlikte tepsilerle öbür öteberilerin olduğu yere gittik; ikimiz için bir tepsi aldık, çatal bıçak kaşıkla donattık tepsimizi, kız garsonlardan birini istediklerimizi ısmarlamak için beklemeye başladık.

«Üç çeşit çorbası varmış..» dedi annem. «Sebzeli, pirinçli tavuksuyu, bir de fasulyelisi.»

«Hangisinden istediğimi biliyorsun.»

«Evet, sebzelisinden,» dedi annem. «Ben tavuksuyu içeceğim.»

Çok geçmeden kızlardan biri iki kocaman tencerede sebzeli çorbayla tavuksuyunu getirdi; içlerine bol bol tuz, bir o kadar da krema kattı. Annem elindeki bozuk paralarla kıza yanaştı, kız baktı, sonra annemin elindekilerden birkaçını alıp kutuya attı. İki tası çorbayla doldurdu.

Daha sonra öbür bozuk paralarımızla başka istediklerimizi de aldık. Makinenin birine birkaç para atınca altına tuttuğumuz bardak bir çırpıda sıcak kakaoyla doluveriyordu. Kendi bardağımı ken-

dim doldurdum, annem de benim gibi yaptı; şanssızlığa bakın, tam bardağını tepsiye koymuştu ki adamın biri çarptı koluna, kakao bardağı sallandı, olduğu gibi tabağına döküldü.

Aklımız fikrimiz iki kişilik bir yer bulabilmekteydi hep, «**Automat**»ta bütün masalar dörder kişilikti; ne bir kişilik, ne de iki kişilik boş yer vardı görünürlerde. Araya araya bir kişilik boş yer bulduk; annem beni oraya oturttu, kendi de yanımdaki bir başka masaya ilişti. Aynı masada değildik ama, yine de yanyana oturuyorduk. Annem bana baktı, gülümsedi, başını salladı.

Hemen kaşığımı elime aldım; biliyordum çünkü, annem yeyip yemediğimi gözlüyordu; kaşığımı çorbama daldırdım. Doğrusu güzel bir çorbaydı. Çevremde her şey görülmemiş bir çabukluktaydı, ben bile ayak uydurmak zorunda kaldım, çorbamı hızla içmeye koyuldum.

Masada çok şişman bir adamla kendisi kadar şişman karısı oturuyorlardı; benimle yaşıt kızları da şişman mı şişmandı. Annem de ikide bir o şişman kıza bakıp duruyordu. Kimbilir, belki de benim de o kız gibi doymak bilmez bir iştaha sahip olmamı istiyordu. Kızın önünde tepelemesine doldurulmuş bir tabak fırında makarna, kızarmış patates, fasulye, bir de kaşarlı koca bir hamburger vardı. Anası ile babasının tabakları da kızlarınınkinden aşağı kalır soyundan değildi. Öylesine bir hızla atıştırıyorlardı ki, onlar adına çevreden ben utanır oldum. Sanki arkalarından atlı kovalıyormuşçasına bir durumları vardı üçünün de. Göz göze geleceğiz diye ödüm koptu. Ben çorbamı yarıladığımda, onlar önlerinde ne varsa silip süpürmüşlerdi ama üçünün de yüzlerinde doymamışlığın mutsuzluğu okunuyordu hâlâ.

Elimden gelse birilerini çağırıp «n'olursunuz doldurun şunların tabaklarını yine» diyecektim.

Şişman baba, hiçbir şey söyleyemeden ansızın yerinden kalktı. Mutfak bölümüne doğru seğirtti. O ara elinde bir bardak sütle bir tabak pandispanya taşıyan yaşlıca bir kadın masamıza yanaştı, babanın yerine oturacağı sırada küçük şişko kız çığlığı bastı.

«Boş değil orası, sahibi var!»

Sesinden eni konu ürktüm. Yaşıtımdan çok, on yaşlarındaki bir kızın sesiydi. Yaşlı kadıncağız hemen dertop oldu:

«Ah, çok affedersiniz,» dedi, elindekilerle hemen uzaklaştı masadan. Onun ardından telâşlı bir başka adam elinde kahve fincanıyla babanın yerine oturmak istedi; şişko kızdan yine aynı çığlık:

«Boş değil orası, sahibi var!»

Ama adam, yaşlı kadın gibi ürkmedi; bozuntuya vermeden boş yere oturdu:

«Temelli oturuculardan değilim,» dedi. «Şu kahvemi içip hemen kalkacağım.»

Şişko kız annesine döndü. İkisi de kızgın kızgın adama baktılar. Adam oralı bile değildi, cebinden çıkardığı evde yapılmış sandvci kahvesiyle birlikte göz açıp kapayıncaya kadarlık bir sürede bitirdi, kalktı. Şişko kıza dönerek:

«Gördün mü? İşte oldu bitti bile.» dedi, sonra bana baktı, gülümsedi yavaşça: «Sana da masanda oturmama izin verdiğin için çok teşekkür ederim küçük..» dedi.

Ne diyeceğimi bilemedim. Ben de gülümsedim, adam geldiği gibi hızla gidiverdi, gözden kaybettim.

Tabiî, onun gitmesiyle birlikte şişman baba elinde dağ gibi doldurulmuş bir tepsiyle çıkageldi: Yine

fasulyeler, şunlar bunlarla dolu tabakları karısıyla kızının önlerine koydu. Berikilerin yine aynı şeyleri yemek istediklerini nasıl bildiğine çok şaştım. Üçü de tek bir söz etmeden başladılar tabaklarındakini yemeye. Bitirdiklerinde annemden yana döndüm, baktım; annem pek mutsuzlaşmıştı. Yanıbaşında oturan adamın açtığı gazeteden birşeyler okuyordu.

«Ne var, n'olmuş?» diye sordum.

«Sorma Kurbağacık..» diye fısıldadı annem. «John Doley ölmüş. Şimdi gördüm gazetede haberini. Televizyonda birlikte çalıştığım rejisörlerin en iyisiydi, öyle üzüldüm ki anlatamam. Bütün iyi insanlar neden durup dururken ölüyorlar, anlaşılır şey değil doğrusu. Ellibir yaşındaydı daha, ama daha genç gösterirdi. Öleceği aklımın kıyısından geçmezdi.»

O üç şişko masamdan kalktılar:

«Gel çabuk bu masaya anne'cim!»

Annem ayağa kalkıp tepsisini alana kadar üç ayrı kişi masadaki üç boş yere oturuverdiler. Bir başkası da annemi kalkıyor görerek gelmiş, yerine oturmuştu.

Ayakta kalan annem, bu defa başka yer arandı. Yoktu ki hiç.

«Sen olduğun yerde kal,» dedi bana. «Ben dönene kadar da bir yere kıpırdayayım deme sakın. Çorbanı bitir güzel güzel. Tamam mı? Hay Allah, zavallı John'a öyle üzüldüm ki..»

«Ben burdayım, anne'cim..» dedim.

Annem masamdan ayrıldı, ben de çorbamı bitirmeye koyuldum. Çorbamın ardından dondurmamı yedim, sonra da kakaomu içtim. Bir hafta kadar öncesinde annemin ahbaplarından biri daha ölmüştü. Aklıma gelince beni de bir korkudur aldı. Ya bir gün

babamın da Paris'te öldüğü haberini okuyuverirsek halimiz nice olurdu, n'apardık sonra?

Kakaomu içerken kendimi çok mutsuz hissettim.

Yiyeceğimi yeyip içeceğimi bitirdikten sonra çevreme bakınarak annemi arandım, göremedim. Oturup beklemek düştü. Kadının biri elinde tepsisiyle geldi, sordu:

«Sen bitirdin mi yemeğini minik kız?»

«Bitirdim teyce'cim, ama annemin gelmesini beklemek zorundayım burda..»

«Acaba izin verir misin, yerine ben oturayım? Yanıbaşımda durup anneni bekleyebilirsin.»

«Olur..» dedim, kalktım yerimden, kadıncağız tepsisini masaya koydu, yerime oturdu, başladı yemeğine. Annemi bulurum umuduyla her yanı gözlerimle tarıyordum; herhalde masalardan birine oturmuştu, ama hangisine? Bir türlü bulamadım. Olduğum yerden kopup annemi aramak istiyordum. Fakat korkuyordum da ayrıca; kaybolabilirdim, annem deli divane olur, yine küplere binerdi. Ayakta dura dura yoruldum.

Tam o sırada masalar arasında annemi görür gibi oldum, koşturdum o yana. Annem yerinden kalktı, döner kapıya doğru yürüdü, ben de ardından. O kapıya vardı, girdi, döndürdü; bu defa ben içerde kaldım. Annem Elliyedinci Sokak'a çıkmıştı, ben **«Automat»**taydım hâlâ. Durur muyum? Halkın arasına saldırdım, ne kimseden özür diledim, ne birşey. İte kaka kendimi dar attım caddeye. Baktım, annem almış başını Carnegie Hall'a doğru gidiyor.

«Anne!» diye bağırdım.

Ansızın duruverdi, döndü. Ah, annem değildi o kadın, boyu posu, her şeyi anneme benziyordu ama

annem değildi. Uzaktan öylesine annemi andırıyordu ki.. Hızla gerisin geri döndüm, döner kapıdan yıldırım hızıyla **«Automat»**a dar attım kendimi. Korkudan nerdeyse ölecektim. Annemin beni bekle dediği yere seğirttim. Bir yandan da Tanrıya yakarıyordum: «Tanrım, n'olursun masamızı bulayım, n'olursun annem orda olsun. N'olursun yine ikimiz birlikte olalım, Pierre'e dönelim, 2109'daki odamıza varıp yataklarımıza girelim.»

Başlangıçta masamızı bulamadım, sonra buldum ama. Bana «istersen burda, yanıbaşımda anneni bekleyebilirsin» diyen kadını gördüm. Masada onunla birlikte yeni yeni insanlar oturuyorlardı fakat annem görünürlerde yoktu. Kadına gidip:

«Annem gelip sordu mu beni acaba?» dedim.

«Yok, hayır..» dedi kadıncağız.

«Yine burda, yanıbaşınızda durup bekleyebilir miyim annemi?»

«Tabiî. Dur burda, sakın korkayım falan deme emi! Annen madem öyle dedi sana, şimdicik gelir.»

«Gelir mi sahiden?»

«Tabiî gelir.»

Sonunda masalar arasında annemi gördüm. Öyle bir mutluluk duygusu sardı ki içimi, anlatamam:

«Anne'cim!»

Öbür kadıncağız bana bakıp gülümsedi; tatlı, candan bir kadındı.

Annem yanıma geldi, elimden tuttu, ikimiz birlikte **«Automat»**tan çıktık gittik.

SOFRADA KAYBEDENLE TELEVİZYONDA KAZANAN

Meğer dışarda dünya varmış! Deliler gibi yemekten, içmekten başka bir düşünceleri olmayan o insan kalabalığından sıkboğaz olmuştum. Ben öyle yemeğe memeğe pek aldırış etmem, önemsemem de. Ama insana ne denli gerekli olduğunu bilmez miyim? Şu yaşıma kadar ne çekmişsem hep yeme içme derdinden çekmişimdir. Annem gelir, «aman n'olursun ye birazcık» der. Viola teyzem gelir, «'olursun, hatırım için bir lokmacık yeyiver» diye tutturur; onlar olmazsa mutlaka bir başka kadın gelir, dikilir tepeme, ille de yemek yiyeyim diye dayatır oğlu dayatır: «ve şu önündekini, hadi bir gayret, bitiriver bakalım şunu, hanım kızsın sen, cici kızsın!» Bir babam, aslan babam benim, bir o karışmaz yememe içmeme: «Hadi Twinkc'cim, ister ye, ister yeme, gönlün ne dilerse onu yap» der.

Babam böyle der, sağ koluyla beni boynumdan sarmaya getirip başaşağı çevirmeye çalışacakmış gibi yapardı, ama hiçbir zaman bunu yapamayacağını bilirdim; o da bilirdi bunu bildiğimi, her şeye karşılık onun böyle demesine bayılırdım. Birdolu gü-

lerdim. Çokluk yemeğimi yer, bitirirdim güzelce. Babam çocuklarına emredilerek herhangi bir şeyin yaptırılacağına inanmazdı.

Bir gün «belki yanılıyorum ya, ben kendini savunmaktan uzak bir çocuğun dövülmesine karşıyım,» demişti. Kendini savunmanın ne demek olduğunu bir türlü öğrenemedim, ne demekti ki kendini savunmak? Babama sorarsanız, şayet elimdeki çay kaşığını ansızın ona atıp korkutursam, o da beni tuttuğu gibi bir savuruşta öbür odaya atıverirmiş, o zaman ben kendimi savunmaktan uzak olurmuşum. Dediği gibi yaptım, attım çay kaşığını, korkuttum, o da beni bir tutuşta tâ öbür odanın yakınına kadar yumuşak bir itişle savurduydu.

O zaman annem deli divane olmuştu; çok kızmıştı babama, daha sofra ortadayken bir kavgaya başladılardı, biz Pete ile ikimiz kavgalarına bakakalmıştık.

Doğrusunu isterseniz annemle babamın kavgalarını seyretmeyi pek severdik; ansızın değişirler, birbirlerine düşman kesilirler, yanbacı kişiler olurlardı, yine de kendileri olarak kalırlardı, kavganın ne kadar süreceğini hiçbir zaman kestiremezdik. Bakarsınız, bir yemek boyu gider; bazan da başladığı gibi hemencecik biterdi, öyle oldu mu da Pete ile ikimiz enikonu düşkırıklığına uğrardık.

Bazan Pete işe karışır, «Ah, baba'cım, yeter artık, kavga etmeyin!» derdi. Annem hemen Pete'ye döner, bütün hıncını ondan çıkarmak istercesine derhal sofradan kalkıp odasına çekilmesini, «Dünya Ansiklopedisi»ni okumaya başlamasını söylerdi.

Pete sofradan kalkıp gitmeye can atardı, bunu yapınca annem daha çok kızardı tabiî.

«Gör işte bak,» derdi babama: «Evde kendi bil-

diğini okumaya kalkınca neler oluyor, gör de anla bir. Küçücük kızının nerdeyse kemiklerini birbirine geçireceksin, dur diyorum, haydi bir kavgadır başlatıyorsun. Kavgaya girdik mi çocukların ağzı kulaklarına varıyor. Biz kavga edelim, onları eğlendirelim diye de ellerinden geleni esirgemiyorlar maşallah. Ben onlara hak ettikleri cezayı vermeye yöneliyorum, onlar bundan âdeta zevk alıyorlar. Ah, iyi baba nasıl olunur diye bir kurs açılmalı da, seni de oraya gidiyor görmeyi ne kadar isterdim...»

Annem bunları deyince bu kez babamın tepesi atar, ikisi arasında tam bir kızılca kıyamet kopardı.

Pete oturma odasındaki kitaplığın ardına sinmiş, kulakları kirişte, olanı biteni dinlerdi. Ayrıca yemeği kaytarmış olmaktan memnun, bundan kurum kurum kurumlanırdı.

Bu yemek işine, dedim ya, hiç mi hiç akıl erdiremezdim. Pete ile de konuşurduk hep:

«Bu yemek konusunda çocukların üstüne niye bu kadar düşerler anlamadım gitti?» diye sorardım. «Bütün ömrümüz boyunca yemeden içmeden yaşamayı o kadar isterdim ki...»

«Ama sen de çok şey istiyorsun!» derdi Pete, bu defa da biz başlardık kavgaya.

Annemle «**Automat**»tan yakamızı kurtararak kendimizi daha dar Elliyedinci Sokak'a attığımızda birbirimize baktık, annem hafifçe yanıbaşıma çöktü, sarıldı, gözleri dolu doluydu.

«Arkadaşının ölümüne çok üzüldüm anne'cim, ama n'olursun, artık çok üzme kendini.»

«Yok, hayır hayır Kurbağacık!» dedi annem. «Seni o kadar çok seviyorum ki! Tabiî, John Dooley'in ölümüne üzülmedim değil, ama bazı bazı seni ne kadar çok sevdiğimi unutuyor, sonra birden hatırla-

yıveriyorum. İşte bu, hem mutlu ediyor beni, hem de gözlerimi yaşartıyor.»

«Canım anne'cim,» dedim. «Sen benim annemsin, arkadaşımsın, ablamsın, kardeşimsin, benim en iyi, en taltı, en güzel her şeyimsin sen.»

«Babanla Pete dışında ama.» dedi annem. Söylediği gerçekti. «Buna da çok üzgünüm Kurbağacık. Sahiden diyorum sana, ikisi de iyi onların. biliyorum, ikisi de iyi. Durumlarından hoşnutlar, Paris'teler de. Onlar Paris'te, biz de buradayız işte. Belki şimdi onlar da bizim gibi şehrin herhangi bir sokağında yanyana yürüyorlardır, kimbilir.»

«**Automat**»ın karşısındaki yaya kaldırımına kadar gittik, sonra yine geri dönüp geldik, camdan içeri baktık; her biri dörder sandalyelik küçük yuvarlak masaların üstü tepeleme yiyecek doluydu; çevrelerinde birtakım insanlar ya oturmuşlar ya da ayakta durmadan tıkınıyorlar; doymayan, yenilerini almaya koşuyor, doyan da kalkıp gidiyordu. Durduk, öyle baktık onlara, girmeye niyetlenmişiz gibi bir halimiz vardı.

«Allah yazdıysa bozsun!» dedi annem.

«Belki demin başımıza gelenler bu defa gelmez...» dedim.

«Yok, olmaz Kurbağacık.»

«Ne zaman, peki?»

«Başka bir zaman.»

«Ne zaman yani?»

«Zamanı gelince söylerim sana.»

«Tabiî, söylersin ama...»

«Bir daha asla öyle bir yanlışlığa düşmem.»

«Ne yanlışlığıymış o?»

«Onların aracı mı olacakmışım, hiç bile değil.

Direneceğim, fakat niçin? Bütün bunlar için mi? Zavallı dul anneciğin çok mutsuz Kurbağacık.»

«Hayır, mutsuz olma anne'cim, sen çok iyisin, çok güzelsin.»

«Ah, benim tatlı Kurbağam!»

«**Automat**»ın önünden ayrıldık, köşebaşına vardık; annem gazete satıcısından bir «**News**»le bir «**Mirror**» aldı, Ellibeşinci Sokak'ı geçip Altıncı Cadde'ye, oradan da Beşinci Cadde'ye çıktık.

Burada her şey öylesine güzeldi ki. Çok çok güzeldi. Müzik araçları satan mağazaların vitrinlerinde kocaman piyanolar vardı; hele bazılarında Avrupa'dan gelme minicik otomobiller gördüm; sanat galerilerinde renkli tablolar asılıydı, durup durup seyrettik herbirini. Tabiî, çok güzeldi her şey: Annem'le beraberdik, bir süre için de olsa bizim Macaroni Lane'den uzaktık, üstelik New York'taydık; dün nerdeydik, bugün nerede! Bir gün öncesinde New York'ta olacağımız aklımızın kıyıcığından bile geçmiyordu.

Mağazaların birinin vitrini önünde bir kalabalık toplanmıştı. Biz de n'oluyor diye durduk; vitrine büyük bir televizyon alıcısı koymuşlardı, millet dikilmiş ona bakıyordu. Ekranda temiz pak giyimli, değişik bir şiveyle konuşan bir adam vardı, gözleri çakmak çakmaktı, ilginç birşey anlatıyordu, ama neydi o anlattığı, bilemiyorum.

Gençten bir başka adamla birlikteydiler, o adam da beriki gibi temiz pak giyimliydi, sevimli, cana yakındı. Tatlı tatlı, dostça konuşarak:

«Evet, bay Prato...» diyordu. «Geçen hafta onaltı bin dolarlık yarışmamızın bütün sorularına tam ve doğru karşılıklar verdiniz. Size tanıdığımız bir haftalık süre boyunca düşünüp taşınıp ya onaltı bin

doları bir defada alarak yarışmadan çekilecek, ya da bunun iki katı olan otuziki bin doları kazanmak için ikinci defa yarışmaya katılmayı kabul edecektiniz. Bir karara vardınız mı bakalım?»

«Evet, vardım...» dedi adam. «Gittim kiliseye. Tanrıya yakardım, yol yordam göstermesini diledim, bana yardımcı olacağına inanarak ben de verdim kararımı.»

Adam böyle deyince onu seyreden kalabalık şöyle bir dalgalandı, bir mırıltıdır yükseldi çevreden, bazıları da aferin deyip alkışladılar.

Ekrandaki genç adam masada oturan bir başka adama döndü. Ardında iki polis duruyordu, adamın görünmesiyle masadan kalkması bir oldu, elinde tuttuğu bir zarfla gence doğru yürüdü, uzattı zarfı. Beriki o değişik şive ile konuşan adamı aldı, küçük, kulübemsi bir yere soktu. Hani, telefon kulübeleri vardır ya, onlara benzer birşeydi işte; adam yapayalnız kaldı içeride, birazcık da korktu galiba. Herkes sus pus oldu, ses mes kesildi, çıt çıkmadı.

Genç olanı, berikinin tam karşısına geçti, durdu, elindeki zarfı açtı, içinden bir küçük kâğıt çıktı.

«Eh, hadi, hazırsanız başlıyoruz Dino...» dedi. «Korkuyu falan bir yana bırakalım şimdi, tamam mı?» Sözlerini sürdürdü sonra: «Soruyu dikkatle ve bir defada okuyacağım, düşünüp otuz saniye içinde karşılığını vereceksin ve... otuziki bin dolar kazanacaksın.»

Elinde tuttuğu, sorunun yazılı olduğu kâğıda baktı:

«Soru dört bölümlük, Dino.» dedi, okudu soruyu. Dünyada hiç kimsenin o sorulan soruya doğru bir karşılık verebileceğini aklım kesmedi dersem, yeridir. Bırakın dört bölümünü, bir tek bölümüne ol-

sun doğru karşılığı kimseler veremezdi. Kulübedeki adam bunlar neyin nesiydi diye kafa patlatırken bir orkestranın çaldığı coşkun bir hava otuz saniyelik zamanı doldurmaya koyuldu. Bu sürede zavallı adamcağız sorulan sorunun dört bölümünün de doğru karşılıklarını bulacaktı.

Derken müzik durdu, herkesi bir heyecandır sardı.

«Nedir o sorunun karşılıkları, biliyor musun anne'cim?»

«Nereden bilecekmişim?» dedi annem. O değişik şive ile konuşan adam:

«Bu, Aida operası.» dedi. «Arturo Toscanini yönetiyordu orkestrayı, yer de Brezilya'dır. Opera ilk olarak Mısır'da, Kahire şehrinde oynamıştı, tarih 25 Aralık gecesiydi.»

«Tamam, bravo!» diye bağırdı delikanlı, havalara uçtu. Hemen koştu, adamı kulübesinden çekti, çıkardı, tokalaştılar. Herkesin ağzı açık kalmıştı, seyredenlerin hepsi de mutluydu, millet alkışlıyordu; adam kendisini alkışlayanlara yaşlı gözlerle bakıyor, eliyle birilerine durmadan öpücükler gönderiyordu: Kimbilir, belki de evinde oturmuş, televizyondan onu seyreden karısıyla çocuklarınaydı bu. Başarmıştı, sorunun dört bölümüne de doğru karşılıklar vermiş, bir anda otuziki bin dolar kazanmıştı.

Genç adam ona büyük bir mutlulukla döndü; isterse yine evine gidip bir hafta daha düşünmesini, dilerse yine yarışmaya girerek bu defa otuziki bin yerine altmışdört bin dolar kazanabileceğini söylerken annemle kazanan adamı düşüne düşüne Elliyedinci Sokak'tan Beşinci Cadde'ye doğru indik. İkimiz de pek sevinmiştik buna. Hem onu, hem de ailesini yakından tanıyormuşçasına adamın opera üzeri-

ne bu kadar bilgi sahibi olmasından ötürü biz de gurur duymuştuk.

Annem:

«İnşallah» dedi. «Bir delilik edip bu defa da altmışdört bin doları kazanmalara kalkışmaz. Artık gözünün yaşına bakmaz, tam altmışdört bin bölümlük bir soru sorup apıştırırlar zavallıyı.»

«Yapmazlar bunu ona..» dedim. «Gelecek haftaya dünyanın en büyük opera bilginini karşısına çıkarıp soru sordursalar, yine bilir o. Ama ben olsam, yanaşmam tabiî.»

«Ben de..» dedi annem. «O kadar para bir insanı ömür boyunca rahat rahat yaşatmaya yeter de artar bile...»

Mağazaların vitrinlerine bak baka Beşinci Cadde'den yukarı vurdurduk, Pierre'e geldik. Girdik içeri, anahtarımızı aldık, asansöre binip yirmibirinci kata çıktık; koridordan sağa sapıp New York'taki yeni yuvamıza, 2109 numaarlı odaya vardık.

Soyunduk dökündük, cumburlop yatağa. Annemle sımsıkı sarıştık; konuştuk gülüştük. Ötesini galiba pek hatırlayamayacağım, uyuyakalmışım çünkü. Ama çok çok mutlu olduğumu biliyorum.

KREMALI ÇİLEK, KUZU PİRZOLASI VE SUTERESİ

Sabah sabahtı, telefon çaldı. Annem oralı bile değildi. Sokuldum, kulağına doğru yavaşça:

«Telefon çalıyor, anne'cim!» dedim.

Gözlerini açmadan:

«N'olur, sen bakıver şuna..» dedi. «Uyuyor de, benim için. Çok lâzımsam, söyle yarın arayıversinler.»

Sıçradım yataktan, telefonu açtım. Mike McClatchey'di, beni annem sandı.

«Al senin küçüğü de aşağıya inin, birlikte kahvaltı edelim..» dedi.

«Annem daha uyuyor bay Clatchey..» dedim. «Yarın aramanızı söyledi.»

«Ne, bay Clatchey mi o?» dedi annem, fırladı yerinden, dinlemeci elimden aldı; bir yandan konuştu; bir yandan da güldü durdu; bize bir onbeş dakika izin, hemen hazırlanıp aşağıya geliyoruz, dedi bay Clatchey'e.

Dinlemeci yerine koydu, sonra odanın içinde bir koşudur tutturdu. Çarçabuk banyoya sürükledi beni de; dişlerimizi fırçaladık, birlikte elimizi yüzümüzü

güzelce sabunlayıp yıkadık, havlularla kurulandık, en güzel, en albenili elbiselerimizi giyindik kuşandık: Sarı üstüne küçük beyaz çiçekli bir örnek elbiselerdi.

Odamızdan soluk soluğa asansöre koşturduğumuzda bayan Cranshaw'la burun buruna geldik. Beni görünce:

«A, yine sen ha?» dedi.

«Evet, yine ben!» dedim.

«Seni bir daha göreceğimi hiç umuyordum doğrusu..» dedi. «Yine karşılıklı birer çay içmeye var mısın?»

«Varım. Annemle tanıştırayım sizi.»

Bayan Cranshaw, anneme bakıp gülümsedi.

«Kızınıza pek çok şey borçluyum,» dedi. «Acaba, bugün ikindi çayına buyur edebilir miyim sizi de? Saat beşten sonra istediğiniz an gelebilirsiniz?»

Annem de bayan Cranshaw'a gülümsedi:

«Tabiî, olur!» dedi.

Bu arada asansör geldi, doluştuk. Sabahın erken saati olduğundan hayli kalabalıktı. Annemle bayan Cranshaw'un arasına zar zor sıkıştım. İkisi birden ezilmeyeyim diye bana gözkulak oldular.

Asansörden çıkarken incecik bıyıklı bir adam hemen ilgimi çekti. Elinde iki buket menekşeyle durmuş, bekliyordu.

İlk önce bayan Cranshaw çıktı asansörden, doğru o menekşeli adamın yanına gitti ,elindeki çiçekleri alarak adamı bir güzel öptü.

«Ah, ah sen yok musun Mike McClatchey, öyle şeker adamsındır ki!»

Annemle kalabalıktan ayrıldık. Mike McClatchey ile Kate Cranshaw'un yanıbaşında durup dikeldik.

Mike McClatchey:

«Seni ne kadar sevdiğimi bilmez değilsin Kate!» dedi.

Bayan Cranshaw:

«Öyle, öyle..» dedi. «Sevseydin, önce bana menekşe getirmezdin. Benim en çok sevdiğim çiçek, menekşe değil kırmızı kaktüs çiçeğidir, nasıl bilmezsin!»

Bize döndü, herbirimize birer buket menekşe verdi:

«Saat beşten sonra bekliyorum, unutmayın, emi!» dedi.

Mike McClatchey:

«Ay, siz tanışıyor muydunuz yoksa?» diye sordu.

«Hey Tanrım, tabiî..» dedi bayan Cranshaw. «Bilirsin, herkeslere kaynaşıvermek benim huyumdur. Bu gördüğün iki bayan da benim gibi çıktılar işte..»

«Sana ayrıca teşekkür borçluyum.» dedi Mike McClatchey.

Bayan Cranshaw:

«Hiç bile değil..» dedi. «Hem durma artık üzerinde.» Başımı okşadı: «Birtakım dersler alıyorum bu küçük hanımdan. Hadi, hepinize güzel bir gün dilerim.»

Mike McClatchey:

«Hemen şurda bir yere oturup uzun uzun konuşmamız gerek...» dedi. «Yeni oyun için yardımını isteyeceğim.»

«Öyleyse ben seni ararım.» dedi Bayan Cranshaw.

«Bir yıl öncesinde de aynı lafı etmiştin bana, hatırladın mı? O günden beri hâlâ arayacaksın güya.»

«Aman, ne edepsiz şeysin! Bu defa mutlaka seni arayacağım diyorum işte.»

«Meselâ, ne zaman?»

«Yarın sabah desem, olur mu?»

«Bekleyeceğim Kate.»

Bayan Cranshaw, anneme:

«Gelirken oyunu da getirin, emi!» dedi.

Annem bir ona baktı, bir Mike McClatchey'e.

«Olur, peki..» dedi.

Bayan Cranshaw koridor boyunca yürüdü, arkadan tıpkısı tıpkısına kraliçeleri andırıyordu.

«Amma şans benimkisi de, ha!» dedi Mike McClatchey. «Kate Cranshaw'la tanış çıkacağınızı düşümde görsem, inanmazdım. Kate'i eğer bu oyunda bana yardım etmeye razı edebilirsem, işim yüzde doksan kolaylaştı demektir.»

Annem:

«Benim onu tanıdığım falan yok ki...» dedi, «Kızımla tanışmışlar.»

«Ben ikiniz de tanışıyorsunuz sanmıştım.»

Annem beni bay McClatchey'e takdim etti, sonra hep birlikte ışıklara boğulmuş büyük salona geçtik, bembeyaz örtülü bir masaya oturup kahvaltıya giriştik.

Mike McClatchey:

«Bu, benim üç öğün yemek içinde en çok sevdiğimdir.» dedi. «Kahvaltı dediler mi, bayılırım. İnşallah siz de benim gibi seviyorsunuzdur.»

Kremalı çilekle başladık, arkadan garson gümüş bir tabak içinde domuz yağına kırılmış yumurtalarla geldi; onu ızgarada kuzu pirzolaları izledi. Pirzolaların çevresi taze suteresiyle çevrelenmiş, nar gibi kızarmış patatesler'e donanmıştı.

Mike McClatchey ilk önce annemle bana sundu gelenleri, sonra kendi tabağını doldurdu, başladı atıştırmaya. Biz de onun gibi yaptık. Güle eğlene hem yedik, hem de uzun uzun konuştuk. Mike McClatchey, benim şimdiye kadar gördüklerim içinde en eşsiz olanıydı. Genç menç değildi, ellibeş yaşlarında falandı, söz arasında öyle demişti, fakat uzun boylu, güçlü kuvvetli bir adamdı. Yaşlanmayan bir başka yanı gözleriydi asıl, gepgenç bakıyordu insana; yüzü uzun, basıktı, ciddi mi ciddiydi üstelik. Birşeyi anlatırken ya da gülerken ciddiliği hiç eksilmiyordu. Ağarmış sık salçarını çok belirgin, keskin bir çizgiyle ayırıp soluna yatırmıştı.

Kahvaltımızı bitirdikten sonra kahverengi büyükçe bir zarfı çantasından çıkardı, anneme uzattı.

«İşte...» dedi. «Bunu mümkün olduğu kadar çabuk okuyun, lütfen. İçinde ne var, ne yok Twink de öğrenmeli; adı Twink'ti, değil mi?»

«Babası öyle derdi ona..»

«Tam kendisine yakışan bir ad..»

«Eh, işte...» dedi annem.

Mike McClatchey:

«Hele bir okuyun,» dedi. «Kate'e, çaya giderken de bunu yanınıza alın. İkinize de okuyup okumadığınızı soracaktır. Ayrıca, ne derse iyi kulak verin, müthiş bir kadındır. Size on yılda öğrenemeyeceğiniz şeyi on dakikada şıpın işi öğretiverir.»

«Mike..» dedi annem. «Bu iş hiç hoşuma gitmiyor benim. California'lardan tâ buralara kızıma değil, tiyatroda asıl kendime iş aramaya geldim ben.»

«Biraz daha sabır..» dedi Mike.

«Bunda bana bir rol var mı, yok mu, onu söyle?»

«Şu anda yok. Ama işler tıkırında giderse, elbet bakarız bir çaresine.»

«Sen, ille de Twink'i istiyorsun, yani?»

«Evet. Babasından ne haber, n'apıyor?»

«İyi...» dedi annem. «Birşey daha var, sen Twink'in okuması yazması var mı, onu bile bilmiyorsun.»

«Konuşmasını duydum, kendisini de gördüm ya, bana yeter o kadarı.»

«Gerçekten istiyorsun, yani?»

«Evet. Hadi kalkın bakalım, hemen yukarıya çıkıp okumaya başlamanızın zamanı geldi.»

«Madem öyle..» dedi annem. «Sen kendin konuş onunla.»

«Yok, olmaz! dedi Mike.

«Olmaz mı, niye?»

«Eğer benim kızım olsaydı, razı gelmezdim de ondan. Tiyatroyu severim, tiyatro oyuncularını da. Üstelik, sen de bilirsin, kolay değildir tiyatro oyuncularını sevmek. Buna karşılık, bu küçük kızın tiyatroya girmesi konusundaki sorumluluğu üzerime almak istemem doğrusu.»

Annem:

«Ben de yanaşmam.» dedi. «Hem sonra yalnızca benim kızım değil ki. Bir de babası var onun. Üstelik adamın hiçbir şeyden haberi yok.»

«Benim de söylemek istediğim oydu.» dedi Mike. «Sen yüksek sesle oku şu oyunu, oyun oynarmışcasına ama. Twink'le karşılıklı oturup konuşun. Kızın neler hissettiğini bulup bir bir ortaya koy. Baktın, kotaracak gibilerden, o zaman aç telefonu, anlat babasına hikâyeyi.»

«Tâ Paris'lerde adam.»

«Canım, telefon dediğimiz şey Paris'e kadar da ulaştı, kaygılanma!»

«Korkuyorum Mike. Gerçek söylüyorum. Biliyorum, ille de küçüğü istiyorsun sen. Olanlar bana olacak sonra.»

«Birşey olacağı falan yok..» dedi Mike. «Hem benim başka düşündüklerim de var ayrıca.»

«Ne gibi yani?»

«Bunu, yarın ya sabah kahvaltısında ya da öğle yemeğinde yine bir araya gelince açıklarım. O zaman oyunun yazarı da bizimle olacak. Unutma, bu işte en büyük söz hakkı ona düşer. Hepimiz bir araya geldiğimizde, sanırım bazı ilginç fikirler ortaya çıkacaktır.»

«Neymiş ki onlar?»

«Canım, onun aklı yazarlığa elbet benimkinden daha yatkındır. Ne bileyim ben şimdi? Ben prodüktörüm. Hele biraz bekleyelim bakalım. Siz şimdi kalkın, çıkın, parkta şöyle bir dolaşıp temiz hava alın. Dün geceki yemekten bu yana maşallah daha gençleşmiş görünüyorsun.»

«Dün biraz hastaydım..» dedi annem. «İkimiz de öyleydik. Uçaktan mı ne, bilemiyorum. Ateşimiz yükseliverdi. Şimdi bile uyku diye ölüyorum.»

«O zaman biraz kestirin, öyle çıkın yürüyüşe. Döner, oyunu okursunuz, sonra Kate'in çayına gidersiniz. Beni aramasını nasıl bekliyorum, anlatamam. Söyle ona, büroda bulamazsa beni evden arayıversin.»

«Gerçekten bu iş beni ürkütüyor Mike.»

«Sen ne diyorsun bakalım Twink?»

«Ben de ürküyorum, tabiî..» dedim.

«Yok canım! Sahi mi?»

«Evet. Ama parkta gezmeye de can atıyorum.»

Mike McClatchey'le annem benim bu dediklerime pek güldüler, ben de güldüm. Sahiden parkta dolaşmayı çok istiyordum.

Kalktık, birlikte Beşinci Cadde'ye doğru yürüdük. Mike bir taksiye atlayıp gitti. Annemle ikimiz uzun caddeyi geçtik, parka girdik, başladık dolaşmaya.

HER ŞEY BİR KÜÇÜK KIZ UĞRUNA

Parkta bir süre dolaştıktan sonra Pierre'deki 2109 no'lu odamıza döndük.

Annem o büyük kahverengi zarfı açtı, dosyayı çıkardı.

«Bu muymuş o oyun?»

«Evet. Fakat daha tasarı durumunda. Rol dağıtımıydı, şuydu buydu, üzerinde yapılmamış; gerektiğinde, yazarı, ayrıca bazı değişiklikleri de yapacak. Yani bakacak, olmuyorsa bazı şeyleri çıkaracak, bazı yeni katmalar yapacak.»

«Adı ne?»

«**Sıçrayan Top**. Yazarı da Emerson Tully.»

«Emerson Tully mi?»

«Evet, o yazmış.»

«Tanır mısın kendisini?»

«Tanımam.»

«Adını falan da duymadın mı hiç?»

«Duymadım. Galiba yenilerden. Zaten bütün yeni türeyen yazarlar, yazdıkları oyunları hep Mike McClatchey'e yollarlar. Gözüpek, yeniden, yenilik-

ten korkmayan bir prodüktördür; biraz rizikosu vardır ama, o, bana mısın demez.»

Annem bunları dedi, dosyadan bir yaprak çevirdi.

«Hazır mısın Kurbağacık?»

«Okumaya mı başlayacaksın?»

«Evet.»

«Hepsini de mi?»

«Kelimesi kelimesine. Onun için sen nasıl rahat edebileceksen öyle bir yer hazırla kendine, istersen uzan, n'aparsan yap! Yalnız kulağını benden ayırayım deme.»

«Başlamadan önce şöyle biraz kestirirsin sanmıştım.»

«Şimdilik ihtiyacım yok, olursa bile direneceğim, merak etme. Başlayalım mı?»

«Başlayalım. Ne kadar sürer?»

«Kim bilsin! Belki iki saat falan. Genellikle daha uzun tutmaz zaten.»

«Hepsini de okumak zorunda mıyız?»

«Tabiî, değil mi ya?»

«Niçin ama?»

«Ah, yine şapşallığın tuttu. Hem ikide bir öyle saçmalayıp durma, anladın mı küçük hanım? Ben burada hayat memat diye çırpınıyorum, sen..»

«Ben birşey demedim ki! Yalnızca hepsini sonuna kadar okuyacak mıyız diye sordum.»

«Sorma bir daha!»

Yine heyheyleri üstündeydi, yeni bir günlük kavgaya hazırlanıyordu.

Elinden oyunu fırlatıp attı.

«Hayır, istemiyorum. Ne rol istiyorum kimseden, ne birşey! Aşşağılıkça bir iş bu. Eğer bende herhangi bir güç görülüyorsa, zaten kendiliklerinden

verirler bunu. Kızımın yüzü suyu hürmetine bir tiyatroda iş bulacaksam, canı cehenneme o tiyatronun, alsınlar başlarına çalsınlar!»

İki gözü iki çeşme ağlamaya başladı, bana da:

«Nefret ediyorum senden, nefret ediyorum!» diye bağırdı.

Tabiî, ben de başladım ağlamaya. Ama çok değil. Sulu göz ağlamaya utanıyordum. Hep böyle olurum. Kardeşim Peter de benim gibi öyle sulu göz ağlamalara utanırdı.

«Ağlamak, büyüklere vergidir,» derdi. «Ancak onlar ağlayıp sızlarlar her zaman. Görmüyor musun hallerini.»

Annem bir yandan ağlamasını sürdürürken bir yandan da gitti, dosyayı fırlattığı yerden aldı, dağılmış sayfalarını tek tek yerleştirmeye başladı. Ah, annemi öyle mutsuz görmeye hiç mi hiç dayanamıyordum.

«Özür dilerim, anne'cim!» dedim. «Oyunu başından sonuna kadar kelime kelime dinlemeye hazırım.»

«Hayır,» dedi annem. «Benden üstün görüyorsun kendini de öyle diyorsun şimdi. Bunun pekâlâ farkındasın. Mike McClatchey'e hemen telefon edip oyunu geri alarak bizi rahat bırakmasını söyleyeceğim.»

«Yok, hayır, sakın yapma öyle!»

«Kendimden utanıyorum vallahi,» dedi annem. «Bir türlü affedemiyorum da. Başka prodüktörlerle gidip konuşacağım; eğer onlardan da hayır gelmezse, mesele yok o zaman. Ne kaybederim hem? Yine uçağa atladığımız gibi California'ya, eski hayatımıza döneriz, olur biter. Yine televizyon seyrederiz, gazeteleri okuruz, bunların hepsini unutur gideriz.»

Böyle dedi ya, kimseye telefon melefon etmedi. New York'ta olmayı çok sevdiğimi bir türlü dilim varıp söyleyemedim. California'daki evimizde olmayı da seviyordum ayrıca; bütün komşularımızı, bütün arkadaşlarımı, arkadaşlarımın mahkemelik olup boşanmamış ailelerini. Paris'te olmayan babalarını, ille de sahneye çıkacağım diye tutturmayan annelerini canım gibi seviyorum; bizim orda herkes evli evinde köylü köyündeydi.

Annem okumaya başladı yeniden, sesi yavaştan yavaşa değişti, kızgınlığı dindi; mutsuzluğu geçer gibi oldu. Bin dikkatle okuyordu oyunu.

«Bu, küçük bir kızın hikâyesi,» dedi. «Aşağı yukarı dokuz-on yaşlarında falan. Belki bir parça daha büyükçe. Çevresi var, arkadaşları var. İçten bir kız yani, mutsuz değil. Bazı şeyleri düşleyip duruyor. Gerçekten olabilecek şeyler bunlar. Düşündüğü, kurduğu ne varsa, öyle hep.»

Okumasını durdurdu, bir **«Parliament»** yakarak bana baktı, tek kelime konuşmadı, yalnızca bekledi. Birşey diyecek miyim diye gözlerini bana dikmişti.

«Çok sevdim..» dedim.

«Sahiden mi, Kurbağacık? Eğer beyendiysen... Demek ki, sana okuyacağım, sonra da..»

«Bayan Cranshawa çaya gideceğiz..»

«Çok mu seviyorsun onu?»

«Çok. Sen?»

«Ben de seviyorum. Fakat o çok okumuş, çok ünlü bir kişi. Biraz çekiniyorum da...»

«Aman, saçma, anne'cim!»

«Pek değil,» dedi annem. «Bir baktı mı, insanın içini okuyor o. Ben onun yanında bir hiçim.»

«Hiç bile değil. Böyle olmadığını sen de biliyorsun pekâlâ.»

«Benim dediğim gerçek. Ben de çok ünlü, çok zengin biri olmak istedim hep; çalışmaktan, hele durmadan dinlenmeden çalışmaktan nefret ediyorum. İstiyorum ki, her şey ayağıma getirilsin, bir dediğim iki edilmesin. Bunu bir sezerse diye bayan Cranshaw'dan çekiniyorum. Gerçekten böyleyim ben. Çok şey istiyorum. Ama sen, senin hiçbir şey istediğin falan yok ki. Elbet seni sevecek o, elbet senden hoşlanacak.»

«Ah, n'olursun oku şu oyunu anne'cim! Tartışmayı bırak artık, demin özür diledim senden; öyle yapmadım mı, söyle?»

«Niye özür dileyecekmişsin?» dedi annem. «Yanlış birşey yapmadın ki. Hatalı biri varsa, benim o. Asıl ben özür dilerim, Kurbağacık. Çok çirkin birşey yaptım demin, çünkü hem kendime, hem de yaşadığım hayata kızıyorum. Her zaman gereğinden fazlasını istedim, her zaman en güzel kadın ben olayım dedim; en zengin insan ben, en ünlüsü ben... Bu kadar çok istek çirkinleştiriyor beni.»

«Hayır, değil. Sen kendini öyle bildiğin anda bile güzelsin. Yani, her zaman güzelsin demek istiyorum. Tersini düşünmem için ortada hiçbir sebep yok.»

«Keşke öyle olsam...» dedi annem, sözünü bitiremedi, telefon çaldı. Cladys Dubarry idi arayan. Annem çabuk çabuk konuştu, baştan savmacıydı yani: Sonra, Allahaısmarladık dedi, telefonu kapadı.

Otelin santralını buldu:

«Çok önemli olmadıkça lütfen kimseyi bağlamayım bana,» dedi. «Çalışıyorum çünkü..»

Sonra oyunu başından sonuna okuyup bitirdi..

Bazan eğlenceli bazan da acıklı bir oyundu. İçinde bir-iki kere de birtakım şeyler geçti ya, ben onların neler olduğunu pek çıkaramadım. Birinde heyecanlandım, birinde de enikonu korktum.

Bütün olan biten küçük bir kızla o kızın düşleri üzerindeydi. Sonradan o küçük kızın kurduğu bütün düşler gerçekleşiyordu.

Sonlara geldiğinde annemin gözleri dolu dolu olmuştu. Uzun bir süre sustu, sesi soluğu çıkmadı. Nice sonra yumuşak bir sesle:

«Çok iyi tanıyorum bu küçük kızı...» dedi. «Bendim o, hâlâ da benim. Sevdin mi oyunu Kurbağacık?»

«Sevdim.»

«İşte buna sevindim şimdi. Canım öylesine bir kestirmek istiyor ki. öyle bir yatıp uyuyayım, bütün bu oyundaki hayatımı tek tek gözümün önünde canlandırayım istiyorum.»

«Ben de senin gibi yapacağım.»

Bir koşu kendimizi yatağa attık, aradan beş dakika ya geçti, ya geçmedi, annem dalıp gitti.

Kendi başıma oyunu düşündüm, sonra da annemi. Dedikleri aklıma geldi, döndüm, baktım; gerçekti, oyunun kahramanı küçük kız, aslında annemdi. Hiç değişmemişti, hâlâ her haliyle küçücük bir kızı andırıyordu. Gerçi otuzüç yaşındaydı, dokuz yaşındaki bir kızın annesiydi ama ne yapsa, ne etse bir türlü o küçük kızlıktan yakasını kurtaramamıştı, kurtaramayacaktı da.

Ardından o küçük kızın kurduğu düşleri düşündüm, sonra zaman zaman benim kurduğum düşleri. İkisi birbirine karıştı; hangisi benimdi, hangisi onun, bulup çıkaramadım.

Anneme sokuldum, kollarımla sardım, uyudum.

DÜŞTEKİ ARSLANLARLA KAPLANLAR

Uykumda korkulu bir düş gördüm; gerçekten başıma öyle şeyler geldi ki, neredeyse ödüm kopacaktı.

Sözde Macaroni Lane'deymişiz. Arkadaşım Deborah Schlomb evimizin önündeki avluya gelmiş, tık tık penceremin camına vuruyordu. Ben gûya ondan önce pencerenin önüne gelmişim; nerde kaldı, gelecek mi, gelmeyecek mi acaba, diye bekliyordum; Deb'le karşılaşıverdik. Hiçbir şey demeden yalnızca yüzüme bakıyordu. Fakat geceydi doğrusu, gece gece odamdan dışarıya çıkmayı gözüme yedirememedim. Karanlıkta kurtlar, kuşlar, türlü türlü böcekler kol gezer çevrede: Küçük kuşlar; büyük kuşlar, kırlangıçlar, daha büyük, daha kocaman kuşlar, kara kargalar, şahinler, atmacalar gibi vızır vızır havada uçuşup dururlar. Gecede herbiri bir başka biçimde görünür. Birşey daha vardı beni şaşırtan; gerçi gece olmasına geceydi ya, ortalık gündüz gibi, güneş varmışçasına da apaydınlıktı; bahçedeki sıtmaağaçlarının yaprakları altın sarısı bir renge bürünmüştü. Nasıl oluyordu bu, aklım ermedi.

Deb, bale elbiseleriyleydi, çok özel durumlarda böyle giyindiğimi bilirdim. Hemen elbise dolabıma koştum, kendi bale elbiselerimi çıkardım, derse gidiyormuşçasına giyindim. Fırladım, annemin odasına baktım; mışıl mışıl uyuyordu, yanında babam vardı. Ne işi vardı babamın, annemin yanında? Paris'te olması gerekmiyor muydu onun, yoksa Paris'te değil miydi?

Pete'nin odasına baktım, o da yatağındaydı, uyuyordu güzelce. Tam başucuna geldiğim sırada uyandı, gözlerini açtı.

«Mer'aba Kurbağacık!» dedi. Küçükten beri bana bu **«Kurbağacık»** adını Pete takmıştır.

«Mer'aba Pete! Babamla ne zaman geri dönüyorsunuz?»

«Ne diyorsun Allaha'sen, nerden dönüyormuşuz?»

«Paris'ten canım, nerden olacak?»

«Ha, anladım...» dedi Pete. «Sen yine düş görüyorsun.»

«Yok, valla'i değil, Pete. Yoksa enikonu kalmaya mı karar verdiniz Paris'te?»

«Hadi, git uyumana bak gece gece...»

«Gece mi? Eğer gece sanıyorsan, kalk bir bak pencereden bakalım...»

Pete yatağından kalkıp pencerenin yanına vardı.

«Vay canına!» dedi. «Evin önündeki bu toplananlar da ne? N'oluyor acaba?»

«Kuşları mı diyorsun?»

Pencereye sokuldum, baktım: A a, ne kuşlar vardı, ne birşey! Yalnızca bir insan kalabalığı toplaşmıştı, üstelik gündüz mündüz değildi, her yer düpedüz geceydi.

Deb'i aradım, bulamadım; anlaşılan sırra kadem basmıştı.

Pete:

«Sen dediğimi yap, git uyu yine...» dedi.

Öyle yaptım. Tam dalıyordum, yine pencereme tık tık vurulduğunu duymayayım mı! Gidip baktım, Deb gelmişti. Ayrıca ön bahçeyi baştan başa arslanlarla kaplanlar doldurmuştu. Deb, bana mısın demiyor, kılı kıpırdamıyordu; bende de korkudan eser yoktu.

Deb yine beni çağırdı, sektirmeden koşturdum, bu kez okul temsilinde giydiğim en güzel elbisemi dolabımdan çıkardım. Tabiî, babamın o an evde olduğunu aklıma getirmezlik etmedim. Odalarına gittim, babam yoktu, annem koca yatakta bir başına yatmış uyuyordu.

Ardından Pete'nin odasına yöneldim; Pete'nin de yerinde yeller esiyordu.

Evden dışarı çıktım, Deb beni bekliyordu ama çevrede ne arslanlar vardı, ne kaplanlar; kuşların teki bile yoktu.

«N'oldu herkese?» diye sordum.

«Annem dedi ki bana..» dedi Deb. «Köye kadar çıkıp bir on cent harcayabilirmişim. Öyle dedi. Sana da annen böyle dedi mi?»

«Annem uyuyor..» dedim. «Üstelik benim on cent'im de yok. Fakat, istersen sana arkadaşlık edebilirim.»

Köyün yükseldiği tepeyi Deb'le birlikte tırmandık. Çarşı, Woolworth'daki gibi ne ararsan bulunur soyundandı. Deb, parasıyla önce yeşil bir kurdele, sonra bir kırmızı kurdele, sonra bir başka renk kurdele daha aldı. Birinden birini seçmemi istedi.

«Hangisini?»

«Hangisini istersen..» dedi.

Ben de kırmızılısını aldım. Yeşilini saçlarıma sarıp bağladı.

«Çok teşekkür ederim Deb,» dedim. «Eve döndüğümüzde hemen geri veririm seninkini.»

Yine birlikte tepeden indik. Bütün çevrede oturan komşularımız yeni kurdelelerimizle ilgilendiler. Bir süre karşılıklı güldük, eğlendik, sonra Deb bana artık eve dönmesi gerektiğini söyledi.

«Peki, Deb...» dedim. «Seninle alışverişe gittiğim için çok memnunum, teşekkür ederim. Tabii, saçıma bağladığın kurdele için de. Artık geri alabilirsin.»

«Hayır hayır..» dedi Deb. «Senin olsun o!»

«Param olduğunda ben de bir tane alır sana armağan ederim, ödeşiriz.»

«Hoşçakal...» dedi Deb.

«Güle güle!» dedim.

Evlerine doğru yöneldi, ben de Macaroni Lane 1001 numaradaki kendi evimize girdim.

Annem yatağında oturmuş, arkadaşı Clara Coolbow'la konuşuyordu.

«Zıpla hadi, Kurbağacık!» dedi. «Hanım kızlar gibi kahvedenliği ateşe koy, hazır olunca da bir fincan kahve getir anneciğine.»

«Peki..»

İşte benim arslanlarla kaplanları gördüğüm halde en küçük br korkuya bile kapılmadığım; içinde hem babamın olduğu, hem olmadığı düş, bu kadarlık bir düştü.

Uyandığımda annem gerçekten yanımdaydı, yatakta oturmuştu. Clara Coolbow'la şehirlerarası telefondan California ile konuşuyordu. New York'ta, Pierre Oteli'nin 2109 numaralı odasındaydık.

Annem:

«Şimdiye kadar benim okuduklarım içinde en güzeli bu...» diyordu.

Clara Coolbow herhalde çok ilginç birşey söylemişti ki, annem coşkunlukla:

«Ne? Yok canım, sahi mi?» diye bağırdı.

Konuştular da konuştular artık, sonunda birbirlerine Allahaısmarladık dediler. Telefonu kapatırken, annem beni gördü, sordu:

«A, sen uyandın mı? Ne zamandan beri uyanıksın?»

«Altı - yedi dakika kadar oldu herhalde.»

«Clara'ya telefon ediyordum. Evimize göz kulak olmasını istedim, senin balıklarına da bakacak. Ayrıca biraz oyundan konuştuk, durumu ona da çıtlattım.»

«İnsan düşünde kendini, babasıyla kardeşiyle birlikte evinde görürse, bunun anlamı nedir?»

«Hem evini, hem onları özlemişsin demektir.»

«Orası öyle ya, bu anlamdan ne çıkar?»

«Bilmiyorum...» dedi annem. «Yoksa onları düşünde görmek seni üzdü mü?»

«Galiba, birazcık üzdü.»

«Üzülme artık. Unutmaya, neşeli olmaya bak. Her zaman öyle ol. Gül, danset, şarkı söyle, mutlu olmanın yollarını ara, bul!»

«Öyle yapacağım. Artık dokuz yaşındayım, çocuk sayılmam değil mi?»

Annem yataktan uzandı, beni kollarının arasına aldı.

«Zaten istese de kimse çocuk kalamaz ki, Kurbağacık.» dedi. «Kimse yapamaz bunu, kimsenin elinde değildir.»

«Niçin ama?»

«Çünkü insanın ne annesi ne babası hiçbir zaman çocuk kalmaz. Hep çocuk olmamış gibi sayarlar kendini. Çocukluk dediğimiz o şey, bir düş gibi gelir, geçer. Durdurmak, gitmesini önlemek için insanın elinden hiçbir şey gelmez.»

«Saat beşe geliyor galiba. Çay davetine gidecek miyiz?»

«Gidelim mi, istiyor musun?»

«İstiyorum. Sen?»

«Sen istiyorsan, evet!»

«Bayan Cranshaw'dan hoşlaştığını sanıyordum.»

«Evet ama, bu ille de çaya gidelim demek değil ki...»

«A a, neyin var senin Kurbağacık?»

«Düşümde Pete ile güzel konuştum da babamla iki çift söz edemedim. Belki uyuyordu, ondan. Bir türlü uyandırmaya kıyamadım. Sonra konuşuruz şimdi uyusun, diye düşündüm. Tabiî iş işten geçti.»

«Ne söyleyecektin babana?»

«Hiç. Yalnızca konuşmak istemiştim. Hem benim yaşımda bir kızın babasına söyleyeceği ne olabilir ki? Olsa olsa babasını görmeyi, onunla bir arada olmayı ister, o kadar. Babasının sesini işitsin, yanında olduğunu bilsin, korkusunu duysun, yeter!»

«Ah, kendini bütün bütüne mutsuz sayıyorsun, yani?»

«Babamla bir - iki söz edebilseydim... Ona üzüldüm..»

«Madem öyle, Paris'e telefon et, konuş.»

«Aynı şey demek olsa... Düşümde babam evimizdeydi, hepimiz eskisi gibi bir aradaydık. Yanyana. Patırtısız gürültüsüz hem de.»

«İkimiz birden telefon edelim, peki.»

«Ah, anne'cim, aynı şey değil, diyorum. Ama dur sen, bir daha düşümde babamı görürsem, mutlaka konuşacağım onunla, kararımı verdim.»

«Nasıl gördün onu?»

«Çok iyiydi, fakat uyuyordu.»

«Nerde uyuyordu?»

«Yatağında. Nerde olacak?»

«Hangi yatağında?»

«Kendi yatağında. Yani, ikinizin yatağında. California'daydık, kendi evimizde. Hani, senin şimdi tek başına yattığın yatak var ya, işte babam orda yatıyordu.»

«Ya ben nerdeymişim?»

«Sen de yataktaydın elbet...»

«Nasıldım?»

«Çok iyi. Nicedir seni o kadar iyi görmemiştim.»

«Ya, niçin? Çok mu kötüledim, onu mu demek istiyorsun?»

«Hayır, ama babamla birlikteyken çok daha iyi görünüyordun.»

«Baban, ha?» dedi annem. «Unutma ki, o babansa ben de senin annenim. Her zaman senin yanındayım, gözünde başkalarından daha önemli bir yerim olsa gerek. Neyse, şimdi bunları bir yana bırakalım. Oyunu enine boyuna bir güzel düşünmek zorundayım.»

«Seni çok ilgilendirdi galiba...»

«Doğrusunu istersen, evet. Fakat benim için önemli olan kendim. Mike McClatchey bu oyundaki küçük kız rolüne seni istiyor. Ne yapıp ne edeceğini kestiremiyorum. Ayrıca, bakalım baban senin oyuncu olmana razı gelecek mi? Onu da bilmiyorum. Bunların hepsi benim için bir problem. Bayan Cran-

shaw'a çaya gideceksek, galiba vakit geldi; gitmeyeceksek, o başka tabiî. N'apalım istiyorsun Kurbağacık?»

Sustu, bana bakarak sözlerini sürdürdü:

«Gideceksek, bayan Cranshaw oyunu getirdik mi diye gözümüzün içine bakacak, okuyup okumadığımızı da soracak senden. Seni pek sevdiği belli. Sana yardım için elinden ne gelirse yapacak. O zaman işte her şey değişecek Kurbağacık, senin hayatın, benim hayatım hep değişecek. Ne düşünüyorsun bu konuda?»

«Ben çaya gidelim diyorum, söz verdik çünkü.»

«Mike McClatchey'in istediği bütün şeyleri yapabileceğine aklın kesiyor mu?»

«Bilmiyorum. Benim yaşımda biri için zor olacak herhalde. Öyle değil mi? Her akşam sahneye çıkmak kolay mı?»

«Tabiî, zor. Fakat oyundaki küçük kızı canlandırmak işini gözünde fazla büyütmemelisin. Asıl güç olan, senin o küçük kızın yerine kendini koyabilmen. Buna aklın kesiyorsa, mesele yok; o zaman hemen kalkar, bayan Cranshaw'ın çayına gideriz. Yok, hayır, yapamam diyorsan, Mike McClatchey'e telefon edip oyuncu olmak istemediğini bildiririm.»

«Bunun için para verecekler mi bana?»

«Vermez olurlar mı? Bütün oyun senin üzerine. Hem bi' dolu para verecekler.»

«O paradan ben birazcığını alıp kendim için harcayabilir miyim?»

«Elbette canım, para senin paran. Kuruşu kuruşuna sana ait, bana değil. Bir yıl içinde dünya kadar paran olur.»

«Madem öyle, hadi hemen çaya gidelim.»

«Yani, aklım yattı mı demek istiyorsun?» dedi annem.

«Çaya gitmeye karar verdim, bayan Cranshaw'ın ne düşündüğünü öğrenmek istiyorum.»

«Yalnız, çok rica ederim..» dedi annem. «Şu büyümüş de küçülmüş hallerinle surat asmaları bırak. Sen öyle yaptın mı, ben n'apacağımı, n'edeceğimi şaşırıyorum. N'olur yani, bir an için olsun kendini mutlu edecek şeyleri düşünemez misin?»

«Peki, düşünürüm, anne'cim» dedim.

Yataktan atladım, başladım dansetmeye. İçim içime sığmadığı anlar hep böyle yapardım; üzgünken de, mutluyken de. Annem bunu nerden bilsindi. Dansettiğimde keyfimden dansediyorum sanıyordu.

Bir gün bana **«Bayan Nijinsky»** adını takan annemin en iyi arkadaşı Clara Coolbow bu halimi gözlemiş:

«Bu kız Nicaragua'nın prima balerinası olmazsa, ben de neyim,» demişti. «Baksanız'a, sabah akşam dansetmekten başka bir iş yaptığı yok.»

Zavallıcık! Sırılsıklam aptal bir kadındı. Benim yaşımdaki kızlarla ilgili en küçük bir bilgisi bile yoktu; kendi kızları da vardı ya, birinden birini yakından tanımak zahmetine katlanmamıştı hiç; burnu havada, hım hım konuşur, etmediği budalalık kalmazdı.

DOKTOR SPRANG İLE HOŞ - BEŞ

Tam bayan Cranshaw'un çayına gitmek üzere hazırlanmıştık ki, çat kapı çalındı, bana bakan doktor A. J. Sprang içeri girdi.

«Bebek için çok teşekkür ederim..» dedim.

«Oo, maşallah, ikiniz de, ana kız tam birer taşbebek olmuşsunuz. Anne taşbebekle küçük taşbebek! Güzel, güzel! Görmeyeli nasılsınız, bakalım?»

«Bir parça hır-gür ettik galiba..» dedi annem.

«Sahi mi, neden?»

«Eh, dul bir kadının heyheyleri her zaman üstündedir. Bazan, bakarsınız piyango öz kızına çarpıverir.»

«Ne demelere kendinizi öyle karalıyormuşsunuz?»

«Fakat, öyleylm doktor...»

«Ama hâlâ küçüğün annesisiniz, babası da hâlâ babası. Sonra karı koca ayrıldılar diye dünyada kıyamet falan kopmaz.»

İki eliyle yüzümü avuçladı, başımı kaldırdı:

«Öyle değil mi?» diye sordu.

«Öyle, evet!» dedim.

«Tabiî değil mi ya! Söyleyin bakalım şimdi, ikiniz de dediklerimi yaptınız, bir güzel dinlendiniz mi?»

«Ah, bir yapabilseydik o dediklerinizi doktor..» dedi annem. «Ben galiba yemeği biraz fazlaca kaçırıyorum hep.»

«Önemi yok...» dedi doktor. «Yalnız ne yarar, ne yaramaz ona dikkat edin, yeter! Sonra dinlenmeyi unutmayacaksınız. Kavun yemeyi de unutmayın meselâ, yılın bu mevsiminde çok tatlı olur.»

«Biz kahvaltıda çilek yedik...» dedim.

«Sevdin mi bari?»

«Çok..»

«Peki, öğlen ne yedin?»

«Atladık onu, sabahleyin öylesine tıka basa yedik ki, öğlene hiç acıkmadık. Şimdi de çaya gidiyorduk...»

«Çaya gidiyordunuz demek?» dedi doktor. «Eh, onun da insanlara yararlı bir yanı vardır.»

Annemle bakıştılar.

«Ne kadar oldu ayrılalı?» diye sordu.

«Üç yıl...» dedi annem. «Fakat kocamla — yani, eski kocamla demek istiyorum — iki yıl kadar ayrı kaldık, bir yıl öncesi resmen boşandık. Oğlumu da yanına katarak çekti gitti. Diyeceğim, kızım bir yıldır hem babasından, hem de erkek kardeşinden uzak kaldı; bundan tedirgin oluyorum, durup dururken kavgaya tutuşuyoruz.»

«Öyle olur, öyle! Bari iyiler mi gittikleri yerde?»

«Bilmiyorum ki. Mektup falan yazmazlar. Hoş, benim de beklediğim yok ya, neyse! O yüzden iyiler mi, kötüler mi, doğrusu pek bilmiyorum. Paris'teler. İyi olmaları gerek.»

«Paris'teler mi? N'apıyorlar orda?»

«Kocam bestecidir. Aklı fikri Paris'e gitmek, orda yerleşmekti.»

«Demek besteci? Allah Allah, böyle bir meslek varmış da bizim haberimiz yokmuş. Peki bu işten ekmek parası kazanılır mıymış?»

«O, her zaman ekmeğini taştan çıkarmıştır. Çalışkandır, işine tutkundur, ayrıca iyi para kazanır. Sanatını bir çeşit para kazanma aracı sayar, duyguya falan inanmaz. Yamandır, kimle karşılaşsa, hemen etkiler. Pek dostu yoktur; şaşıracaksınız ama dostları yerine düşmanlarını sever.»

«Müthişmiş doğrusu!» dedi doktor.

«Ben de onun düşmanlarından biriyimdir..» dedi annem.

«Hayır, değilsin!» dedim. «Babam herkesi tanır, herkesi sever, hep işiyle gücüyle uğraşır. Dünyada düşmanı yoktur onun, o kadar çok çalışır ki, ne düşman edinmeye vakti vardır, ne de dost!»

Annem:

«İşte...» dedi. «Benim de anlatmak istediğim buydu zaten. Bizim bütün gün buna benzer karşılıklı çatışmalarımız olur. Gitgide büyür bu, ondan sonra durdurabilirsen durdur beni. Çileden çıkıyorum. Galiba, kızım babasını benden daha iyi tanıyıp anlamış.»

«Sizin gibi bir aile daha bulunmaz..» dedi doktor. «Baba-oğul Paris'teler, ana-kız da bir başlarına New York'da. Eh, bu durum kimi olsa üzer.»

«Gerçek de bu.» dedi annem. «Bu yetmiyormuş gibi gün geçmiyor ki bir tanıdığım, bir yakınım ölmesin! Daha dün akşam **Automat**'tayken gazetenin birinde John Doley'in ölüm haberini okudum. Onun ardından sıra kimin, bilemiyorum.»

«Ah, benim de bir sürü eşim dostum öldü. Kala kala bir ben kaldım.»

«Hepsi de çok sevdiğiniz dostlarınız mıydı?»

«Değilseler bile, ben öyle sayarım. Her gün sürüsüne bereket insanla karşılaşıyorum, bir çoğuyla içli dışlı oluyoruz. Hepsini değil ama, yine de birçoğunu severim. Zaman zaman hepsini göreceğim gelir.»

Güldü. Kapıya yürüdü, geldiğinden beri bir anlığına oturmamış, hep ayakta kalmıştı.

«İkinizi de sağlıklı gördüğüme sevindim,» dedi. «Bana izin, hemen gidiyorum, çünkü bayan Cranshaw'ı kızdırırım.»

«Biz de ona çaya gideceğiz...» dedim.

«Yok canım!»

«Evet, evet!»

«Ah, on görmek, yanına gitmek için herkes deli divane olur. Genellikle tiyatrocu milleti. Herhalde memnunsunuzdur?»

«Çok memnunuz.»

«Hadi bana eyvallah!» dedi doktor, gitti.

Annem bana baktı:

«Kurbağacık...» dedi. «N'olur, birazcık anlamaya çalış anneni. Benim bütün istediğim seni hoş tutmak, seni eğlendirmek, güldürmek, mutlandırmak! Nerde olursa orda: Şimdi şu anda, bayan Cranshaw'da, başka yerde. Hatta büyüyüp kocaman bir genç kız olana, evlenene kadar. Senin tiyatrocu olmanı istemiyorum, fakat gönlün bunu istiyorsa, sana engel olacak değilim.»

«Ah, anlıyorum anne'cim!. Sen benim için üzül-

me. Eğleniyorum, memnunum, her zaman da öyleyimdir.»

«Sahi mi?» dedi annem. «Zaten senin böyle olduğuna inanmasam, kahrımdan ölür giderdim.»

2109 numaralı odamızdan çıktık; ana-kız, bayan Cranshaw'un dairesine yollandık.

«BABA - OĞUL, SİZ PARİS'TE NE YAPIYORSUNUZ?»

Bayan Cranshaw annemle bana tıpkı ilk karşılaştığımız günkü gibi davrandı. Bir süre konuştuk, birbirimizi dinledik, güldük, şakalaştık; çay içtik, pastalar, çörekler, krik kraklar, o tadı damağımda kalan üstü reçelli beyaz ekmeklerden yedik.

Sonra bayan Cranshaw, anneme:

«İyi ki Mike McClatchey oyunun bir kopyasını bana da bırakmış,» dedi. «Şanslı çıktınız. Akşamüstü bana verdiler, döndüğümde okurum diye düşünmüştüm. Pek ender yaparım bunu; durmadan oyun gönderirler, insanın deli çıkası gelir. Çoğu okumaya değmez, kötü kötü şeyler. Biliyorsunuz, hâlâ tiyatroya candan bağlıyımdır. Yıllar yılı da oyun yazarlarına kızar, diş bilerim. Çokluk palavra yazdıkları; türlü türlü hastalıklara bulaşmış, isterik insanları kahraman yapma sevdasındadırlar, hepsi can sıkıcı, budalanın budalası adamlardır.»

Masasında duran oyunun öbür kopyasını aldı:

«Bu da öylelerinden işte, zavallı bir oyun. Buna karşılık okuduklarım içinde en güzeli, en sağlam kuruluşlusu, en iyisi diyebilirim. Yalın sağlam temelli.

Hoşuma gider böyle oyunlar. Siz, baştan sona okudunuz mu?»

«Evet...» dedi annem.

«Hepsini mi?»

«Hepsini...»

Bayan Cranshaw bana döndü:

«Tabiî, annen yüksek sesle okurken sen de dinlemişsindir.»

«Dinledim..» dedim.

Kalktı, kocaman odayı arşınlamaya başladı. Galiba huyu buydu, böyle yaparak düşünüyor, aklını başına devşiriyordu. Gidiyor, geliyor, arada durup bir anneme, bir bana bakıyordu; üçümüz de tek kelime etmiyorduk.

Sonunda:

«İsterseniz bu konuda ben ne düşünüyorum, onu anlatayım size...» diye başladı. «Hiç kuşkum yok, Mike, bu oyunu olağanüstü bir prodüksiyonla sahneye çıkaracak. Güzel olması için hiçbir şeyi esirgemeyecek de. Oyun gerçekten bir değer kazanacak, buna da güvenim var. Millet memnun olacak, ben sevineceğim, siz sevineceksiniz, fakat, sonu iflâsla bitecek..»

Bayan Cranshaw'un bu **«iflâs»** sözü bana çok dokundu nedense, az daha ağlayacaktım. Direndim; kendimi koyvermedim, başımı çevirdim, ağlamamaya çalıştım.

Bayan Cranshaw:

«Bir saat kadar önce Mike'a telefon ettim..» dedi, sözünü sürdürdü: «Size dediklerimi, aynen ona da dedim: Ben buna inanıyorum, dedim, ne düşünüyorsam saklamadan konuştum. Diyeceklerimi dedikten sonra, hâlâ bu oyunu sahneye koydurmakta ısrar edip etmediğini sordum. Evet, dedi. En küçük bir

tereddütü bile yokmuş. Doğrusu takdir ettim Mike'ı, fakat bir yandan da onun hesabına üzüldüm. Mike prodüktördür, aklına taktığını n'apar yapar, sahneye koydurur. Bu, halkın nabzına göre bir şerbetse, ne âlâ! Önemli olan, seçmedir. Kolay görünür, aslında korkulu bir iştir. Ayakları yere basan iyi bir oyun seçebilirsen, mesele yok, işin üstesinden gelir, başarıya ihtiyacı var. Üç mevsimdir bunun ardında koşuyor. Biriyle başı derde gireli çok olmadı. Diyeceğim, Mike bu oyunu ille de sahneye koydurmakta kararlı. Gerisi fasa fiso!»

Bayan Cranshaw tek tek konuşuyor, annemle ikimiz cankulağıyla onu dinliyorduk.

«Fakat, dediğim gibi iflâstan yakasını kurtarması imkânsız. Oyunu, eleştirmecilerin bir bölüğü beyenip göklere çıkaracak, bir bölüğü de burun kıvırıp yerin dibine batıracaklar. Para verip bilet alan seyirciler de durumu sezip vazgeçecekler oyunu görmekten. Yetmiş yaşındayım. Küçücük bir kızdım tiyatro hayatına atıldığımda. Şimdi bile beyendiğim bir rol bulsam, yaşıma başıma bakmam, hemen sahneye çıkar, oynarım. Fakat yirmi yıldır hep başkalarına oyunculuk sanatını öğretiyorum. Millete kendilerinin dışında bir başkası nasıl olunur, onun yollarını öğretiyorum. Çünkü herkes ya kendisidir, ya da bir başkası kurala göre de kimse başkası değildir.»

Ansızın sustu. Pencereye doğru gitti, durdu, dışarıyı bir süre seyretti. Annemle göz göze geldik. Epeyi mutlu görünüyordu, nedenini bir türlü bulup çıkaramadım. Az önce bayan Cranshaw uzun uzun konuşurken annem üzüntüsünden kararıp bozarıyordı hep.

Bayan Cranshaw yeniden bize yaklaştı, fincanlarımıza çay doldurdu. Tatlı, yumuşak bir sesle:

«Şu pencerede durup parkta dolaşanları seyre bayılırım...» dedi. «Parkı hep kocaman bir sahneye benzetmişimdir. Orda her gün yepyeni bir oyun sahneye konur. Oyunun başkişileri kimlerdir, dersiniz? Çocuklar, anneler, babalar, parkın gediklisi olmayan birtakım yabancılar, küçük köpekler, kuşlar, hayvanat bahçesindeki kafeslerine kapatılmış türlü hayvanlar...»

Çaylarımızdan birer yudum içtik, bekledik. Bekledik, çünkü annem bir kelime bile konuşmuyordu. Hiç karışmadan durdum.

Annem olmasaydı, böyle mi olurdum! Hemen söze girişir, durmadan konuşurdum.

Bayan Cranshaw anneme döndü:

«Kızınızın bu oyundaki o küçük kız rolünü oynamasını istiyor musunuz?»

«Ya siz?» dedi annem.

«Çelişmeciliği bırakın şimdi..» dedi bayan Cranshaw, «Siz sorduğuma karşılık verin. Soruyu soran benim...»

«Bana kalsa, ben hayır derim,» dedi annem. «Ne kızımın sahneye çıkmasını, ne de oyuncu olmasını istiyorum. Çünkü, bildiğim kadarı, babası da razı gelmeyecektir buna.»

Bayan Cranshaw:

«Herhangi bir oyunda demedim, bu oyunda diye sordum.» dedi. «Aynı anlama gelmiyorlar çünkü.»

«Eh, bu oyunda diyeyim...» dedi annem. «Ben kızımın sahneye çıkmasından yana değilim. Yorucu bir çalışmayı gerektiriyor. Buna karşılık becerir mi, beceremez mi, bilemiyorum. Fakat kendi ille de diye dayatırsa, başarması için elimden ne gelirse yaparım.»

«Sizce, babası hangi nedenle istemeyebilir?»

«Kızımızı çok sever. Hep öyle kalmasını ister. Bir yıldan beri ilk defa geçen haftaydı, bir mektup aldık ondan. Bana değil, kızına yazmıştı. Gecesini gündüzüne katmış, çalışıyormuş. Niçin? Kızı için tabiî,. Gözü gibi sakınır, üstüne titrer. Kızı da babasını en az onun kadar sever. Eh, siz olun da çıkın bakalım işin içinden!»

«Oyunu okuduktan sonra fikrini değiştiremez mi acaba?»

«Bilmiyorum. Bence o da oyunu beyenecektir. Ayrıca kızını böyle bir role çıkmış görmek pek hoşuna gidecek. Ama, dedim ya, yine de hayır der, dünyada razı gelmez. O öyle deyince bize yapacak birşey kalmaz tabiî...»

«Peki, küçüğün fikrini almayı akıl etmez mi dersiniz?»

«Sanmıyorum. Bundan eminim ayrıca.»

«Ya kızı bu rolü oynamaya can atıyorsa, n'olacak?»

«Dünya bir araya gelse buna inandıramazsınız.»

«Babalık hakkını kullanarak kanun yoluyla oyunu engellemeye kadar işi götürür mü?»

«Hayır! Asla! Bunu yapamaz. Gerçi karı koca olarak boşandık ama ikimiz de çocuklarımızın ana babalarıyız. Diretirse, sonunda küçüğün kendi fikrini almaya bakarız.»

Bayan Cranshaw gülümseyerek bana baktı:

«Şimdi sıra sana geldi işte Twink!» dedi. «Dün seninle karşılıklı oturmuş, konuşup çay içmiş, hayli eğlenmiştik. Fakat bugün durum aynı değil. Şimdi sana soracağıma çok kısa, çok kesin bir karşılık vereceksin, tamam mı?»

«Tamam!» dedim.

«Oyundaki küçük kızı sevdin mi?»

«Evet..»

«Kısa konuş dedikse o kadar da değli. Sorguya çekilmiyorsun; nihayet çaya geldin, oturduk, tatlı tatlı konuşuyoruz.»

«Ben sizin ne üzerine konuştuğunuzu bilmiyorum ki...»

«Canım, elbet oyundaki o küçük kızı konuşuyoruz.»

«Çok sevdim, fakat hiç tanımıyorum onu.»

«Onun düşledikleriyle sonradan olanları da sevdin mi?»

«Çok...»

«Oyundaki o küçük kızın yerine geçmek ister misin?»

«İsterim tabiî ya, olmaz ki!»

«Baban olmaz der diye mi, yani?»

«Yok, hayır. Ben başka bir kız olamam... Olsam olsam, kendim gibi olurum.»

«Peki, başka bir kız olmayı niçin yapamazsın?»

«Çünkü ben başka kızlar gibi değil, annem gibi olmayı isterim de ondan. En çok annem gibi olmak istediğimden en çok onu taklit ederim. Ayrıca atıcı olmaya da bayılırım.»

«Atıcı mı?»

«Yani, beyzboldaki atıcıyı demek istiyorum. Büyüyünce **'New York Giants'** takımında atıcı olacağım. »

«Niçin başka bir takımda değil de **'New York Giants'**da?»

«Pete, **'Brooklyn Dodgers'**da atıcı olarak da ondan.»

«Ha, anladım.»

«Sonra çeşit çeşit hayvanları taklit etmesini de bilirim. Herkesin taklidini yaparım kolayca.»

«Meselâ?»

«Meselâ, gökyüzündeki bir yıldızı bile taklit edebilirim.»

«Nasıl yaparmışsın bunu?»

«Burdan çok uzakta olmam gerek bunu yapabilmem için. Durur, başlarım bir yıldız gibi çevremi aydınlatmaya.»

«Baban o yüzden mi sana Twink diyor?»

«Hayır, ona hiçbir zaman yıldız taklidi yaptığımı söylemedim ki. Bir gün bana durup dururken Twink dedi, o gün bugün adım Twink kaldı.»

«Demek öyle...» dedi bayan Cranshaw. «Peki, annen niçin Kurbağacık diyor sana?»

«Kurbağaları çok severim. İşim gücüm hep onları tutmak, sevmektir.»

Annem söze karışarak:

«Hiç tek durduğu yoktur.» dedi. «Durmadan hop oturur hop kalkar, kurbağa gibi çevremde dolanır durur. Ondan kinaye Kurbağacık adını taktım.»

Kapının zili çalınınca bayan Cranshaw kalkıştı:

«Mike'dir.» dedi. «Hemen gelmesini istemiştim, yetişti galiba!»

Açtı. Gerçekten gelen Mike McClatchey'di.

«Ah, Kate!» dedi. «Oyun için yardım etmeyi kabul ettiğinden ötürü öyle mutluyum ki, bilemezsin.»

Annemle bana bir merhaba sarkıttı.

Bayan Cranshaw ona da bir fincan çay ikram etti.

«Yani demek istiyorum ki, bana göre tabiî sen oyunu okur okumaz beyendin, sen beyendiğine göre, ben de yardımınla oyunu sahneye koyduruyorum demektir,» dedi Mike.

«Biz de onu konuşuyorduk zaten.»

«Küçük kız rolü için Twink tam biçilmiş kaftan, değil mi?»

«Canım...» dedi bayan Cranshaw. «Bir parça direnip çalışmakla o rolün üstesinden gelecek nice nice kızlar vardır. Ama Twink bence bunların arasında en rahat çalışacak olanı.»

«Onu çalıştırmaya razı oluyorsun, demek?»

«Çalışıyorduk bile.»

«Fikrin ne?»

«Tam rolün adamı.»

Mike McCatchey anneme baktı:

«Eee,» dedi. «Ne somurtup duruyorsunuz, peki? Sevinseniz'e!»

«Bizimki daha kararını vermedi,» dedi.

Mike McCatchey, bana:

«Hani, sen de istiyordun ya, n'oldu şimdi?» diye sordu.

«İstiyorum,» dedim. «Fakat yapamam. Nasıl yapılacağını bilmiyorum çünkü.»

«Bayan Cranshaw her şeyi öğretecek.»

«Eh, karar senin artık, Kurbağacık!» dedi annem. «Düşün taşın iyice.»

«Valla'a, yapmasına yaparım, ama önce babamın yap demesi gerek.»

Mike McCatchey:

«Madem öyle...» dedi. «İşte telefon, et, konuş babanla.»

Annem telefonu aldı, otelin santralına Paris'teki numarayı verdi. Hepimiz sus pus olduk. Santralın bizi aramasını bekledik.

Sonunda telefon çaldı, annem açtı. Sonra bana uzatarak:

«Hadi bakalım konuş!» dedi.

«Pete'yle de konuşabilir miyim?»

«Tabiî, konuşabilirsiniz...» dedi bayan Cranshaw.

Babamla konuştuk, sonra bana Pete'yi verdi, Pete de yeniden babamı. Tam Allahaısmarladık diyeceğim sırada annem:

«Ben de konuşmak istiyorum ikisiyle..» dedi.

Konuştular. Babama:

«Bir oyunda başrolü oynamak için senden izin isteyecek, unuttu.» dedi.

Babamın oyunla ilgili sorduklarına uzun uzun karşılıklar verdi, ardından telefonu bana uzattı:

«Şimdi sor bakalım..» dedi.

Babam:

«Gerçekten bunu istiyor musun?» diye sordu.

«Evet!»

«Ama gerçekten mi?»

«Gerçekten.»

«Öyleyse...» dedi babam. «Annene söyleyiver de bana oyunun bir kopyasını acele göndersin. Okur, hemen telgrafla fikrimi bildiririm. Sen o zamana kadar ben izin vermişim gibi çalışmalarına başlayabilirsin. Fakat bir kez de oyunu ben okuyayım, olur mu Twink?»

«Olur baba'cım!» dedim. «Ne zaman buraya dönüyorsunuz?»

«Burdan çok memnunuz Twink. Evimizde gibiyiz âdeta. Buna rağmen, tabiî, seni epeyi özledim.» Durdu, yavaş bir sesle: «Anneni de çok özledim Twink!» dedi. «Ama bunu ona sakın duyurma eml, aramızda kalsın.»

«Peki, baba'cım!»

«Dur, Pete seninle konuşacakmış!»

Telefonun öbür ucundan Pete anlayamadığım bir takım Fransızca sözler söyledi.

«Bunun anlamı, annemle sen niçin kalkıp Paris'e gelmiyorsunuz, demektir...» dedi.

«Gelemeyiz ki..» dedim. «Paris'te siz n'apıyorsunuz, Pete?»

«Ah, hep çalışıyoruz. Arada bol bol eğlenmeyi unutmuyoruz, tabiî. Ben her gün piyano çalışıyorum. Birkaç küçük beste bile yaptım. Bir gün sana da çalarım, dinlersin. Benim yaşımdayken babamın koca bir piyano konçertosu bestelediğini biliyormuydun? Ben de onun gibi yapacağım, gelecek doğum günüme kadar mutlaka hem. Hoşça kal Twink! Eğer bir punduna getirebilirsen maçlara gitmezlik etme. Kıran kırana olmaya başladı.»

«Olur, Pete!» dedim. «Hadi, sen de hoşça kal!»

Telefonu kapattım. Babamın dediklerini berikilere aktardım. Anneme, babamın oyunun bir kopyasını beklediğini söyledim. Mike McClatchey ikiletmeden çantasından hazır bir kopya çıkardı, zarfladı, annem üstüne babamın adresini yazdı, Mike zarfı kapattı. Bir saate kadar postaya vereceğini, en geç yarına babamın elinde olacağını söyledi.

«Eh,» dedi. «Şimdi n'oluyor? Babanın evet diyeceğine ihtimal veriyor musun sen?»

«Veriyorum..» dedim.

Mike güle güle bir hal oldu.

«Artık izin ver de oyunun olağanüstü bir başarı kazanacağına inanayım Kate!»

Ona bakıp biz de güldük.

«Ben kalkayım artık...» dedi Mike.

«Biz de kalkıyoruz.» dedi annem.

«Siz nereye?»

«Şöyle bir dolaşmaya. Park yerine caddeleri dolaşmak istiyorum.»

Bayan Cranshaw'a teşekkür edip vedalaştık, Mike McClatchey'le asansöre yollandık.

«Müthiş memnunum...» dedi Mike. «N'olur, artık hiçbir şeyi ciddiye alıp tatlı canınızı üzmeyin. Bu akşam Emerson'la yemekte buluşacağız. Kızı bulduğumu müjdeleyeceğim, çok sevinecek. Hemen kızla, tabiî annesiyle de bir araya gelmeyi isteyecektir. Yarın sabah kahvaltıyı birlikte yaparız, sakın kimseye söz möz vermeyin!»

«Vermeyiz, merak etme..» dedi annem.

Caddeye çıkınca, Mike bir taksi çevirdi, annemle ikimiz caddeler boyunca salına salına yürümeye başladık.

BU SIRADA BAYAN GLADYS DUBARRY...

Böylece bir haftamız daha geçti. Bu arada oyunun bir kopyası babama ulaştırıldı; o da çarçabuk okuyup telgraf yerine telefon açtı bize; annemle uzun uzun konuştular. Beni istedi. «İlle tiyatroda oynamak istiyorsan, hiç durma Twink, oyun çok güzel! Belki gün gelir oyunu besteler, opera bile yaparım.» dedi.

Annem, Mike McClatchey'e durumu bildirdi, bir gün de babamla Mike oyun üzerine telefonda görüştüler. Babam, Mike'la oyunun müziği için ayrıca bir anlaşmaya vardı.

Mike, babama New York'a gelip gelemeyeceğini sordu; babam, hayır buna ihtiyaç yok, dedi.

Başka olaylar da geçti tabiî!

Bayan Cranshaw'un o ünlü çay davetinin ardından Mike McClatchey, oyunun yazarı Emerson Tully, annem, bir de ben, bir sabah Pierre'de, kahvaltıda toplandık. Öğleden sonra Mike, anneme telefon etti. Emerson Tully'nin ikimizden de çok hoşlandığı haberini verdi. Ayrıca, Mike'nin dediğine göre, Emerson Tully oyunu bütünüyle yeni baştan yazacakmış,

çünkü annemin oyundaki küçük kızın annesi rolünü oynamasını istiyormuş! Annem sevincinden havalara uçtu:

«Gördün ya Kurbağacık!» dedi. «Sonunda ikimiz birden profesyonel oyuncu olduk işte. Şimdi bütün gücümüzü toplayıp canla başla çalışmamız gerek. Eğlenceye meğlenceye paydos artık!»

İkindi üzeri bir taksi tuttuk. Mike'nin Beşinci Cadde'deki bürosuna gittik. Mike'nin işlerinin yürütüldüğü asıl merkez burasıydı, avukatı da bu bölümdeydi. Annemle Mike birtakım anlaşmalardan konuştular, tartıştılar, sonra karşılıklı imzalar attılar. Annemi hiç bu kadar mutlu görmedimdi desem yeridir. Müthiş şaşırmış bir hali de vardı.

«Bundan böyle...» dedi. «Seni tam bir **'yıldız'** yapmak için ellerinden ne gelirse esirgemeyecekler Kurbağacık! Yakında başımıza **'yıldız'** olup çıkacaksın...»

«Asıl **'yıldız'** sensin anne'cim!» dedim. «Hem sahici bir **'yıldız'**sın...»

«Çok zengin olacaksın, Kurbağacık! Bana da paydan dokunacak, elim biraz para görecek. Ama paranın hepsi senin tabiî, adına biriktireceğiz. Seninle iyi dost olduğumuza seviniyorum bayağı.»

«Dost mu?» dedim. «Sen, benim için dosttan, arkadaştan çok ilerisin. Sen olmasaydın ben nasıl olurdum şimdi? Doğmazdım bile.»

«Eh, babanın da bu işte rolü vardır, unutma!»

«Sen, babamı tanımamış olsaydın, onunla evlenmeseydin ben nerde olurdum şimdi?»

«İnsan kendi başına doğamıyor maalesef...» dedi annem... «Artık o kadar incesini düşünme. Baban babandır, annen de annen. Sen de sensin. Bunu değiştirmek imkânsız. Neyse, **'yıldız'** olma yoluna gir-

din ya, ona bakalım. Her şey Viola teyzenin başının altından çıktı, o kadar.»

«N'aptı?»

«N'apmadı ki! O sırada Macaroni Lane'e gelmeseydi, ben Clara Coolbow'un verdiği partiye gitmemiş olsaydım, şu anda ikimiz de New York'a gelmeyecektik.»

«A, evet, onu unutmuştum. Hemen bir mektup yazalım, teşekkür edelim, kendisine.»

«Ben o işi yaptım,» dedi annem. «Çağırdım bile. Fakat gelemiyor, yüreği götürmüyormuş.»

«Gelemediğine sevindin mi?»

«Evet ama, yine de ben...»

«Belki hastalandı, ya kendi, ya çocukları, ya da torunlarından biri...»

«Telefon edebilirdi pekâlâ. Bu yüzden çok kızgınım ona...»

Günlerimiz aşağı yukarı buna benzer olaylarla geçti. Her gece annemle oturup kendimizden konuştuk, fakat her şeyi olduğu gibi aklımda tutmam imkânsız; babamın sahneye çıkmama izin vermesinden sonra o kadar çok şey oldu ki!

Başlangıçta bayan Cranshaw'la sıkı bir çalışmaya giriştik. Sabah sekiz dedi mi, annemle birlikte dairesine gider olduk, tâ saat onlara kadar dursuz duraksız çalışıyorduk. Bayan Cranshaw, nasıl durulur, nasıl yürünülür, nasıl dansedilir, nasıl bakılır, nasıl konuşulur? Bunları belki bin kez gösteriyor, öğretiyordu bana.

Bizim için bir de program düzenlemişti. Sabah altıda kalkıyorduk, bir saat kadar parkta gezindikten sonra Pierre'e dönüp kahvaltı ediyorduk; ben çok yiyordum, annemse bir - iki lokma birşey. Bayan Cranshaw annemin kilo almasını istemiyordu çünkü.

«İri kıyım birşey olmamamanız gerek...» diyordu anneme. «Her şeyinizle Kurbağacık'ın benzeri olmalısınız, oyunun gerektirdiği de bu zaten. Kurbağacık'la, siz, tıpa tıp birbirinizin eşi olmalısınız. Boğazınıza dikkat etmezseniz, acayip birşey olursunuz. İkiniz arasında bir çelişme ortaya çıkar, benzerlik ortadan kaybolur. Unutmayın, siz de oyundan bir parçasınız.»

Pierre'deki günlük kahvaltımızın ardından doğru 2109 numaralı odamıza çıkıyorduk; annem oyundan bir küçük bölüm okuyordu bana, dinliyordum. Annem yeni baştan okuyor, okuduklarını can kulağıyla dinliyordum. Bayan Cranshaw böyle istemişti, annem okuyacak, ben dinleyecektim, tâ ezberleyene kadar.

Saat yedi buçukta bir parça dinleniyorduk, daha doğrusu annem kaçamak bir kestirme yapıyor, ben çalışmamı sürdürüyordum, aklımda kalanları evirip çeviriyor, ezberime geçiriyordum. Bazan sekiz olmadan bayan Cranshaw'un bizden önce davranarak odamıza geldiği olurdu.

Annem, Mike'ın bürosunda birtakım kâğıtları imzaladığı gün, bana:

«E... Kurbağacık,» demişti. «Artık elimiz para gördü.»

Pierre'e döndüğümüzde otel müdürünü çağırdı, bir daire kiralamak istediğimizi bildirdi. Aradan bir saat bile geçmeden otuzüçüncü katta olağanüstü güzellikteki yeni yerimize taşındık.

Ah, ne büyük bir yanlışlık yapmışız meğerse!

Bayan Cranshaw, ertesi sabah kalkmış, doğru eski 2109 numaralı odamıza gitmiş. Koydunsa bizi bul tabiî. Otel müdürüne sormuş, o da bizim 3336 numaralı daireye taşındığımızı söylemiş. Bayan

Cranshaw haberi alır almaz hemen bize geldi. Yeni yerimizi beğeneceğini, bundan hoşnut kalacağını sanıyordum ya, nerdeee! Tersine, son derece kızgındı, annem sezemedi. Elbet bayan Cranshaw bu tür duygularını insanlara göstermeyecek bir ustalığa sahipti.

«Burası otelin en güzel dairesidir!» dedi. «Bir zamanlar ünlü bayan Keegan otururdu, fakat kabul etmemiz gerek ki, sizin gibi iki kişiye biraz fazla büyük. Üstelik yakışıksız da. Tabiî biliyorum, şimdi sizin de böyle bir yerde oturmaya hakkınız var, ama, burası çalışmaya uygun değil. İnsan tiyatroya adımını attı mı, gece gündüz çalışacak demektir. Bundan öldür Allah, yakasını kurtaramaz.»

«Fakat, eski odamızda iki yatak yoktu ki..» dedi annem.

«Orası öyle...» dedi bayan Cranshaw.

«Üstelik eşim dostum da ziyaretime gelemiyordu.»

«Orası da doğru.»

«Ben buradan memnunum.»

Bayan Cranshaw:

«Daha açık konuşayım...» dedi. «Önemli olan, çalışmaktır. Sizin mutlu ya da mutsuz olmanız değil. İşi düşündüğünüzden de sıkı tutmak zorundayız. Her şeyi kadere, kısmete bırakmak olmaz. Zararı yok, yeriniz birazcık rahatsız olsun, bundan hiçbir şey çıkmaz. Ama gün gelir, bakarsınız, işler sarpa sarar. Buranın parasını ödeyemez olursunuz, daha mutsuzlaşırsınız o zaman. İyisi mi, siz yine eski yerinize dönün. En iyisi o!»

Annem söz dinledi; otelin müdürüne telefon etti. Bir saat sonra eski odamıza döndük. Nedendir

bilmiyorum, ben bundan son derece memnunluk duydum.

Gladys Dubarry yanında özel doktoru olduğu halde, ansızın çıkageldi; başladı hâlâ bu kümes bozması odada oturuyoruz diye kıyametler koparmaya.

«Niye ama?» diyordu. «Bütün gazeteler haldır haldır başınıza devlet kuşunun konduğundan söz ediyorlarken, siz, ne demelere böyle bir yere tıkılır kalırmışsınız?»

«Rica ederim, bir dakika da beni dinle, n'olur!» dedi annem. «Tâ gençkızlığımızdan beri birbirimizi tanırız. Sen, bütün hayatın boyunca talihsizlik nedir bilmedin. Hele parasızlık, hiç! Başından bir evlilik bile geçmedi, kendi hayatını yaşadın hep, evlenmekten uzak durdun. Bunu yapmadığın için de boşanma belâsına uğramadın. Yuvan bozulduktan sonra çocuklarına yine de iyi bir anne olma çabasına girmedin, çünkü ne anne oldun, ne birşey! Giyim kuşam derdi çekmedin, pahalı pahalı evlerde oturdun, yediğin önündeydi, yemediğin ardında. Benim yaşadığım hayatın binde birini yaşasaydın, dayanamaz, ölür giderdin. Beni, durup durup neye şunu yapmıyorsun diye suçlama boş yere. Bırak, dilediğim gibi yaşayayım; bugün buracıkta oturuyorsam, demek ki zorunluyum buna, ayrıca başka çarem de yok.»

Gladys Dubarry:

«Yaa, demek öyle ha?» dedi. «Peki, seninle bir daha konuşursam iki olsun!»

Özel doktoruna döndü, ağlamaya başladı. Birden adamı iterek:

«Sen de ne demelere dikilip duruyorsun da ağzını açıp iki söz etmiyorsun, ha?» diye sordu. «Doktorsan doktorluğunu bil, baksana zavallı kızcağız

ne kadar hasta! Hasta, hasta! Hiç bu kadar hasta görmemiştim onu!»

Doktor, Gladys Dubarry'yi kollarıyla sardı:

«Peki, peki, sakin ol sen, sakin ol, minnoşum!»

Gladys Dubarry doktorun kollarından sıyrıldı, olanca sesiyle:

«Ne?» diye bağırdı. «Ne cesaretle bana minnoşum diyorsun? Seni nalbant seni, fırsat düşkünü seni. Seni bodur minare seni! Sen.. Sen.. Bilmez miyim ne malsın, sen? Kendini boylu boslu, yakışıklı, akıllı, atak, asılzade sanıyorsun öyle mi? Hıh, tuzlayım da kokma! Sakın bir daha o iğrenç minnoşum sözünü ağzına alma, sonra pişman ederim seni!»

Hepimizi tek tek süzdü: ayağıyla yere vurdu inatla, çantasını savurdu. Bir yandan da iki gözü iki çeşme ağlıyordu. Özel doktoru cebinden minik bir kutu, kutunun içinden iki yuvarlak hap çıkarıp uzattı:

«Bayan Dubarry!» dedi. «Lütfen şu iki hapı alın hemen...»

Gladys Dubarry bir vuruşta doktorun elindeki kutuyu odanın en köşesine fırlattı, haplar oraya buraya saçıldılar. Doktor onları toplamaya çalışırken telefon çaldı, annem açtı.

«Hayır,» dedi. «Birşey falan olduğu yok. Komşularımıza provayla uğraştığımı söyleyiverin; rahatsız oldularsa, özür dilerim. Bir daha olmaz.»

Telefonu kapadı, iki eski arkadaş birbirlerine baktılar. Annem:

«Yine başladı sinir krizlerin. Üstelik avazın çıktığı kadar da bağırdın. Kızın nerdeyse ödünü koparacaktın.»

«Korkmadım.» dedim.

«Gördün mü?» dedi Gladys Dubarry. «Ne ödü

kopmuş, ne birşey. O da en iyi arkadaşım tarafından nasıl harcandığımın farkında. Eh, sen dilediğin kadar artık arkadaşım olma, sen olursun annenin yerine, değil mi Kurbağacık?»

«Şu budala sorularından da vazgeç Allahını seversen,» dedi annem.

«Ben buraya ikiniz adına ne kadar sevindiğimi söylemeye gelmiştim. Ama gördüm ki, daha başlangıçta sizin gözünüz dönmüş; sarhoşluk, en iyi arkadaşımı düşman yapmış bana.»

Doktor yaklaştı, iki küçük hapı avucuna tutuşturdu.

«Bu ne, bu?» dedi Gladys Dubarry.

«Yatıştırır,» dedi doktor fısıltıyla.

Gladys Dubarry yeniden avucundakileri fırlattı attı, haplar odanın öbür köşesini boyladılar, biri yerde parçalandı.

«Asıl sen al da, seni yatıştırsın!» dedi. Bu kez pek bağırmamıştı: «Benim yatıştırıcıya falan ihtiyacım yok. Ah, seni fırsat düşkünü, ah! O hapların yatıştırıcı olduklarına da inanmıyorum. Öyle olsaydı, bir faydasını görürdüm herhalde. Bir yıldır günde en aşağı altı yedi tane alıyorum, n'oluyor? Hiç! İlâç mi-lâç değil, tebeşir tozu onlar. Tebeşir tozu, anladın mı?»

Doktor yavaşça eğilerek annemle beni selâmladı, gitmeye davrandı.

«Nereye, nereye?» dedi Gladys Dubarry. «Nereye gideceğini sanıyorsun, ha?»

Doktor kapıya varmışken durdu. Döndü, ona doğru uzun uzun baktı. Sonra, hiçbir şey söylemeden açtı kapıyı, çekti gitti.

Gladys Dubarry çantasının üst işlemeleriyle oy-

nadı bir süre, fakat her şeye rağmen direndi, ağlamadı.

«Niçin evlenmiyorsun onunla?» dedi annem. Yumuşak bir sesle sormuştu bu soruyu.

«Niçin evlenecekmişim?» diye karşılık verdi. Gladys Dubarry. O da annem gibi yumuşak bir sesle konuşmuştu.

Annem:

«Tek birşey için..» dedi. «Adam, seni seviyor.»

Gladys Dubarry başını kaldırıp anneme bakmadı. Çantasının işlemeleriyle oynamasını sürdürdü.

«Sana öyle mi geldi sahiden?» dedi.

«Seni sevdiği her halinden belli. İlk gördüğümde notumu vermiştim zaten.

«Kadınların itip kaktığı, adamlarla yaşayamam ben.»

«Kimmiş o itip kakan, annesi mi?»

«Hayır, ben. Annesi falan değil. Oğluna tapıyor kadıncağız. Beni de aşağı görüyor.»

«Sen boş ver, evlen onunla. »

«Ayrıca, dediğim gibi fırsat düşkünü biri de değildir. Lâf olsun diye öyle söyledim ben, çok kızmıştım. Ama, o da benim gibi bir insana nasıl muamele edeceğini bilmiyor doğrusu.»

«Yolunu yordamını öğret!»

«N'apayım yani, bütün bir yıl onunla mı uğraşayım istiyorsun?»

«Peki, sen kendine nasıl muamele edilsin istiyorsun?»

«Bana genç bir kızmışım gibi davranmalı. Ben ne dersem hemen yerine getirmesini istemiyorum, ne dediysem ikiletmeden yapsın istemiyorum. Ben istiyorum diye benimle evlenmemeli. »

«Öyleyse, bırak, o seninle evlenmeyi istesin.»

«Nasıl olur bu?»

«Bilmiyorum ama nasıl olsa vakti gelince yapacak bunu, güvenim var.»

«Çok korkuyorum.»

«Korkuyor musun, neden?»

«Bir hata işlemekten.»

«Bazan işlenen bir hata, hata olmaz, bilirsin.»

«Beni zehirler diye de korkuyorum.»

«Sebep neymiş, peki?»

«Param yüzünden, şekerim!»

«Hadi, hadi bırak böyle şeyleri,» dedi annem. «Parasıymış! Paran, öyle mi? Hıh, sen aslında New York'un en yoksul insanısın.»

«Sahiden öyle miyim, değil miyim?»

«Tabiî, öylesin. Paranı falan unut, evlen onunla.»

«Beni zehirlemeyeceğinden emin misin ama?»

«Canım, niye öyle yapsın adamcağız?»

«Eğer ona davrandığım gibi bana davranırsa, evlenirim.»

«Ona karşı bu şekilde davranmayı bırak.»

«Elimde değil ki. İsterim, ama beceremem hiç.»

«Bir ruh doktoruna görünsen, galiba, daha iyi olacak.»

«İyi birini salık verebilir misin?»

«Benim yerime seninki söyler. »

«Onun böyle şeylerden haberi olmamalı. Sonra, çocuk yapmaktan da korkuyorum.»

«Hay Allah, lütfen gider misin artık?» dedi annem, fırsat hiç kızgın değildi.

Gladys Dubarry:

«Gidiyorum,» dedi. «Fakat unutma, bir daha ne yüzüne bakacağım, ne de konuşacağım seninle, tamam mı?»

«Tamam!» dedi annem.

Gladys Dubarry kapıya vardı.

«Artık bundan sonra yazışırız. Sakın benimle atışmaya kalkma. Eğer gerekirse, sen de yazarsın, olur mu?»

«Olur.»

«Hoşçakal Kurbağacık! Seni seviyorum, her zaman da seveceğim.»

«Ben de seni seviyorum..» dedim.

«Farkındayım Kurbağacık! Ah, seni öylesine çok özleyeceğim ki, buna nasıl dayanacağım, bilemiyorum.»

«Hadi artık, sallanma!» dedi annem.

Gladys Dubarry:

«Üne eriştiğiniz için çok memnunum,» diye konuştu. «Ama aklınızı başınızdan aldığı için de çok üzgünüm. Üne erdikten sonra insanın en iyi arkadaşını sıkılmış bir limon gibi fırlatıp atacağına hiç ihtimal vermezdim doğrusu.»

«Ben ünlü münlü değilim,» dedi annem. «Bazan öyle sıkıcı oluyorsun ki.»

«Belki Viyana'da çok iyi bir doktor bulurum, değil mi?»

«Tabiî, tabiî! Bak, bunu iyi akıl ettin.»

«En iyisine görünmeliyim, değil mi?»

«Şimdi in aşağıya, **'Müracaat'**a git, telefon rehberlerini iste, aç ruh doktorları bölümünü, evine yakın birini bul, hemen telefon et. Adının Gladys Smith olduğunu söyle, kendinle ilgili bütün gerçekleri saklamadan ona anlat. Bunca kuruntularından kurtulman için başka hiçbir çaren yok.»

«Benim öyle kuruntum muruntum yok ki.»

«Ya, öyle mi? Maşallah! Öyleyse, parasız pulsuz benim gibi bir aylığına yaşa da göreyim seni. Bakalım, becerebilecek misin? Yanına yalnızca bir elli do-

lar al, bir yerlerde iş bulana kadar küçük bir odaya tıkıl da ömür törpüle, göreyim.»

Gladys Dubarry:

«Ne var yani!» dedi. «Ben de böyle bir oda tutabilirim, hatta burda, Pierre'de. İstersen, aç telefonu, söyle müdüre, zavallı, yoksul bir arkadaşım var, benimki gibi bir oda istiyor, bu otelde kalacak, de. Hadi!»

«Seninle uğraşacak halim yok.»

«Bir daha ömrüm oldukça seninle konuşmayacağım zaten. Her şey gelir geçer hayatta; şan, şöhret, şu bu. Ama dostluk, arkadaşlık, asla! Bir gün gelecek bunları hatırlayıp üzülecek, utanacaksın yaptıklarından. Ama iş işten geçmiş olacak, görürsün. Hoşça kal, hem de ebediyen!»

«Sen de...» dedi annem.

Gladys Dubarry gitti.

Annem oyunu aldı, başladı okumaya, sanki hiçbir şey olmamış gibi davranıyordu. Sesi falan yerindeydi. Okuduklarını dinliyordum ama aklım fikrim hep Gladys Dubarry'deydi. Keşke o kadar mutsuz olmasaydı, zavallıcık!

Kapının zili çaldı. Annem gidip açtı, Gladys Dubarry gelmişti yine, elinde bir tomar para vardı.

«Çantamda ancak bu kadarını bulabildim» dedi. «Eğer Kurbağacık, bunlarla ben ölmeden kendine güzel elbiseler, bir de otomobil alırsa çok sevineceğim.»

«Sen gitsene başımdan!»

Gladys Dubarry'yi tutup göğsünden itti, ama kızgın mızgın değildi.

Kapıyı örttü, yeniden okumasına döndü.

Bunun dışında olağanüstü hiçbir şey olmadı: Konuştuk, çalıştık, yürüyüşe çıktık, yedik içtik, yat-

tık. Her şeyden hoşlanıyordum, annem çok mutluydu çünkü.

Zehir zemberek çalışıyordu, mutluydu: Gladys Dubarry gibi arkadaşlarına uğruyor, telefon ediyor; olmadı mı onlar ya bize uğruyorlar, ya telefon ediyorlar ya da bizi çağırıyorlardı. Mutluydu. Kimbilir belki hesapta onlar da vardı, orasını bilemiyeceğim.

Bütün bildiğim, uzun bir süredir bu denli mutlu olmadığıydı. Bir anlığına mutlu olur, hemencecik rüzgâr gibi gelip geçiverirdi, sonra başlardı yine içi kararmaya. Bu defaki öyle değildi.

Her sabah bambaşka bir insan olarak uyanıyordu. Uyandırılmasını falan beklediği yoktu; bugüne kadar böyle birşey ne görülmüştü, ne de duyulmuş. Kendi kendine uyanmaktan iğrenti duyardı, uyanması için ille bir fincan kahve içmesi zorunluydu. Nasıl kahve istediğini, giderek, öğrenmiştim, bilirdim.

Şimdiyse durum değişikti: Sabahleyin tam saat altıda telefon çaldı mı zıplayıp uyanıyordu. Anlamını biliyordu bunun, yepyeni bir gün başlıyordu, bütünüyle capcanlı bir gündü. Yataktan fırlıyor, telefonu açıp teşekkür ediyor, banyoya koşuyor, beni de sürükleyip birlikte bir duş aldıktan sonra yine birlikte giyinip kuşanıyorduk.

Sonra parkta yürüyüşe çıkıyorduk. Öylesine güzeldi ki! Ne varsa, bütünüyle annemin dilediği gibiydi. Her şey, her istediği beklemeden yerine geliveriyordu. Hazırdı çünkü, hazır olsun, diye beklemediği yoktu. Olanın bitenin pekâlâ farkındaydı o da. Günün her saatinde gık demeden çalışıyordu, işini seviyordu. Böyle olunca, yaptığı angarya olmaktan çıkıyor, bir çeşit eğlentisi oluyordu.

Bazan bayan Cranshaw ansızın çalışmamızı durdurur, gülümseyerek:

«Biliyor musunuz...» derdi. «Galiba, bu oyun başaralı olacak. Öyle gibime geliyor. Senin rolün de ilgiyi çekecek. Bir çeşit sıçrama tahtası yapacaksın.»

«Ama Kurbağacık'ın rolü kadar parlak değil..» derdi annem.

«Onmaza çare aramayalım şimdi...» derdi bayan Cranshaw, dalga geçtiğini bilirdik.

Bayan Cranshaw'un niçin 3336 numaralı dairede değil de 2109 numaralı odada oturmamızı istediğini gayet iyi anlıyorduk.

«Oyun için zorunluyuz buna da ondan..» dedim.

«Tabiî...» dedi annem «Bir parça da haklı kadın. Hiç olmazsa paramı sokağa atmaktan beni kurtardı.»

Bayan Cranshaw mümkün olduğu kadar çok benimle ilgilenmesini annemden istemişti, bir yere bile gidecek olsa, bensiz gitmemeliydi.

Buna karşılık, bir hafta öncesinde, bir cumartesi gecesi, bayan Cranshaw, annemin bir partiye gidip güzel güzel eğlenmesini istedi ondan.

Bana da her pazar parka tek başıma gitmemi, orada öğleden sonraya kadar kalmamı söyledi; öyle sevindim ki buna, anlatamam. Parktan otelimiz Pierre'i seyrederdim; hangisi bizim 2109 numaralı odamızdır, seçmeye çalışırdım. Bilirdim, annem oradaydı, cumartesi eğlentisinden geç vakit döndüğünden hâlâ uyuyordu. Sabaha karşı üçte mi, dörtte mi, beşte mi ne dönerdi. Parkta bir sürü oğlanlı kızlı oyun arkadaşları edinmiştim. Harcayayım diye üç dolar veriyorlardı elime, saat bir dedi mi koşup ye-

mek yiyordum. Hayvanat Bahçesi'ne yakın bir kafetarya vardı; bir peynirli sandviç, bir tabak dolusu çilek, daha birkaç meyve alır, bir güzel karnımı doyururdum. Arkadaşlarıma şekerlemeler, fındık fıstık, patlamış mısır alır, paramı son kuruşuna kadar harcamaya çalışırdım, ama döndüğümde yine elimde en azından ya bir dolar, ya iki dolar falan kalmış olurdu. Annem benim adıma saklardı. Bana kitap falan alırdı.

Bir gün, bir ikindide annemle Elliyedinci Sokak'tan Beşinci Cadde'ye doğru yürürken:

«Bugün günlerden ne?» diye sordum.

«Salı..» dedi annem. «Niye sordun?»

«Ne kadar oldu biz New York'a geleli?»

«Dün haftasıydı.»

«Acaba o adam parasını aldı mı, yoksa, yine...»

«Şu bilgi yarışmasına giren adam mı diyorsun?»

«Evet...»

Hani, o durup vitrinden televizyon seyrettiğimiz mağaza vardı ya, işte oraya kadar geldik. Caddede yine küçük bir kalabalık toplanmış, televizyon seyrediyordu. Biz de seyre giriştik tabii. Geveze birileri çıktı, bir sürü laf etti, sözde milleti üzerine güldürecekti.

Annemle bizim yarışmacının n'olduğunu, altmışdört bin dolarlık armağanı kazanıp kazanmadığını öğrenmek için çırpınıp durduk, fakat ne bilen vardı, ne birşey.

Bir geceydi, Mike McClatchey telefon edip bizi uykumuzdan uyandırdı. Annemle epeyi bir konuştular. Telefonu kapattığında gözlerim açık bakıyordum. Odada birileri çatır çatır konuşurken insanı uyku mu tutarmış?

«Neymiş?» diye sordum.

«Çok önemli..» dedi annem. «Yarın, senlen ikimiz Mike'nin bürosunda birtakım insanlarla bir araya gelecekmişiz, onu söyledi.»

«Kimmiş onlar?»

«Gazeteciler, dergi yazarları, fotoğrafçılar. Bizimle konuşmaya gelecekler, resimlerimizi çekecekler. Mike, bayan Cranshaw'u n'apıp yapıp razı etmeye bakacakmış. Bazılarını yanına katıp bayan Cranshaw'un dairesine çaya getirecekmiş.»

«Niçin?»

«Reklâm olsun diye. Tiyatro için en gerekli şey, reklâmdır. Hatta kıallarla kraliçeler bile kendi reklâmları için özel adamlar tutarlar.»

«Ama niçin?»

«Herkes, halk kendisini bilsin, tanısın, iyice bellesin ister de ondan.»

«Bu şeyler, doğru şeyler mi?»

«Yani yazılanlar, çizilenler mi demek istiyorsun? Eh, çoğu değildir tabiî, tam tamına gerçek neden olsun! Fakat işini bilen bir reklâmcı halka dilediği kişiyi, dilediği gibi kabul ettirebilir, o insan isterse banka soyguncusu olsun. Reklâmla bir anda halkın gözünde melekleşiverir.»

«Nasıl, yani?»

«Meselâ, gider banka soyguncusuyla konuşur, adamın hayatındaki iyi bir yanını, yaptığı iyi bir işi bulur, bunu allayıp pullar, başlar gazetelere sallamaya. Gazetelerde o banka soyguncusunun, meselâ çocukluğunda, Missouri'deyken kilise okuluna gittiğini, annesinin bundan ne kadar hoşnut kaldığını anlatan sütun sütun hikâyeler yayınlanır.»

«O zaman millet onun banka soyguncusu olduğunu unutur mu?»

«Eh, pek unutmaz. Ama yavaş yavaş kötü bir insan olmadığına inanmaya, ona acımaya başlar. Sonra bir de bakarsın, Hollywood'dan prodüktörün biri t elefon eder, adamın hayatını filme almak için izin istemeye kalkar.»

«Bizim için neler yazarlar dersin?»

«Tabiî, bizim durumumuz daha başka. Banka soyguncusuyla aramızda hayli fark var.»

«Yani, n'olacağız?»

«Çok eğleneceğiz, çok. Bir sürü kadınlı erkekli insan göreceğiz. Bizimle tanışacaklar, resimlerimizi çekecekler, önce Mike'ın bürosunda, sonra burada, daha sonra bayan Cranshaw'un dairesinde, oradan sonra parkta.»

«Niçin yapacaklar bunu?»

«Canım, seninle ikimiz haber niteliğindeyiz onlar için. Tiyatro dünyası bizimle ilgili haberlerle çalkalanıp duracak artık.»

«Ne zamana kadar sürer bu?»

«Mike McClatchey çalışacak, seninle ikimiz çalışacağız, bayan Cranshaw'la çalışacağız, elbirliğiyle sürüp gidecek işte!»

«Hep böyle haber mi olacağız biz?»

«Tabiî ya, ne sandın? Mike McClatchey'in oyununda oynuyoruz. Belki de bu mevsimin en güçlü oyunu olacak. Ayrıca daha ünlü münlü değiliz. Oyun başlayana kadar herkes, üne erelim diye canla başla bize çalışacak.»

«Ama biz kim olduğumuzu, neyinnesi olduğumuzu bilmiyor muyuz?»

«Biliyoruz elbet! Ama halk bilmiyor, tanımıyor bizi. Böyle tanıyıp öğrenecek.

«Biz de apayrı kişiler mi olacağız?»

«Eh, bira zöyle olacağız. İşini başardın mı, herkes seni alkışlayacak, beyenecek, çok para kazanacaksın, sonra da ayrı kişilerden olacaksın, hiç kimselere benzemeyeceksin.»

«Artık uyuyalım..» dedim.

«Uyuyalım..» dedi annem.

ADINA BASIN DEDİKLERİ KİŞİLER

Mike McClatchey'in bürosu Beşinci Cadde ile tam Kırkdokuzuncu ve Ellinci sokakların kesiştikleri yerde, kocaman bir binanın tâ ellinci katındaydı. Bir baktınız mı, Doğu Irmağı'nı bütünüyle — giden gelen gemileriyle, upuzun köprüleriyle birlikte — görebiliyordunuz. Görünenin büyük bir bölümü de New York'tu. Sabahtı, bir girdik, akşam oldu, ortalık kararardı, şehrin ışıkları yandı, biz hâlâ bürodaydık. İster gündüz, ister gece olsun burdan görünen her şey olağanüstü güzeldi. Tam beş odası vardı, en büyüğünü Mike kendine ayırmıştı. Geri kalanları yazıcılarla öbür işgörenlerindi.

Bürodan içeri annemle girdiğimde Mike'ın özel sekreteri Helen Gomez'i bizi bekliyor bulduk.

«Bütün bu millet, bay McCatchey'in bürosunda toplandı.» dedi.

«Bayağı korkuyorum,» dedi annem.

«Sakın ha!» dedi Helen Gomez. «Korkacak birşey yok ki. İkiniz de bir harikasınız. Bütün şehir sizle oyundan sözedip duruyor. Ben hiç okumadıysam

en az on kere okudum oyunu, dayanamadım. Siz yeniden yazılmışını gördünüz mü?»

«Hayır, görmedim. Meraktan çıldırıyorum.»

«Bildiğim kadarıyla yazıp bitirdi bay Tully, fakat, galiba üzerinde biraz daha çalışmak, işlemek istiyor. Ne kadar eksiği gediği varsa böylece tamamlamış olacak.»

«En güzelini yazıyordur herhalde.»

«Evet, dilerim ortaya çıkanı en güzeli, en başarılısı olur. Siz de beğenirsiniz.»

«Ne diyeceğimi bilemiyorum kl. Vallahl şaşırdım kaldım.» dedi annem.

Helen Gomez güldü.

«Artık fazla düşünmeyin bunu...» dedi. «Her şey zamanla düzelip yoluna girecek. Girin şimdi içerl, herkes toplanmış epeydir sizi bekliyor..»

«Çok tatlısınız...» dedi annem.

«Bir türlü beceremediğim birşeydir o, sadece gerçeği söylüyorum. Bay McClatchey'le Emerson Tully sizden bir hafta öncesi kafa kafaya verip n'apalım, n'edelim diye düşünüp duruyorlardı hep, en küçük bir umut ışıkları bile yoktu. Hele Mike — yani bay McClatchey demek istiyorum — pek umutsuzdu. Bilirsiniz, doğuştan prodüktördür, mutlu olması için mutlaka bir prodüksiyona girmesi gerek. On yıldır yanında çalışırım, onu hiçbir zaman bu kadar mutlu görmemiştim.»

Bana bakıp gülümsedi:

«Bu da seninle güzel annenin yüzü suyu hürmetine...» dedi.

«Helen...» dedi annem. «İçerdekileri daha fazla bekletmek istemiyorum, n'olursun bana yardımcı ol. Senin ne de olsa tecrüben vardır, benimse böyle

birşey ilk defa başıma geliyor. Şimdi, söyle, n'apacağız biz?»

Helen Gomez:

«N'apacağınızı benden mi öğreneceksiniz? Güleyim de boşa gitmesin bari...» dedi, güldü. «On beş yıl önce Arizona'dan büyük bir oyuncu olmak emeliyle New York'a gelmiştim. N'oldum? Hiç! İşte burdayım, ayrıca halimden de çok memnunum. Mike'ı — yani bay McClatchey'in demek istiyorum — yanına girmemiş olsaydım, geldiğimin dakkasında gerisin geri dönecektim. Hadi, üzülecek, sıkılacak hiçbir şey yok, boş verin dünyaya, girin içeri!»

«Dedim ya,» dedi annem. «Sen dünyanın en şeker kızısın Helen. Sanırım, Mike'a — yani, McClatchey demek istiyorum —karşı bizi övüp göklere çıkaranlardan biri de mutlaka sensindir.»

«Benim bütün isteğim, bay McClatchey'in bu oyunla başarı kazanması. Bize gelen oyunların aşağı yukarı hemen hepsini okurum. Bu, en güzeliydi, ama birşeyi eksikti. Yani, sizler eksiktiniz demek istiyorum. Siz, ikiniz. Sözü uzatmanın bir anlamı yok, hadi, girin de millet sizi görüp meraktan kurtulsun.»

«Ciddi, ağırbaşlı mı olayım?» diye sordu annem.

«Tabiî, öylesi daha çok yakışır. Kımıldayın bakalım, fazla gecikirseniz bay McClatchey'i sinirlendirmiş olursunuz. Sizi lâfa tuttum diye bana da kızabilir.»

Annemle Helen Gomez'e gülümsedik, annem elini sıktı, içeri girdik.

Oda iğne atsan yere düşemeyecek kadar kalabalıktı. İçlerinde üç dört de kadın vardı. Mike McClatchey annemle beni görür görmez hemen masasından kalktı, yanımıza geldi. Annemle beni kolla-

rıyla sardı, üçümüz birden odadakilere bakıp güler bir yüzle ilerledik. Elinde fotoğraf makinesiyle birileri: «Bir dakka, bir dakka Mike!» dedi, durduk, hiç kıpırdamadık. Adam makinesinin düğmesine bastı, bir ışık patladı. Onun ardından bir kadınla birkaç kişi daha fotoğraf makinelerini çalıştırdılar, flaşlarını yakıp söndürdüler.

Mike:

«Aceleye lüzum yok, bayanlar baylar!» dedi. «Vaktimiz bol. Şimdi izninizle size yeni oyunumuzun **'yıldız'**ını takdim ediyorum. 'Yıldızlar' değil, **'yıldız'** diyorum, çünkü ikisi birden benim **'yıldız'**ımdır.

Sırayla, odada kim varsa hepsine tek tek takdim edildik, sonra hep birlikte odanın bir köşesinde hazırlanmış büyük bir masanın çevresine toplandık. Masaya yiyecek içecek tepeleme yığılmıştı; ortada nar gibi kızarmış bir hindi vardı. Dilim dilim jambonlar kesilmiş, koca bir tabak salata doldurulmuştu. Bir başka yanda taze meyve hevenkleri duruyordu, masada kuş sütünden başka ne ararsanız bulabilirdiniz.

Yaşlıca biri, kocaman, ağız dolusu bir gülüşle yaklaşarak:

«Geldiğinize çok sevindik...» dedi. «Biraz daha geç kalsaydınız, bizi açlıktan nalları dikmiş bulacaktınız. Siz gelmeden elimizi birşeye sürdürmediler.»

Herkesten bir kahkaha koptu. Eline bir tabak geçiren masaya sokuldu. O yaşlıca adam:

«Sakın aldırmayın benim dediklerime,» dedi. «Hepimiz sizi sevdik.»

Mike McClatchey'in yaptığı gibi yaptı, ikimizi de kollarıyla sardı;

«Mike, gerçi siz gelmeden sizinle ilgili birtakım bilgiler verdi bize, ama biz tabiî sizi bekledik. Göre-

lim, bakalım onlar kendi ağızlarından neler diyecekler, neler anlatacaklar dedik. Bu, herhalde sizin için zor olmasa gerek. Hadi, berikilerin yanına gidelim, biz de birşeyler yeyip içelim. Merak etmeyin, gazetelerle dergilerin sizin gibi insanlara her zaman ihtiyacı var. İş, soru sormaya geldiğinde sizden öncekilerin yaptığı gibi yapın, yani kısa tek kelimelik karşılıklar verin. Sakın zora koşmayın kendinizi. Ayrıca gereği de yok zaten. Anlaştık mı?»

«Anlaştık...» dedi annem.

«Seninle de anlaştık, değil mi?»

«Anlaştık..» dedim.

Kollarını ayırdı, şişelerin olduğu yere doğru gitti, hemen birinden bir bardağa içki doldurdu, ne su kattı üstüne, ne birşey. Bize baktı, bardağını hafifçe kaldırıp selâm verdi, başına dikti. Yüzüne bir ciddilik geldi hemen, oysa üzgün görünüşlüydü; ardından içkisini tazeledi, bu kez içine buz attı, karıştırdı.

«Çok sevdim onu..» diye fısıldadı annem. «Kim olursa olsun, bayağı hoşuma gitti o adam. Sen de sevdin mi Kurbağacık?»

«United Press Ajansı'ndan Archie Palmer'di o.» dedim.

«Ne? Yoksa, Mike'ın bizi tanıştırdığı herkesi ezberledin mi?»

«Hayır. Yalnız onunla **'Vogue'**dan Elizabeth Corbett'in adlarını ezberime geçirdim.»

«Niye başkaları değil de onlar, peki?»

«Ben ikisini de çok sevdim. Burdaki herkesi sevdim ama onları daha çok.»

«O Elizabeth Corbett dediğin klm?»

«İşte orda...» dedim, gösterdim. Annem kadı-

nın yanına gitti, zaten o da biz gelelim diye bekler dururmuş.»

«A, buna çok sevindim işte...» dedi.

«Biz de sevindik.» dedi annem.

Bayan Corbett annemle benim elime birer tabak tutuşturdu, tabaklarımızı doldurduk. Masanın çevresinde hem yedik, içtik, hem de bir dolu gülüp konuştuk.

Ne olup bittiğinin pek farkında değildim, fakat olanlar hoşuma gidiyordu. Burası güzeldi, insanların hepsi iyiydi; memnundum, içim içime sığmıyordu. Her şeyden, her şeyden kendime bir sevinç payı çıkarıyordum.

Yalnız beni üzen bir tek şey vardı, arkadaşım Deb'in de burda olmayışı. Ah, Deborah Schlomb da şimdi, şu anda benimle birlikte olsaydı, ne sevinirdi kimbilir!

YENİ OYUN

Uzun bir süre yenildi, içildi, konuşuldu, sonra ansızın dört bir yanı bir suskunluktur sarıverdi.

Mike McClatchey:

«Bayanlar, baylar, zamanıdır, artık yaylım ateşine geçebilirsiniz!» dedi.

Orda bulunan kadınlarla erkeklerin hepsi tek tek sorular sormaya başladılar. Mike'a sordular, anneme sordular, bana sordular. Bir-ikişinin, dediklerimizi harıl harıl ellerindeki küçük defterlerine geçirmelerine karşılık öbürleri bana mısın demedi. Bir saat sonra da kadınlı erkekli sıraya girip Mike'a teşekkür ettiler, annemle benim ellerimizi sıkıp gittiler.

Arcihe Palmer:

«Tamam!» dedi. «Eğer oyun gerçekten Mike'ın dediği gibiyse, siz, büyük bir başarı kazanacaksınız demektir. İyi, iyi!»

Elizabeth Corbett de:

«Şimdilik işler yolunda...» dedi. «Fakat kulağınıza küpe olsun, tiyatrodur bu, hiç belli olmaz; bakarsınız oyun tutmaz, yatıverir. Her şey size bağlı. İyi oynarsanız ne âlâ, kötü oynadınız mı, bütün umutlar boşa çıkar, ona göre. Hoşça kalın.»

«Ah, nolur, gitmeyin» dedi annem. «Doğrusu, biraz korkuyorum da. Ama hiç kaygılanmayın, oyun tutacak, biz de ünlü birer kişi olacağız, işler yolunda gidecek yani.»

Elizabeth Corbett hafifçe güldü, annemin elini sıktı, benim de elimi aldı, üçümüzün eli bir araya geldi.

«Elbette, elbette...» dedi. «Size güvenim var, öyle bir güç sahibi olduğunuzun farkındayım. Oyun başarıya ulaşır, seyirci tarafından büyük ilgi görürse, sizin için büyük sükse yaratır. Yalnız çok çalışmanızı gerektirecek bu, hiçbir şeye aldırmadan çalışmanız gerekecek. Ne demek istediğimi anlıyorsunuz sanırım. Bana herhangi bir şekilde ihtiyacınız olursa, hiç sıkılmayın, arayın, olmaz mı?»

İkimizin de yanaklarından öptü, çarçabuk gitti. Annemle bakıştık, bir hayli üzgündü, farkındaydım.

«Ah, Kurbağacık..» dedi. «N'apacağız, bir türlü kestiremiyorum. Fakat... Yıkılmayacağız, değil mi?»

«Tersi de olabilir.»

«Acaba hangisi olur, dersin?»

«Bilmem ki...»

«Bir türlü şu üzüntüyü üstümden atamıyorum...»

Sonra Emerson Tully geldi, Mike onu ordakilerle tanıştırdı, hemen resim çekmeye giriştiler. Emerson Tully'nin ardından bayan Cranshaw geldi, onun da resimlerini çekitler.

Annem kıpır kıpır ediyordu, kızıyordum.

«Yapmasana, canım...» diye fısıldadım.

«Elimde değil ki...» diye fısıldadı.

«Yapma! Seni çirkinleştiriyor.»

«N'apayım, peki?»

«Olmazı aklından çıkar, at!»

«Öyle ya, tabiî, her şeyin yolunda gideceğine kendimi inandırmalıyım. Haklısın.»

Böyle dedi, hemen değişti. Enikonu memnun görünüyordu hayatından, fakat kısa bir süre sonra aynı hüzünlü halini alıverdi. Gerçi Elizabeth Corbett haklı olmasına haklıydı ya, yine de kızgındım ona, ne demelere anneme böyle üzüntü verici sözler etmişti.

Günümüzü Mike'ın bürosunda fotoğrafçılarla yazarlar arasında geçirdik; ordan kalktık, Pierre'deki odamıza, ordan bayan Cranshaw'a, sonra da parka gittik.

Her şey olup bitince Mike bizi aldı, yirmibirinci kattaki özel odasına çıkardı, yemeğe buyur etti. Külbastı ile bol bol salata yedik. Yemekten sonra, Mike:

«E, büyük bir gün geçirdik, doğrusu..» dedi. «Birincisi, basınla bir araya gelmemiz; bizden hoşlandılar, sevdiler. İkincisi, Emerson'ın oyunun yeni şeklini bitirmiş olması.»

Emerson Tully güldü, bayan Cranshaw söze karışarak:

«Eline sağlık olsun, delikanlı!» dedi. «Nasıl oldu, kendin de beğendin mi yazdığını?»

«Valla'a...» dedi Emerson. «Tabiî, kuzguna yavrusu şahin görünür, fakat, galiba, fena olmadı sanıyorum. Eskisine göre çok daha iyi oldu.»

Bayan Cranshaw:

«Ne zaman okuruz?» diye sordu.

«Birkaç güne kadar temize çekerim,» dedi Emerson.

«Mike:

«Ama..» dedi. «Ondan önce de Emerson bize okuyabilir.»

«Yani...» dedi annem. «Müsvettesi sizde mi şu anda?»

«Evet, bende..» dedi Emerson.

Emerson Tully'nin Mike'ınki gibi çantası falan yoktu. Zaten yazara mazara da benzemiyordu. Yolda görseniz, onun oturup oyunlar yazdığını aklınızın kıyıcığından bile geçirmezdiniz. Daha çok gençti; yazardan çok futbolcu havasındaydı, geniş omuzlu, kocaman eli biriydi. Boyu da boydu ha! Kalın, boru gibi bir sesi vardı.

Elini arka cebine attı, bir sürü kâğıt çıkardı ortaya, oyunun müsvetteleri bunlardı; ikiye katlanmıştı, masaya yaydı, düzeltti.

«Ben pek iyi okuyamam ya...» dedi. «Mike, acaba sen okusan şunları, nasıl olur?»

«Hayır...» dedi Mike. «Sen oku daha iyi. Ben de o ara düşünme fırsatı bulurum. Herkes yerinde rahat mı çocuklar?»

Hem rahattık, hem de bir parça heyecanlı.

«İki saat falan sürer..» dedi Emerson.

«Hepimiz kulak kesilip seni dinleyeceğiz,» dedi bayan Cranshaw. «Okunma bitmeden kimse söz möz etmesin.»

«Tamam! Fakat önce Twink'in bu oyunu niçin yazdığımı bilmesini istiyorum.» Bana baktı, güldü, biraz sinirli görünüyordu. «Senin için yazdım.» dedi.

Bardağındaki brandy'yi başına dikti, koca bir yudum içti, yine güldü, sonra: «Eh, başlıyoruz bakalım...» dedi.

Bütün oyunu başından sonuna kadar tatlı, yumuşak bir sesle okudu. Bitirdiğinde kimseden ses soluk çıkmadı, yalnız annem burnunu sildi, mendilini bana uzattı Ben de burnumu sildim.

Mike gırtlağını temizledi, gözlerini kırpıştırdı, ağladı diye düşünmeyelim istiyordu galiba, fakat ne yapsa gözleri yaşlıydı.

Yalnız bayan Cranshaw ağlamamıştı.

«Delikanlı» dedi. «Beni tâ kalbimden vurdun. Mike, bay Tully bence, bu defa ilk yazdığının kat kat üstünde bir oyun yazmış. Birincisi, söylediğim gibi hepimizin felâketi olabilirdi...»

Mike, Emerson'a:

«Gerçek de oydu...» dedi. «Fikrin nedir şimdi?»

«Şaşırdım kaldım ne diyeceğimi..» dedi bayan Cranshaw. «Hiç bu kadarını beklemiyordum. Fena halde korktuğumu da belirteyim. Biliyorum, bu oyun Amerikan tiyatrosunda olay yaratacaktır. Başarısı da büyük olacak. Dediğim gibi, şaşkınlığa uğradım, n'apacağım, n'edeceğim bilemiyorum şimdi. Bildiğim tek şey, hepimizin deliler gibi çalışmamız gerektiği. Belki eskisinin bin katı çalışmamız zorunlu.»

Annemle göz göze geldiler.

«Özellikle sen, hayatım! Çünkü, gördün, senin rolün en az Kurbağacığın rolü kadar önemli. Of, serseme çevirdin beni delikanlı. Mike, senin söyleyeceğin birşey var mı?»

«Elbette, ama...» dedi Mike. «Bu gece değil artık. Emerson, bana müsvetteleri bırakırsa, hemen Helen Gomez'e verir, bu gece çoğalttırmasını söylerim. Sabaha Pierre'e üç kopya yollatırım.»

«Olur mu, yetiştirilebilir mi?» diye sordu bayan Cranshaw.

«Helen Gomez hakkından gelir, merak etme sen. Sabahleyin yeniden oyunu okur, kolları sıvayıp hemen çalışmalara geçebiliriz.»

Annem:

«Emerson..» dedi. «Size çok teşekkür ederim.»

«Bırakın da ben teşekkür edeyim size.» dedi Emerson.

Mike McClatchey:

«Ağustos'a kadar çalışırız.. »dedi. «İğneden ipliğe her şeyi bir güzel düzenleriz. Eylül'de de başlarız provalara sanıyorum. Eylül sonlarında iki haftalığına Philadelphia'da, daha sonra da yine iki haftalığına Boston'da nabız yoklarız. Kasım'da da New York'ta, Belasco'da perdelerimizi açarız.»

«Böylece benim işim bitmiş oluyor mu?» diye sordu Emerson.

«Ne bitmesi?» dedi Mike. «Dur bakalım, yeni başlıyor daha. Oyunu senin yönetmeni istiyorum.»

«Benim yönetmemi mi? Fakat, ben yönetmenlikten anlamam ki...»

«Bence bu oyunu senden başka dünyada sahneye koyacak bir ikinci kişi yoktur.» dedi Mike.

«Mike..» dedi Emerson. «Sana söyledim, ben yönetmenlikten falan anlamam, bilmem öyle işleri.»

«Bu oyunla onu da öğrenirsin, fena mı?» dedi Mike.

Emerson, bayan Cranshaw'a döndü.

«Siz bari birşey söyleyin şuna bayan Cranshaw...» dedi. «Büyük bir hata işliyor Mike.»

«Hiç sanmıyorum. Siz bunu mesele edinip üzmeyin kendinizi, olur mu?»

«Unutma ki...» dedi Mike. «Bayan Cranshaw da senin başyardımcın olacak. Öyle değil mi Kate?»

Bayan Cranshaw:

«Bu oyun için elimden geleni esirgemem..» dedi.

Kalkıştık. Öyle de uykum gelmişti ki... Bayan

Cranshaw yürüyeceğim diye tutturdu. Mike McClatchey annemle beni bir taksiye bindirdi:

«Şimdi doğru yatağa...» dedi. «Hiçbir şeyi aklınıza takmayın, üzülecek yanı kalmadı artık işin. Bir güzel keyfinize bakın.» Durdu. «Neyin var senin, gözlerinden kaygı akıyor...» dedi anneme.

Annem:

«Ah Mike...» dedi. «Ölmekten korkuyorum. Bu öyle bir sorumluluk ki...»

«Böyle düşündüğüne memnun oldum.» dedi Mike. «Gerçekten büyük bir oyuncu olacaksınız. İkiniz de. Hadi, iyi geceler şimdi!»

Pierre'deki 2109 numaralı odamıza döndük. Annem beni soyup yatağımıza yatırdı, yanıbaşıma oturdu, tatlı bir sesle bir şarkı söylemeye başladı. İçim gidiyordu, derken uyumuşum.

SAHNEYE ÇIKMA KORKUSU

Telefon sabahın altısına doğru çalmaya başladığında uyur uyanıktım. Annem birşeyler konuştu, sonra vurdu kafayı, yattı yine. Konuşmasını, neler olduğunu anlatmasını bekledim; baktım, dalıp gidiyor. Kavrayıp sarstım.

«Ne var, n'oluyor Kurbağacık?»

«Artık kalkalım..» dedim.

«Niye?» dedi.

Ah, annemi sabahleyin uyandırmak bir derttir. Üstelik aklı başında da olmaz, her şeyi unutup gitmiştir: Dünkü olayları, konuştuklarımızı, hatta New York'ta olduğumuzu bile.

Yeniden uyandırmaya çalıştım.

«Anne'cim, hatırlamıyor musun yoksa?»

«Neyl hatırlamıyor muyum?»

«Emerson Tulily'yi tabiî.»

«Kimi, kimi?»

«Hani, bize oyunu yazanı..»

«Ne oyunuymuş o?»

«N'olursun uyan, anne'cim!»

«Neyin var senin Allah'asen?» dedi. «Birşeyler döndürüyorsun ya, nedir o?»

«Uyanmıyorsun ki...»

Odanın duvarlarında göz gezdirdi. Yavaş yavaş aklını başına devşiriyordu. Az sonra kendine gelecek, yataktan fırlayacak, yeni gününe başlayacak, çevremde fırdolayı dönecekti.

«Ah, Kurbağacık...» dedi. «N'apacağım ben şimdi, n'apacağım?»

«Hele bir kalk..» dedim.

«Korkuyorum.»

«Anne'cim.» dedim. «Kalk artık! Saçmalamayı da bırak, n'olur!»

«Saçmalamadığım falan yok. Evimize dönmek istiyorum.»

«Bir yere bile dönemezsin. Oyuna başladık. Emerson Tully biz varız diye oyununu yeni baştan yazdı. Her şeyi bize göre, sana göre düzenledi adamcağız.»

«Ben eve dönmek istiyorum. Hiçbir şeye aldırdığım yok artık. Umurumda değil.»

«Kalk, hadi kalk!» dedim, sarstım. Fırladı yataktan, ansızın davranmasıyla beni bile korkuttu.

«İşte kalktım...» dedi. «İşte kalktım Kurbağacık. Öyle üzgünüm ki, bilemezsin. Bütün gece gözümü kırpmadım hiç. Her şey tersine oldu, her şey! Ben beceremem, o rolün altından dünyada kalkamam. Benim yüzümden oyun ne hallere geldi, bir düşünsene! Perişan oldu âdetâ, eleştirmeciler oyunda birşey olursa hep benim yüzümden oldu diye demediklerini bırakmayacaklar. Ömrüm boyunca unutamayacağım ben de. Kalk, kalk diyordun, işte kalktım Kurbağacık, ama korkudan da ölme raddelerindeyim.»

«Sen korkulu bir düş görmüşsün, ondan...» dedim. «Hele bir banyo çek, her şey geçer. Sonra birlikte parka gideriz, dönüşte de oturur oyunu okuruz yeniden.»

«Galiba... Hakkın var.»

«Hemen banyoya giriyor musun?»

«Giriyorum. Budalalığıma uymadığın için, sağ olasın Kurbağacık!»

Banyoya girdi, küvete dolan suların sesini duydum. Çok geçmeden yarı soyunmuş olarak çıktı geldi.

«Hâlâ korkuyor musun?»

«Asıl dert orda ya..» dedi. «Enikonu kendime gelmiş durumdayım. Biliyorum, düş müş değildi, olamaz da zaten. Ama yine de korkuyorum işte. Hem eskisinden daha çok.»

«Ama niçin anne'cim? Her zaman böyle birşey olsun istemez miydin? Bütün istediğin bu değil miydi hayatta?»

«Ah, tabiî, evet Kurbağacık! Ömrümce bunu Istedim, doğru. Önüme bundan daha iyi bir fırsat da sanmam bir ikinci defa çıksın. Hiç böyle olmadı çünkü. Belki senin için de öyle. Ama n'apsam, bir türlü korkumun önünü alamıyorum. Ayrıca yeni yazılandaki rolüm çok büyük, çok önemli bir rol. O da korkutuyor beni. Mike, pekâlâ bu role Amerika'nın en ünlü bir oyuncusunu alabilirdi. Ben kendimi böyle bir rol için hazır görmüyorum.»

«Ne münasebet, öyle bir hazırsın ki...»

«Hazır olmasına hazırlanırım, fakat şimdi değilim, hiç değilim.»

«Bırak artık böyle düşünmeyi...» dedim.

«Bana yardım edeceksin değil mi Kurbağacık? Beni bir başıma bırakmayacaksın değil mi?»

Banyoya girdik, bir güzel yıkandık; çıktık, giyindik, aşağıya indik. Annem «müracaat»a bizim için bırakılmış herhangi birşey olup olmadığını sordu; yok, dediler.

Parkta bir süre gezindik. İşi biraz hızlı tuttuk. Annem son derece heyecanlıydı. Böyle olduğu zamanlar durmadan konuşur, içini boşaltırdı. Bu kez ağzını bıçaklar açmadı. Tek kelime etmeden Pierre'e döndük.

«Artık iyiyim, kendimi topladım,» dedi. «Korkum devam ediyor, fakat pek o kadar önemli değil. Çok çalışacağım, üstesinden geleceğim bu işin. En iyisini yapacağım, göreceksin. Madem Emerson Tully yaparım diye düşünüyor, madem Mike McClatchey'le bayan Cranshaw da aynı fikirdeler; o halde mesele yok, değil mi? Yapamam diye birşey yok, yapacağım?»

Öyle sevinçliydim ki. Fakat açık söyleyeyim, annem adına korkmuyor değildim hani. Annem bilsin istemiyordum bunu. Dönüşte «müracaat»a yeniden uğradık, adam bize bırakılmış bir paketi uzattı. Aldık, otelin pastane bölümüne geçtik, bir masaya oturduk. Annem kocaman bir zarftan oyunun iki ayrı kopyasını çıkardı. Herbirinin üzerinde daktiloyla yazılmış iki ayrı not vardı. Annem kendininkini okudu: **«Harika bir rol, tam senin için biçilmiş kaftan. Sevgiler.** Helen.»

Benimkinde de, **«Twink, anneciğinle oyununda oynamak herhalde seni sevindiriyor, değil mi? Sevgiler!** Helen.» diyordu.

«Benim oyunum mu?» diye sordum.

«Tabii,» dedi annem. «Herkes öyle düşünüyor. Çünkü oyun bütünüyle senin üzerine kurulmuş. Yani, başrol senin.»

Bu kez de aldı mı beni bir korku. Ama bunu anneme hiç sezdirmedim.

Kahvaltı masasında uzun bir süre kaldık. Kahvaltı falan ettiğimiz yoktu.

Annem oyundan bir sayfa okuyor, düşüncelere dalıyor, durmadan sorular soruyordu. Bazan yüzü kararıyor, bazan aydınlanıyordu.

Garson kız Rosie geldi, başımıza dikildi, ansızın:

«E, n'oluyor, niye yemiyorsunuz bakalım?» diye patlayıp sordu.

Annem çabuk çabuk yemeye başlayınca Rosie kendini tutamadı, güldü.

«Benimkisi küçük bir şakaydı..» dedi.

«Yok canım!» dedi annem.

«Bir parça gülelim diye öyle dedim. Öylesine dalmıştınız ki, gideyim, şunların kulaklarına bir 'hov' diyeyim, bir güzel korksunlar dedim.»

«Aman, sakın ha!» dedi annem. «Ödüm kopar öyle şeylerden. İki-üç gün kendimi toplayamam, aklım başımdan gidiverir.»

«Hadi canım!»

«Valla'i. İşte sana yeminle.»

«Ya sen peki, Twink?»

«Ben de...» dedim. «Biri gelip kulağıma 'hov' dese, annem gibi ödüm kopar.»

«Madem öyle, yapmam ben de,» dedi Rosie. «Ama siz siz olun da gelin dayanın bakalım: İki kişi bir masaya oturmuşlar, önlerinde kahvaltıları soğuyup duruyor, ellerini bile sürdükleri yok. Kendi âlemlerine dalmış gitmişler. Akılları başlarına geldi mi, haydi al götür, hepsini ısıt, yeniden önlerine getir. Olur mu yani?»

«Bizimkiler kalsın Rosie. İstemez.»

Önümüzdekileri yemeye başladık. Yiyeceklerimizi soğuk soğuk yememiz Rosie'nin hiç hoşuna gitmemişti. Önümde sahanda kırılmış yumurtayla kızarmış patates vardı. Tabiî anneme yasaktı bunlar, bayan Cranshaw kilo almasına kızıyordu, izin yoktu. Yemeğimizi bitirince Rosie boş tabakları toplayıp gitti. Baktık, az sonra elinde başka tabaklarla çıkageliyor.

«Benim ikramım...» dedi. «Ama n'olur, soğutmadan yeyin şunları. Valla'i, hatırım kalır.»

«Peki peki, Rosie...» dedi annem. «Sağolasın!»

Gelenleri sıcağı sıcağına yedik. Böylece iki kahvaltı birden — biri soğuk öbürü sıcak tarafından — yapmış olduk. Annem Rosie'den bir kahvedenlik dolusu kahve istedi, burda çalışacağım, dedi.

«Sekize beş kalaya kadar dur durak yok bize..»

Annem başladı, hem onu izledim, hem de okuduklarına kulak verdim. Bir yandan da içtiği fincan sayısına bakıyordum. Altı fincan simsiyah kahve içti, ne dokundu ne birşey. Herbiriyle bir de **«Parliament»** yakıyordu.

«Artık korkmuyorsun, buna çok sevindim,» dedim.

«Ah, keşke, keşke Kurbağacık. Çalıştıkça, tam tersi daha çok korkuyorum. Hele ezberime geçirdikçe korkum daha artıyor. Gerçi, n'aptığımı, n'apacağımı biliyorum ama, istiyorum ki, bunu dünyanın en iyi oyuncusu gibi yapayım.»

«Öyle yapacaksın, anne'cim!»

«Çaba harcayacağım tabiî. Kendimi Manş denlzini aşmaya kalkan genç kız gibi hissediyorum. Hem onun gibi, hem de cambazhanedeki arslanların kafesine kapatılmış gibi tıpkı. Yeni evlenmişler gibi de ayrıca.»

«Kim gibi?»

«Yeni evlenmiş bir genç kız gibi...»

«Zor mudur bir genç kız için evlenmek?»

«Çok. İnsan kendisini neyin, nelerin beklediğini kestiremez bir türlü.»

«Kadın olmak çok güç galiba.»

«Öyle, evet Kurbağacık. Benim korkum da hep o yüzden. Bir türlü iyi bir eş olamadım hayatta. Eğer eleştirmeciler bir de bu işi elime yüzüme bulaştırdığımı yazarlarsa, ben mahvolurum, öl'ür biterim artık.»

«Niye ama? Yanlış mı olur yaptıkların?»

«Ah, şimdiye kadar yaptıklarım yeterince doğru şeylerdi, öyle sanıyorum. Zaten ne yaptım şimdiye kadar ki!»

GLADYS DUBARRY EVLENİYOR

Ağustos'un ilk günü Los Angeles'in uluslararası havaalanından uçağa binip havalandığımızda saat akşamın yedisiydi.

Bir gün önce Gladys Dubarry özel doktoruyla evlenmişti. Adamın adı Hobart Tuppence'di.

Gladys annemin dediklerini tutarak Doğu Yetmişyedinci bölgedeki evlerine bitişik bir ruh doktoruna başvurmuş, adını da Gladys Smythe olarak değiştirmişti. Smythe soyadını Smith'e benzesin diye özellikle seçmişti, aklısıra kendince birtakım planlar kuruyordu. Doktora bütün hayat hikâyesini bir bir anlatmıştı. Öbür hastalar gibi bazan haftada bir, bazan günaşırı, bazan da her gün doktora taşınmıştı. Evlenmesi şerefine düzenlediği partide, Gladys, bütün başından geçenleri anneme anlattı.

«Sadece konuştum durdum şekerim. Ruh doktorları hep böyle iş görürlermiş zahir! Gidiyorsun, hababam konuşuyorsun, yavaş yavaş da ne olduğun, ne olmak istediğin ortaya çıkıyor. Benim istediğim ne ki! Gladys Dubarry olmak bir, Ho ile evlenmek

iki. Tabiî, sizin oteldeki dairenizde ettiğimiz kavgadan sonra bir daha yüzünü görmemiştim onun.»

«Daire değil, oda...» diye düzeltti annem. Gladys:

«A, evet!» dedi. «Sonra Siggy'ye — doktorun adı, Siggy, biliyor musun? — dedim ki, Siggy'ye, 'N'olur, benim için Hobart Tuppence'e bir telefon ediverin.' Böyle birşeyi katiyen yapmazlar, bilirsin. Onların bütün işleri güçleri dinlemek. Sen de sanırsın ki, akılları fikirleri sensin, seni düşünüp anlamaya çalışıyorlar. Hayır, şekerim hayır, inan bana, katiyen böyle birşey yaptıkları falan yok. Hattâ, benim ne konuştuğumun farkında bile olmadıklarına kalıbımı basarım. Sana bir saat vakit ayırıyorlar, sonunda tereyağından kıl çeker gibi cebinden yirmibeş dolarını çekip alıyorlar. Birşey bile yaptıkları yok. Bütün şey, seni konuşturmak! Konuşuyorsun, anlatıyorsun, bu arada kendi kendine ne umduğunu, ne beklediğini buluyorsun. Benimkisi de Ho'nun karısı olmak çıktı sonunda. Tabiî, Siggy beni kırmaz, Ho'ya telefon ediverirse diye böyle düşünüyordum. Ho'nun numarasını çevirdim, ne sekreteri, ne de hastabakıcısı olmadığı için kendi çıkmasın mı telefona? Ah, çok yakışıklı bir adam, sence de öyle değil mi, söyle Allaha'sen?»

«Öyle, sen ne dedin telefonda ona?»

«Ah, bilmez misin, canım!» dedi Gladys. «İnsan doktordan sonra öyle bir boşalıyor ki, 'Peki' dedim.»

«Ne demek, peki?»

«Yani, onunla evlenmeye razı olduğumu söyledim.»

«Sana hiç benimle evlenir misin diye sordu mu ki?»

«Tabiî, sözle demedi böyle birşeyi ama, benim

gibi bir ruh doktoruna falan gidip içini boşaltmadı da ondan. Ben her zaman onun benimle evlenmek istediğinin farkındaydım, bılıyordum. Böyle düşünmekle ne kadar haklı olduğum sonunda ortaya çıktı işte. Gördüğün gibi evlendik işte.»

Parti, Gladys'in kendi evinde —ev ki ne evdi: Tam beş katlı. Bir de çatı katı vardı ayrıca — veriliyordu. Üçümüz çatı katına çıkmıştık. Gladys beşinci katta önemli davetlilerini ağırlamaya girişmeden önce şöyle bir beş dakikalığına çatı katında dinlenmek, kendini toplamak istemişti. Hobart Tuppence alt katta gelenleri karşılıyor, herkese hoşgeldiniz diyordu.

Annemle gelişimizde ilk onunla karşılaşmıştık.

«Hemen çatı katına çıkın,» dedi. «Yalnız. Sizi bekliyor orda. Koridorun sonunda, hemen soluna gelen yerde özel bir asansör bulacaksınız. Binin, çıkın.»

Annem, Hobart'ı yanağından öptü:

«Ikiniz adına çok sevinçliyim...» dedi.

«Doğrusunu isterseniz, severim Gladys'i. Ama onunla nasıl başedeceğimi de pek bilemiyorum. Ne istediğini, ne yapacağını kestirmek çok zor.»

«Yavaş yavaş yola getireceksiniz,» dedi annem.

«Acaba biraz zor mu kullansam?» dedi; çarçabuk söylemişti bunu, kapıdan konuklar girmeye başlamışlardı.

«Evet..» dedi annem. «Bir parça ister. Fakat birden değil.»

Gladys iyice dinlendi; hazır olduğuna aklı kesince kalktı, beşinci katın merdiven başına gelip durdu. Durdu, bekledi öyle. Koca salon tepeden tırnağa süslü, takmış takıştırmış yeyip içen insanlarla doluydu. Bir an, içlerinden biri başını kaldırıp bak-

tı, Gladys'i gördü, sonra herkes başını kaldırıp baktı, herkes Gladys'i gördü. Gladys yürüdü, merdivenleri bin dikkatle, salına salına inmeye başladı.

Ardından ben de yürüyecektim, annem omzumdan kavradı, durdurdu.

«Allah aşkına sen dur, Kurbağacık!»

Altı yedi fotoğrafçı birden resim çekmeye koyuldular. İçlerinden birinde kocaman bir sinema kamerası vardı.

«Hadi bakalım şimdi...» dedi annem. «Gel benimle..»

«N'oldu ki?»

«Gidiyorum burdan.»

«Neden? Gladys dönmeyecek mi?»

«Hayır. N'apsa değişmez o.»

Asansöre girdik. Annem düğmelerden birine bastı, kapı kendiliğinden kapandı, asansör sessizce aşağıya inmeye başladı. Her kattan geçerken bir dolu gürültüler duyuyorduk. Asansör durdu, kapı açıldı, çıktık.

Hol annemin uzaktan yakından tanımadığı, insanlarla hıncahınçtı.. Arka kapıyı arandık. Hangisi olduğunu bir türlü bulup çıkaramadık. Karanlıkta kendimize bir yol arandık, derken yine kalabalıkla birlikte kendimizi ikinci kata çıkmış bulduk. Annem yine tanıdık birileri var mı diye bakınıyordu. O arada kalabalık bir sel, bizi de önüne katarak bu defa üçüncü kata çıkardı. Tabiî, bu katta da bir tanış bulamadık kendimize. Dördüncü katta da öyle. Her katta aşağı yukarı yüz kişi vardı. Beşinci kattakilerse en azından ikiyüzü buluyordu, herkes Gladys'in çevresinde toplanmıştı. Gladys yüksek sesle konuşuyor, gülüyor, çevresindeki her erkekle ayrı ayrı ilgileniyordu.

«Bir an önce burdan çıkıp gidelim,» dedi annem. «Gerçi bugüne kadar gördüğüm partilerin en güzeli, ama olsun! Buraya neye geldik biz? Gladys, telgrafında şayet gelmezsek evlenme işinin suya düşeceğini yazıyordu, ondan. Beni bahane etmesin diye kalktık, geldik. Onun adına ne kadar sevindiğimi görsün diye geldik. Üstümüze düşeni yaptık, şimdi geldiğimiz gibi dönüp kendi işimize bakalım artık.»

Merdivenin başına bir kalabalık toplanmıştı, çatıya çıkan yolu kesiyorlardı. Yardık o kalabalığı, çatıdaki asansörün önüne vardığımızda Gladys bizi gördü, hemen davrandı:

'Hah, tamam!' diye düşündüm. 'Şimdi çakıldık işte!'

Gladys kalabalığı aşamadı, birkaç erkeğe takıldı, biz de soluğu asansörde alacakken durduk. Köşedeki küçük barda kimi görelim, istersiniz? Ho'yu. Tek başınaydı, içiyordu.

Annemle asansöre bindik, en alt kata indik. Kalabalık yukarı çekilmişti, kimseler yoktu. Rahat rahat kapıyı bulduk, caddeye çıktık. Köşeye kadar yürüdük, bir taksi bulduk, bindik, Pierre'deki odamıza döndük. Girişte annem bayan Cranshaw'a telefon edip geç kalışımızın nedenini açıkladı, sonra yukarı çıktık. Bayan Cranshaw'la beş dakika kadar Gladys'in partisinden konuştuk, ardından çalışmamıza geçtik.

Bayan Cranshaw:

«İkinci perde'den başlayacağız.» dedi. «Çünkü buradaki durum şu: Anne mutlu olduğunu söyler, oysa gerçekte mutlu değildir. Bu noktada inişlere, çıkışlara, alınacak tavırla etkilenmelere dikkat edeceğiz. Hadi bakalım, okuyalım.»

«Durumumuzu aşağı yukarı biliyoruz,» dedi annem.

«Öyle mi?» dedi bayan Cranshaw. «Güzel! Elbet öyle olacak. Oyunun her anını yaşadığınızı biliyorum. Zaten böyle olmazsa, olmaz!»

Bir saat kadar çalıştık. Derken telefon çaldı, arayan Mike McClatchey'di. Bürosuna kadar gelmemizi istiyordu. Dediğini yaptık biz de.

Helen Gomez annemi görünce güldü, göz kırptı, özel bir durum olduğunu anladık. Mike'ın yanına girdiğimizde, Mike da gülüyordu.

Masasının üzerinde koca bir nota yığını vardı, hemen anladım; babamındı bunlar, bir bakışta yazısını, nota biçimlendirmelerini tanırdım.

Mike:

«Eh, bu sabah Paris'ten uçak postasıyla müziğimiz de geldi.» dedi. Tomarı gösterdi: «İşte hepsi bunlar. Oyunun yeni biçimine göre müziği iki haftada yazıp bitirmiş. Gidip kendisiyle görüştüğümde sözde tembelin biri olduğuna beni inandırmaya çalışmıştı. Ben, değil iki hafta, ondan sonraki ikinci ya da üçüncü haftalarda gelir diye umuyordum. Belki daha da geç. Erkenden çıkagelince, ne yalan söyleyeyim, iyi birşey çıktığına ihtimal veremedim. Ürktüm yani. Kısa süreli işlerden korkarım. Şimdiye kadar ısmarladıklarım en azından üç dört ay sonra teslim edilmiştir. Kendimin dünyanın en iyi piyanisti olduğunu iddia etmeyeceğim ama, bir parça notadan anlarım, ayıptır söylemesi, biraz da çalarım. Oturdum, bütün müziği parça parça çaldım.»

Bana döndü, güldü:

«E, Twink...» dedi. «Babacığın oyunun müziğini yazıp hakkından gelmiş. Kate, bir parçasını olsun dinlemek ister misin acaba?»

Bayan Cranshaw:

«Saçma sapan sorular sormayı bırak...» dedi. «Bizim düşündüğümüz müziğin ne olduğunu pekâlâ biliyorsun. Tamamlandığına inanmıyorum ya, hele bir parçasını dinleyelim bakalım, Tanrı ne gösterecek?»

«Tamamlayıp bitirmiş valla'i..» dedi Mike. «En azından ben de senin kadar şaşkınlığı uğradım. Mektubunda elinden geleni yaptığını, en iyi müziğini yazdığını belirtiyor. Dilediğimiz gibi kullanabilirmişiz.»

Küçük piyanoya geçti, oturdu:

«Birinci sayfa. Başlangıcın başlangıcı yani.» dedi.

Sonra babamın oyun için bestelediği müziği çalmaya koyuldu. Yumuşak, tatlı, insanın içine işleyen bir müzikti. Sonra sonra canlandı, babamın bir vakitler hep bir arada olduğumuz günlerdeyken yeni bir parça bestelediğinde onu piyanosunda çalarken nasıl içimden coşup dansetmek geliyorsa öylesine bir duyguya kaptırmıştım kendimi, dansediyordum. Ah, ben o zamanlar küçücük bir kızdım.

Bayan Cranshaw ben dansederken çevremde dolanıyor. Mike da gözlerini benden ayırmıyordu. Sonunda çalmayı bıraktı, annemin yanına gitti.

«Nasıl buldun, beyendin mi?»

«Çok..» dedi annem.

Annemden sonra bayan Cranshaw'a gitti.

«Sen, Kate?»

«Tam istediğim gibi.» dedi bayan Cranshaw. «Ama başıma yeni işler açacak galiba. Twink'in dansedişini gördün, değil mi?»

«Gördüm, evet!»

«İşte bana yeni bir yük daha. Bir dans öğret-

meni çağıralım istemiyorum. Çünkü oyunda nasıl dansetmesi gerektiği hakkında Twink'in bir fikri falan yok. Zaten kızcağız nerden bilebilir, öyle değil mi Twink?»

«Bilemem.» dedim. «Fakat her zaman babamın müziğiyle rahat rahat dansedebilirim.»

«Çalışacağız bakalım...» dedi bayan Cranshaw. Mike:

«Oscar Bailey'e haber saldım.» dedi. «Bize yardımcı olup olamayacağını sordurdum. Küçük bir orkestra kurup bütün müziği çaldırarak teypa aldırmak hiç fena olmayacak. Dinler, ne yapmamız gerektiği hakkında bir fikir sahibi oluruz. Emerson da birşeyler düşünür elbet. Ya'u, sormayı unuttum, karnı acıkan var mı içinizde? Ben ölüyorum.»

Bir düğmeye bastı, Helen Gomez geldi:

«Helen'ciğim, rica etsem, bize yiyecek birşeyler aldırtır mısın? Birazdan Oscar Bailey'le Emerson da gelecekler. Hemen bekletmeden onları da alıver içeriye.»

Beklerken Mike birkaç parça müzik daha çaldı, ben dansettim. Bayan Cranshaw durdu durdu:

«Tam düşündüğüm gibi...» dedi. «Her seferinde biraz daha başka türlü dansediyor, ama sanırım, tamam! Giderek tam biçimini alacak.»

Oscar Bailey sıpsıska bir adamdı. Neyi var neyi yoksa hep zayıflık, sıskalık içindeydi; yüzü, boynu, kolları, parmakları. Ama gözlerine diyecek yoktu, parıl parıl yanıyordu. Sesi de kalın fakat yumuşaktı. Babamın yazdığı müzikleri uzun uzun karıştırdı. Emerson da gelince, bize döndü:

«Siz hazırsanız, ben hazırım...» dedi...

«Bir iki lokma birşey yiyecektik...» dedi Mike.

«Bakın keyfinize. Ben az önce o işi yaptım. Siz yerken ben bir yandan çalarım.»

Piyanoya oturdu, bir an hiçbir şey yapmadan öyle durdu. Sonra başladı çalmaya. Gerçekten çalıyordu, öyle Mike'ın çaldığı soydan falan değil. Hatta babamdan bile daha iyi çalıyordu. Bayan Cranshaw gözlerini bana dikmişti. Bir an önce dansetmemi bekliyordu herhalde, hiç yerimden bile kıpırdamadım. Babamın yazdığı müziği kendi kendime dinlemek istiyordum. Oscar Bailey çaldı, çaldı; herkes birbirine bakıp gülümsedi, başlarını iki yana salladılar. Bittiğinde herkes alkışlıyordu. Oscar Bailey ayağa kalktı, hiç konuşmadı, gülümsemedi bile.

«Vay canına be!» dedi.

Durdu, bir iki saniye sonra yine aynı şeyi dedi.

Bir saat falan mı ne durmadan çalmış, kimse yerinden kıpırdamamıştı. O çalmasını bitirir bitirmez Helen Gomez bir yürür masa dolusu yiyecekle içeri girdi. Mike:

«Nerde kaldın ya'u?» diye sordu.

«Yani, müziği kesmemi mi istiyordunuz?» dedi Helen de.

«Sen de mi dinliyordun yoksa?»

«Tabiî, dinliyordum. Bütün büroyu dolduruyordu çünkü. Hadi, buyrun!»

Masadan iki üç küçük sandviç aldı, yemeye başladı. Herkes yerine yerleşti; Mike, annem, bayan Cranshaw, Oscar Bailey, bir de Emerson başladılar babamın müziğini konuşmaya.

Anlatılmaz bir gurur duyuyordum, bestecisi babamdı çünkü, benim babamdı..

CALİFORNİA ANILARI, CONEY ADASI EĞLENTİLERİ

New York'taki ilk ayımız müthiş sıcak geçti, aldırmadım; sıcağı çok severim. Soğuğu da severim ya, sıcağı daha çok severim. Yazlık elbiselerim gibisi var mı?

Gerçekte kar da hoşuma gitmez değil fakat California'da kar nerde bulunsun! Ben hiç görmedim. Bütün görüp göreceğimiz güneştir, bol bol güneş. Az buçuk da yağmur yağar.

Bir keresinde yağmur yağmıştı da yazlık elbiselerimin üstüne bir yağmurluk giymiş, okula öyle gitmiştim. Yağmur öğleden sonraya kadar diner diye düşünmüştüm; okuldan sonra Deborah Schlomb'la eve döndük, kaldırımlar kupkuruydu, her şey yağmur öncesine dönmüştü.

California'da kara rastlanmaz. Yağmur da öyle. Her gün güneş her gün güneş. Her yan pırıl pırıldır. Kapkara kargalar ağaçlardan evlerin önlerine, avlulara inerler, durmadan gagalayacak birşeyler arayıp bulurlar; üzerlerine varırsanız korkup kaçmazlar, pıt pıt yürüyerek kaçışırlar, gözlerini dikip yüzünüze bakarlar. Sıtmaağaçları ötüşen kuşlarla

doludur. Bazıları öyle yamandır ki yarım saatle bir saat arasında hiç durmadan iki değişik seste öterler. Küçük köstebekler yumuşak toprağın altını üstüne getirirler, talihiniz varsa hani bir an soluk almak için başlarını topraktan dışarı çıkarırlar ya, belki o sırada görebilirsiniz onları; çarçabuk kaçıverirler.

Ben çalıştım çabaladım, bir türlü göremedim. Zaten görülmekten hoşlanmaz onlar. Sonra beyaz kelebekler ordan oraya, yeşermiş çiçek açmış, ne varsa hepsine bir bir uçup konarlar. Kahverengi kelebekler de vardır, pervanelerin her çeşidi tıpkı kelebeklere benzerler ama kelebekler gibi uçmaziar, hele gündüzün hiçbiri ortalıkta olmaz. Sonra kertenkelelerle böceklerin her türlüsü de vardır. Akşam serinliği çöktü mü sümüklüböcekler kabuklarından çıkıp çimenlerde, taşlar üstünde dolaşmaya çıkarlar. Parmağınızı uzatıp hele bir dokunmaya kalkın, antenlerini oynatır dururlar, hemen kabuklarına çekilirler. Nerden nereye ne kadarda gittiğini de görebilirsiniz, sümüklüböcekler yolları boyunca arkaları sıra iz bırakırlar hep. Ayrıca, küçük bahçe yılanları da vardır, ama onlar hiç görünmezler, en küçük bir ses duydular mı hemen çıktıkları deliklere kaçarlar. Öyle çabuk kaçarlar ki, ne yapsanız göremezsiniz.

Macaroni Lane'deki evimize bakan tepeden her şey ayaklar altındaymış gibi görünür. Tepede yirmi dönümlük bir yer özel olarak ayrılmıştır; kocaman bir ev vardır orda, öbür küçüklerine bir çeşit bekçilik eder. Altı tane çitle çevrelenmiş bir alanda yaban atları koşturup dururlar. Bazan tepenin bir yakasındaki vadiye doğru koştururlar, bazan da öbür yakasına. Kara gözlü koyunlar çevrede otlar, yanlarında daima hoplayıp zıplayan küçük kuzucukları-

nı görürsünüz. Tatlı bir sesle melediklerini duyarsınız. İki İskoç çoban köpeği koyunların çevrelerinde dolanır. Çitlere Macaroni Lane'li çocuklar sık sık toplaşır, atlar da gelir, çitlere durup çocuklara bakarlar, biz de atları seyrederiz.

Kalın sesli, Ned Gage adında bir oğlan vardı. Bir gün keçilerin **«Şükran Günü»** için alınmış on onbir kadar hindiyle durup konuştuklarını görmüş. Bize anlattı.

«Keçiler hindilere bakıp kendi aralarında birbirlerine ne dediler, biliyor musunuz? Bunlar da ne biçim keçiler, ya'u dediler.»

Bir gün de kızlardan Gale Donney, «Ay, yılan var, yılan!» diye bağırmış, hepimizi koşturmuştu. Ned Gage geldi, «Çekilin, zehirli olabilir...» dedi. Tutup kaldırdı elinde, kızlar bağrışarak kaçıştılar. Ned Gage: «Yenirse, zehirlidir demek istedim.» dedi. «Korkmayın, yiyecek falan değilim.» Parmağıyla toprakta bir delik açtı, yılanı delikten aşağıya bıraktı sonra.

Ah, ya o koşuşmacalarımız, o birdirbirlerimiz, seksek oyunlarımız! Ah, Macaroni Lane, ah!

Nerde olursam olayım, nasıl olursam olayım; California'yı hiç mi hiç unutmayacağım.

Ağustos'un ortalarına doğru New York'ta bir kasırgadır koptu. Bereket şehre kadar pek sokulmadı, uzağından geçti gitti. Bir mi, iki gün mü ne sonraydı, dehşetli bir yağmur yağmaya başladı. Bir anda başka başka şehirlerde ırmaklar kabardı, yolları, caddeleri seller bastı. Evde olduğuma şükrettim, üzülüyordum ya, bir yandan da memnundum. Sel, kötü şeydir. İnsan n'apacağını, ne edeceğini kestirebilir mi o durumda? Hayır.

Eylül'ün birinci haftasında New York az buçuk soğudu, tam tamına değil tabiî.

Mike McClatchey oyunda rol alacak kişilerin seçimine girişti. Belki yüzlerce kişiyle görüştü, konuştu. Zaten gelenekmiş, ne zaman bir prodüktör bir yeni oyunu sahneye koyduracak olsa, oyuncular, kadınlı erkekli o prodüktörün bürosuna üşüşürlermiş hep. Bizim oyun için dokuz kişi gerekliydi; Mike McClatchey, en azından dokuzyüz adayla bir araya geldi.

Annemle bir gün biz de büroya gittik, gördük. Her yaştan, her kılıktan çeşit çeşit insandı, toplaşmışlardı. Onları görünce içimde bir yer cız etti. Nedendir, bilemiyorum, onları öyle görmek beni enikonu hasta etti. Bir yığındılar, kimi oturuyordu, kimileri ayaktaydı. Hepsi de istekten yanıp tutuşuyorlardı, ille de ben diye deli çıkmışlardı.

Çok küçükken bir kere hastalanmıştım da birşey İstemiştim, neydi o istediğim bir türlü hatırlayamıyorum şimdi. Babam gelmiş, yatağımın ucuna oturmuştu.

«İstiyorum, istiyorum..» diye tutturdum.

«Biliyorum, Twink..»

«Ne istiyorum, peki?»

«Her şeyi, Twink...»

«Benim olur mu?»

«Tabiî...»

«Ne zaman?»

«Ne zaman iyileşirsen, o zaman.»

«Meselâ, şimdi de mi?»

«Şimdi değil, ama çok yakında.»

«Meselâ, yarın mı?»

«Yarın olabilir, evet!»

«Her şeyden ne benim olabilir?»

«Sen, Twink. Kendi kendine dönersin o zaman, iyileşirsin. Kaybettiğin kendin var ya, ona kavuşursun asıl. İşte her şey demek, o demektir.»

«Hepsi hepsi o mu? Yani, ben miyim hep?»

«Evet, Twink, hepsi bu.»

«Ama, ben daima.»

«Tabiî ya, ne sanıyordun? Şimdi hastasın sen, kim hastalanırsa kendinden geçer. — Bu kısa bir süre için olur. Hastalık diye de buna derler zaten. — O zaman işte, insan kendini arar, ona döneyim ister. Eski iyi haline, eski iyi günlerine, yani. Sen de istiyorum dediğinde gerçekte bunu istiyorsun. Bilmem, anlatabildim mi Twink'cim?»

Galiba Mike McClatchey'in bürosundaki o insanları gördüğümde kendimi hasta hissetmem de aşağı yukarı buna yakındı. Orda toplananların birşeyi delicesine istediklerini görmemek için insanın kör olması gerekti. Birilerini bu durumda görmekten hiç hoşlanmıyorum. Birşeyi mutlaka olsun diye isteyecekler, sonra da o istedikleri gerçekleşmeyecek, yerine gelmeyecek, öyle mi? Ah, ne kötü, ne kötü! Onları öyle oturmuş ya da ayakta, duvar diplerine dikilmiş görünce beni bir utanç bastırdı. Keşke onların da benim hasta olduğum günlerdeki gibi bir babaları olsaydı, yatakları ucuna gelip otursa, ellerini elleri içine alsa, onlarla tatlı tatlı konuşsaydı.

Helen Gomez çarçabuk bizi Mike'ın bürosuna aldı. Annem:

«Ah, Mike!» dedi. «Keşke onların hepsine birden iş verebilsen..»

«Ben de isterim ama...» dedi Mike. «Elimde değil ki...»

«Bari, onları boşu boşuna bekletmesen öyle..»

«Birazdan hallederim o işi de. Kate bir iki günlüğüne başını alıp bir yerlere gitmek istiyor. Sizin için de böyle birşeyin iyi bir dinlenme olacağı kanısında. Meselâ pazar akşamına kadar nereye gitmeyi isterdiniz? Dolu dolu tam dört günlük izin size. Pazartesi sabahı saat dokuz dedi mi yine burda olur çalışmalarınıza başlarsınız. Söyleyin, Atlantic City mi, yoksa Connecticut mı? Neresi?»

«Paris..» dedim.

Mike McClatchey güldü:

«Yok, yok o kadar da uzağa değil...»

«Bana kalırsa...» dedi annem. «En iyisi yine New York'ta kalıp arada birkaç oyun seyretmek.»

«Akla uygun değil.» dedi Mike. «Rica ederim, uzak durun tiyatrodan bir süre için. Bir dolu sebep var. İkinizin de tiyatro namına herhangi birşey görmenizden yana değilim. Aklınız maklınız karışır, etkilenirsiniz. Hiç işime gelmez, o yüzden istemiyorum.»

«Sahiden mi, yani?» diye sordu annem.

«Sahiden. Kate gidişattan son derece memnun. Ben de öyle. Onun için uzak durun bakalım tiyatrodan hele.»

«Öyleyse...» dedi annem. «Keşke arabam olsaydı da bir gezintiye çıksaydım ben de. Fakat araba nerde bende...»

«Bir tane kiralayalım sana. Sizin otelin garajında vardır, sanırım. Şoför de ister misin?»

«Valla'i...» dedi annem. «Hiç düşünmemiştim. Fakat herhalde uzun bir yolda arkaya geçip kurulmak, sonra tıngır mıngır yine aynı kurumla geri dönmek hiç fena olmaz.»

«Bir araba, bir de şöför...» dedi Mike. «Aklınızdan oyunu çıkarıp atın şimdilik, her şeyi, ama her

şeyi unutun. Şu dört günde gününüzü gün etmeye bakın. Tamam mı?»

«Her gün kıra piknik yapmaya gideriz.»

«Güzel. Başka?»

«Başka mı?» dedi annem, güldü. «Daha n'olsun istiyorsun ki?»

Milletin bekleştiği bölüme geçtik. Helen Gomez:

«Eee,» dedi. «Nereye gitmeye karar verdiniz?» «Kırlara, pikniğe. Her gün pikniğe gideceğiz. Kararımız öyle.» dedim.

«Siz de bizle gelin, hadi...» dedi annem.

«Can atmıyor muyum sanıyorsunuz.»

«E, pazara gelin o halde...»

«Pazar günleri benim en dolu olduğum günlerdir aslı, yalnızca burada çalışmıyorum, biliyorsunuz. Neyse, size iyi eğlenceler. Pazartesi sabahı görüşürüz.»

Mike'ın bürosundan çıkıp Büyük Cadde'ye doğru yürüdük. Otele kadar vitrinleri seyrede seyrede gideriz diye ummuştum. Pierre'e vardığımızda, «müracaat»taki adam arabamızla şöförümüzün bizleri beklediği haberini verdi. Ayrıca odamıza bir de piknik sepeti çıkarmışlarmış. 2109 numaralı odamıza çıktık, bir de ne görelim: Kocaman bir piknik sepeti, ağzına kadar yiyecek, içecekle dolu, bizi beklemiyor mu? Her şey yeşil renkli selefon kâğıtlarına sarılmış, üzerleri de yine yeşil bir kurdeleyle fiyonklanmıştı.

Annem sepetin üzerine iliştirilmiş küçük zarfı açtı, içinden çıkanı okudu: **İki yıldızıma, Sevgiler.** Mike.»

«Nereye gidelim şimdi?» diye sordu annem.

«Coney Adasına.» dedim.

«Yok, hayır!»

«N'olursun, n'olursun!»

«Niçin ama, Kurbağacık?»

«Çünkü çocukken sen gitmişsin, bense daha gitmiş değilim. En azından altı yedi filmde gördüm orayı, şimdi gerçekten görmek istiyorum. Tamam mı?»

Annemi bir gülme aldı.

«Peki,» dedi. «Ben arabayı yarından önce beklemiyordum. Madem öyle, Coney Adasına gidebiliriz.»

«Bol bol eğleniriz.»

«Bol bol eğleniriz, tabiî.»

«Atlı karıncalara, şunlara bunlara da bineriz.»

«Bizi eğlendirecek ne varsa, hepsini yaparız. Fakat ben o deli şeylere pek binemem. Yine de azcık azcık deneriz hepsini. Herbirimize bir beş dolar ayırır son kuruşuna kadar harcarız.»

Beş dolarlık bir banknot verdi, çantama koydum, kendi de bir ikinci beş dolarlık banknotu çantasına koydu, paranın geri kalanını masanın çekmecesine tıktı, kapadı.

Hem heyecanlıydı, hem mutlu. Ben de öyle. Yerimde duramıyordum.

«Bayan Cranshaw bizden çok memnun kalmış herhalde.»

«Nerden çıkarıyorsun bunu?»

«Kolay kolay memnun olan soyundan biri değil o. Durumundan bunu anladım... Ben de onunla çalışıyor olmaktan çok memnunum. Ayrıca şunu da söyleyeyim, hayatımda hiç bu kadar çalıştığımı hatırlamıyorum.»

«Sen buna çalışmak mı diyorsun?»

»Tabiî değil mi ya?»

«Senin için çalışmak da benim için ne?»

«Ah, Kurbağacık, sen daha dokuz yaşındasın, senin için her şey yalnızca bir çeşit oyun, eğlence. Öyle ki, kaybedecek hiçbir şeyin yok henüz.»

«Senin?»

«Hemen hemen bütün her şeyim.» dedi annem.

Telefonu açtı, şöförümüzü buldu, arabayı hazır etmesini söyledi. O koca piknik sepetini yüklendik, merdivenlere sadırdık.

Araba bakırçalığı renginde bir Cadillac'tı, şöförü de genç bir zenci. Adı Leroy'muş, öyle dedi bize.

«Bizi Coney Adasına kadar götürür müsün, Leroy?» dedi annem. «Yalnız lütfen acele etme pek, yol boyu ne var ne yok, güzel güzel görmek istiyoruz çünkü.»

«Emredersiniz han'fendi!» dedi Leroy, hareket ettik.

Yol boyundaki Greenwich Village'i, Brooklyn Köprüsü'nü, onlardan sonra Brooklyn ile daha birçok yerleri gördük. Annem o arada sepetten selefon kâğıdını ayırdı, açtı, bin dikkatle katladı, bana verdi. Sepetin içinde ne ararsanız vardı. Sandviçlerden birkaç tane atıştırdık. Termosun birinde benim için soğuk süt vardı, öbüründe de annem için alkolsüz içki.

Saat dördü biraz geçiyordu, Coney Adasına vardık. Saat yediye kadar deliler gibi eğlendik, paramızı harcayıp bitireceğiz diye ne yapacağımızı bilemedik. Hani o sözde suda yüzermiş gibi yürüyen teneke ördeklerin bulunduğu atış poligonu var ya, oraya bile gittik. Poligonun sahibi bize tüfekle nasıl ateş edileceğini uzun uzun anlatıp gösterdi.

Annem attı, karavana. Ben de iki defa attım fakat tutturamadım. Ama üçüncüde hedefi nasıl bulacağımızı öğrendik. Yürüyen ördeği nişanlamak

gerçekten ustalık isteyen bir işti. Siz gözünüzün birini kırpıp nişan alıyordunuz. Ördek tıkır tıkır yürüyordu. İlk duyulan tüfeğin sesiydi, sonra kurşunun teneke ördeğe vurduğu anda çıkardığı ikinci sesi duyuyordunuz.

İkimiz birden yetmişbeş cent harcadık bu işe, Aklımız sıra bu kadar para harcamakla dönüşte elimizde bir ödül olur diye umuyorduk.

Coney Adasından döndüğümüzde şöförümüz Leroy'u arabamızın başında bizi bekler bulduk. Eline bir kitap almış, okuyordu.

Dönüşte Brooklyn Köprüsü'nden geçerken şehrin ışıkları yandı, ışıklar içindeki New York görülmelere değerdi doğrusu. Gece manzarasında çok değişikti. Annem bana sarıldı, sarmaş dolaş olduk.

Otele varınca şöförümüz Leroy yarın sabah için erkenden gelmesi mi gerektiğini sordu. Uzak bir yere gideceksek, erken geleyim, iyi olur, dedi.

Annem bir anlığına düşündü.

«Hayır, yarın için değil,» dedi. «Belki öbür güne Leroy. Yarın saat ona doğru gel, o arada ben de birşeyler düşünmüş olurum, ona göre hareket ederiz.»

Elimde piknik sepetimiz, odamıza çıktık, pencereye gidip dışarıya baktık. Tam gün batımıydı. Yaz güneşi ağır ağır batıyordu, ufuk morumsu bir renkteydi. Birden bir şimşek çaktı, gök gürledi, sonra inen gecenin içine yavaştan yavaşa bir yağmurdur başladı.

BİR EVLİLİĞİN ACI SONU

Yaz yağmuru New York gecesini tatlı, serin bir kokuyla doldurdu. Olağanüstü güzel bir geceydi. Bizim Macaroni Lane'de Gale Donney diye bir kadın komşumuz vardı; böyle yağmur yağan gecelerde sabahlığıyla verandaya çıkar, yağmuru seyrederdi. Sabahları da aynı şeyi yapardı, uyanık bir uyku içindeydi sanki; hâlâ uykuda, düş görüyor sanırdınız onu, odamın penceresinden hep onu gözlerdim. Sanki aklına birşeyi takmış da unutmuş, hep onu hatırlamaya çalışır gibi bir hali olurdu. New York'a yağmur yağarken nedense o komşumuz aklıma geliverdi.

Annem ışığı söndürdü. Karanlıkta, pencerenin önünde durduk, yağan yağmurun sesini dinledik.

Ansızın telefonun zili çaldı, her şey değişiverdi.

Gladys Dubarry'ydi telefon eden, annemin konuşmalarından Gladys'in yine başının dertte olduğunu anladım. En az bir saat kadar konuştular.

«Neymiş yine?»

«Kocasıyla kavga etmişler..» dedi annem. «Gladys dayağı yemiş. Polis çağırmalara kalkmış. Kaçık birileriyle evlendiğini bilmiyormuş, öyle dedi.

Nerdeyse beni öldürecekti, diyor. Kocasıyla aynı evde kalmaktan çok korkuyormuş, bize gelip geceyi burda geçirmek niyetindeymiş. Tabiî, bunun imkânsız olduğunu söyledim. N'olup bittiğini doğru dürüst bilmiyoruz ki. Kocası Gladys'in canına kastedecek kadar akılsız bir adam değil. Belki bir parça gözdağı vereyim demiştir. Bizimkinin de kimbilir nöbeti mi tuttu, nedir? Hapları var ya, onlardan alayım demiş; kocası da vermemiş; ihtiyacın yok, demiş. Atla bir taksiye, gel bana, n'olursun, dedi.»

«Gidecek misin?»

«Ne münasebet canım! Evlilik bir kadının kendi öz meselesidir, başkasını niye ilgilendirsin. Ayrıca biz tatildeyiz, dinleniyoruz. Şimdi benim bütün istediğim ne biliyor musun? Banyoyu ağzına kadar doldurup bir güzel yıkanmak, sonra da doğru yatağa girip kafayı vurup yatmak. Sen?»

«Ben de öyle. Ama, Gladys'e çok üzüldüm.»

«Sanki ben üzülmedim mi sanıyorsun? Tâ altı yedi yaşından beri arkadaşımdır benim, her zaman böyle hırçın, anlaşılmaz biriydi. Buna karşılık pek de iyi bir insandır.»

«Bilmez miyim? Çok seviyorum onu... Şey... İlle de gitmek istiyorsan, gidebilirsin. Yalnız kalmaktan korkmam. Banyomu yapar, kendi kendime uyurum.»

«Hayır.» dedi annem. «Arkadaşımdır, başı sıkıştığında yanına koşmak görevimdir, ama bu defa davranışım yanlış olabilir. İkisinin arasına girmek istemem. Hobart'ı da zor duruma düşürebilirim. Yakında onlar da alışırlar, herkes gibi karı-koca olup çıkarlar. Evliliğin başlangıç günlerinde böyle şeyler olur; sonra geçer; her iki taraf da evliliğe alışır, kurallarına uyar. Birinden birinin bu işte mutla-

ka güçlü olması gerek. İkisi de güçsüzse evlilik zindan olur. Başka durumlarda da öyle. İkisi de yoksulsa felâkettir; ikisi zenginse yine öyle, şayet biri zengin, öbürü yoksulsa o daha felâkettir.»

«Niye?»

«Çünkü evlilik bir kadınla bir erkek arasında olan birşeydir.»

«Peki, ikisi de kadın olsa, daha iyi olmaz mı?»

«O zaman evlilik olmaz ki.»

«Niçinmiş? Evlilik, iki kişi arasında olmuyor mu? Bu iki kişinin ikisi de kadın olmuş, ne çıkar yani?»

«İki kadının çocukları olmaz.»

«Evlâtlık edinemezler mi?»

«Hayır. Bir çocuğun iki tane annesi olmaz. Bir anne ile bir de babasının olması gerek. Çocuklar için bir anne yeter. Ha, galiba onların niye kavgaya tutuştuklarını şimdi anladım, şimdi.»

«Niyeymiş?»

«Mutlaka çocuk meselesinden.»

«Çocukları olmaz mı onların?»

«Olur, ama az biraz sonra. Hobart, bütün çabasıyla Gladys'i tam tamına gerçek bir kadın olmaya doğru itiyor, çocuk sahibi olsun istiyor, fakat Gladys henüz buna hazırlıklı değil.»

«Gerçekte tam bir kadın gibi görünüyor ya..»

«Benim dediğim iç yapısıyla ilgili, onu da senin görmene imkân yok. Zor, karmaşık bir iştir, yani.»

«Sen evlenince tam bir kadındın, değil mi?»

«Seni doğurdum, kardeşini doğurdum. Şimdi tam otuzüç yaşındayım, yani başlangıçtayım.»

«Gerçekten kadın olmak, ne demek?»

«Evlilikte kadın kocası için yaşar, kocası da ka-

rısı için. Bu, hem her ikisi, hem de kendi çocukları, hepsinin birden kurdukları aileleri için yaşamak demektir. Aile, kadınlarla erkekler için olduğu kadar çocuklar için de önem taşır. Aile demek, her şey demektir. İnsan evlendi mi bir aile kurar. Fakat evlilik çoğu kez bir derttir.»

«Neden?»

«Ben de bilmiyorum. İnsanoğlu birçok şeyler umar, umduğunu da bir türlü bulamaz. O zaman evliliği bir düşkırıklığı olur. Hadi bakalım, gidelim, banyomuzu yapalım, sonra da yatalım.»

«Bana kızgın değilsin, değil mi?»

«Yok canım, onu da nerden çıkardın? Hem niye kızacakmışım? Zavallı Gladys'le zavallı Hobart'a üzülüyorum. İnşallah bir delilik yapmazlar.»

«Keşke onlara kadar bir gitseydin.»

«Hayır, yanlış birşey yapmak istemiyorum.»

Banyomuzu yaptık, yatağımıza girdik. Tam dalmak üzereydim, annem yataktan doğruldu, telefona uzandı, santrala Gladys'in numarasını verdi. Uzun bir süre telefon elinde bekledi, bir karşılık alamadı. Yataktan çıktı, bir cigara yaktı. Santrala verdiği numarayı yeniden aramasını söyledi, ama yine ses soluk çıkmadı karşıdan.

«N'apmalı dersin Kurbağacık?»

«Bilmiyorum ki, anne'cim!»

Yaktığı cigarası bitince hemen tazeledi. Elbise dolabından bir elbise cıkardı, çabucak giyindi, sonra yine soyundu, hepsini bir yana fırlattı.

«Hayır...» dedi. «Benim üstüme elzem değil. Benim işim gücüm burda. Oyunun dışında başka birşeyle kafamı karıştıramam. Daha da işin başındayız hem, Gladys'le Hobart n'aparlarsa yapsınlar, kendi meselelerini kendi başlarına çözsünler.»

Işığı söndürdü, yatağa girdi. Ama rahat değildi hiç, ben de değildim. Yağmura kulak verdim. Eskiden olduğu gibi içimi rahatlatmıyordu artık. Annemi yatıştıracak birşey söylemek istedim, aklıma tek kelime gelmedi.

«Bütün yapabileceğim,» dedi annem. «Tanrıdan bütün evlilere, daha çok Gladys'le Hobart'a iyilikler, dirlik düzenlik vermesini dilemek. Tabiî, ikisinin de yardıma, desteğe ihtiyacı var. Üstelik dünyadaki bütün evli kadınlarla erkeklerden daha çok ihtiyaçları var buna.»

«Evet,» dedim. «Tanrı yardımcıları olsun. Yalnız... Niye herkesten çok onların buna ihtiyaçları var, dedin?»

«Çünkü bizimki hâlâ Gladys Dubarry, hâlâ o zengin kızı, hâlâ da Gladys Dubarry olmakta direniyor: Zengin kızı Gladys Dubarry, güzel kadın Gladys Dubarry, dedikodu sütunlarının gözdesi Dubarry. Bu böyle olunca o evlilikten hayır mı kalır artık?»

«Neden kalmaz?»

«İş o raddeye gelince, artık ikisi birbirini yemeye başlar. Kavganın, hırın gürün sonu alınmaz. Tanrı'ya şükür ki boşandım, kurtuldum bunlardan. Ben dokuz yıl çektim, o da bana yeter. Çok çektirdim kocama ama isteyerek olmadı bu, o da bana çektirdi çok, tabiî onun da isteyerek yaptığını sanmıyorum. Bizim bütün kusurumuz birbirimize karşı bir türlü hoşgörülü olmayışımızdır.»

«Hobart, gerçekten Gladys'i öldürür mü ki?»

«Öldürür mü canım! O, bizimkinin söylemesi. Uyudun mu yoksa Kurbağacık?»

«Yavaş yavaş. Üzülme emi anne'cim!»

«Üzülmüyorum. Gerçekten üzülmüyorum. Yal-

nız birazcık üzgünüm, o kadar. Her şeyin yolunda gitmesinden öyle memnundum ki.. Sen varsın, baban var, Pete var, o babasıyla birlikte, sen benimlesin.»

«Birbirimize bağlıyız, değil mi? Senle babam hâlâ birbirinize bağlısınız, değil mi?»

«Evet, öyle sanıyorum,» dedi annem. «Gerçi boşanmasına boşandık, fakat her şeye rağmen yine de dostuz, arkadaşızdır.»

Uzun bir süre sustu, uyumadan bekledim.

«Dördümüz de hâlâ birbirimize sıkı sıkıya bağlıyız, tabiî...» dedi.

Bunların ardından birşey de dedi mi, bilemiyorum, uyumuşum.

Dalarken aklım fikrim hep Coney Adasındaydı. Tam bir curcuna yeriydi, ışıklar, gürültüler, patırtılar gırla gidiyordu. Nereye gitsek ayrı bir cümbüştü, ordan oraya geziyor, bakınıyor, bağırtıyı çağırtıyı dinliyorduk. Her yan atlı karıncalarla doluydu, dilediğine bin, dilediğin şeyi, ver parasını al: Elma şekerleri, patlamış mısırlar, dondurmalar, sosisli sandviçler, gazozlar. Dünyada bundan daha güzel, daha eğlenceli bir başka yer olsun, sanmıyorum.

Coney Adası bütün düşlerimi doldurdu, derken ansızın arada babamla Pete'yi Paris'ten dönmüş gördüm.

Dördümüz birden karşı karşıya gelince önce n'apacağımızı şaşırdık durduk, bakıştık, sonra hepimizi bir gülmedir aldı, bir koşu birbirimize sarıldık, öpüştük, koklaştık. Kendi kendime, «Bir kadınla bir erkeğin evliliği hiç de zor mor değilmiş...» dedim. «İsterlerse boşanmış olsunlar. Ah, Coney Adasında evlenmişlik, boşanmışlık kaç para eder! İnsanın bir yıl gibi uzun bir ayrılıktan sonra sevdiklerine

hem de Coney Adasında kavuşmasından daha büyük mutluluk mu olur? Düşte bile olsa, o kadar değerli birşey ki bu...»

Uyandığımda sabahın körü olduğunu biliyordum. Erken saatlerde her şey öyle değişiktir ki, bilemezsiniz. Sokaktan gelen sesler bile gündüzün duyduğunuz seslere benzemez.

Kocaman kocaman makineleri süren birtakım adamlar caddeleri bir baştan öbürüne sularlar, süpürürler, her yanı pırıl pırıl ederler. Makineli süpürgenin, yere değdiği andaki hışırtılı sesini duyarsınız. Bütün bir şehri sabahın en erken saatlerinde süpüre süpüre uzaklaşıp giderler.

Sonra sessizlik içindeki caddeden gürültüyle gezinenlerin sesleri kulaklarınıza kadar gelir.

«Hey, Louis, nasıl buldun bunu?»

Birileri güler, bir başkası:

«Güzel, güzel!» diye bağırır. «Tam televizyonluk oldun şimdi...»

Sonra sessizlik içindeki caddeden gürültüyle geçen bir otomobilin sesini duyarsınız.

Tabiî, hiçbir zaman sıtmaağaçlarından doğru bir bülbülün şakıyan sesini duyamazsınız fakat ne önemi var, şu anda duyduklarınız da ayrı bir güzellik taşır.

Bazan bir arabanın kornasını duyarsınız, ikinci bir korna sesi için uzun bir süre beklemeniz gerekir. Kimseler ıslık çalmaz. Yalnız arada kaldırımları arşınlayan tek tük ayak sesleri size kadar yankır.

Sabahın erken saatlerindeki bu tür sesleri dinlemek hayli eğlencelidir; çünkü yeni bir gün başlamıştır, her şeyi, dünle ilgili bütün olanı biteni düşteymişcesine unutmuşsunuzdur. Olağanüstü şeyleri,

mutluluk verenlerini, sizi korkutanlarını, sizi mutsuzluğa götürenlerini, her şeyi, her şeyi ...

Olağanüstü güzel, coşkunluk veren şeylerdi.

Bütün hatırladığım — uykudan sonra — Coney Adasıydı, birşey daha vardı ya, neydi? Oradaydık fakat hatırlayamadığım, uyandığımda da asla unutamayacağım o şey neydi acaba? Çok zorladım kendimi, hatırlayayım dedim, hatırlayamadım, düşünmediğim bir anda aklıma geldi.

Paris'teki babamla Pete, tam önümüzdeydiler; birbirimizi gördüğümüz anda neler olduğunu hatırladığımda bu benim mutlu olmama yetiyordu zaten. Giderek hatırlamıştım, düşümde gerçek olması bile birşeydi, tabiî gerçek falan değildi ama olsun, ne zararı vardı ki!

Annem yanıbaşımda sıcaktı, mışıl mışıl uyuyordu. Uyandırmayayım diye bin dikkatle dönerken bir de ne göreyim, kocaman gözlerini açmış, bana bakmıyor mu!

«N'apıyorsun öyle Kurbağacık?»

«Dinliyorum.» dedim.

«Ben de. Louis'ye neler dediklerini duydun mu?»

«Duydum.»

«Hoşuma gitti çok.»

«Neden?»

«New York'ta olmaktan bir oyunda rol almaktan, sahnede öbürlerinin sokakta gerçek olduğu kadar gerçek olmaktan enikonu hoşlandım. »

«Ah!»

«Bazı insanlar o kadar gerçek ki, onları görmek gereğini bile duymazsın. Her şey seslerindedir. Yaşıyorlardır orda, en ağır işleri görenlerdir bunlar, sapına kadar da gerçektirler. Elinde olmaksızın ba-

zan onların dünyanın en ünlü kişileri olduklarına kalıbını basarsın.»

«Aslında değiller mi?»

«Nerden olsunlar, kim tanır ki onları?»

«Peki, kim ünlü?»

«Ünlü olan kişiler. Yani herkesin tanıdığı kişiler.»

«Ama ünlü olmayan kişileri de tanıyanlar vardır elbet.»

«Kim meselâ?»

«Canım, kimi tanırlarsa..» dedim. «Eğer Louis evliyse, karısı varsa, o Louis'yi tanır, her ikisinin çocukları da onları tanırlar. Böyle böyle onları da tanıyan öbür insanlar bulunur. Seninde de sokağı dinlediğini bilmezdim.»

«Altıdan bu yana uyanığım.» dedi annem. «Tam altıydı uyandığımda. Üstelik telefon melefon da çalmamıştı. Şimdi, galiba yediye geliyor.»

«Yeniden uyuyacak mısın?»

«Yok hayır, bu sabah neşem üstümde.»

«Benim de uyumaya niyetim yok.»

«Odamızda kahvaltı etmeyi, hiç işe güce koşmamayı düşündüm. Ne dersin?»

«Çok güzel...»

«Aşağıya söyleyip bizim için bir piknik yemeği hazırlamalarını istiyeceğim. Kahvaltıyla birlikte onu da getirsinler.»

«Oldu. Nereye gideceğiz bugün?»

«Canın nereyi çekiyorsa...»

«George Washington Köprüsünü geçelim, oradan sonra karşımıza çıkacak kasabalara kadar bir uzanalım.»

«Meselâ, hangilerine?»

«Neb'leyim, Paterson'a, Union City'ye, Rahway'e. Ya da öbürlerine.»

«Güzel yerler mi buraları sence?»

«Değil. Ne gezer!»

«Madem öyle, niye onları görmeye gideceğiz?»

«Çünkü onların her birinde benim geçmişimden birer parça var. Nicedir oraları görmedim. Kimbilir, eskiden tanıdığım bu yerleri yeniden görürsem belki içimiz açılır, eğleniriz diye düşündüm. »

«Sen ne düş gördün?»

«Kesinlikle hatırlamıyorum. Ama birşeyler görmüşümdür herhalde.»

«Belki sen de Coney Adasındaydın. Olabilir mi?»

«Belki. Fakat emin değilim.»

«Eğlenceli miydi bari?»

«Orda olduğumuzdan daha güzeldi, tabiî.»

«Öyle mi?»

«Evet. Bil bakalım bizimle birlikte daha kimler vardı orda?»

«Kimler vardı?»

«Babamla Pete.»

«Ya ben?»

«Sen de vardın tabiî...»

«Nasıldılar?»

«Çok iyiydiler.»

«Ya biz?»

«Biz de iyiydik. Birbirimizi gördük, durduk, hepimiz güldük, sonra birbirimize doğru koştuk, sarılıp öpüştük.»

«Çok güzel bir düş. İnşallah çok çabuk bitmemiştir, ha?»

«Aklımda tuttuğuma göre, hiç bitmedi üstelik. Önce unutmuştum. Düş nedir anneceğim?»

«Oo, bu anlatamayacağım birşey, Kurbağacık. İnsan düş görmeye başladığından bu yana hep bu sorunun karşılığını bulmaya çalışmıştır.»

«Ne zaman düş görmeye başlamışlar?»

«Pek emin değilim, fakat her şeyi daha değişik ya da daha iyi olarak görmeyi istediklerinden bu yana.»

Kalktı, yataktan çıktı, piknik sepetinde ne var, ne yok hepsini ortaya döktü.

«A, bugüne yetecek kadar çok yiyecek var burda. Ben tıka basa bir kahvaltı yapacağım; sen de benim gibi yap aklın varsa. İşte, erik, yulafunu ezmesi, haşlanmış yumurta, kızarmış ekmek, sıcak kakao. Ne ararsan var.»

«Uff, başka birşey yiyemez miyiz yani?»

«Kara erikle yulafunu ezmesi bize yararlı şeyler, Kurbağacık.»

«Ama bugüne kadar onları yemiyorduk ki. Niye şimdi yemek zorundayız?»

«Çünkü Jersey'e gidiyoruz. Ben ordayken hep bunlardan yerdim. Çok eğleneceksin, öyle sanıyorum. Bugün Jersey günümüz olsun. Olsun mu?»

«Olsun! Erikten de, yulafunu ezmesinden de nefret ediyorum. Ama yine de yiyeceğim.»

«Haklısın. Ben de nefret ederim fakat yirmibeş yıldan sonra herhalde beyeneceğim birşey olacak.»

«Niçin beyeneceğin birşey olacakmış?»

«Çünkü çok mutluyum.»

«O günlerde mutsuz muydun?»

«Değildim tabiî, değildim.»

Aşağıya telefon ederek kahvaltımızı söyledi, yanı sıra oda hizmetçisine garsonun gelirken sabah gazetelerini getirmeyi unutmamasını tembihledi.

«Artık gazetelere bakmaya korkuyorum.» dedi.

«Niye?»

«İnşallah Gladys'le Hobart'ın resimleri baş sayfalarda yer almamıştır.»

Kahvaltımız geldiğinde, annem **«Mirror'ı** aldı, sayfaları çabuk çabuk çevirdi, sonra bir yana atıp masaya oturdu.

«Çok şükür, **'Mirror'**da hiçbirşey yok. **'Mirror'**-da olmazsa zaten öbürlerinde de olmaz. Eh, Kurbağacık, Jersey kahvaltımıza başlayabiliriz artık.»

Erikle işe giriştik, doğrusu kötü mötü gelmedi bana, hatta güzeldi de. Çekirdeği yumuşak kısmından ayırmak, kaşığa çıkarmadan önce de bir süre emmek insanı eğlendiriyordu. Yulaf unu ezmesine şeker döküp üstüne bir parça krema da gezdirdiniz mi, o bile güzel yeniyordu.

«Of, nasıl nefret gelirdi bunlardan bana...» dedi annem. «Ama şimdi nefret falan ettiğim yok. Bunlar da öbür yiyecekler gibi bir yiyecek. Sen de sevmiyor musun bunları Kurbağacık?»

«Kırk yıl yemesem akıma gelmez. Fakat sevmezlik de etmiyorum.»

Gerçekten güzel bir kahvaltı sofrasıydı. Hepsinin hakkından geldiğimde saat daha sekiz olmamıştı. Önümüzde neşeyle dolu koskoca yeni bir gün vardı.

OYUNCULAR, İŞBAŞINA!

Perşembe günü Coney Adasına, cuma Jersey'e, cumartesi günü de Connecticut'a gittik. Pazar günü bütün Manhattan çevresini dolaştık, döndük geldik sonra, çünkü ertesi günü pazartesiydi.

Tatil dolidolu geçmişti. Bir yandan gezmiş tozmuş, bir yandan laflamıştık. Tabiî, konumuz hep oyundu.

Pazartesi sabahı telefon tam saat altıda çaldı, kalktık, işe koyulduk. Parkta şöyle bir gezindik, kahvaltımızı önümüze ilk çıkan kahvede yaptık, dönüp 2109 numaralı odamıza çıktık, rollerimize çalıştık. Saat sekizdi, bayan Cranshaw telefon etti, bizim kendisiyle Mike'ın bürosuna kadar birlikte yürümek isteyip istemediğimizi sordu. Biz de evet, isteriz, dedik.

İlk gelenlerin bizler olduğunu sanmıştık ama yanılmışız. Meğer sonuncu gelenlermişiz. Saat dokuzda işbaşı yapacaktık ama saat sekizbuçukta baktık, herkes Mike'ın bürosunda hazır bekliyor. Büyük bir masanın çevresinde oturmuşlardı. Mike McClatchey duvardan yana oturduğu yerden kalktı odanın ortasına doğru yürüdü.

«Hepimizin, üstelik erkenden burada olmamıza

sevindim.» dedi. «Şimdi Oscar Bailey'in hazırladığı müzik bandını dinleyeceğiz. Ondan sonra okuma provasına geçeceğiz. Once müziği dinlememiz herhalde daha yararlı olur, diye düşünüyorum.»

Başıyla Oscar Bailey'e işaret etti. Oscar hemen söze girdi:

«Besteci ile müziklendirme konusunda konuştum. Orkestrada piyano, keman, trampet, davul, banco, obua, elektrikli org, saksafon, daha birçok küçük enstrümanı olacak. Bunların bir bölümü besteci tarafından istendi, bir kısmı üzerinde de konuşmamız sırasında anlaşmaya varıldı. İnsan sesine gelince; bundan gerek kadın, gerekse erkek sesi olarak şarkıları çok yüksek perdeden kullanmayı planladık, fakat henüz istediğim ses tonunu bulamadım. İlk bölümde müzik bu biçimde olmayacaktır ama bu, bir başlangıçtır, her şeyi düşündüğümüze göre, bu, iyi bir giriş sayılır.»

Ardından teypi işletti. Tek bir piyanodan başka bütün enstrümanların yer aldığı orkestrayı dinlemeye başladık. Oscar Bailey, bana göre öyle kibirlenmeyi falan seven soyundan bir adam değildi çünkü kendisi piyanoyu çaldığı sürece müzik bambaşkaydı, olağanüstü güzeldi; buna karşılık bazı bazı öylesine komik halleri oluyordu ki, gülmeden kırılırdınız.

Müzik bitince herkes alkışladı. Mike McClatchey elini Oscar'ın omuzuna koydu:

«Sağolasın Oscar. Bu türde dinlediğim en güzel müzik bu...» dedi.

«Hangi bölümü çıkartacağız?» diye sordu Oscar.

Mike:

«Bakacağız,» dedi. «Şimdi işbaşına, artık!»

Oscar gitmeye kalkıştı, Mike:

«Yok yok, gitme!» dedi. «Senin de okuma pro-

vasında bulunmanı istiyorum. Bitince herkes yemek paydosuna çıkabilir. Biz de o zaman kendi meselemize döneriz.»

Bir düğmeye bastı, Helen Gomez içeri girdi.

«Helen, iki üç saatlik bir çalışmaya gidiyoruz. Lütfen bizi kimse rahatsız etmesin!»

Helen başıyla bir «olur» işareti yaptı, gülümsedi, kapıyı arkasısıra çekip çıktı.

Mike herkesi çabucak birbiriyle tanıştırdı, sonra Emerson Tully'den birkaç kelime konuşmasını istedi.

«Bu, bir oyun.» dedi Emerson. «Fakat henüz müsvette, yani tasarı halinde bir oyun. Elbirliğiyle bunu sahnede oyun haline getireceğiz. Seyirci karşısına il kolarak Philadelphia'daki **'Forrest Theatre'**da çıkacağız. Uygulama için önümüzde tam iki ya da üç haftalık bir zaman var. Bizimle birlikte birtakım teknik işlemlerin yerine getirilmesine bağlı. Hadi bakalım, şimdi okuma provasına geçelim...»

Herkes, hatta kısa, bodrumsu sahne desinatörü Joe Trapp bile oturmuştu, herkesin elinde oyunun bir kopyası vardı.

«Anlatımla açıklamaları ben okuyacağım..» dedi Emerson, bir an durdu, saatine baktı, okumaya geçti.

Saat dokuzbuçuktu.

Ondan sonraki sıra benimdi. Herkes susmuştu, okudum, öbür okuyuşlarımdan daha iyisini okudum sanıyorum, ama her şeyi ezbere biliyordum, tabiî. Öyle olmasaydı, yavaş okuduğumdan, bu denli babaşaramazdım.

Benim ardımdan sıra küçük kızın dedesine geldi. Dede, yaşlı başlı bir adamdı. İçtenlikle okuyordu, iyi bir okuması vardı. Onu Agens Hogan adlı biri izledi. Ages Hogan'dan sonra anneme sıra geliyordu.

Çok güzel okudu, fakat azcık korktuğunu; o okuduklarını çok daha iyi okuduğunu biliyordum çünkü.

Bir dakika kadar süren bir sessizlik oldu. Hemen ardından herkes bir ağızdan konuşmaya başladı. Daha çok oyunu daha önce hiç okumamış olanlardı bunlar.

Mike:

«Bayanlar, baylar, hepinize teşekkür ederim. Birbuçuk saat sonra buraya gelirseniz yeniden kaldığımız yerden işimize devam edebiliriz Tam ikide, unutmayın.» dedi.

Millet kalkıştı, annemle ben de. Mike:

«Siz kalacaksınız.» dedi.

«Öyle umutsuzum ki Mike!» diye fısıldadı annem. Gerçekten de iyi görünmüyordu.

Mike baktı, gülümsedi.

Herkes çıktı. Mike:

«Açıkça konuşmanın zamanı geldi çattı nihayet...» dedi. «Tabiî, burada bulunanlarla ilgili bölümler üzerine konuşuyorum. Öyle değil mi Emerson?»

«İşim başımdan aşkın.» dedi Emerson. «Yapacak bir yığın işim var.»

«Ne gibi iş?»

«Düzeltmeler yapmam gerekiyor.»

«Bence gereksiz. Fakat istiyorsan, tartışabiliriz bunu. Roller konusunda ne düşünüyorsun?»

«Bazılarını çok sevdim. Hatta aşırı derecede sevdim diyebilirim. Bana göre hemen hemen herkes çok iyi.»

«İçlerinde kötü olan var mıydı?»

«Hayır, yoktu; hepsi iyiydi.»

«Senin fikrin ne Oscar?»

«Ben müzisyenim.» dedi Oscar. «Yalnız şu ka-

darını diyeyim, şimdiye kadar hiçbir oyunu bu kadar beyendiğimi hatırlamıyorum.»

«Müzikle bağdaşabilecek mi acaba?»

«Herhade. Bana kalırsa bütününü kullanabiliriz. Ama son söz senin tabiî, patron sensin.»

«Ben patron matron değilim.» dedi Mike. «Olmak da istemiyorum. Burda önemli olan, oyunun iyiliği. Kim ne düşünüyorsa çok rica ederim, çekinmeden söylesin: Sevmediğiniz, hoşuna gitmeyen birşey, görünmeyen ama duyulmayan birşey, ne varsa, ne olursa söylesin. Sesler nasıldı Oscar, ses olarak nasıldı, yani?»

«Herbiri değişik, Mike. Ayrı her sesin olması da zorunlu. Yani, dert mi bunun böyle olması?»

«Peki, değişik biçimdeki konuşmalar nasıldı sence, birbirinden biraz fazla ayırımlı değil mi? Müzik açısından soruyorum bunu.»

«Değil.» dedi Oscar. «Ben öyle olsun istiyorum.»

«Peki! Başka sözü olan?»

«Acaba ikinci okuyuşlarını oturarak değil de ayakta yapabilirler mi? Herbirini dansçı olarak da düşünmek istiyorum.»

«Bir çaresine bakacağız. Sen ne diyorsun bakalım Kate?»

«Ne diyeyim istiyorsun ki, Mike?»

«Ne düşünüyorsan hepsini. Sen boşuna durmazsın öyle, aklından neler geçiriyorsan söyle bakalım, dinliyoruz.»

«Emerson'ın iş başından aşkın, biliyorum. O yüzden yeniden düzeltme işini düşünüyorum. Bence tek kelimeyle bile oynaması gereksiz. Ben bugüne kadar birçok oyun yazarlarıyla çalıştım. Emerson. Hepsi de kelimeler tatsız tutsuzlaştı mı suçu bunlarda aralar. Belki bazan bu davranışları doğrudur ya, her

zaman değil tabiî. Aslında senin işin kelimelerle değil, insanlarla.»

«Kimi beyenmedin Kate?» diye sordu Mike.

«Hiçbirini fazla beyenmezlik etmiyorum. Başarılı bir okuma provası düzenlemişsin. Ama unutma ki burda, New York'ta sahici bir tiyatromuz yok, gerçek oyuncumuz da yok. Yalnızca dirençli, tutkulu kişiler var elimizde. Birincisi başka şey, bu yine başka şey. Emerson'a düşen, bu dirençli, tutkulu yedi insanı birkaç hafta içinde alıp yuğurmak, tepeden tırnağa değiştirmek.»

«Senin yardımınla o da olur.» dedi Mike. «Herhalde imkânsız birşey değil, değil mi?»

«Sanmam. Oyun aslında küçük kızla annesi üzerine kurulu. Fakat öbürleri de oyunlarında atak, etkileyici, hatta daha bir aşırılık gösterirlerse, oyun, oyun olmaktan öte birşey olacak.»

«Bu konuda herhangi bir kaygın yok yani?»

«Tabiî, yok» dedi Kate. «Eğer olsaydı, zaten burda olmazdım şimdi. Emerson'ın oyununu sevdim, beyendim. Bence yıllardır görmediğim rastlamadığım kadar iyi bir oyun. Hem sahneye koyma çabasına, hem de türlü türlü üzüntü çekmeye değer.»

«Oldu Kate!» dedi Mike. «Joe! Sen ne diyorsun?»

«Herhangi bir aksama yok. Dekor meselesine gelince, anladığım kadarıyla pek birşey yok gibi. Yani, hafif bir iş, küçük, köşeli şeyler, ağırlıksız falan. Düz ışık, iki üç renkte fakat çiğ değil. Tabiî bol yumuşaklıklar. Tek, çift, üçlü, büyük, küçük her çeşitten. Oyunun her dakikası kullanılmayacak elbet, yer geldikçe. Kostümler konusunda epeyi bir fikrim var. Yalnız küçük kız hemen hemen yalınayak olmalı.»

Hem Emerson, hem Mike:

«Niçin?» diye atıldılar.

«Şimdi niçini tam olarak bilemiyorum» dedi Joe Trapp. Ceketinden bir mendil çıkarıp yüzünü gözünü sildi. «Yeterli sebeplerim var ya, bunların neler olduklarını şu anda bulup çıkaramıyorum. Kate, sence de küçük kız yalınayak olmamalı mı?»

«Hiç düşünmedim. Şimdi senin söylediğinden bu yana öyle olması gerekir diye düşünüyorum.»

«Ya'u, neden, niçin?» dedi Mike. «Fikir güzel, hoş ya, Emerson oyununda böyle birşeye değinmiş değil ki. Siz ikiniz nerden çıkardınız bunu peki?»

«Kız bir dansöz. Bütün düşleri de danslar biçiminde. Konuşması bile bu türe yatkın. Fakat bale değil, çocukça bir dans bu. Yalınayak, hızlı, yavaş bir hareket halinde.»

«İyi fikir.» dedi Mike. «Bu konuya sonra yeniden döneriz.»

Anneme döndü, neler düşündüğünü sordu. 'Kötü okudum, diyecek sandım, bereket üzerinde durmadı.

«Benim işim öğrenmek, Mike. Burda bulunmamın nedeni, zaten bu. Herkes ne diyorsa, doğru diyordur. Benim bildiğim ne ki, söyleyeceğim ne olsun!»

«Bu kadarı bile yeterli benim için. Gerçekte yarın güdeceğimiz politikamızı bununla başlatabiliriz. Herkes, aşağı yukarı kendi açısından tam olarak haklı görülüyor. Ben de öyle olması gerektiği fikrindeyim. Fakat şimdi kesin bir karara varmamızın tam sırasıdır. Küçük **'yıldız'** hanım, sen ne diyorsun, bakalım?»

«Harika!» dedim.

«Güzel.» dedi Mike.

Düğmeye bastı, Helen Gomez içeri girdi.

«Helen'cim, artık karnımızı doyurabiliriz.»

Helen, üstü yiyeceklerle dolu tekerlekli arabayı iterek içeri aldı. Herkes sandviçle kahve aldı kendine, bir yandan yiyip içtiler, bir yandan da durmaksızın konuşmalarını sürdürdüler.

Doğu ırmağına bakan pencerenin önünde annemle yalnız kalınca:

«Çok başarılıydın,» dedim.

«Ah bir de rahat olabilsem. Rahat olmayı, sıkılmamayı da öğrenmekliğim gerekli.»

«Bu kadar üstüne düşersen, nasıl öğrenirsin ki?» dedim.

Elimi tuttu, yavaş bir sesle:

«Benim tek dostum sensin Kurbağacık,» dedi. «Şu koca dünyada senden başka bir ikinci yakınım yok. Gelecek defa çok rahat olacağım, göreceksin...»

Gidenler yarım saat önce dönüp geldiler. Oyun hepsini enikonu heyecanlandırmıştı. Mike:

«Herkes geldiğine göre, yeniden kesintisiz olarak okumalara başlayabiliriz,» dedi.

Oscar:

«Ayakta olsun.» dedi, söze karıştı.

Herkes yerini aldı, yeni baştan okumalara girişildi. Annem bu defa gerçekten rahattı, odadakiler de bunun farkındaydılar. Geri kalanları da iyiydi.

Okuma faslını bitirdiğimizde saat beşe geliyordu. Mike, kalmamızı, birer kahve içerek birbirimizle yakın ilişkiler kurmamızı istedi. Onu dinledik, oturduk, konuşmalarımızı sürdürdük.

Mike, müziği yeniden dinlemek isteyip, istemediğimizi sordu, herkes evet dedi. Oscar teypi çalıştırdı, fakat:

«Dinlemek için ille de susmayın sakın.» dedi.

Biz de hem konuştuk, hem müziği dinledik.

Gitme zamanı gelince küçük kızın dedesi rolünü oynayan yaşlı adam:

«Biliyor musunuz, Bay McClatchey,» dedi. «Olağanüstü güzellikte bir oyununuz var. Böyle bir oyunda oynamaktan kıvanç duyuyorum.»

«Asıl sizin bu oyunda olmanız bizim için bir kıvanç, Bay Mungo,» dedi Mike. «Çocukluk günlerinde sizi **'Palace'**da az mı seyrettim! O günlerde en gözde şarkıcım sizdiniz, dansçı olarak tek sizi beğenirdim. Biri kalkıp da gelecekte sizin benim düzenlediğim oyunların birinde rol alacağınızı söyleseydi, imkânı yok, inanmazdım.»

Bay Mungo duyulur duyulmaz bir sesle:

«Çok teşekkür ederim,» dedi, herkesi başıyla selâmladı, gitti. Bayan Cranshaw'la Mike McClatchey birbirlerine baktılar.

«En başarılısıydı,» dedi Kate.

«Şimdi de öyle, değil mi?»

Annemle otelimize kadar yayan geldik. İçeri girmekten caydık, yürüyüşümüzü sürdürdük.

Madison Caddesi'nden Harlem'e çıktık. Burası benim için yepyeni, görülmelere değer yerlerdi. Bir gün öncesi Harlem'den arabayla geçmiştik, şöförümüz Leroy bu değişik yerlerin cadde sokak adlarından uzun uzun söz etmişti bize. Lenox Caddesi'ne vurduruk.

Harlem çocuklarla kaynaşıyordu. Oğlanlar kızlar kaldırımları doldurmuşlar, oynuyorlardı. İp atlayan mı ararsın, seksek oynayan mı, elele tutuşup halka çevirerek şarkı söyleyen mi? Onbir oniki yaşlarındaki üç oğlandan birinde banco vardı; bir güzel çalıp çalıp söylüyordu, gerideki ikisi şarkıya eş-

lik ediyorlar, bir yandan da dansediyorlardı. Harlem'de gördüklerimin en iyileriydiler.

Bir kafeteryaya girdik. Kocaman kocaman elmalar fırından yeni çıkmıştı. Birer tane kremalısından yedik, sonra kalktık, yine bir süre yürüdük.

Akşam apansızın oluverdi. Bir taksiye bindik.

Dönüş sırasında, annem

«Yavaş yavaş işler düzene giriyor. Kurbağacık,» dedi.

«Evet, öyle.»

«Biliyor musun, bütün gün öyle korkular geçirdim ki, anlatamam. Neyse, şimdi korkum morkum kalmadı artık.»

Arabanın pencerelerinden çevreyi seyre daldık. Caddeler insan almıyordu. Korkmasına ben de korkuyordum ya, anneme birşey sezdirmedim. Gelip geçici birşeydi bu, biliyordum. Oyunda olmak çok hoşuma gitmişti. Hele müziğini babamın yazmış olması daha da hoşuma gidiyordu; buna karşılık içimde belli belirsiz bir korku vardı.

Korkuyordum, üstelik neden korktuğumu bilmeden korkuyordum.

HAYAT BİR TİYATRODUR, KİLİSE DE ÖYLE

Bütün hafta nasıl geçti, farkına bile varmadım; bir yandan iş, bir yandan uyku, şu bu. Cumartesi gecesi Bayan Cranshaw'da kaldım; annem, Mike Mc. Clatchey'in verdiği bir partiye gitti. Bayan Cranshaw bu tür toplantılardan nefret ediyordu, gitmem diye tutturdu, gitmedi. Böyle partilere hep zengin adamlar gelirlermiş, bunlar oyunlara para yatırırlar, bu paralarını da faizle verirlermiş.

Gece ona kadar oturduk.

Uyandığımda bayan Cranshaw çoktan kalkmıştı. Birlikte kahvaltı ettik.

«Canın istiyorsa, parka gidebilirsin,» dedi.

Bakıştık.

«Şayet kiliseye benimle gitmek istersen, onbuçukta burda hazır ol ki, geç kalmayalım. Olur mu?»

Bizim 2109 numaralı odanın önünden geçtim; ne durdum, ne de kapıyı vurdum. Annem içerde kimbilir kaçıncı uykusundaydı.

Parkta delidolu eğlendik, sonra bayan Cranshaw'un odasına döndüm. Baktım, annem de orda. Benim için bu çok şaşırtıcı oldu.

«Gece hiç eğlenemedim,» dedi. «O yüzden erkenden döndüm, vurdum kafayı, yattım hemen.»

«Eğlenemedin mi?» diye sordum.

«Hayır.» Bayan Cranshaw'a döndü: «İnşallah Mike benimle kalkmak zorunda kaldığı için bozulmamıştır.»

«Ne demelere üzülecekmiş?» dedi bayan Cranshaw.

«O kadar çok insan çağrılmış ki... Bana öyle geldi ki... Mike, onlara birşeyler yapmamı... Ne'bleyim, birşeyler okumamı bekliyor gibime geldi ya da öyle sandım.»

«Sana öyle gelmiştir. Benim bu tür davranışlara karşı olduğumu Mike bilir.»

«Emerson, oyunun konusunu anlatmaya çalıştı, Oscar da piyanoya geçip ufak tefek birkaç parça çaldı. Mike, bu kadar insanı bir araya toplamak zorunda mıydı Allahaşkınıza?»

«Evet. Kuraldır, genellikle prodüksiyona girişmeden önce böyle bir parti verilir. Mike, bunun tersini yaptı, prodüksiyona girdi, partiyi sonradan verdi, benim de aklım ermediydi böyle yapmasına, sonra sonra onlamaya başladım.»

«Nedenmiş, peki?»

«Artık bir çeşit ok yaydan çıktı. Mike, prodüksiyona girdiğine göre, berikiler de parayı koyma zorundalar. Bu, o tür oyunlardan.»

«Parayı koymazlarsa n'olacak?»

«O zaman oyun moyun kalmaz ortada.»

«Yaaa,» dedi annem. «Gördünüz mü şimdi başımıza gelenleri? Demek, Mike onlar olmadan bu oyunu kendi başına sahneye çıkaracak kadar para sahibi değil, öyle mi?»

«Korkarım ki, evet. Fakat telâşlanmanın gereği

yok. Eninde sonunda evet deyip parayı bastıracaklardır.»

«Ya buna yanaşmazlarsa?»

«Ah, tiyatro işte budur, ben de tiyatronun en çok bu yanından tiksinirim.»

«Sizin çalışmanız n'olur o zaman, bütün bu çabanız havaya mı gider, yani? Yalnız sizinki mi? Emerson'un, Mike'ın, benim, Kurbağacığın, geride kalan öbürkülerin? N'olur o zaman?»

Bayan Cranshaw:

«Tiyatroda bizler her zaman oyunun oynanacağına inanırız. Bütün tersliklere, bütün olmazlıklara karşılık, yine de oyun oynanacaktır deriz, öyle düşünür, öyle kabul ederiz.»

«Valla'i sıkıldım, aklım karıştı,» dedi annem. «Sonra ...Ordaki insanların bakışlarını da hiç beyenmedim. Oyuna parayı koymadan önce kimbilir nasıl derin derin düşünmüşlerdir artık. Kılı kırk yarmışlardır, eminim.»

«Ben kiliseye gidiyorum, küçük **'yıldız',** sen de benimle gelsen iyi olur.»

«Tabiî, iyi olur. O adamların oyuna para koymaları için ben de dua ederim.»

«Sen aklını onlarla yorma,» dedi bayan Cranshaw. «Yalnızca benimle gel kiliseye, yanımda otur, çevreyi seyret. Gerçek tiyatro nerdeymiş, bir güzel görür, anlarsın. Yararı dokunur sana.»

«Öyle üzüldüm ki..» dedi annem.

Bayan Cranshaw:

«Katiyen!» dedi. «Siz oyunun destekleneceğine, sahneye konulacağına, n'olursa olsun mutlaka oynanacağına güvenmelisiniz, inanmalısınız buna. Bu arada kendi işimizi de sürdürmek zorundayız elbet, bilmem anlatabildim mi? Bu dediklerimi iyice kafanıza

koymanız gerek. Boşu boşuna üzülmek aptallara yaraşır. Kendinizi kapıp koyvermemelisiniz.

«Olur. Bundan sonra üzülmeye paydos derim.»

Beşinci Cadde'den Elliyedinci Sokak'a indik. Oradan Broadway'e, Broadway'den de aşağıya doğrulduğumuzda kiliseyi gördüm.

Kiliseden içeri girdik. İçerde gerçekten bayan Cranshaw'un dediği gibi tam bir tiyatro oynanıyordu. Yumuşak, ince, az buçuk da hüzünlü bir oyundu. Sahne, kilisenin içiydi, alabildiğine büyüktü. O kadar büyüktü ki, hiç kimse olduğundan daha büyük ya da göründüğünden büyük olamazdı. Herkesin bir arada olması görünümü büyütüyordu. Oyun, kişilerin söylediği ya da yaptığı hareketler değildi.

Burada sürdürülen şeyler insanları düşündüren, duyurup duygulandıran, çokluk hatırlatan şeylerdi. Bütünüyle yumuşak, iyi, soylu, ince şeylerdi. Hiçbiri kızgın, katı, çarpıcı değildi. En az evdeki gibi rahatlık içinde saydım kendimi. Tiyatroda çokluk ünlü oyuncular vardır ama, kilisede durum çok daha değişikti. Hiç oyuncu yoktu. Baştan başa oyundu — sakin, hüzünlü, aşkla, mutlulukla oluşmuştu — ama burnu havalarda değildi, Kilisede insanlar böbürlenme güçlerini kaybetmişlerdi.

Uzun bir süre kalmamıza karşılık, kiliseden hoşlandım. Her dakika tatlı bir hoşnutluk içinde geçti, bana kalırsa annem de hoşlandı. Rahatlamıştı ama üzüntülüydü yine. Üzüntülüydü diyorum, gerçekte bizim bildiğimiz soydan bir üzüntü değildi bu, başka bir üzüntüydü. Bazan böylesi üzüntüler mutluluktan daha iyi gelir insana. Sonra kimse uzun bir süre o tür üzüntüde kalamazdı. Arada bir olur. Sonra kiliseden çıkarsınız, bir de bakarsınız, yine eski duygularınıza dönmüşsünüz.

Her şey bittikten sonra bayan Cranshaw:

«Hadi, oturun seyredelim çevreyi...» dedi.

Oturduk, kiliseden çıkan insanları seyretmeye başladık. Çok kısa bir sürede koca kilise boşalıverdi.

Sonra bayan Cranshaw ayağa kalktı, sıramızdan çıkıp Broadway'e yöneleceğimize kilisenin baştarafına doğru yürüdük, orda durduk. Yeni baştan sıraları geçtik, bayan Cranshaw kilisenin tavanına baktı, ben de başımı kaldırıp tavana baktım. İnsanı ezen bir yüksekliği vardı, güzel duvarlarla, pencerelerle süslenmişti.

Broadway'e çıktığımızda birkaç kişi hâlâ kilisenin merdivenlerine oturmuşlar, aval aval bakınıyorlardı, gitmek için hiçbirinde en küçük bir davranış bile yoktu.

Bayan Cranshaw bir taksiye el edip durdurdu:

«Polo Alanına çekin,» dedi. «Ama canavar gibi gidelim, yoksa birinci devreyi kaçırırız.»

Şöför yüzünü çevirdi, gülümsedi, hemen arabayı hareket ettirdi ama deliler gibi sürmedi. Hızlı, fakat çok dikkatli kullanıyordu.

Bayan Cranshaw:

«Nasıl, beyendin mi bakalım?» diye sordu.

«Ben bayıldım,» dedi annem. «Gelecek pazara da gitmek isterim. Bugünden sonra nerde olursak olalım, her pazar gidelim kiliseye, olur mu, Kurbağacık?»

«Burda değil miyiz yoksa?»

«Sekiz dokuz güne kalmadan Philadelphia'da oynayacağız,» dedi bayan Cranshaw.

Annem, üstüne basa basa:

«Oynayacağız değil mi?» diye sordu.

«Hâlâ mı meraktasın?»

«Emin olmak istiyorum da. Siz?»

«Ben de. Bir yıldır ilk defa kiliseye gidiyorum. Mike, üzüntüsünü göstermez ama ben onun günlerden beri para sıkıntısı çektiğinin farkındaydım. Bu oyun benim sahnede mutlaka görmek istediğim oyunlardan biri. Tabiî New York'ta. Oyunu ne yapıp edip sahneye çıkarmak zorundayız. Ben bunu yapmama korkusundayım.»

Annem:

«Galiba işin tek doğruya yakın manzarası bu» dedi, az buçuk güldü kendi kendine. «Ben bu konuda sizin hiçbir şekilde kaygılanmadığınıza hükmetmiştim. Bir türlü de aklım ermiyordu buna, düşünüyor, çözümünü bulamıyordum. Peki, madem öyledi niçin Mike'ın partisine gelip ona yardımcı olmadınız?»

«Hiçbir yardımım dokunmazdı da ondan» dedi bayan Cranshaw. «Kim olursa olsun oyuna para yatırmaya kalkan herkese, her durumda düşman kesilirim. Mike da bilir bu huyumu, gelmeyeceğimi söylediğim anda rahatladı. Ben bu durumlarda birşeye yaramam, kimseye faydalı olamam. Senin anlattığın kadarıyla Mike bu işin altından mutlaka kalkacaktır. Bütün yeni yazarlar gibi Emerson da her önüne çıkana karşı dostça, candan davranıyor. Ama yazarlar yaşlandılar mı bu özelliklerini kaybederler. Kiliseye gittiğime çok memnunum. Sen Twink?»

«Ben de öyle. Şimdi oyunlara yetişmek için içlm gidiyor.»

Bayan Cranshaw:

«Şöför bey, biraz daha hızlı gidebilir miyiz acaba?» dedi.

Şöför çevrildi, yine gülümsedl.

«Kiliseden oyunlara, öyle mi? Maşallah!»

«Pazarımızı değerlendirmek için fena mı yani?»

«Güzel, güzel! »dedi şöför.

Ustalığı sayesinde tam zamanında yetiştik. İlk vuruşun başlamasına bir dakika vardı ki, bizler yerlerimizi almıştık bile.

Bambaşka bir oyundu, kilisedeki oyunu andırıyordu, farkı bunun güneş altında, açık havada oynanmasıydı. Coşkunluk doluydu, herkes yerinde duramıyor, bağırıp çağırıyor, alabildiğine gürültü koparıyordu. Öylesine güzel bir oyundu ki, kilisedekini bir anda unutup gittim. Beyzbol, kiliseden çok daha güzeldi doğrusu. Daha canlı, daha coşkunluk verici, daha eğlenceliydi. Kilisedeki gibi insanı hüzünlendirmiyordu. İnsan sıkıntı içinde kalmıyordu. Yapacağımız şey, seyretmek, sevinmek, kızmak, ya da bağırmaktı. Ben **«Giant»** ları tutuyordum, bayan Cranshaw da **«Dogers»**lardan yanaydı.

Annem ortadaydı, hiçbir yanı tutmuyordu. Otuzüç yaşında kocaman bir kadın olması bile beyzbolu anlaması için yeterli değildi. Beyzbol üzerine ne biliyorsam, hepsini bizim Pete'den öğrenmiştim.

Bayan Cranshaw oyunu anneme anlattı, ben de yardımcı oldum ona; ama ne kadar anlatırsa anlatılsın, annem, bir türlü olanlara akıl erdiremiyordu. Tabiî, bozuntuya vermemek için anlamış görünüyordu ya, bayan Cranshaw'la pekâlâ biliyorduk, dediklerimizin bir kelimesini bile anlamamıştı. Herhangi bir vuruşta herhangi bir oyuncunun oyununa akıl erdiremediğinden vuruşun iyi mi, yoksa kötü mü olduğu konusunda bir sonuca varamıyordu. Gerçekte beyzbol heyecanı bundaydı: Bir oyuncunun başarısı, berikinin başarısını kösteklemeliydi, sahada herkes buna çabalıyordu.

«Dodgers»ler aldılar maçı, bayan Cranshaw ha-

valara uçtu, ben de sevindim. «Giant»ları tutmama karşılık, asıl sevdiğim beyzboldu, oyundu.

Beyzbol maçları içinde bugüne kadar gördüklerimin en güzeli buydu. Ah, keşke Pete de burda, yanımda olsaydı!

Maç dönüşü bayan Cranshaw:

«Günümüzü gün etmeye bakalım,» dedi. «Yarına sağ çıkacağımızı kim temin edebilir? Hiç kimse. Bir sinema çekmeye ne dersiniz?»

«Kenar Sokak» diye bir İtalyan filmiydi. Ne konuşulanları anlayabiliyordum, ne de altyazıları okumaya yetişiyordum. Ama yine de filmi çok sevdim. Bütün yoksul insanlarla onların çektikleri hikâye ediliyordu, baş rolde gözleri yorgunluktan kocamanlaşmış bir adam oynuyordu; baba rolündeydi.

Bütün film boyunca adamın çekmediği kalmadı. Önce İtalyan ordusuna ya da onun gibi bir yere alındı; ben pek çıkaramadım, üniformasının içinde öyle acınacak bir durumu vardı ki.

Bir gün de yolunu kaybetti. Almanlara ya da başka birilerine, yani öbür orduların askerlerine yakalanmadan, bir İtalyan buldu, ona sordu gideceği yolu, adam da stepleri geçip sağa doğru gitmesini salık verdi. O da denileni yaptı, sonunda Almanlarla burun buruna geldi. Tabiî, hemen yakalandı. Almanlar çok uzak bir yerdeki bir tutuklarevine yolladılar, uzun yıllar orda kaldı.

Adam yokken karısı bir başka İtalyan erkeğiyle sevişti, kızı da bir Amerikan askerine tutuldu. Bizim asker, kızcağızı küçük bir oğlancıkla başbaşa bırakıp, çekti gitti. Herkes aç açıktı, perişandı.

Film çok güzeldi, hele son bölümü; hele babanın evine dönüp de bütün milleti perperişan bulması yok mu, oralarını hiç unutamayacağım. Adam ye-

niden işine başladı. Karısı, kızı bir de büyüyüp delikanlı çağına gelmiş oğlu türlü zorluklar içindeydiler. Günün birinde oğlu babasına karşı çıktı, başladı bağırıp çağırmaya. Dediğine göre, ekmeği kaybolmuş, babasının yediğini söylüyordu. Ekmeği babasının yeyip yemediğini hatırlamıyorum, fakat baba ile ailesini unutmam mümkün değildi. Herbiri cana yakındılar, herbiri bana dost gelmişti, hepsini birden sevmiştim.

Sinemadan çıktık, otelimize kadar yürüdük, Ellidokuzuncu Cadde'deki bir kafeteryaya girdik, akşam yemeğimizi orda yedik.

Bana kalırsa bütünüyle güzel bir pazar günü geçirmiştik. Ama annem üzüm üzüm üzülüyordu, bayan Cranshaw'un da annemden aşağı kalır yeri yoktu.

PARA

Pazartesi sabahı saat dokuz olmadan hepimiz Mike McClatchey'lerde toplandık, çalışmaya hazırlandık. Bayan Trapp oyun için düzenlediği bir dizi maketi Mike'a gösterdi. Mekân olarak tekti, çevirdikçe değişiyor, altı yedi mekân oluyordu. Emerson Tully ile Oscar Bailey maketin çalışmasını gözlerini dört açmışlar, ilgiyle izliyorlardı. Buna karşılık yine de aldırışsız bir tavırları vardı, yüzlerinden mutsuzluk akıyordu. Ortalıkta birşeylerin döndüğünü, bir aksaklığın olduğunu sezinledim. Bay Trapp, Mike'ın bürosunun zeminini oyunun başlangıç dekoruymuş gibi çizgiliyordu.

Yeniden okuma provasına giriştik. Okurken ikide bir Emerson akışı kesip nerde durmamızı, neyi nasıl yapmamızı gösterdi. Bu biçimde çalışa çalışa saat yarımı buldurduk. Annemle benden başkası yemeğe gittiler.

Kate Cranshaw, gözlerini Mike'a dikmiş, bakıyordu.

«Hadi artık Mike,» dedi. «Fazla uzatmadan çıkart şu ağzındaki baklayı. Durum ne, n'oluyor?»

«Para babalarıyla anlaşamadık galiba,» dedi Mike.

«Rakamlar ne konuşuyor?»

«Yetmişbeşbin dolara ihtiyacımız var. Ben, elimde avucumda ne varsa hepsini ortaya koydum. Onyedibin dolardı, bir iki para babasından bir onbin devşirdim. Geriye üç dört kişi bırakmıştım. Yirmi, otuzbin vermeye akıllarını yatırırım diye umuyordum ya, nafile! Ne buna yanaştırabildim herifçileri, ne de yola getirebildim. Her halleriyle hayır dedikleri belliydi.»

«Şimdi, n'apmayı kuruyorsun?»

«Philadelphia'da oyuna başlayacağız. Bütün bildiğim bu.»

«Sonra?»

«Bir çaresine bakacağız, tabiî. Seyirciler oyunu tutarlarsa, eleştirmecilerden de iyi not alırsa, istediğimi toplamaya çalışacağım.»

«Ya oyun yatarsa?»

«O zaman n'olur, bilmiyorum. Para babalarının kumara hevesli olduklarını şimdiye kadar ne duydum, ne gördüm. Geceki parti, tam bir fiyaskoydu.»

«Ben de suçluyum biraz,» dedi Emerson Tully.

«Yok canım!» dedi Mike.

Emerson:

«O tür insanlarla konuşmasını bir türlü beceremiyorum,» dedi. «Durmadan saçmaladığımın farkındayım. Oyunun iyi bir oyun olduğunu düşünüyorum, dedim. Ama büyük bir başarı kazanır mı, kazanmaz mı orasını bilemem, dedim. Tabiî, bu bir hataydı, gerçekte suçtu, Mike. Orda kim varsa hepsi de duydu bu benim dediklerimi. Ben, herkes, bu oyunun büyük bir başarı kazanacağından emin diye düşünüyordum. Ben öyle konuşunca herifler korktular ga-

liba. Özür dilerim. İstersen bir kere de bensiz dene bu işi.»

«Olmaz, hayır,» dedi Mike. «Ben herkesi çağırmıştım, hepsi de ordaydılar o gece. Philadelphia işini daha yeni planladık. Eleştiricilerin çoğu orda olacak. İşler tıkırında giderse, görünsün, hepsi kuyruğumuza takılırlar.»

Yemeğimizi atıştırdık. Takım tamamlanınca yeniden provalarımıza döndük. Herkes birşeylerin döndüğünü farketmişti ya yine de kimsenin sesi soluğu çıkmıyordu, çalışmalar aralıksız sürdürülmekteydi. Dağılma saatinde konuşmadan birbirimizle selâmlaştık. Başka günlerde tam tersi olur, gürültü patırtı içinde vedalaşılırdı.

Annemle Pierre'e döndük. Müracaat'tan birkaç mektup verdiler. Biri banaydı, babamdan geliyordu. Aynı mektubun içinde Pete'den de mektup vardı. Babam, Oscar Bailey'in gönderdiği müzik bandlarını almış, onları çalabileceği bir teyp bulana kadar da göbeği yarılmışmış. Sonunda bir yerlerde bir teyp bulmuş, dinlenmiş. Oldukça iyiymiş, fakat Oscar Bailey'e bir mektup yazmış, boşlukları nasıl doldurup müziği nasıl daha çok güzelleştirebileceğini uzun uzun anlatmış. Pete'ye gelince; mektubunda Paris'li birkaç arkadaşına beyzbol öğrettiğini yazıyordu. Bunlardan Jack adlısı bayağı beyzbolu öğrenmiş, iyi vuruşları varmış.

Ah, ben de Pete'ye **«Giant»**larda **«Dodgers»**lar arasındaki o müthiş maçı gördüğümü yazmayı ne kadar isterdim! **«Dodgers»**lar **«Gaiant»**ları 2-1 yenmişlerdi.

Babama anlatacaklarım daha çok Coney Adası üzerindeydi. Düşümde hep birlikte Coney Adasınday-

dık. Acaba o da böyle bir düş görmüş müydü, ben de o düşünde var mıydım?

Anneme gelen mektup açık mavi renkli, ipek benzeri yumuşaklıktaki bir kâğıda yazılmıştı. Zarfın üzerine kocaman harflerle G. D. markası işlenmişti.

«Dinle.» dedi annem, okumaya başladı. «Eski günlerin hatırı için ne yap et mutlaka beni ara. Senden bunu istiyor, bekliyorum. Beni telefonla ara. Bu, bir ölüm kalım meselesi. Artık seni arayıp kendimi daha fazla küçültmem, çünkü bunu yaparsam benden nefret edeceğini söyledin bana. Glad.»

«Glad mi? Kim yani?»

«Bizim Gladys, canım. Çocuk yaşımızdan beri onu öyle çağırırdım. Doğrusu bana hakaret edecek kadar alçalmış, bunu ondan beklemezdim.»

«Hadi, ara onu.»

«Asla aramam... Şimdi daha da çok kızıyorum artık.»

«Ara onu, n'olursun! Hadi!»

«Neden? Niçin arayacakmışım?»

«Bir ölüm kalım meselesi diyor, okumadın mı?»

«Hiçbir şey meselesi değil. Onun huyudur, hep böyle yapar. Senin mektuplarını okuyabilir miyim?»

«Tabiî. Babamla Pete'den. İkisi de selâm söylüyorlar sana.»

Mektuplarımızı değiş tokuş ettik. Ben Gladys Dubarry'den geleni, annem de babamla Pete'ninkileri aldı. Gladys o iyi cins kâğıda kocaman kocaman bir yazıyla yazmıştı dediklerini, ilk sayfa kırmızı bir çizgiyle çizgilenmişti; ilk sayfada bir iki kelime, ikincide iki üç kelime yazılıydı, arkasından gelen sayfa boydan boya Gladys'in adıyla kaplıydı.

Telefon çaldı, annnem açtı, bayan, Cranshaw'la konuştular. Bana döndü:

«Bayan Cranshaw'un odasına kadar gitmekliğim gerek. Birkaç dakikaya kadar dönerim.»

Annemin ardından kâğıt kalem buldum, babama mektup yazmaya koyuldum. Ağır yazıyordum, o kadar da çok şey yazmak istiyordum ki. Tabiî, hiçbir şey yazmadım desem yeridir. «Sevgili babacığım» dedim «Seni çok seviyorum» dedim, sonrasında durakladım.

Telefonu aldım, dinlemeci kaldırdım, gerçekten n'apacağım üzerine kesin bir fikrim yoktu. Babamı arayıp onunla konuşmak istiyordum, ama bunu yapmamam gerekti, biliyorum.

Santraldaki kızın sesini duyunca Gladys Dubarry'nin numarasından başka bir telefon numarası bilmediğim için onunkini söyleyiverdim.

Telefon birkaç kere çaldı, hemen açıldı. Telefonun çalmasını bekleyen kişilerin davranışıydı bu, annemden bilirdim, o da hep böyle yapardı. Telefon bekliyor mu, birkaç kere çalsın, öyle açayım, diye beklerdi.

Sesi bir türlü alamadım. Yorgun, yaşlanmış, eskimiş bir sesti.

«Gladys?»

«Benim, evet. Sen misin Kurbağacık?»

«Benim.»

«Beni aradığına ne kadar sevindim, bilemezsin. Annenle konuşmam şart çünkü.»

Ne diyeceğimi bilemedim o an.

«Şu anda burda değil. Mektubunu az önce aldı,» dedim.

«Nerde? Sizin odada banyo var değil mi?» diye sordu. Sesi rahatlamış bir sesti, rahatladım biraz.

«Tabiî var.» dedim. «Bayan Cranshaw'un yanına kadar gitti.»

«Kime kadar dedin?»

«Kate Cranshaw'a. Dünyanın en büyük dram yönetmeni, bizim de öğretmenimiz. Tiyatro üzerine ne varsa, hepsini iğneden ipliğe bilen bir kadın. Çok seviyorum onu.»

«Sen herkesi seversin zaten, Kurbağacık!»

«Hiç bile değil. Ancak birkaç kişiyi severim dünyada. Birçoklarından da hoşlanırım. Gerisiyle ilgilenmem bile.»

«Meselâ kimden nefret edersin?»

«Hiç kimseden.»

«Ben herkesten nefret ediyorum.» dedi Gladys.

«Etmezsin.»

«Senden başka herkesten nefret ediyorum Kurbağacık. En çok da kendimden.»

«Hayır, etmezsin.»

«Ediyorum.»

«Niçin?»

«Öyle işte. Her zaman da öyle yaptım. Kendi kendimden bıktım, yoruldum. N'apacağımı da kestiremiyorum şimdi.»

«Neden bir Coca Cola içmiyorsun?»

«Şimdi içtim. Hiç iyi gelmedi.»

«Öyleyse kalk, kiliseye git.»

«Pazartesi günü kiliseye gitmek mi? Pazar bile gitmedim.»

«Pazartesileri kiliseye gidilmez mi?»

«Niçin gidilsin? Kimse yoktur ki kilisede.»

«Ama kilise vardır ya.»

«Varsa, n'olmuş yani?»

«Eh, gidersin, orda olursun, bir dua edersin, herkesten nefret etmekten kurtulmuş olursun.»

«Ben bundan kurtulmak istemiyorum ki. Üstelik herkesten nefret ediyor olmak, hoşuma bile gidiyor.

Yalnız kendimden nefret etmeyi sevmiyorum. Ayrıca kilise bana hiç gelmiyor. Gülmem tutuyor, dindiremiyorum.»

«Gülmen mi tutuyor? Bana çok küçükken bile böyle birşey olmuyordu. Neyin var senin Allahaşkına, Gladys?»

«Off! Ho, benimle, kavga ettiğimizden bu yana hiç konuşmuyor.»

«Seninle konuşsun, istemiyor musun?»

«Tabiî, istemez olur muyum? Evliyiz ya.»

«Madem öyle, sen onunla niçin konuşmuyorsun?»

«Yapamam bunu. Çok küçültücü birşey bu.»

«Başka neyin var?»

«Bu kadarı yetmez mi ki? Ben herkesten nefret ediyorum, Ho da benimle konuşmuyor hiç.»

«Hâlâ oğlun olmadı mı?»

«Canım, nasıl olsun? Evleneli daha bir ay oldu.»

«Bari bir kızın olsun!»

«Bir ay içinde bir kadının ne kızı olur, ne de oğlu.»

«Olur, bal gibi olur. Sen istersen olur. Ama istemiyorsun işte.»

«İstesem bile bir ay içinde olmaz, Kurbağacık!»

«Yap ona bir şaşırtmaca, aklı başından gitsin!»

«Ah, öyle birşey olsa, gerçekten aklı başından gider.»

«Oğlunu elinden tut, götür ona, bak o zaman her şey nasıl düzelecek, görürsün.»

«Düzelecek mi? Hem de elinden tutup... Kurbağacık, senin durumu anladığından kuşkuya düşüyorum.»

«Pekâlâ da anlıyorum. Öyle yaptıklarını kaç kere gözlerimle görmüşümdür. Henüz badi badi yü-

rümeye başlamış, kız mı olur, oğlan mı her neyse, elinden tutuyorlar; babasına götürüyorlar. Baba ansızın mutlanıyor, çocuğu kucaklayıp kaldırıyor havaya, sarılıp öpüşmeye başlıyorlar.»

«Kim kimle sarılıp öpüşüyor?»

«Babayla çocuk. Sonra da babayla anne.»

«Nerde gördün sen böyle şeyleri, sinemada mı?»

«Hayır. Bizim evimizde olduydu. Ben çocuktum. Sen de öyle yap. Ho, önce çocuğa sonra da sana sarılıp öpecek, dediydi dersin benim için.»

«Hadi, Kurbağacık.» dedi Gladys. «N'olur, anneni ver artık, konuşayım onunla da.»

«Burda yok ki.»

«Döndüğünde beni aramasını söylersin, değil mi?»

«Söylerim. Hoşçakal Gladys!»

«Sen de hoşçakal Kurbağacık!»

Yeniden mektubuma döndüm: **«Seni çok özledim. Paris'e gelmek istiyorum.»** Paris'e gitmek mi? Hayır, bu doğru olmayacaktı, hemen o satırı karaladım. Mektup öyle çirkin oldu ki, sayfayı koparıp çöp sepetine attım.

Anneme mektup yazdım: **«Gladys'i ora. Sevgiler.** Kurbağacık.»

Kâğıdı yastığın üstüne koydum. Postasını yastığı üstünde bulmaya bayılırdı.

Odamızı süzdüm. Camdan dışarıya baktım. O ora yastığın üstüne iliştirdiğim mektup gözüme çarptı. Çok kısaydı. Yeniden okudum. Sonra onu da buruşturup çöp sepetine attım.

Bir ikinci mektup yazdım: **«Gidiyorum.»** Yastığa bırakıp saklanmak için harekete geçecekken kapının kilidine bir anahtar sokuldu. Annem içeri girdi, iş işten geçmişti artık. Mektubumu aldı.

«Gidiyorum mu?» dedi. «Ne demek oluyor bu?»

«Mektup,» dedim. «Küçücük bir mektup işte canım!»

Buruşturdu, çöp sepetine attı. O ara berikileri gördü, hepsini çıkarttı, kendi kendine okumaya başladı. Hele birini yüksek sesle okudu: **«Sevgili babacığım. Seni seviyorum. Seni çok özledim. Paris'e gelmek istiyorum.»**

Yüzüme bakmadan:

«Sahiden Paris'e gitmek istiyor musun?» diye sordu.

«Yoo, hayır hayır, anne'cim!» dedim. Üzülmesini istemiyordum. Gerçekte her zaman Paris'e gitmeyi isterdim. Paris'te olmak için değil tabiî, babamla Pete'yi görmek içindi.

«Madem öyle, niye yazdın bunu?»

«Başka yazacak birşey bulamadım da.»

Bir başkasını okudu:

«Gladys'i ara.»

«Tabiî, niçin aramıyorsun onu?» dedim.

«Sıkılmak istemiyorum da ondan. Zaten kendi derdim kendime yetiyor. Sen, kendim, oyun; bunların hepsi bana yetip artıyor bile.»

«Neyin var senin anne'cim?»

«Bayan Cranshaw ikinci perdede benim için birşey düşünmüş, ona gittim, üzerinde çalışmalar yaptık. Ardından oyunu, para işini konuştuk. Bütün cesaretim kayboldu. Eğer oyun Philadelphia'dayken sahneden kalkarsa felâket olur.»

Biz konuşurken birileri kapımızı güm güm çaldı. Annem yerinden sıçradı, koştu. Kapıyı açtığında öfkesi beynine vurdu.

Gelen Gladys Dubarry'di tabiî.

«Ne cesaretle kapıma böyle güm güm vuruyorsun?»

«Allah!» dedi Gladys. «Şimdiye kadar gördüğüm en dostça karşılanma galiba bu.»

«Ne demek istiyorsun, yani?»

Annem, bazan dünyanın en kaba insanı olurdu. Böyle anlarda ona öyle kızıyordum ki. 'Hayır, o benim annem değil. Annem hiçbir zaman böyle konuşmaz, böyle davranmaz. O, başka birisi asıl. Ben çok küçükken beni annemden çalmışlar. Bu kadın, kimse kim işte, beni çalmış. Bütünüyle yabancı biri. Artık gözüm görsün isemiyorum onu. Asıl annemi bulmak istiyorum' diye aklımdan geçirirdim. Fakat çok kısa bir sürenin sonunda — kızgınlığım geçmeden— beni çalmış olduğuna aklım kesmiyor, gerçek annemin o olduğuna inanmıyorum yine, yalnız bu kadar kaba olmamasını diliyorum.

«N'olur, bu kadar kaba olmasan yani?» dedim.

«Cinayet suçlusuymuşum gibi kapımı yıkarcasına çalan birine karşı nasıl davranayım istiyorsun, küçük hanım?»

«Sizi korkutmak istemedim ki.» dedi Gladys. «Fakat asansörden çıkarken daha önce yirmibeşinci kata çıkacağını söyleyen adamın biri benimle bu katta indi, öyle çok korktum ki, doğru buraya koştum. Ayrıca kapıyı bu kadar çabuk açtığın için sana teşekkür borçluyum. Kimbilir adam belki koridorda bekliyordur.»

«Ah, senle âşıkların yok musunuz» dedi annem, kapıyı hızla açtı, koridora çıktı.

«Gel bakalım buraya 1955'in seks bombası! Gel de öyle birileri var mı, yok mu kendi gözlerinde gör.»

«N'olur benimle böyle konuşma, rica ediyorum» dedi Gladys.

«Çık dışarı şimdi!»

«N'olursun dedim, çiğleşme bu kadar, vazgeç!»

«Sen çıkmazsan, odayı sana bırakırım, tepe tepe kullanırsın.»

Bir saniye kadar durdu, sonra çekti gitti.

«Anne!» diye seslendim, bana mısın demedi. Küplere bindim.

«Off, Kurbağacık!» dedi Gladys. «Çok, çok özür dilerim. Öyle utanıyorum ki şimdi. Fakat emin ol, birileri beni izliyordu. İzin verir misin, kapıyı kapatayım?»

Böyle dedi, kapıyı örttü. Bir anlığına dışarıyı dinledi. Döndüğünde dudakları tir tir titriyordu. Çok acıdım.

«N'oldu annene Kurbağacık?» diye sordu. «Onunla eskiden de birçok kavgalarımız olmuştu ama bugünkü gibi hiç görmemiştim. Adeta aklını kaçırmış. Nesi var, n'oldu?»

«Oyuna üzülüyor,» dedim.

«N'oldu oyuna ki?»

Artık kocaman bir kadın değildi. Çok ama çok zengin bir kadın, evli, doktor Hobart Tuppence'nin karısı değildi, küçücük bir kızdı. Hüngür hüngür ağlıyordu üstelik.

«Gladys...» dedim. «N'olursun, ağlama!»

«Elimde olsa...» dedi. «Ah, herkes benden nefret ediyor, herkes.»

«Ben etmiyorum.»

«Evet, bir sen etmiyorsun, Kurbağacık. Benim tek arkadaşım sensin, çok teşekkür ederim sana. Oysa, anneni arkadaşım bellerdim, yanılmışım, çok eskidenmiş o. Yatsın kalksın senin gibi bir çocuğu olduğuna şükretsin. Eğer bir oğlum olursa, sana yaraşır biri olduğuna inanırsam, evlenmenizi isterdim.»

«Ne güzel!» dedim. «Ne zaman olacak?»

«Ben de annenle bunu konuşmaya gelmiştim. İşte, gördün bana nasıl davrandığını.»

«Böyle olsun istememiştir o da. Çok sinirli. Üstelik üzgün mü üzgün.»

«Neden ama? Ortada üzülecek ne var ki? Tam yaşındaydı, evlendi. Kendisine tapan, deliler gibi seven bir kocası vardı. Şeker gibi bir oğlu, senin gibi bir kızı oldu. Genç yaşında kocasından ayrıldı, hâlâ da güzel. Üzülecek neyi varmış, anlamadım gitti.»

«Kader, kısmet işte.»

«Kader, kısmetmiş! Yıllar önce elinden kaçırdı, babanın onunla evlendiğine bugün bile şaşıyorum.»

«Bu sözünü geri al, Gladys!»

«Şey, bağışla Kurbağacık! Geri aldım tabiî, geri aldım. Beni bağışladın, değil mi?»

«Evet. Büyükler neden bu kadar kötü oluyorlar?»

«Bilmiyorum. Gerçekten acı birşey bu. Şu durumuma bak, anne olmak üzereyim, gelgeleiim kocam ağzını açıp da benimle tek kelime konuşmuyor. Kalktım, kocamla konuşmasını istemek üzere annene gelmiştim ki...»

«Ne diyecek kocana?»

«Dedim ya, hamileyim.»

«Ne?»

«Anne olacağım, yani.»

«Ne zamandan beri?»

«Evlendiğim geceden beri. Ama bir hafta öncesine kadar farkında değildim tabiî. Daha doğrusu, emin değildim. Bazı bazı aldatıcı şeyler oluyordu, emin olayım diye bekledim. Gerçekmiş işte. Doktora gittim, o da doğru dedi.»

«Ho, biliyor mu?»

«Nerden bilecek? Konuşmuyoruz ki. Koca bir

aydır bir kere karı-koca olduk, o günden beri de kavga edip duruyoruz hep. Anne olacağım hiç aklıma gelmezdi. Bunu yalnız sana söyledim zaten. Aslında annene söyleyeyim diye gelmiştim. Bana bir merhaba bile dedirtmedi. Çok sıkılıyorum, Kurbağacık! N'apacağımı da bilemiyorum.»

«Ne zaman anne oluyorsun?»

«Bir aksilik olmazsa, hesabıma göre, gelecek Nisan ya da Mayıs ayında falan.»

«Biraz daha çabuk olamaz mısın?»

«Hayır, elimde değil çünkü. Ayrıca anne olmayı istediğimden bile emin değilim.»

«Yani, oğlan ya da kız olmasından emin değilim mi demek istiyorsun?»

«Hayır, onu demek istemedim. Kocam beni sevmiyor.»

«Seviyor. Hem çok seviyor seni.»

«Gerçekten mi seviyor Kurbağacık?»

«Tabiî ya, bunu sen de biliyorsun, pekâlâ.»

«Peki, ne demelere benimle konuşmuyor?»

«Çünkü karısı olduğun için değişmeni istiyor senin.»

«Nasıl, yani?»

«Karısı olasın istiyor.»

«Ama karısıyım ya.»

«Gerçekten mi acaba?»

«Elbet, öyle olmasam daha nasıl olabilirmişim ki? Hem ben böyle birileri olmak istemiyorum.»

«Öyle olman gerekiyor.»

«Niçinmiş?»

«Oğlun ya da kızın için.»

«Doğru,» dedi Gladys. «Bunu öğrenmekliğim gerek. Acaba annen dönmez mi, dersin?»

«Belki bayan Cranshaw'a gitmiştir.»

«Onu arayıp özür dilediğiml, geri dönmesini beklediğimi söyler misin?»

«Sen ara.»

«Yapamam, Kurbağacık. O kadar küçültüldüm ki.»

«Hiç bile değil. Hadi, ara annemi.»

Gladys santral kızdan bayan Cranshaw'un odasını bağlamasını istedi. Annem orda da yoktu. Telefona çıkan bayan Crasnhaw bizi birlikte çay içmeye buyur etti.

«Geldim, hemen.»

«Annemi merak ediyorum. Biz şuraya gittik diye bir not bırakalım, öyle gidelim.» dedim.

Gladys, anneme bir not yazdı, yastığının üstüne bıraktı. Aldım, elinden tuttum, bayan Cranshaw'a çıkardım.

«Sizinle ilgili o kadar çok şey duydum ki..» dedi Gladys.

Bayan Cranshaw:

«Annen nerde, Twink?» diye sordu.

«Aşağıda.» dedim. «Kahve içiyor. Oyun için öyle üzgün ki, sormayın.»

Bayan Cranshaw, Gladys'e:

«Yalnız o mu? Hepimiz çok üzülüyoruz.» dedi.

«Yani...» dedi Gladys. «İyi bir oyun değil mi?»

«Olağanüstü güzel bir oyun. Ama New York'a götürme konusunda para sıkıntısı çekiyor. Elimizdeki Philadelphia için yetti. Bütün çabamız bundan sonrasına.»

Bayan Cranshaw çay yaptı, kekle bisküi çıkardı, ikram etti bize. Hiçbir şeyin tadını alamıyordum, hatta romlu pastanınkini bile. Bayan Cranshaw farkına vardı:

«Neyin var senin, Twink?» dedi.

«Odamıza dönüp uyumak istiyorum galiba.»

«Gerçekten mi?»

«Evet.»

«Anahtarın yanında mı?»

«Yanımda.»

«Eh, mesele yok öyleyse. Gidebilirsin. Birşey gerekirse, biz burdayız, değil mi bayan Tuppence?»

«Evet. İzniniz olursa daha bir süre burda kalmak istiyorum.»

«A, tabiî...» dedi bayan Cranshaw. «Çok memnun olurum.»

«Sahi mi söylüyorsunuz?»

Gladys'in öylesine hoşuna gitmişti ki.

Odamıza döndüm, yatağa uzandım.

Ah, annemle birlikte Macaroni Lane'deki evimizde olmayı ne kadar isterdim! O olmadı, babamla, kardeşim Pete'yle bir arada, Paris'te olmayı isterdim. Keşke, dördümüz de Paris'te olsak... diye aklımdan geçirdim. Hayır, dördümüz, Paris yerine Macaroni Lane'de olmalıydık. Dört yerine, keşke beş olsaydık... dedim. Keşke altı, yok yok yedi, sonra sekiz olmamızı istedim. Küçük bir erkek kardeşim, onun ardından bir küçük kızkardeşim daha olsun istiyordum. Bunların yanısıra, büyüklerin bu kadar başlarının dertte olmamasını diledim. Keşke oyun oynamaktan da nefret edebilseydim... Gerçi sevmiyordum ya, bazı bazı istemezlik etmiyordum. Arada seviyordum da diyebilirdim; gün geliyor, dünyada oyun kadar iğrendiğim başka hiçbir şey olmuyordu. Oyunda olmak da istemiyordum ayrıca.

Keşke Mike McClatchey'le o telefon konuşmasını hiç yapmasaydım! Telefona çıkmamış olsam, bugün oyunda moyunda değildim. Sesimi bir güzel değiştirseydim... Annemin ikide bir sesi değişirdi.

Bazan bakardım sevgi dolu, bazan da tam tersi. Bazan coşkunluk içinde kahkahalar atar, bazan da yorgun, kırık dökük çıkardı sesi.

Keşke hiç sesim olmasaydı...

Bilinçle, sahnede, hele insanların karşısında, onu öyle, bunu böyle yapmak içimden gelmiyordu.

Benim tek istediğim annemdi, babamdı, Pete'ydi, arkadaşlarımdı; onlarla eski günlerdeki gibi yine hep bir arada olmaktı.

Bir türlü uyuyamıyordum. Aradım taradım oyunda olmanın bir iyi yanını bulup çıkaramadım. Annem, kendisininkilerle benim gazetelerde yayınlanan resimlerimizi kesip saklamıştı. Bu bile sevinmeme yetmiyordu. Şimdi kalksam, aşağıya inip annemin yanına varsam:

«Ben bu oyunda olmak istemiyorum, çıkıyorum!» desem...

Yapabilir miydim bunu?

Ah, bir becerebilseydim, bir yüreklilik edebilseydim...

Zorladım buna kendimi ya, olmadı. Bir süre sonra mutlu olmadığım halde mutsuz olmadığımı da duydum içimde.

Kalktım, odamızdan çıktım, asansöre gittim. Düğmeye bastım, az sonra asansör geldi, girdim.

Aşağıdaki kahve içilen bölüme yürüdüm, annem ordaydı, oturmuş kahvesini içiyor, **«Parliement»** ini tüttürüyordu.

Geçtim, karşısına oturdum, gülümsedim. O da bana bakıp gülümsedi, uzanıp elini elimin üstüne koydu.

«O kadar utanç içindeyim ki..» dedi. «N'oldu bize dersin Kurbağacık? Birşey ister misin?»

«İstemem.»

«Anneciğin rica etse? Dondurma da mı?»

«Eh...» dedim.

Garsonu çağırdım. Rosie'nin izin günüydü, yoktu. Yenisi bir tabak dondurma getirdi.

Sonra yukarıya, odamıza çıkacakken sokaklara vurduk, orası burası dolaşıp durduk hep. Döndüğümüzde geceydi, yorgunluktan dökülüyorduk.

Hemen yattık, anında uyumuşum.

Sabah kendimizi daha iyi hissettik. O gün alabildiğimize çalıştık durduk.

AH, SEN YOK MUSUN, SEN PHILADELPHIA!

Cumartesi günü Pierre'deki 2109 numaralı odamızı bıraktık. Trenle Philadelphia'ya geldik; doğruca Benjamin Franklin Oteli'ne indik. Bizimle birlikte oyunda kim varsa, hepsi de gelmişti.

Pazar sabahı «Forest Tiyatrosu»na yollandık, sahnede prova yaptık. Joe Trapp'ın oyun için hazırladığı dekorlar boydan boya kurulmuştu, tam bir düzenlilikte değildi; biz yine de provamızı yaptık. Arkamızsıra, işçiler dekorları yerlerine takıp kurmaya bakıyorlardı.

Günümüzle gecemizin bir bölümü dursuz duraksız bir çalışmayla geçti. Öyle ki, kimsenin kiliseye gidecek vakti bile olmadı. Bütün gün tiyatroda provadan başımızı alamadık.

Öğle ile akşam yemeklerimizi ayağımıza getirdiler. İçimizde en çok çalışan Emerson Tully'ydi.

Oscar Balley çalgıcılarla tiyatronun bir köşesine çekildi, akşamlara kadar kendi kendilerine çalışıp durdular.

Sonra müzik eşliğinde provaya geçtik. Giyim

kuşanmamız ertesi sabaha hazır olacaktı, yarın gece de seyirci önünde ilk oyunumuzu oynayacaktık.

Herkes heyecanlı olduğu kadar korku içindeydi de. Fakat herkes mutluydu, ben de mutluydum. İnsan bir oyunda oldu mu, böyle oluyordu işte. Ortalık karman çormandı, bütün milleti bir meraktır almıştı, hepimiz enikonu kaygılıydık; ama iş oyuna geldi mi, çevrede kim varsa bir mutluluğa erişiveriyordu.

Pazartesi sabahı altı temizlikçi kadın tiyatroya geldiler. İlk gece için bütün her yeri tertemiz, pırıl pırıl yapacaklardı. Çalgılar yerlerini almışlardı, dekorlarımız kuruluydu, bütün giyeceklerimizi giyinip kuşanmıştık.

Emerson, Mike, bir de Joe Trapp herbirimizi tek tek gözden geçirdiler. Joe el çabukluğuyla birkaç şeyi düzeltti, çekidüzen verdi. Ardından Emerson:

«Tamam! Şimdi artık herkes seyirci karşısındaymış gibi davransın, bakalım!» dedi.

Dediğini yaptık, yani oynadık.

Emerson Tully sahneye geldi:

«Baylar, bayanlar!» dedi. «Çok teşekkür ederim hepinize. Şimdi de perde provalarına geçelim.»

Beş dakika süreyle bunun denemesi yapıldı. Sonra Emerson, Mike, bir de bayan Cranshaw kafa kafaya verdiler, aralarında konuştular. Ardından Emerson:

«Daha fazla prova gereksiz,» dedi. «Lütfen dağılalım, herkes gidip soyunsun dökünsün. Güveninizi sakın kaybedeyim demeyin. Oyun, umulandan daha iyi gitti, güzel oldu. Akşama görüşeceğiz. Hoşçakalın!»

Annemle ikindi güneşine çıktık.

Otele kadar yürüdük, odamıza çıkıp dinlendik. Çok geçmeden annem uyuyakaldı, ben de öyle.

Saat yedibuçukta sahne gerisindeki soyunma odalarımızdaydık. Anlatılmaz derecede heyecanlı bir andı bu. Giyindik, annem benim makyajımı yaptı, sonra kendininkine geçti. Ansızın giriş müziğinin çalınmaya başladığını duyduk. Mike McClatchey kapımızda bitiverdi.

«İşte, geldi çattı,» dedi. «Hadi bakalım, talihiniz açık olsun! Başarılar!»

Annemle birlikte kuliste yerlerimizi aldık.

Az sonra sahneye giriş sırası benimdi.

Yürüdüm.

Ansızın kendimi bir garip hissettim. Bütün salon seyircilerle doluydu. Herkes n'apacağım diye ilgiyle gözlerini dikmiş bana bakıyordu. Her yaptığımı görecekler, her dediğimi duyacaklardı.

Keşke Paris'te olsaydım...

Ama perde kalktı, oyun başladı.

O ana kadar neler öğretilmiş, neleri öğrenmişsem hepsini sırayla yapmaya başladım. Fakat, sanki bunları benim yerime bir başkası yapıyordu, o arada da ben, çok daha başka şeyleri kafamda kuruyordum; babamla birlikte Paris'te olmayı, annemle Macaroni Lane'de geçen günlerimizi, daha nice nicelerini.

Ne olup bittiğini anlamama kalmadan oyun sona eriverdi.

Perde indi. Bir an her şey sus pus oldu. Perde indiğinden herkes, oyunda görevleri olan kim varsa koşup sahnede yerlerini aldılar. Emerson'un gösterdiği gibi bir dizide durduk.

Perde kalktı, alkışları duyduk. İlerledik, hep bir arada eğildik, perde indi. Yeniden alkışları duyduk,

perde yine kalktı; yeniden eğildik, selâm verdik, perde üstümüze indi. Oyundaki o beş kişi; bay Mungo'yla bayan Cole'u, onların yanısıra annemle beni yalnız başımıza bırakarak kulise çekildiler.

Perde kalktı, biz dördümüz selâma durduk. Perde indi, bu defa da bay Mungo'yla bayan Cole gittiler. Annemle benim kalıp selâm vermemiz gerekirmiş. Alkışlar azalmıştı. Perdenin yeniden kalkmasını bekledik, olmadı. Biz de döndük, soyunma odalarımıza yürüdük. O ara annemin «Of Tanrım of!» diye kendi kendine alçak bir sesle söylendiğini duydum.

Odaya girer girmez viski şişesinden kendine kocaman bir bardak doldurdu, başına dikti. Odada böyle bir şişe olduğunun farkında bile değildim.

Bir cigara yaktı, derin bir soluk çekti.

Orduğu yerde durmuş, aynadaki kendine bakıyordu.

«Leş gibi kokuyorum,» dedi.

«N'olacak? Ben de kokuyorum. Herkes kokuyor.»

Oturdu.

«Bir türlü oyuna giremedim.» dedi. «Bir türlü oyundan, oyunun özünden olamadım, maledemedim kendimi. Hiçbir oyunda bunu başaramayacağım, bunun üstesinden gelemeyeceğim.»

«Sen öyleydin de ben başka türlü müydüm sanki?»

«Ah.» dedi. «Elime geçen en büyük şansımdı.»

«Hadi, Paris'e gidelim.»

«Gidemeyiz,» dedi annem. «Artık hiçbir yere gidemeyiz. Burda, Philadelphia'da kalmak zorundayız. Bizi sevmeyen insanların önünde sahneye çıkıp oyunumuzu oynamak zorundayız, başka çaremiz yok.»

«Onlar bizi sevmiyorlarsa, biz de onları sevmiyoruz zaten.»

Bardağına yeniden içki koydu, bir yudumda içti.

«Beni bağışla Kurbağacık!» dedi. «Seni de bu işe sürüklemenin âlemi yoktu.»

«Hiç aldırdığım yok ki!»

«Bu gece baban burda olsaydı, kimbilir bana ne kadar kızardı...»

«Ama oyunu okudu, oynayabileceğimi söyledi.»

«Okumasına okudu ya, sen oyunda olmazsan benim de oynayamayacağımı pekâlâ biliyordu. Benim için yaptı bunu.»

«Oyunun müziğini yazmasına ne diyeceksin?»

«Onu da benim için yaptı. Rezil oldum, rezil! Artık kimsenin yüzüne bakacak durumum kalmadı.»

Bardağına içki doldurdu, yudumladı. Sonra:

«Galiba, ben oyuncu olmak için doğmamışım,» dedi. «Problem burada. Üne erecek, bu tür işleri becerecek nitelikte bir kişi değilim. Tanrı biliyor ya, ne kadar çalıştım didindim, uğraştım. Gece demedim, gündüz demedim. Tam altı hafta yalnız bu oyun için yaşadım desem yeri. Niçin ama, niçin? Bu halka kendimi rezil etmek için demek!»

Kapı yavaşçacık vuruldu. Annem hemen kaptığı gibi şişeyi ortadan yoketti, aynada kendine bir göz attı, bir anda yüzü değişti; o eski çılgınımsı görünüşü yoktu artık.

Gitti, kapıyı açtı.

Elinde kocaman, kırmızı bir gül buketiyle Gladys Dubarry karşısındaydı.

«Kapıyı elimden geldiğince yavaş çaldım,» dedi. «Girebilir miyim, acaba?»

«Ah, Gladys!.» dedi annem. «Philadelphia'da ol-

duğunu bilmiyordum doğrusu. Tabiî, girebilirsin, buyur, buyur!»

Gladys küçük odamıza girdi, gül buketini anneme uzattı. Birbirlerine sarıldılar. Gladys beni de öptü, üçümüz öylece olduğumuz yerde durakaldık. Hiç birimiz konuşmadık. Sonunda Gladys:

«Valla'i, ne diyeceğimi bilemiyorum...» dedi.

«Ne var da ne diyeceksin?» dedi annem. «Bir içki ister misin? Ben istiyorum.»

Şişeyi yeniden ortaya çıkardı, Gladys'le kendine birer içki doldurdu. Tam bardağını ağzına götürmüşken, Gladys bardağını onunkine uzattı, tokuşturdular.

«En iyi arkadaşımın şerefine!» dedi Gladys.

«Ne arkadaş ya..» dedi annem. «Sana bir köpeğe yapılanı yaptım. Umarım, evliliğin yürüyordur, önemli olan o çünkü.»

«Gerçekten öyle değil mi, yani?»

«Keşke bu kafama dank edeni on yıl öncesi farketseydim... Nasılsın, Hobart nasıl, iyi mi?»

«Çok iyi. İkimiz de iyiyiz. Tabiî, büyük haberi biliyorsundur.»

«Haber mi? Ne haberi?»

«Kurbağacık söylemedi mi sana?»

«Ne söyleyecektim ki?» diye sordum.

«Canım, anne olacağımı.»

«Ne diyorsun?» dedi annem, Gladys'le sarmaş dolaş oldular, öpüştüler, sonra ikisi birden yaşlanan gözlerini sildiler.

«Senin adına öyle sevindim ki. Ayrıca, ta Philadelphia'lara kadar gelmen de çok büyük bir iyilik doğrusu.»

«Ebediyen birbirimize küs kalacak bile olsak,

oyununun ilk gecesine gelmezlik etmeyi düşünebilir miydim hiç?»

Kapımız vuruldu. Gelen bay Mungo'ydu.

«Beş dakika sonra sahnede bir toplantı yapılacak...» dedi.

«Peki!» dedi annem.

Makyajımızı sildik, üstümüzdekileri soyunduk, kendi elbiselerimizi giydik.

«Benjamin Franklin Oteli'nde kalıyoruz. İşiniz bitince n'olur, bir telefon ediverin.»

«Biz de orda kalıyoruz,» dedim.

Çarçabuk yine sarıştılar. Gladys gitti. Annem yeni bir içki doldurdu kendine.

«Gerçek bir dostmuş,» dedi. «Sahiden dostummuş!»

Sahneye geldik. Perde kalkmıştı, salon bomboştu, sahnede tek bir ampul yanıyordu, herkes o ışığın altına toplanmıştı.

Milletin ne hissettiğini biliyorduk. Öbür oyuncuların yanında durup beklemeye koyulduk. Derken Mike McClatchey göründü.

«Hepinize çok teşekkür ederim,» dedi. «Programımıza göre, perdemizi açtık. Profesyonel olarak da ilk oyunumuzu oynamış olduk. Buna zorunluyduk. Eleştirmeciler, ilk gecemiz için ne derlerse desinler, ben, herkesin üstüne düşeni bütün gücünü ortaya koyarak yaptığına inanıyorum. Salon yarı yarıya boş da olsa, tek bir sıraya da oynasak, yine işimizi sürdüreceğiz. Çok çalıştınız, uğraştınız. Bunun böyle olması gerektiğine inanıyorsunuz, sanırım. Yarın saat birde bir prova daha yapacağız, hepinize yeniden teşekkür ederim, iyi geceler diliyorum.»

Annemle öbürlerini izledik. Kulisin merdivenlerini inerken sendeledi, bereket düşmedi.

«Sarhoşum,» dedi.

İki sokak yürüdük. Sıkı sıkıya anneme sarılmıştım, doğru dürüst yürüyemiyordu.

«Kendimi hasta hissediyorum. Bir de utanıyorum ki...»

Geçen bir taksiye işaret ettim. Şöför hemen yanaştı, kapıyı açtı.

Anneme hem binişte, hem inişte yardım ettim. Odamıza çıkarken de ona destek oldum..

Soyunduk, yataklarımıza girdik.

Annem:

«Bir uyumak, bir daha hiç uyanmamak istiyorum,» dedi.

Karanlıkta onu dinliyordum. Soluğu uyku düzenine girene kadar dinledim, sonra kalktım, Gladys'i aradım.

«Uyuyacağız,» dedim. «İkimiz de öyle yorgunuz ki...»

Santrala sabah dokuza kadar bizi hiç tedirgin etmemesini tembihledim.

Yatağıma girdim, uyudum. Uykumda hep oyunu tekrarladım durdum. Tıpkı California'dan New York'a gelişimizdeki durumumu andırıyordu.

Sabah dokuzda telefon çalmaya başladı. Annem yıldırımla vurulmuşçasına sıçrayıp kalktı. Kötü mü kötüydü. Başını tutarak yataktan kalktı, telefona gitti. Orda durdu, öyle kaldı. Birşeyleri hatırlamaya çalışıyordu sanki.

Sonunda **«müracaat»**a telefon etti; kendisine kahve, bana da katı yumurta, kakao, kızarmış ekmekli kahvaltımı, bir de sabah gazetelerini ısmarladı.

Garson getirilenleri bırakıp gittikten sonra kahve doldurdu, içmeye başladı. Gazetelerden birini açtı, eleştirmeyi okudu, şonra bir başkasını çevirdi, bir

başka eleştirmeyi okudu.

Yumurtaları kırdı, üstüne tereyağı gezdirdi, sonra:

«Oyunu beyenmemişler..» dedi.

«Hıh, onlar oyundan ne anlarlarmış?» dedim.

«Gün gece Gladys'i arayacaktım, unuttum.»

«Ben aradım,» dedim.

«Sağ olasın Kurbağacık! Dün gece öyle mutsuzdum ki...»

«N'olur koyverme kendini.»

«Çalışıyorum ya, nafile.»

«Saat birde provamız var.»

«Biliyorum. Keşke hiç olmasaydı... Keşke bu gece oyun moyun da olmasaydı...»

Öğleye kadar bütün Philadelphia gazeteleri piyasadaydı, annem hepsinde çıkan eleştirmeleri bir bir okumuştu. Biri olsun oyunu beyenmiyordu.

«Eh, dekorlarla müziği bir parçacık beyenmişler,» dedi annem. «Bay Mungo'yu da beyenmemişlermiş. Hepsi o kadar ama.»

«N'apayım, bana ne yani?» dedim.

«Tabiî, sana ne!»

«Valla'i aldırdığım bile yok. İnan, aldırmıyorum onlara.»

«Fakat, nasıl olur da bana ne dersin, nasıl olur aldırmazsın?»

«Eh, belki bir parça aldırıyorum ama daha fazlası umurumda değil.»

Saat biri bulduğunda yeniden sahnedeydik.

Emerson Tully:

«Hepinizin eleştirmeleri okuduğunuzu, çalışmaya pek gönüllü olmadığınızı biliyorum. Benim de içimden pek gelmiyor ama başka çaremiz yok. Hadi bakalım, birinci sahne nasıldı? Başlayalım!» dedi.

ÇALIŞMAK, ÜZÜLMEK, BEKLEMEK...

Sonra hababam çalışmaya koyulduk yine, hem bu defa —üstelik ilkti —dursuz duraksız çalışıyorduk; tam, gerçek anlamıyla kendimizi işimize vermiştik. En küçük ayrıntıları bile gözden eksik etmiyor, üzerine düştükçe düşüyorduk; Emerson, Mike, bir de bayan Cranshaw tepeden tırnağa dikkat kesilmişler, en küçük bir aksamayı bile kaçırmıyorlardı.. Ayrıca nerde ne hata işleyebiliriz — ya da işlemişiz — domuzuna biliyorlardı.

Perdenin açılacağı anda sahnedeki yerimi aldım, gerçi salonda pek öyle bir kalabalık yoktu ya, olsun, yine de sahnedeydim, yerimi almıştım. Perde kalktı, baktım, salon yarı yarıya boştu. Ama balkon doluydu. Önde yer alanlar oyunu pek tutmamış, beyenmemişti hiç, fakat balkondakiler çok sevdiler. Oyunda rolü olan herkes — dün geceye bakarak — o gece çok daha iyi oynadılar. Dün gecekinden daha çok alkış aldık oyunun sonunda. Bay Mungo, bayan Cole, onlardan sonra annemle ben sırayla selâma durduk. Soyunma odalarımıza döndüğümüzde annem kendini pek içkiye vermedi. Benim makyajımı sildi,

ardından kendininkini temizledi. Oyundışı elbiselerlmizi giydik, tiyatrodan ayrıldık. Yeni bir toplantı falan yoktu, yalnız bildiri tahtasına bir yazı asmışlardı, yarın sabah onbirde tiyatroda olmamızı istiyorlardı.

Üçüncü akşamı ön sıralar falan yine boştu ya, balkondakilerde hiçbir değişiklik olmamıştı. Oyunumuz giderek kıvamına erişiyordu, artık kendi adıma yapılanı yapıyor, yapılmaması gerekeni yapmıyordum. Benimle birlikte öbürleri de aynı şeyi yapıyorlardı, özellikle annem! Böylece adım adım başarıya yaklaştığımızı alkışlardan, alkışların şiddetinden anlayabiliyorduk. Oyunun sonunda alkışlar başlıyor, hızlanıyor, üç, bazan da dört defa selâma çıkarılıyorduk. Bildiri tahtasında yine ertesi günü bu defa sabah onda tiyatroda olmamız isteniyordu.

Cumartesi günü matinede salon aşağı yukarı bütünüyle doldu. Büyük çoğunluğu kadınlardı. Akşamki oyuna bu kalabalık daha da arttı; gelenler kadınlı erkekliydi.

Oyunun sonunda yeni bir toplantı yapıldı. Mike:

«Eh, birinci haftamızı tamamlıyoruz,» dedi. «Her geçen gün oyun bir parça daha oturuyor. Fakat amacımızdan epeyi uzağız, yani New York'tan demek istiyorum. İşler yolunda şimdilik. Yalnız yarın için yine prova koymamız gerek diye düşünüyorum. Tabiî, yine de siz bilirsiniz. Ne dersiniz bay Mungo?»

Sahnede elli yıllık bir geçmişin sahibi bay Mungo köşelerde bir yerde duruyordu; «haklısınız» der gibilerden başını salladı.

«Çalışırsak, yerinde olur bay McClatchey!» dedi.

«Hepinize teşekkür ederim çocuklar.» dedi Mike. «Yarınki prova saat ikide. İsteyen dilediği kadar

yatıp dinlenebilir o saate kadar, dileyen de kiliseye gider. Şimdilik iyi geceler!»

Annemle yürüyerek otelimize geldik. Annem ertesi günün — yani pazarın — gazetelerinden satın aldı. Belki pazar eklerinde oyun üzerine birşeyler yazılmıştır diye düşünmüştü. Aradı taradı, bulamadı.

Pazartesi gecesi salon ancak yarı yarıyaydı. O gece ilk olarak balkondaki seyirci sayısı da eksilmişti. Perdenin kapanmasından sonra Mike McClatchey soyunma odamıza geldi, üzgündü, bir süre konuşmadı. Sonra:

«Korkarım, bu işe burada son vereceğiz,» dedi.

«Öyle üzgünüm ki Mike...» dedi annem. «Gerçekten çok üzgünüm.»

«Bütün umudumu gazetelerin pazar eklerine bağlamıştım. Belki onlarda oyunla ilgili birkaç güzel yazı çıkar diye bekliyordum. Fakat birinde bile yoktu. Daha fazla dayanmamız imkânsız. Önümüzdeki haftayı çıkarmak için kasada paramız kalmadı. Hiç paramız kalmadı üstelik.»

«Hani, o sana arka çıkacağını sandıkların, onlardan n'aber?»

«Oyunun ilk gecesine geldiler, sonra eleştirmeleri okudular, gerisin geri New York'a döndü hepsi. Hemen hemen her gün herbirine ayrı ayrı telefon ettim, aradım; gelin, yeniden gelin, oyunu görün, öyle karar verin, dedim. Ama...»

Annem:

«N'olur, beni yalnış anlama, Mike...» dedi. «Fakat, benim yerime adlı sanlı bir oyuncu almış olsaydın, belki işler bu kadar sarpa sarmazdı, diyorum.»

«Haklısın. Bunu yapabilirdim ama yapmadım. Çünkü bu rolü senin oynamanı istiyordum.»

«Gerektiği kadar iyi olamadım. Çalıştım, didin-

dim, hâlâ da daha iyisini yapabilmek için dişimi tırnağıma takmış çabalıyorum. Fakat... Görüyorsun işte Mike, benden bu kadar oyuncu oluyor, daha fazlası değil.»

«Ben ünlü, **'yıldız'** olmuş nice oyuncular için eleştirmecilerin ağızlarına geleni söylediklerini bilirim. Onun için, boş ver sen!»

«Ama niye beyenmedi eleştirmeciler oyunu?» diye sordu annem. «Oysa, çok güzel — gerçekten güzel — bir oyun, herkes biliyor bunu. Kimbilir, belki de oyundaki en güzel bölümün — benim bölümümün — gereği kadar iyi oynanmadığına bozuldular, onu beyenmediler. Tabiî yerli yerindeydim, bana yap denileni yapıyordum, fakat oynamıyordum, oynayamıyordum Mike. Eleştirmeleri okuyunca beynimden vurulmuşa döndüm. Gerçi böyle yazacaklarını kestirmiştim, ama insanın elinde değil işte! Yani, yerime geçecek biri varsa, bunu ona devretmeye seve seve hazırım Mike. Benim yüzümden güzelim oyunun fiyasko vermesini istemem.»

«Baştan sona yanılıyorsun.» dedi Mike. «Sen, gerçekten tam bir oyuncusun. Rolünü de çok güzel oynadın. Şunu da kafana koy, yerine kimseyi falan alacak değilim, böyle bir niyetim de yok...»

«Çok teşekkür ederim Mike...» dedi annem.

«Boş yere üzülmene de gerek yok.»

«Eğer oyunu durdurmazsak...» dedi annem, «Acaba, daha çok çalışsak, daha çok versek oyuna kendimizi... İki haftalığına da Boston'a gitsek, yine de bir ümit kapısı yok mu?»

«Gerçekte bu oyunun hiçbir kusuru yok. Bu kadrosuyla, bu sahnede bile... Hepimiz oyunun iyi bir oyun olduğunun pekâlâ farkındayız, bunu biliyoruz. Fakat bunu yalnızca bizim bilmemiz yetmiyor.

Salonu doldurması gereken seyircinin de bunu bilmesi zorunlu. Bu olmadı mı, gişe düşer, oyun da bizim dayanmamızın sınırına dayanır, bizi aşar. Tabiî, durum burada böyle olunca, aynı şeyle Boston'da ya da New York'ta karşılaşacağız anlamına gelmez. Bu bizim için bir deneme oldu, neyi yapmamız, neyi yapmamamız gerekmiş, hiç olmazsa onu öğrendik. Şimdi bütün derdimiz para. Başka birşey değil.»

«Yani, bütün derdimiz gerçekten para mı Mike?»

«Bence öyle. Onu bilir, onu söylerim.»

«Ne kadara ihtiyacımız var?»

«Aşağı yukarı yirmibeşbin dolar falan.»

«O, çok paraymış doğrusu...»

«Öyle ama, gerçekten bu kadarına ihtiyacımız var,» dedi Mike. «Hâlâ o para babalarının ardındayım. Bu durumumuzu da senden başka bilen yok. Kimseye dükkânı kapatmak zorunda kaldığımı söylemedim. Fakat nasıl olsa kokuyu alacaklardır, eminim. Ben yalnız sana açtım işi, çünkü bu oyunun senin oyunculuk hayatında iyi bir yer sağlayacağına inanıyordum, benim yüzümden bundan oldun.»

«Katiyen değil Mike. Sen elinden geleni esirgemedin. Hem ben...»

«Ben bu dediklerime bütün kalbimle inanıyorum. Sen gerçekten usta bir oyuncu yeteneğine sahip olduğunu ispatladın. Zaten biraz da bunu söylemek için gelmiştim buraya.»

Mike McClatchey güldü, anneme bakıp başını salladı.

«Aynı şeyleri senin için de söylüyorum Twink. Her zaman çocukları da içine alan bir oyunu sahneye koydurtmak isterdim. Çünkü benim de dört tane çocuğum var, gerçi onlar şimdi kocaman oldular ya, ne zararı var! Çocukların oynadığı oyunlarda

çocuklardan başkasını oynatmak ne kadar gereksiz değil mi? Çocuk rolünü ancak çocuğun kendisi oynar. Sen de oyunda çok başarılıydın, en güzel oyununu oynadın, hem de çocuk gibi değil, gerçek bir oyuncu gibi. Çok teşekkür ederim ayrıca. Dilerim, gelecekte, artık çocuk değil de gerçek bir kadın olduğun günlerde dört başı bayındır bir sanatçı olursun. İkinize de iyi geceler diyorum!»

Otelimize taksiyle döndük. Baktık, girişte Gladys'le Hobart bizi bekliyor.

«Sizi bekliyorduk...» diye açıkladı Gladys. «Hadi, gelin hep birlikte birer dondurma yiyelim.»

Salona geçtik, hepimiz birer muzlu dondurma ısmarladık. Birçok şeylerden konuştuk: En çok da Gladys'in anne olacağı konusunda, tabiî. Az sonra konu döndü dolandı tiyatroya geldi; Gladys oyunun gidişini sordu, annem de olanı biteni bütün açıklığıyla ona anlattı. Hobart:

«Biz oyunu üç kere seyrettik,» dedi. «Üçünü de ayrı ayrı sevdik doğrusu.»

«Ama eleştirmeciler beyenmediler..» dedi annem.

Gladys:

«Topu da aptaldır onların,» dedi. «Üstelik bu oyun, Philadelphia'ya özgü bir oyun da değil. Daha çok New York'a yaraşır.»

«Yazık ki..» dedi annem. «New York'ta görmek kimseye nasip olmayacak.»

Gladys ansızın davrandı, «Bir dakika, bana izin» dedi, gitti. Beş dakika kadar ortalıktan kayboldu. On dakikaya kalmadan da yanında Mike McClatchey olduğu halde çıkageldi, masamıza oturdular.

«Bu oyuna para yatırmak istiyorum,» dedi Gladsy.

«Çok iyisiniz.» dedi Mike. «Fakat korkarım bu pek öyle göründüğü gibi değil. Bir yirmibeşbin dolar gerekli.»

«Bu beni korkutmaz, tersine sevindirir,» dedi Gladys. Mike'ın yüzü değişti, şaşırdı... Gladys'le ilk olarak karşılaşıyordu, üstelik kim olduğunu da bilmiyordu hiç.

Gülerek:

«Özür dilerim, size inanmıyorum» dedi.

Gladys:

«Bu gece avukatıma telefon edeceğim,» dedi. «Yarın sabahleyin burda olur, oturup karşılıklı işin ayrıntılarını konuşursunuz.»

«Sizin tipinizde birçok para koyucuları vardır, tanırım onları, parayı verirler, sonra da kendi isteklerine göre oyunu değiştirmeye kalkarlar.»

Bu defa da Gladys güldü:

«Benim şansım her zaman yaver olmuştur. Hesaydı, evet ama artık bu tür huylarımı evlenince bıraktım.»

«Oyun sükse yaratınca inşallah yine bu düşüncede olursunuz. Dilerim, şans yüzünüze güler, zararlı çıkmazsınız.»

«Benim şansım her zaman yaver olmuştur. Hele şimdi, şu günlerdeki gibisine ise hiç diyeceğim yok.»

«Öyle mi?» diye sordu Mike.

«Öyle. Yakında anne olacağım.»

«Şanslarımız aynı,» dedi Hobart, söze karıştı «O anne olunca, ben de baba olacağım tabiî. Arada ben de şanslı sayılırım pekâlâ.»

İkinci dondurmalarımızı da ısmarladık, bu arada

durmaksızın konuştuk, konuştuk. Sonunda annem kalktı:

«Biz artık yatmaya gidiyoruz..» dedi. Odamıza çıktık fakat hemen yatıp uyumadık. Annem:

«Oyun için artık kendini üzmüyorsun, değil mi?» diye sordu.

«Üzmüyorum.»

«Beni biraz tahtası kaçık bulmuyorsun ya?»

«Yok, hayır hayır...»

«Eğer oyun başarı kazanırsa, New York'ta altı ay ya da daha uzun bir süre kalmaya razı olur musun?»

«Bilmiyorum. Olabilir miyim?»

«Yok, hayır Kurbağacık, yapamazsın zaten. Bu mümkün olmaz. Perişan olursun sonra, yorulursun. Söyleriz Mike'a, yerine bir dublör bulur, arada seni dinlendirir.»

Ertesi akşam en iyi oyunumuzu oynadık. Gladys' le Hobart oyundan sonra kulise geldiler, sonra sahnede toplandık.

Mike McClatchey, milleti Gladys'le Hobart'a tanıştırdı.

«Programımızı olduğu gibi değiştirmeksizin uygulayacağız. Oyunumuzu iki haftalığına Boston'a götürüyoruz. Ondan sonraki durağımız New York'taki **'Belasco Tiyatrosu'.** Programa orda devam edeceğiz. Philadelphia'lı bütün tiyatro eleştirmecilerine yarın akşam oyunumuzu yeniden gelip görmeleri için birer telgraf çekeceğiz, hepsini davet edeceğim. Ne olursa olsun Philadelphia'dan iyi eleştiriler almalıyız. Bana göre, eleştirmeciler oyunumuzu iyice oturmuş biçimiyle yeniden görmek isteyeceklerdir. Yarın gece için emirlerine bir de otobüs tutacağım. İşlerin yolunda gideceğini sanıyorum. Hepinize çalışmalarınız

için ayrı ayrı teşekkür ederim. En ümitsiz anda bile kendinizi koyvermediniz, bu az şey değildir. Zaten meslekten olanlarla olmayanları ayıran tek özellik de budur.»

O an herkesi bir kaygıdır aldı, demek bütün eleştirmeciler yarın gece yeniden gelecekler, ertesi günü de gazetelerine eleştirilerini yazacaklardı.

Öyle de oldu, hepsi geldiler, bir sonraki gün gazetelerde eleştiriler yayınlandı. Eleştirmelerin üçü çok iyiydi, biri hâlâ oyunumuzu kötü bulmakta direnmişti; ona göre oyun biricisinde de kötüydü, ikincisinde de. Sevmemişti.

Buna karşılık tiyatro iyice doldu.

Cumartesi gecesi Philadelphia'da son oyunumuzu oynadık, tiyatrodan çıkıp doğru trene koştuk, pazar günü hepimiz Boston'daydık.

BOSTON TOPU

Pazar sabahı bayan Cranshaw, bir de ben kiliseye gittik. Ardından maça —maalesef — gidemedik, çünkü öğleden sonra ikide Plymouth'da provamız vardı.

Kiliseden sonra Ritz'e döndük, girişte Gladys'le karşılaştık.

«Hobart, New York'ta kaldı. Ama yakında o da gelecek,» dedi.

Öğle yemeğimizi yedik, yürüye yürüye Plymouth'a gittik. Gladys ön sıralarda bir yere oturdu, kâğıt kalem çıkardı, birtakım notlar almaya başladı. Mike habire volta atıyor, bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu. Sonra o da bir yer buldu kendine, başladı çevresini süzüp düşünmeye. Emerson Tully çat burda çat kapı arkasındaydı; bakıyordunuz sahnede, bakıyordunuz ön sıraların birinde, bakıyordunuz balkonda. Ayaklandı mı, nereye, niçin gidiyor bilemiyorduk. Kayboluyor, ansızın bir yerlerden sesi geliveriyordu.

«Hadi bakalım! Evet, kulağım sizde. Lütfen herkes buranın çok geniş bir tiyatro olduğunu aklından çıkarmasın.. New York'taki Belasco gibi yani. Tutun

ki herkes geldi, burda oturuyor, sesinizi iyice duyurmanız gerek.»

Oscar Bailey çalışıyordu, Joe Trapp elektrikçileriyle ışıkları düzenlemeye koyulmuştu.

Hepimiz Boston'da olmaktan son derece mutluyduk; yeni bir şehirdi, ayrıca bize ikinci şans tanınmasına yardımcı oluyordu.

Saat yediye kadar prova yaptık, bütün oyunu bir başından sonuna geçtik.

Yalnız bir ara verdik, saat beşte bir saat kadarlık birşeydi. Gladys prova boyunca aldığı oyunla ilgili notlarını Emerson'a, bayan Cranshaw'a, Oscar'a, Joe Trapp'e, annemle bana okudu. Emerson'un dediğine bakılırsa hepsi de akla uygun şeylerdi. Bunlardan yararlanılmasına izin istedi Gladys'ten.

Annem, Gladys, ben hep birlikte boş tiyatro salonundan geçtik, girişe çıktık, çevremize bakındık, sonra ordan kulise döndük, soyunma odamıza girdik. Annemle Gladys birer kahve içtiler, ben de bir şişe süt içtim. Dostluklarının yeni baştan tazelenmesine çok memnundular. Annem:

«Eğer bu oyunun başına birşey gelirse..» dedi. «Paran batarsa, kendimi asla bağışlamam, çünkü seni bu işe ben sürükledim sayılır.»

«Hiç de öyle birşey olmayacak, kaygılanma.» diye karşılık verdi Gladys. «Sonra batmamız için ben ortada bir sebep göremiyorum. N'olur bunu kafandan çıkar at. Ben daima aklıma eseni yaptım, zararlı çıkmadım. Evlendim, zararlı mı çıktım yani? O işte bile şansım ters dönmedi. Tabiî, bu konuda elimden geleni esirgemedim. Her insanın böyle yapması gerekir gerçekte. Kimse bir başına birşey değildir ki...»

«Ama ben sana hiç yardımcı olamadım,» dedi annem. «Söyle, oldum mu yani?»

«Tabiî, oldun. Başlarda değil, ama sonraları çok yaptın bunu.»

«İnanmıyorum ya, madem öyle diyorsun, öyle olsun! Başka?»

«Kurbağacık'ın da oldu elbet.»

«Başka?»

«Bayan Kate'in.»

«Nasıl yardım etmişmiş sana Kate?»

«Bir kere konuşmama izin verdi.» dedi Gladys. «Sonra bana oyun oynadığımı söyledi. Biliyor musun, hakkı vardı, ama çok kötü bir oyuncuydum ben, her şeyi yüzüme gözüme bulaştırıyordum. Bana hayatta nasıl oyuncu olunur, onu gösterdi, öğretti. Öyle aklı bir karış havada, delifişek bir kız olmaktan çıkmam, gerçek bir kadın olmam gerektiğini öğretti. Anne olmanın zorunluğunu belirtti. Önceleri zor geldi bana, ama giderek bunun önemini anlayıp bir güzel kavradım. Bana dedi ki; 'dönün evinize, kocanızın karısı, evinizin hanımı olun,' dedi. Dediğini yerine getirdim. Eve döndüğümde Hobart bana ilk defa görüyormuş gibi şaşırmış şaşırmış baktı. Oysa, ortada öyle şaşıracak birşey de yoktu. Tabiî, bana göre yoktu. Az daha evliliğimin sonunu getirecekmişim meğer. Bu, aklıma gelmezdi doğrusu.»

«Vay canına,» dedi annem. «Sen umulandan daha çabuk büyüyüvermişsin.»

«Ya sen, peki?»

«Beni geç. Hiç sanmıyorum. İşte hababam debabam durmadan çalışıyorum. Fakat iğreniyorum bundan, ölmek geçiyor içimden.»

İkisi birbirlerine baktılar, sonra kahkahalarını tutamadılar.

«Beni de deli eden bu,» dedi Gladys. «Bu oyunu oynamak istemiyorum. İyi bir eş olmak istemiyorum. Bir çocuğum olsun istemiyorum. Her şeyden bir parça nefret ediyorum. Gel gör ki, bu durumda n'apabilirim? Engelleyemiyorum ki. Bazan içimden bangır bangır bağırmak, her şeyi tutup fırlatmak geliyor. Fakat yapamıyorum. İşte bu, bu yapamazlık yok mu, kanıma ekmek doğruyor. Hobart da buna bozuluyor; ben de tabiî. Ama elimde olan birşey değil ki. Başka n'apabilirim, sen söyle?»

«Çok şey,» dedi annem. «Sana denilenleri meselâ. Hayat, budur.»

Gladys:

«Hayat, öyle mi?» dedi. «Gerçekten tam cehennem. Hayat mayat değil. Şimdiye kadar hiç gönlümce birşey yapamadım. Daha önümde uzun bir hayat var, bu dileğimi yerine getireceğimi de sanmiyorum.»

Ondan sonra daha neler dediler, neler konuştular, pek önemsemedim. Annemin albümünü karıştırmaya koyuldum. Bizimle ilgili ibr yığın fotoğraf vardı. Sonra dergilerden kesilmiş hikâyelerle gazetelerden kesilmiş yazılar araya sıkıştırılmıştı. Onlara bakarken konuştuklarına yarım kulak veriyordum. Seslerinden ikisinin de mutlu olduklarını çıkarmak çok kolaydı. Bunu o'duğu kadarınca yokmuş gibi gösterme çabasındaydılar. Elimdekileri bir yana koydum, onlara, her ikisine de tek tek baktım. İkisi de büyümüş de küçülmüş iki küçük kız gibiydiler, gerçekte hiçbir zaman büyümemişlerdi zaten. Otuzüçer yaşındaydılar ya, yaşlarının kişileri değillerdi. Tatlı tatlı konuşuyorlar, gönüllerini eğlendiriyorlardı; dediğim gibi ikisi de çok mutluydular.

Gladys'e döndüm:

«Neymiş sizin hayat dediğiniz şey?» diye sordum.

«Valla'a Kurbağacık!» dedi Gladys. «İşte problem de orda. Ben bir türlü nedir, ne değildir, öğrenemedim, bilmiyorum. Kimse de bilmiyor aslında. Sahi söylüyorum. Bütün o oyunlar, romanlar, hikâyeler, operalar, senfoniler, resim tabloları hep onun üstüne ...Neden? Çünkü herkes hayattan bir parça olma çabasında, bu amacı güdüyor. Ama yine de kimse hayat nedir, ne değildir, bilmiyor. Sen şimdi daha çok küçüksün, hele biraz büyü, günü gelir öğrenirsin bunu; onaltı yaşına gelince; ya âşık olunca ya da delikanlının biri sana tutulunca, seni öpünce falan... Ama o zaman bile hayatı öğreneceğine ihtimal vermiyorum.»

«Peki, neymiş yani?» dedim .

«Bir yığın yanılgılar..» dedi Gladys. «Bir yığın açıklamalar, bir yığın pişmanlıklar, umutlar, umutsuzluklar, bir yığın şey daha. Böyle böyle diyorum ya, gereği gibi anlattığımı da sanmıyorum.»

«Siz ikiniz de kaçıksınız,» dedim.

Annemle Gladys mutlu mutlu güldüler. Gladys:

«Artık bunu kendin ara bul Kurbağacık.» dedi. «En iyisi bekle, kendin gör.»

«Beklemeye ne hacet!» dedim. «Şu anda birçok şeyden hoşlanıyorum bile.»

«Öyle mi?» dedi annem. «Şimdi bile ha?»

«Evet şimdi bile...» dedim.

«Boston'da olmaktan, oyunda oynamaktan mı?»

«Evet.»

«Niçin?»

«Çünkü Boston'dayım, bir oyunda oynuyorum. Niçin hoşlanmayacakmışım bunlardan»

«Philadelphia'da olmaktan da hoşlanmış mıydın?»

«Tabiî...»

«İlk gece bomboş bir salonla karşılaşsan, sonra eleştirmecilerden kötü eleştiri alsan da mı?»

«Tabiî, tabiî!»

«Ama niçin Kurbağacık? Madem öyle, sebebini de söyle.»

«Çünkü yapabileceğim kadarını yaptığımı biliyorum, o kadarını yapıyorum.»

«Nasıl oluyormuş bu peki?»

«Aklıma hep Macaroni Lane'i, ordaki arkadaşlarımı getiriyorum, orda olduğumu düşlüyorum, öyle sayıyorum kendimi; ama bakıyorum ki orda falan değilim, burdayım. O zaman burda olduğuma seviniyorum, memnunluk duyuyorum bundan. Ben öyleyim hep.»

«Başka?» dedi annem.

«Bazan da kendimi Paris'te babamla Pete'nin yanında sayıyorum!»

«Niçin?»

«Orda olmak için.»

«Bensiz mi, yani?»

«Eh, burda da babamsızım ya,» dedim. «Nasıl bundan hoşlanıyorsam, ordan da sensiz hoşlanıyorum. Olamaz mı yani?»

Annem güldü:

«Nefret ediyorum senden,» dedi. Gladys'e döndü: «Görüyor musun keratayı? İşte bunlar da gûya evlât.»

«En çok dördümüzün bir arada, evimizde olmamızı seviyorum, iki kardeş bir arada olmayı seviyorum.»

«Ah, sen, sen yok musun sen?» dedi annem. «Demek bunu istiyorsun hep.»

«Evet bunu istiyorum,» dedim.

«Çok üzgünüm. Ama burda olmak beni öncelikle memnun etmiyor.»

«Neden ama?»

«Boş ver.» dedi. «Bunun neden böyle olduğunu bilmediğimi biliyorsun. Sorma işte bana. Hem yetişir bunca gevezelik ettiğimiz, artık işbaşı yapsak, iyi olacak!»

Biz sahneye döndük, Gladys de gitti, en arka sıralardan birine oturdu. Emerson, Gladys'in notlarından gerçekten yararlanmıştı, başladık yeniden provalarımıza.

Provalarımızı sürdürdük, pazartesi sabahı yine işe koyulduk, ıcığına cıcığına kadar her şeyi, her bölümü bir güzel prova ettik.

Rolümü bir güzel biliyordum, kusursuz ezberlemiştim, hiç teklemiyordum. Bay Mungo'nun çalışmalarına bakarak kendimi onun gibi yapmaya alıştırmıştım. Bayan Cole ile birlikte karşılıklı öyle güzel çalışıp anlaşıyorlardı ki. Bayan Cole, oyunda büyük babanın hanım arkadaşıydı, ona büyük destek oluyordu, o da hayatta yapayalnız biriydi, birbirlerini çok iyi anlıyorlardı. Büyükbaba, o kadından çok hoşlanıyordu ama bir türlü açılamıyordu, benimle evlenir misin diyemiyordu. Kadın, durmadan büyükbabanın yıllar önce ölen eski karısından söz ediyordu; büyükbaba da bir zamanlar en iyi dostu olan, sonraları alıp başını bilinmeyen bir yerlere giden kadının eski kocasını diline dolamıştı, habire onu konuşuyordu.

O günün öğleden sonra saat dördünde provalarımız son buldu.

Herkes memnun, mutlu çıktı.

Gecesine tiyatro doluydu, oyunumuzu oynadık.

Kimse en küçük bir aksama yapmadı, kimse teklemedi, herkes görevini canla başla yerine getirdi.

Perde birçok defa açıldı kapandı; ilk olarak annemle ikimiz birlikte selâma durduk.

Oyundan hemen sonra kulisi görülmemiş bir kalabalık doldurdu. Herkes oyunun çok güzel olduğu fikrindeydi.

Hepimiz kocaman bir aile gibiydik sanki.

Mike McClatchey soyunma odamıza geldi; onu Emerson Tully, Kate Cranshaw, Oscar Bailey, Joe Trapp, bay Mungo'yla bayan Cole izlediler.

Herkesin dediği, annemle benim çok başarılı olduğumuzdu. Dediklerine göre, başarımız oyunun başarısını sağlıyordu.

Ertesi günü annem Boston gazetelerinde çıkan eleştirileri okudu. Bütün eleştiriler iyiydi. Hepsi de annemi göklere çıkarıyorlardı. Benim için de çok zor bir oyunun altından başarıyla kalktığımı belirtiyor, çok iyi bir oyun verdiğimi söylüyorlardı. Fakat bütün genel kanı, annemin "yıldız" olmak yolunda dev adımlarla yürüdüğü üzerineydi; annem, gelecekte büyük bir sanatçı olacaktı, buna güçlü bir adaydı.

Çok sevinçliydi bunlardan.

Yine Gladys'le oturdular, uzun uzun çocukluk günlerinden söz ettiler.

Benim için değişen birşey yoktu. Her gece sahneye çıkıyor, oyunumu oynuyordum. Çarşamba ile cumartesi günleri de matinemiz vardı. Bana ne demişler, neyi nasıl öğretmişlerse, aynen o dediklerini sahnede uyguluyordum.

Bir gece bay Mungo bana en güzel oyunumu oynadığımı söyledi. Hiç farkında bile değildim. Dediğine göre, öyle güzel, öyle göz alıcı şeyler yapıyormuşum ki, benden çok şeyler öğrenmişmiş!

Tatlı, şeker-şerbet bir ihtiyarcıktı. Vodvil günlerinden kalma dansları kuliste ilgi topluyordu hep. O günlerde çok ünlü bir sanatçıymış bay Mungo.

Boston'da başarı kazandık. Annemle benim üzerime birçok yazılar, röportajlar yayınlandı, radyodan çağırdılar, televizyona çıktık; oyundan, kendimizden konuştuk.

New York'lu para babaları kokuyu alıp sektirmeden Boston'a geldiler. Hepsi de Boston gazetelerinde çıkan iyi eleştirmeleri haber almışlardı. Mike'a şayet hâlâ para gerekliyse bunu vermeye hazır olduklarını bildirdiler. Mike de onlara bu konuyu Gladys'le konuşmalarını salık verdi, çünkü oyunun en büyük payına Gladys sahipti. Gladys geldi, annemden payını satıp satmama konusunda akıl danıştı. Annem:

«Deli misin sen?» dedi. «Sakın satayım mataym deme. Kanma onlara, ha! Onlarla bir gece verilen bir partide karşılaşmış, iğrenmiştim; hâlâ da kızım kızım kızıyorum hepsine. Ne utanmaz şeylermiş! Daha önce akılları nerdeymiş beylerin?»

«Madem öyle,» dedi Gladys. «Onlarla bu konuyu hiç konuşmam bile.»

«Life» gibi, «Look» gibi büyük dergilerin özel yazarları, fotoğrafçıları kalkıp tâ Boston'lara kadar geldiler, hepimizle konuştular, resimlerimizi çektiler.

İçimizde en çok parçalanan Emerson Tully'di, ufak ufak içkiye vermişti kendisini. Çoğu zaman hafif bir sarhoşluk içindeydi, her gün soluk almadan çalışıyordu. Boston'da oyunun ne kadar başa-

rılı olması gerekiyorsa o kadar başarılı olması için elimizden geleni ardımıza koymadık. Tam prova yapmıyorduk ama yine de Emerson'lu, Mike'lı, bayan Cranshaw'lu bölüm bölüm çalışmalarımızı sürdürüyorduk. Her defasında bir öncekinden daha iyi sonuçlar alınıyordu.

Bir gün öğleden sonra Emerson, annemle bay Mungo'yu karşısına almış çalıştırıyordu ki pat dedi, oracığa düşüverdi. Bay Mungo'yla annem onu yerden kaldırmaya çalıştılarsa da beceremediler. Mike McClatchey koştu, Emerson'u kaldırdı ayağa, bir sandalyeye oturttu. Emerson da şaşırmıştı.

Mike:

«Biri bir doktor çağırsın lütfen!» dedi.

«İstemez Mike.» dedi Emerson. «Hasta falan değilim, yalnız bir parça sarhoşum, o kadar.»

Böyle dedi ya, iki ayağı üstüne doğrulup dikilemedi. Gladys hemen telefona sarıldı. Hobart'ı çağırdı gelsin diye. Çok geçmeden de Hobart elinde çantası sökün etti. Emerson'u bir güzel muayene etti, stetoskobuyla dinledi, küçük bir ışığı Emerson'un gözlerine tuttu, baktı.

«Aşırı yorgunluk,» dedi.

«Emin misiniz?» diye sordu Mike. «Az önce canavar gibiydi daha.»

Emerson:

«Çok içkiliydim, ondandır...» dedi.

«Bunun için sebep var mı?» dedi Hobart.

«Tabiî, var. Bu benim ilk oyunum. Üstelik rejisini yapacağım da aklımın kıyıcığından geçmiyordu. Çok içtim, çünkü ölecek gibi yoruldum, bittim.»

«Hiç dinlenmeyi düşünmüyor musunuz?»

«Hayır. Tâ New York'ta perdemizi açana kadar düşünmüyorum bunu. Hem niçin yani? Daha

yirmiyedi yaşındayım, bana yorgunluk falan vizgelir. Her şey dilediğim gibi olana kadar da dursuz duraksız çalışmamı sürdüreceğim.»

«Mike...» dedi Hobart. «Oyun yeteri kadar güzel bir duruma gelmedi mi ki?»

«Bu konuda söz Emerson'a düşer. Oyun onun oyunu. Öyle mi, değil mi, ancak bunu o bilir. Çok güzel bir oyun yazdı, bir o kadar da başarıyla bunu sahneye koydu. Bir ikinci kişinin bu kadar başarıyla bir işin üstesinden geleceğine aklım kesmez. Eğer daha olmadı diyorsa, benim yapabileceğim birşey yok, kendisini engellemek istemem.»

«Hiç olmazsa bugünlük olsun yetmez mi bu kadar çalışmanız?»

«Yetmez. İyiyim artık.» dedi Emerson.

«Çalışmayı burda kesip dinlensen iyi edersin. En iyisi şimdi çek git otele, kafandan oyunu silip at güzelce. Bir parça daha kafayı çek, sonra doğru yatağa. Bir güzel uyu. Uyandığında da bir çorba iç, kendine gel. Hadi bakalım yarın yine görüşürüz.»

«Hay Allah!» dedi Emerson. «Ya'u, hasta falan değilim diyorum. Sadece Boston gazetelerindeki eleştirileri görünce bir parça içki içmek geldi içimden.»

Mike:

«Hadi bakalım millet!» dedi. «Bugünlük bu kadar yetişir! Ben bu akşam da seyirci arasından her zamanki gibi oyunu izleyeceğim. Aynı başarıyı sürdü receğinize eminim.»

Herkes gitti, annemle ben kaldık. Oscar Bailey, Emerson'a:

«Ben de bir parça içkiliydim,» dedi. «Hadi, gel ikimiz birlikte 'Ritz'e gidelim, doktorun dediklerinl yerine getirelim. Ne dersin?»

Oscar, Emerson'la çekti gitti. Mike, Hobart'a döndü.

«Bu da oldu işte...» dedi.

«Çok dikkatli olmalı. Galiba yemesine falan da pek dikkat ettiği yok. Böyle giderse perişan olabilir. Ona göz kulak olmalı. Ben de dikkat edeyim bundan sonra bari.»

«Gerçekten biraz daha içki içmesinde yarar var mı?»

«Hayır. Ama başka birşey de salık verilemezdi ki. Genç tabiî, daha önceleri eni konu umutsuzluğa kapılmıştı, şimdi bundan kurtulunca aradaki boşluğu kapatmak için içkiden medet umdu. Fakat sağlık durumu bakımından buna pek hazırlıklı değil gibime geliyor.»

«Ne yapıp eder bu geceki oyunu seyre gelir yine.»

«Gelmemesi daha hayırlı olurdu. Fakat yapar mı yapar.»

«Yatıştırıcı birşey verdiniz mi ona?»

«Tuh. Allah!»

Gladys anneme baktı, kızmıştı ya, annem gülümsemekle yetiniyordu.

Mike:

«Yalnızca sahoş olduğuna eminsiniz değil mi?» diye sordu.

«Tamamıyla. Yalnız kendini öldürürcesine çalışıyor bu kötü. Çabuk yıpranır. Üstelik kendine hiç baktığı falan da yok. Olmaz böyle şey. İnsan, makine değildir, bir gün bakarsın pattadak düşüverir. Hepiniz aynı derecede kendinizi vermişsiniz oyuna; olabilir, güzel birşey ayrıca, fakat kendinize kastetmenizin bir anlamı yok. Bunu da unutmayın!»

«Hepimizi birer birer muayene etmek ister miydiniz?»

«Yok canım o kadar da değil. Maşallah, herkes iyi, herkesin sağlığı yerinde. Ben öyle görüyorum.»

«Beynimi içinden çekiçler dövüyorsanki. Kaç gündür böyle.»

«Yorgunluktan. Çok çalışıyorsunuz. Biraz durun.»

Hepimiz tiyatrodan ayrıldık, yayan **"Ritz"**e döndük, geldik. Gladys, Hobart'ın gelişine çok sevinmişti. Bunu her davranışından görüp anlamak mümkündü.

Boston'da o gece bir, cuma gecesi iki, cumartesi matine - suare olmak üzere dört oyun oynadık, sonra hep birlikte New York'a döndük.

Emerson Tully perşembe gecesinin oyununu görmedi, daha doğrusu göremedi fakat cuma bütün gün çalıştı hep, sabahın sekizinden akşamüstü saat altılara kadar.. Oyunu birbaşından sonuna geçtik.

Sabahleyin saat on sularında provaları durdurdu:

«Bu, bizim son şansımız, ona göre...» dedi. «Başından alıp sonuna kadar götürmek zorundayız. Oyun, her geçen günle biraz daha oturuyor, roller yerli yerinde, istediğimiz kıvama geliyor. Bunun üstesinden geldik mi, artık dert mert kalmayacak bizim için. Aklınızda olsun.»

Provaların sonunda da:

«Pazartesi sabahı saat ona kadar paydos!» dedi. «Dediğim günle saatte New York'ta, **'Belasco Tiyatrosu**'nda olacağız. Pazar günü hepimiz bir güzel dinlenir, kendimizi toparlarız. Pazartesi müzikli, ışıklı tam bir prova daha yapacağız; bu, New York

açılışı için son provamız olacak. Sizlere yalnızca şunu söyiemem gerek: Hepiniz çok iyisiniz, çok çalıştınız. Bu benim için de, oyunum için de gerçekten arayıp bulamadığım bir üstünlüktür. Sizinle çalışmak bana onur kazandırır. Hepinize ayrı ayrı teşekkür ederim efendim!»

Cumaretsi sabahı Emerson'la Mike, New York'a döndüler. Gecesine oyundan hemen sonra biz de apar topar trene koştuk. Pazar günü, sabahla beraber New York'taydık.

BÜYÜK OYUN

Annemle yeniden eski otelimiz Pierre'e geldik, fakat bu defa önceleri kaldığımız 2109 numaralı odamız yerine, daha büyüğünü, iki yataklı olanlardan birini tuttuk.

Trende gelirken annem, konuyu bayan Cranshaw'la enine boyuna konuşmuştu.

«Küçük bir oda, kullanışlılık bakımından iyidir ya,» dedi bayan Cranshaw, «sizin artık biraz daha büyüğüne çıkmanız yararlı olur. Eğer oyun tutar, başarı kazanırsa, o zaman ordan da çıkar, bir daireye taşınırsınız.»

«Eğer oyun tutarsa, başarı kazanırsa, öyle mi?» diye sordu annem. «Tutmayacak, başarı kazanmayacak mı yani? Öyle bir korku, hâlâ var mı?»

«Hiç belli olmaz ki. Bu bir şans işidir. Hiçbir oyun üzerinde açılışını yapmadan, eleştiriler almadan kesin birşey söylenemez. New York'taki açılış gecemizi görelim; çevreyi dinleyelim, eleştirilere bakalım, rahat rahat tutar ya da tutmayacak diye bir yargıya varabiliriz. Eğer gerçekten iyi oynar, başarıya ulaşabilirsek, mesele yok tabiî. Durum hemen hemen kendini gösterir. Bana göre; oyun tutacak, ba

şarı kazanacaktır. Aksi çok şaşırtıcı olur benim için. Oyun son derece iyi, üstelik Emerson da bayağı yaratıcı güçlü bir reji ile sahneye koydu.»

«Bütün bunlara karşılık, yine de bir aksama olur mu, dersiniz?»

«Sanmıyorum,» dedi bayan Cranshaw. «Herkes elinden geleni, üstüne görev olanı fazlasıyla yaptı zaten. Ben de sizinle ilgili olarak ne yapmanız gerektiğini yeterince öğrettim sanıyorum. Üzgün müsün yoksa?»

«Ölmekten öylesine korkuyorum ki.» dedi annem. Sonra ansızın kalktı: «Şimdi döner gelirim.» dedi, çıktı.

Bayan Cranshaw:

«Sen ne diyorsun bakalım, Twink?» diye bana sordu. «Sen de üzülüyor musun?»

«Oyunun tutmasını, başarı kazanmasını istiyorum.» dedim.

«Niçin istiyorsun bunu?»

«Niçin mi?» dedim. «Çok gülünç bir soru bu.»

«Değil,» dedi bayan Cranshaw. «Tabiî, hepimiz böyle olmasını canı gönülden istiyoruz. Ama ben asıl senin niçin bunun böyle olmasını istediğini öğrenmek istiyorum. Söyle bakalım, niçin?»

«Çünkü herkes mutlu olacak da ondan. Herkesin mutlu olması beni sevindirir de ondan.»

«Başka bir neden var mı?»

«Şey, eğer oyun tutar, başarı kazanırsa, bir süre sonra, eğer istersem tabiî, ben de oyundan çıkabileceğim.»

«Yok canım, ama asıl istediğin bu değil, değil mi?»

«Hayır, değil.»

«Yani, oyundan çıkmayı mı istiyorsun?»

«Pek emin değilim bundan, kesinlikle de bilmiyorum. Ama oyun tutarsa, çıkmayı istiyorum. Gerçekte asıl bilmek istediğim de bu, çıkar mıyım, çıkmaz mıyım? İşin orasını iyice bilmek istiyorum.»

«Eğer oyundan çıkarsan n'apmayı düşünüyorsun?»

«Hiçbir şey. Okula giderim, oynarım, okuldan eve dönerim, akşam yemeğimi yerim, okurum, televizyon seyrederim. Hepsi hepsi o kadar. Yalnız bunları yapmayı kuruyorum. Tabiî, oyun tutarsa, başarıya ulaşırsa. Olur değil mi?»z

«Sanırım, tabiî Twink,» dedi bayan Cranshaw. «Oyundaki senin rolünü bir başkası da pekâlâ oynayabilir. Fakat, korkarım, kimse senin oynadığın gibi oynayamaz o rolü.»

«Benim Deborah Schlomb diye bir arkadaşım var, o benden çok daha güzel yapar benim rolümü.»

«Öyle mi? Kimmiş bu Deborah Schlomb?»

«Benim California'daki en iyi arkadaşım. Çok güzel rol yapar, benim rolümü de çok güzel yapacaktır, eminim. Çünkü o hep oyunlarda oynar, en güzel rol yapan da hep Deb'tir. Öyle güzel bir kızdır ki. Hem rol oynamak nedir, çok iyi bilir ayrıca.»

«Nasıl oyunlarmış onun oynadıkları?»

«İkimizin oynadığı oyunlar.»

«Bizim oyunumuz gibi oyunlar mı?»

«Yok canım, bizim oynadıklarımız hani Annie Oakley'li, tabancalı, atlı, kaçıp kovalamacalı oyunlar vardır ya, onlardan.»

«Eh, madem öyle, oyundan çıkmaya karar verdiğinde biz de Deb'i çağırırız.»

«Gelemez ki.»

«Gelemez mi?»

«Yok, gelmesine gelir ya, annesi izin vermez.»

«Niçin izin vermezmiş?»

«A, onlar bizim gibi değiller ki. Hep birlikte, ailecek bir arada yaşarlar. Deb, annesi, babası, ağabeyi, küçük oğlan kardeşi, onun küçüğü, kızkardeşi. Dünyanın en güzel oyunu bile olsa, Deb, dünyada onları bırakıp bir yere gitmez.»

«O noktada haklısın,» dedi Cranshaw. «Ama belki sen de oyundan çıkmazsın, belki böyle birşeyi canın çekmeyebilir, ha!»

«Bilmiyorum,» dedim. «Çok eğlenceli birşey aslında, bir yığın insanla karşılaşıyorum, hiçbirini eskiden falan tanıdığım yok. Fakat bildiğim tek şey, büyüyünce oyuncu moyuncu olmak istemediğimdir.»

«İstemiyor musun? O da neden?»

«İstemiyorum işte. Hepsi o.»

«Peki, ne olmak istiyorsun en çok?»

«Beyzbolcu, tabiî. Sahici bir beyzbolcu olmayı öylesine istiyorum ki. Yaman bir beyzbolcu olduktan sonra da evlenmek, yuva sahibi olmak istiyorum.»

«Ama beyzbolculuk da bir çeşit oyunculuktur Twink!»

«Bir beyzbol sahasında evet oyuncu tabiî. Fakat her zaman değişen bir oyuncu. Kimse kimseye birşey demez, buna gereklilik bile duyulmaz sahada. Yalnız topun ardısıra koşarsın, kaparsın, sayı çekmeye bakarsın. Tutarsın fırlatırsın, kaçarsın, kaçırırsın. Beyzbolün üstüne oyun yoktur. Çok güzeldir.»

«Bizim oyunumuz da güzeldir, öyle değil mi?»

«Evet, tabiî, ama hiçbir zaman seyredemediğim, göremediğim bir oyun bu.»

«Bizimkinin seyircileri de değişiktir üstelik.»

«Öyle. Ayrıca hiçbiri ötekine benzemiyor. Biri-

nin beyendiğini beriki hiç mi hiç beyenmiyor. Oysa beyzbol öyle değil ki. Herkes hoşlanır ondan, beyzbol her zaman başkadır, değişiktir. **'Giant'**larda oynamak istiyorum en çok, o takımda parlamak, sonra da millî takıma seçilmek istiyorum. Daha bugüne kadar hiçbir kız oyuncu millî takıma girmedi.»

«Ne genç takımda, ne büyükler takımında da kız beyzbolcu yoktur ki. Beyzbol kızlara göre bir oyun değildir, olmamıştır da.»

«Onlar da öyle düşünüyorlar. Ben beyzbolcu ilk kız olacağım, göreceksin.»

«Herhalde çok iyi bir oyuncu olursun.» dedi bayan Cranshaw.

«Elbette...» dedim. «Herhangi bir oğlandan daha iyi beyzbolcu olurum.»

«Hiç beyzbola çalışmışlığın var mı?»

«Bir süredir yok. Çünkü oyuna kendimi vermiştim.»

«Çalıştığın sıralarda nasıl yapıyordun bunu?»

«Formam var, onu giyerim; bir anlığına durur, bakarım. Topu iyice izlemek gerekir çünkü, topa vuruş yapıldı mı başlarım ben de koşmaya. Top nerde, ben de orda. Daha düşmeden yakalamak zorundayımdır.»

«Bu senin dediğin, bir çeşit antrenman oluyor, öyle değil mi?»

«Evet.»

«Nerde yaparsın antrenmanlarını?»

«Nerde olursa. Macaroni Lane'deyken Pete ile evimizin arka bahçesinde yapardık en çok.»

«Kimle dedin?»

«Benim büyüğüm Pete var, onunla. Yaman bir beyzbolcudur. Benden iyidir, ama yaşı büyük de on-

dan. Şimdi Paris'te. Orda da çocuklarla oynuyormuş, öyle diyor.»

«Biliyor musun Twink, şimdi sen söyledikten sonra inandım: Gelecekte **'Giants'**larda oyuncu olacaksın, daha sonra evleneceksin, çok güzel bir yuva kuracaksın, bundan en küçük kuşkum bile yok.»

Annem döndü geldi:

«Hadi bakalım Kurbağacık! Vakit geceyarısını buldu, artık yatsak fena olmayacak.»

Yeni odamızda — numaramız 3132 olmuştu — annem durmadan telefonda şunla bunla konuştu, hatta California'daki arkadaşı Clara Coolbaw'la bile görüştüler. Clara balıklarıma bakıyormuş, hepsi iyilermiş. Bundan başka daha bir yığın şeyin sözünü ettiler. Annem, Clara'ya atla uçağa, New York'a gel, dedi. Clara, anneme, kocama bir sorayım, izin verirse, ne âlâ dedi. Fakat olmazmış, gelemezmiş.

Aynı gün yine Clara'dan bir telgraf aldık: **«PAZARTESİ GÜNÜ SAAT 13'DE NEW YORK'TAYIM. 14 YA DA 15'DE SİZİ OTELİNİZ PİERRE'DE BULURUM. SELAMLAR»**

Annem öylesine sevindi ki. New York'taki açılış gecemizde iki en iyi arkadaşı birden, Gladys Dubarry Tuppence ile Clara McGuire Coolbaw da hazır bulunacaklardı. Coolbaw, Clara'nın sigortacı kocasının soyadıydı. Evlendikten sonra McGuire'lıktan çıkmış, Coolbaw olmuştu.

«Bütün dünyayı çağırdın,» dedim anneme. «İzin verirsen ben de kendiminkileri çağırabilir miyim?»

«Kimleri çağıracakmışsın bakalım?»

«Kimler onlar, bilirsin canım.»

«Kimlermiş?»

«Babamgiller.»

«Tabiî, Kurbağacık,» dedi annem. «Tabiî, çağırabilirsin.»

Telefonu açtım, santrala babamın Paris'teki numarasını yazdırdım. Aradan bir saat kadar bir süre geçti, telefon çaldı; santral kız o numaranın cevap vermediğini bildirdi. Acaba, dedi, bir yirmi dakika sonra yine arayayım mı, ister misin? İsterim, dedim. Fakat yine cevap veren çıkmadı. Bir süre daha geçti, sonunda annem:

«Herhalde, hafta sonu gezmesine gitmiş olacaklar...» dedi.

Yine o pazar günü öğleden sonra annemle hava almaya dışarı çıktık, bir atlı araba tuttuk. Arabacımız yaşlı başlı, üniformalı bir adamdı. Bütün Central Park'ın çevresini gezindik. Gerçi biraz tuzluya maloldu bize ya, aldırmadık.

Annem:

«Artık bu kadar lüksümüz de olsun!» dedi. «Deliler gibi çalıştık durduk hep, üstelik yarın gece de açılışımız var, en iyi oyunumuzu oynamak zorundayız.»

«Artık korkun morkun kalmadı ya?»

«Hâlâ korkuyorum ama artık eskisi gibi çok değil.»

«Neden?»

«En çok seyirciden korkuyorum. Eğer kötü oynarsak, eğer kendimizi seyirciye beyendiremezsek diye düşünüyorum. Perde kapandıktan sonra açılması için beklenen o alkış süresi yok mu, işte o insanı yeyip bitiriyor. Oyun başarı kazanacak, bence. Oyunumuz da öyle. Sen de korkuyor musun Kurbağacık, doğru söyle ama?»

«Tam doğruyu mu?»

«Evet.»

«Doğrusunu doğrusuna mı yani?»

«Canım, uzatma işte Kurbağacık!»

«Hiç korkmuyorum.»

«İlk açılış gecemizdeki seyircilerden de mi?»

«Evet, onlardan da.»

«Kötünün kötüsüdür onlar. New York'taki ilk geceler hep onlarla dolar. Geç gelirler, hepsi de bir parça sarhoşturlar, genellikle tıkabasa akşam yemeklerini yemişlerdir, herbiri bunun rahatsızlığı içindedir. Çoğu oynanan oyunla ilgilenmez bile. Yani, o seyirciden de mi korkun yok senin?»

«N'olurlarsa olsun, boş ver onlara. İşimizi görüp otelimize döneriz, olur biter.»

«Yarın akşam, Gladys evinde bütün oyundakiler şerefine büyük bir parti veriyor. Hepimiz orda toplanıp sabah gazeteleri çıkana kadar bekleyeceğiz. Bu da sabahın üçünü falan bulur. Eğer eleştiriler iyiyse, paçayı kurtardık demektir. Kimse partiden ayrılmak için acele macele etmez artık. Epeyi kalınır.»

«Güzel» dedim. «Oyundan sonra ben otelimize gider, uyurum. Korkmam, merak etme.»

«Yok, olmaz. Gladys, her ikimizin de o gece orda olmamızı ister. O yüzden partide hep birlikte olmak zorundayız. Uykun gelirse, vurursun kafayı, yatarsın Gladys'lerde. Oyunu eleştirmeciler beyenmişlerse seni uyandırır, müjdeyi veririm. Olur mu?»

«Çok uyandırma ama, tamam de ben anlarım. Eğer kötüyse durum, beni hiç uyandırmazsın.»

«Tamam peki. Sence başarı kazanacağız, değil mi?»

«Evet, kazanacağız.»

«Memnun musun?»

«Çok.»

«Niçin?»

«Bayan Cranshaw niçin diye sormuştu. Çünkü iyi bir oyundayız, çünkü çok paramız olacak. Sen de ünlü bir kişi olacaksın. Çünkü ben de istediğim anda oyundan çıkabileceğim.»

«Böyle mi olsun istiyorsun?»

«Kesinlikle bilmiyorum ama bir süre sonra galiba böyle olsun isteyeceğim.»

«Başka istediğin birşey?»

«Yok anne'cim!»

«Ben Paris'e gitmeyi istersin diye düşünmüştüm.»

«Sen de ister miydin?»

«Eğer oyun tutarsa, sen de çıkmak istersen, Paris'e gidersen şayet, ben de isterim.»

«Ya oyun tutmazsa, peki?»

«Tabiî, hava civa olur.»

«Niye tutarsa, niye tutmazsa?»

«Çünkü tutmazsa, senden olmak istemem de ondan.»

«Ama tutarsa, çıkmak isterim; Paris'e gitmek istiyorum çünkü. Tersi olursa, gitmem tabiî, seni yalnız bırakmak istemem.»

«Sen benim en iyi arkadaşımsın, Kurbağacık!»

«Peki, oyun tutmazsa, n'aparız?»

«Ah, bunu düşünmek bile istemiyorum.»

«Ama düşünmemiz gerekmez mi? Söyle, n'olursun, n'apacağız o zaman?»

«Senin n'apacağını bilmem ama, ben intihar ederim.»

«Nasıl?»

«Nasıl mı? Bunu nasıl olur da sana söyleyebilirim ki?»

«Ah, anne'cim, biliyorum, laf olsun diye söylüyorsun bunu. Fakat, gerçekten bu dediğini yapman

gerekirse, yani bir başkası bu dediğini yapmak zorunda kalırsa, nasıl yapar?»

«Biraz fazla uyku hapı alırlar, olur biter.»

«Akıllarını oynatmış kişilerdir bunlar, değil mi?»

«Evet, öyle. Ben kim olursa olsun böyle insanlara çok acırım.»

«Sen de böyle birşey yapmayı düşündün mü hiç anne'cim? Yani, hiç aklından geçti mi demek istiyorum.»

«Evet, Kurbağacık, işler sarpa sarınca, babanla boşanmamızdan önce böyle birşey yapmayı düşünmüştüm.»

«Ne zamandı?»

«Evimizde olduğumuz günlerde. Hani sık sık partilere gittiğim günlerde.»

«Seversin sanıyorum partileri.»

«Öyle. Vakit öldürmekten başka bir işe yaramazlar ki. Gece, sabaha karşı saat ikilerde, üçlerde ya da dörtle beş arasında eve dönünce kendimi öylesine yalnız hissederdim ki. O zaman işte, o haplardan bir dolu almayı çok isterdim.»

«Hiç aldın mı onlardan?»

«Evet.»

«Şimdi nerde onlar.»

«İçtim hepsini.»

«Yok canım!»

«Philadelphia'dayken tek tek almaya başlamıştım, şimdiye hepsini bitirdim.»

«N'olursun onlardan alma artık.»

«Olur, almam.»

Araba bizi Pierre'in kapısına kadar getirdi. İndik, annem arabacıya parasını, üç dolarlık da bir bahşişle birlikte verdi, adam teşekkür etti.

«Müracaat'taki bize ayrılmış kutumuzda anneme gelmiş bir sürü telefon notu bulduk. Hiçbiri önemli değildi. Yukarı çıktık. Yeniden babamı Paris'ten arama çabalarına koyuldum, fakat bir türlü cevap alamadım.

Akşam yemeğimizi odamızda yedik, biraz televizyon seyrettik, sonra yatağıma çekildim. Annem karanlıkta kaldı, televizyonun başından ayrılmak bilmedi.

OYUN TUTUYOR, BAŞARI KAZANILIYOR AMA, KİMİN UMURUNDA?

New York'taki o ilk açılış gecemizi ömrüm oldukça unutamıyacağım. Perde saat sekiz buçukta açılacakken açılamadı; çünkü önemli kişilerin birçoğu daha gelmemişlerdi, özellikle beklenenler arasında çok büyük iki de eleştirmeci vardı.

Mike McClatchey perdenin ortasındaki küçücük bir delikten salonu gözlüyordu. Aklı fikri gelecek o eleştirmecilerdeydi, fakat beylere ayrılmış koltuklar hâlâ boştu.

«Bendeki şans, şans değil ki... İster misiniz herifler tiyatroya gelirlerken bir araba kazasına kurban gitsinler!»

Emerson Tully sinirinden bir başına üç aşağı beş yukarı gidip geliyordu.

«Hah, hah, hah!» dedi Kate Cranshaw; Emerson Tully durdu, baktı: Bayan Cranshaw, «Sanki dokuz doğuran bir baba...» dedi. Emerson ne dediğini anlamadı onun.

Kuliste bay Mungo eski vodvil günlerinden kalma şarkılarını söylüyor, arada dansediyordu.

«Sizi **'Sokak Gülü'**nde gördüğümden beri bilirim. O oyunun ünlü gül'ünü kim unutabilir ki!..»

Bayan Cole:

«Tanrı'ya şükürler olsun, yeniden bir New York açılışını nasip etti bana. Kendimi yirmi yıl önceki gibi genç, yine coşkunluk içinde sayıyorum.»

Annem elindeki programı bir derginin yapraklarını çevirir gibi çeviriyordu, oyuncularla ilgili bilgileri okumaya vermişti kendini.

«Bu oyunda rol almış herkes, senle benim dışımda hep ünlü kişiler Kurbağacık,» dedi. «Bayan Cole, senin yaşındayken Shakespeare oynamış, benim yaşımdayken de bütün dünyanın tanıdığı çok ünlü bir oyuncuymuş.»

«Biz de öyle olabiliriz,» dedi Mike. «Ama şu Allah'ın cezası iki eleştirmeci bir türlü gelmek bilmiyorlar ki.»

Joe Trapp son defa olarak herkesi gözden geçirdi, giyim kuşama, makyaja, şuna buna baktı, eksikleri tamamladı, fazlaları aldı.

Herkese başarı telgrafları yağıyordu, bana bile Helen Gomez'den geldi.

«Saat kaç oldu?» diye sordu Mike.

«Dokuza on var,» dedi Helen.

«Artık n'olursa olsun, başlamalıyız.»

«Hayır. Daha vakit var. Seyircilerin tamamı salonda değil. Çoğu girişte bekliyorlar. Eleştirmecilerin gelmelerini beklemek zorundayız.»

«Daha ne kadar ama?»

«Nerdeyse gelirler.»

Emerson, Mike'la Helen'in yanlarına gitti, perdedeki deliğe gözünü uydurup salona baktı.

«Aman Tanrım!» dedi. «Ne biçim seyirci bunlar

böyle? Nerdeyse birbirlerinin üstünden atlayacaklar. Bence felâket bir seyirci bunlar.»

«O kadar da değil,» dedi Helen. «Görüp göreceklerimiz içinde en iyileri bunlardır, merak etme.»

«Biri bile oyunla ilgilenmiyor ki, varsa yoksa yalnız kendileri.»

Helen:

«Boş yere üzmeyin tatlı canınızı.» dedi. «İlk açılış gecesi seyircilerini çok gördüm, bilirim. İyi seyircilerdir.»

«Oyuna aldırdıkları bile yok, onu bilir onu söylerim.»

«Size öyle gelir, görürsünüz.»

«Eğer biraz daha perdeyi açmakta gecikirsek, galiba oyunla ilgilerini büsbütün kesecekler.» dedi Emerson. «Oyun moyun vız gelecek hepsine. Mike, yeni bir oyun yazarsam, perdeyi dokuza beş kala açacağım, iki ya da üç kişi sahnenin bir yerinde oturuyor olacaklar, hiçbir şey yapmayacaklar, hiçbir şey konuşmayacaklar. Bir beş dakika daha geçecek, sahnede yine bir hareket olmayacak. Birkaç kişi çevresinde olacak bunların, oturacaklar, okuyacaklar. Böylece bir kırkbeş dakika geçmiş olacak, seyirciler de tiyatroda dilediklerini yapıp bir güzel eğlenecekler. Oyun üç yerde olacak. Üç dakikalık birşey yani. Derken sahneye uykulu bir köpek girecek, millete bakacak, sonra yürüyüp bir kedinin yanına uzanacak, yine uykusuna dalacak. İşte gelecek oyunumun kısaca konusu bu. Tiyatro seyircisinin canı cehenneme! Salonu doldurup da yazdıklarımla, oyunla ilgilenmedikten sonra ben o seyirciyi n'apayım! Ben onlar sevsinler beyensinler diye oturup oyun yazıyorum, sahneye çıkarmak için yırtınıyorum, gel gör yaptıklarını buna karşılık! Dünyada hiçbir oyun

onların ilgisini çekemez, çekmez de. New York, New York diye tutturduğumuz, umutlandığımız şeye bakındı! Tüh! Keşke taşrada bir yerde doğmuş, orda yaşıyor olsaydım.»

«Geldiler sonunda...» dedi Mike. «Hadi bakalım çocuklar! Seyirciler hazır. Eleştirmeciler de yerlerini aldılar. Hepsi de sizi seveceklerdir, biliyorum bunu. Siz de bu New York açılışımızda elinizden geleni esirgemeyeceksiniz, sizlere güveniyorum. Şansınız bol olsun!»

Sahneye yürüdüm, bay Mungo da bekliyordu. Mike elini perdeciye işaret vermek üzere kaldırdı, indirdi, kısa bir süre sonra uvertür sona erdi. Mike bir anlığına durdu yine, yeniden işaret verdi, perde kalktı, sahnede bir başıma kaldım.

Salonda tek bir boş yer bile yoktu. Her şeyi aydınlıktaki gibi göremiyordum ama biliyordum: Gladys ile Hobart ön sıralardan birindeydiler, onların yanıbaşında Clara Coolbaw'la kocası — n'apmış da kocasını New York'a gelmeye kandırmıştı — oturuyorlardı. Seyircilerden, başka kimseyi tanıdığım yoktu zaten. Fakat ister tanıdığım, ister tanımadığım olsun bütün seyirciler bir anda yerlerini aldılar, hemen sus pus oldular.

Oyun oynandı, baştan sona herkes sahneye girdi çıktı; sonunda perde indi, oyun bitti.

Birilerinin sonradan dediğine göre, perde, tam onyedi defa açılıp kapanmış. Üç defa annemle ikimiz için, üç defa da yalnız annem için. Derken salondan «Yazarı isteriz yazarı!» sesleri yükseldi. Mike McClatchey, Emerson Tully'yi yavaşça sahneye doğru itti. Emerson sahneye çıkınca bütün salon ayakta alkışlamaya başladı onu. Emerson eğildi, selâm verdi, bir an sustu, konuşmadı.

Alkışlar dindiğinde:

«Bu benim ilk oyunumdur,» dedi. «Böyle işinin ehli bir oyuncu kadrosu ile karşınıza çıktığım için de kendimi çok şanslı sayıyorum. Çok teşekkür ederim.»

Koşar adımlarla sahneyi bıraktı; ardından alkışlar daha da güçlenip yükseldi. Mike'la Kate Cranshaw, Emerson'u bütün kadroyla birlikte yeniden sahneye gönderdiler. Birçok defa eğilip selâm verdik, alkışlara teşekkür ettik, böylece açılış gecemiz son buldu.

Tabiî, oyunu görmek bana nasip olmamıştı, nasıl,dı nasıl oynanıyordu, bir türlü bilemiyorum. Tek bildiğim, sevdiğim Oscar Bailey'in müzikli ve bensiz; bay Mungo'yla bayan Cole'un, bir de Rose rolündeki Agnes Hugan'ın oyunlarıydı. Hem oyunlarını, hem de şarkılarını çok sevmiştim. Ayrıca annem bütün oyun boyunca bir harikaydı.

"Belasco Tiyatrosu"nun sahne gerisi tam bir ana-baba günü yaşıyordu. Tiyatroda kim varsa dolmuştu odamıza. Yağmur gibi telgraf yağıyordu, ayrıca odamız çiçekten geçilmez bir durumdaydı. Annemi en çok etkileyen, çiçekler yerine adına gelen telgraflardı, arada çiçeklerin kimler tarafından gönderildiğine de tek tek bakıyordu.

«Eh Kurbağacık, işte bu da oldu bitti,» dedi. «Ne düşünüyorsun oyun üzerine bakalım?»

«Çok sevindim. Fakat acaba onlar nereye gittiler, dersin?»

«Onlar mı? Kim onlar?»

«Şu bizim oyundaki anne ile kızı, canım.»

«Kimbilir, bir yere gitmişlerdir işte.»

«Hepsi o kadarcık mı?»

Derken odayı önüne gelen doldurmaya başladı:

Bay Mungo, bayan Cole, Agnes Hogan, sonra Mike McClatchey, Emerson Tully, Oscar Bailey, Joe Trapp Helen Homez; sonra Gladys'le Hobart, sonra Clara ile kocası Charley.

Sonunda tiyatrodan kendimizi dar atıp kurtulduk milletten. Bir taksi çevirdik. Gladys'in evine vardığımızda parti başlamıştı bile. Yiyecek içecek dağlar gibiydi, özellikle şampanyayla havyar vardı.

Vakit geceyarısına geldiğinde öyle yorulmuştum ki, anlatamam. Müthiş bir gürültü kulaklarımda uğulduyordu. Anneme bana ayrılan odaya çıkıp uyumak istediğimi söyledim. Çatı katına çıktık, yatağa girdim, annem yanıbaşıma oturdu:

«Sensin benim en iyi arkadaşım, Kurbağacık,» dedi. «Tek arkadaşımsın benim. Bilmem, benim için yaptıklarının farkında mısın?»

«Ben hiçbir şey yapmadım anne'cim!»

«Daha fazla birşey yapamazdın ki zaten. Her şeyi, ama her şeyi sen yaptın. Sen olmasaydın ne bu oyun olurdu, ne ben bu oyundaki rolü alırdım, ne başka birşey olurdu. Bana hayatımda rastladığım en büyük fırsatı sen verdirdin.»

«Oyunu çok sevdim,» dedim. «Gerçekten benim dinlediklerim içinde en güzel oyun buydu. Fakat beni çok da yordu ha! Hep aynı şey, hep aynı şey, insan enikonu yoruluyor, bitiyor. Beyzbol gibi değil ki. Ah, beyzbolcu olmayı öyle bir istiyorum ki, bilemezsin.»

«Biliyorum,» dedi annem.

«Ama hiç aklına gelmezdi bu değil mi?»

«Böyle birşey demedim.»

«Olamam diye düşündün mü?»

«Hayır, düşünmedim.»

«Eh, bir beyzbolcu olayım da gör bak. Olaca-

ğım, göreceksin. Beyzbol, hiçbir zaman tiyatro oyununa benzemez. Tiyatro oyunlarında insanların hep başı dertte. Sanki hep başı dertli insanlar için. Beyzbol oyunu beyzbol oyuncuları için oysa. Sonra her oyun bambaşka. Bir oyunu oynuyorsun, sonra gidip dilediğini yapıyorsun. Ertesi günü haydi, yeni bir oyun daha sana. Kolum sakatlanana kadar beyzbol oynamak, ondan sonra da evlenip çocuk sahibi olmak istiyorum ben.»

«Tabiî, tabiî Kurbağacık! Şimdi güzel güzel uyu bakalım, tatlı düşler gör, emi!»

«Sağ o!!»

«Beni yavaşça uyandırıp 'tamam' demeyi unutmazsın değil mi? Yani, oyun tuttu, başarıya erdikse, demek istiyorum.»

«Olur, unutmam.»

«Eğer öyle olursa, en yakın bir zamanda oyundan çıkıp doğru Paris'e gitmek istiyorum.»

«Pekâlâ Kurbağacık, tekrar yaptıkların için teşekkür ederim.»

Elektriği söndürdü. Bir başıma karanlıkta «Giants» takımında beyzbol oyunculuğumu düşündüm, kimbilir belki on, belki oniki yıl kadar rahat rahat takımda yer alırdım, büyük bir beyzbolcu olurdum pekâlâ.

Uykumda birilerinin beni yanağımdan öptüğünü duydum. Bir ses «Tamam!» dedi. Eh, işte beklenen olmuştu, oyun tutmuş, başarı kazanmış, eleştirmecilerden iyi eleştiriler almıştı. Artık dilediğim zaman «ben oyundan çıkıyorum, Paris'e gidiyorum» diyecektim.

Beni öpen annem değildi. Kimdi, pekî? Yoksa düş mü görüyordum? Doğruldum, gözlerimi iyice açtım.

Karşımdaki babamdı, babam karşımda duruyordu. Düşteydim herhalde, hâlâ düş görüyordum. Derken uyandım, baktım, babam yine karşımdaydı, gitmemişti.

«Evet Twink, benim!»

Hemen sarıldım, öptüm.

«Pete nerde?»

«Saat sabahın dördünü geçti. Uyuyor şimdi.»

«Ne zaman geldiniz?»

«Tam oyun başladığı sıradaydı. Mike, eksik olmasın, biz yetişene kadar perdeyi açtırmadı.»

«Sevdin mi oyunu?»

«Seni çok sevdim Twink.»

«Annemi beyenmedin mi?»

«Evet, anneni de çok beyendim tabiî.»

«Başarı kazanacak mı oyun?»

«Umulanın da çok üstünde başarı kazanıp tutacağa benziyor.»

Yatakta havalara sıçradım. «Yaşasın» diye bağırdım.

«Eh artık sen de hem çok ünlü, hem çok zengin biri olacağa benzersin.»

«Hem ünlü hem zengin biri mi? Annem sana demedi mi?»

«Neyi demedi mi?»

«Ben oyundan çıkıyorum.»

«Çıkıyor musun? Yok canım!»

«Ama annem kalıyor. Ben Paris'e gidiyorum sizinle.»

«Olacak iş mi bu?»

«Olacak iş tabiî. Ben beyzbolcuyum, tiyatro oyuncusu değilim.»

«Pekâlâ Twink. Hadi şimdi yine uykuya!»

Yatağıma girdim. Babam yatağın kenarına otur-

du, alçak sesle konuşmamızı sürdürdük. Sonra uyuyakalmışım.

Beyzbolcuydum düşümde, oyunculardan biri bana bir top atıyordu, topu tuttuğum gibi gerisin geri ona atıyordum, o kadar hızlı savuruyordum ki topu, havalarda uçuyor, uçuyor, git gide görünmezleşiyordu.

BİTTİ

"Annem mışıl mışıl uyuyordu, aynı yataktaydık, ben uyanıktım. İkili bir çelişmeydik annemle.

Şu koca dünyada yalnız ikimizdik, yalnız ikimiz vardık. O kocaman bir kızdı, bense onun küçücüğü. Deli gibi seviyordum onu, her bir parçasını, her bir yanını seviyordum. Üstüne sinen cigara kokusunu da, içmediği zamanlardaki kokusunu da. Ona bakar, onu koklar, severdim. Ona dokunurdum, okşardım. Parmaklarımı dudaklarında gezdirdiğimde, çokluk, gülümserdi; yavaşça elini getirir elimin üzerine koyardı."

WILLIAM SAROYAN

Amerikalı hikâye ve oyun yazarı (1908 - 1983) Anadolu'dan göç eden bir Ermeni ailesinin çocuğudur. W. Saroyan; insanlığa hiç ayrım gözetmeden bir yakınlık zulmü karşı düşmanlık duyar. Duygusal, kendine özgü canlı neşeli bir dünya görüşü vardır.

kapak dizimi için

say 700.–